

ALDINI
III
3
24
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE
RACCOLTA NENCINI

Ex Libris Joannis Nencini.
1874

P. OVIDII NASONIS.

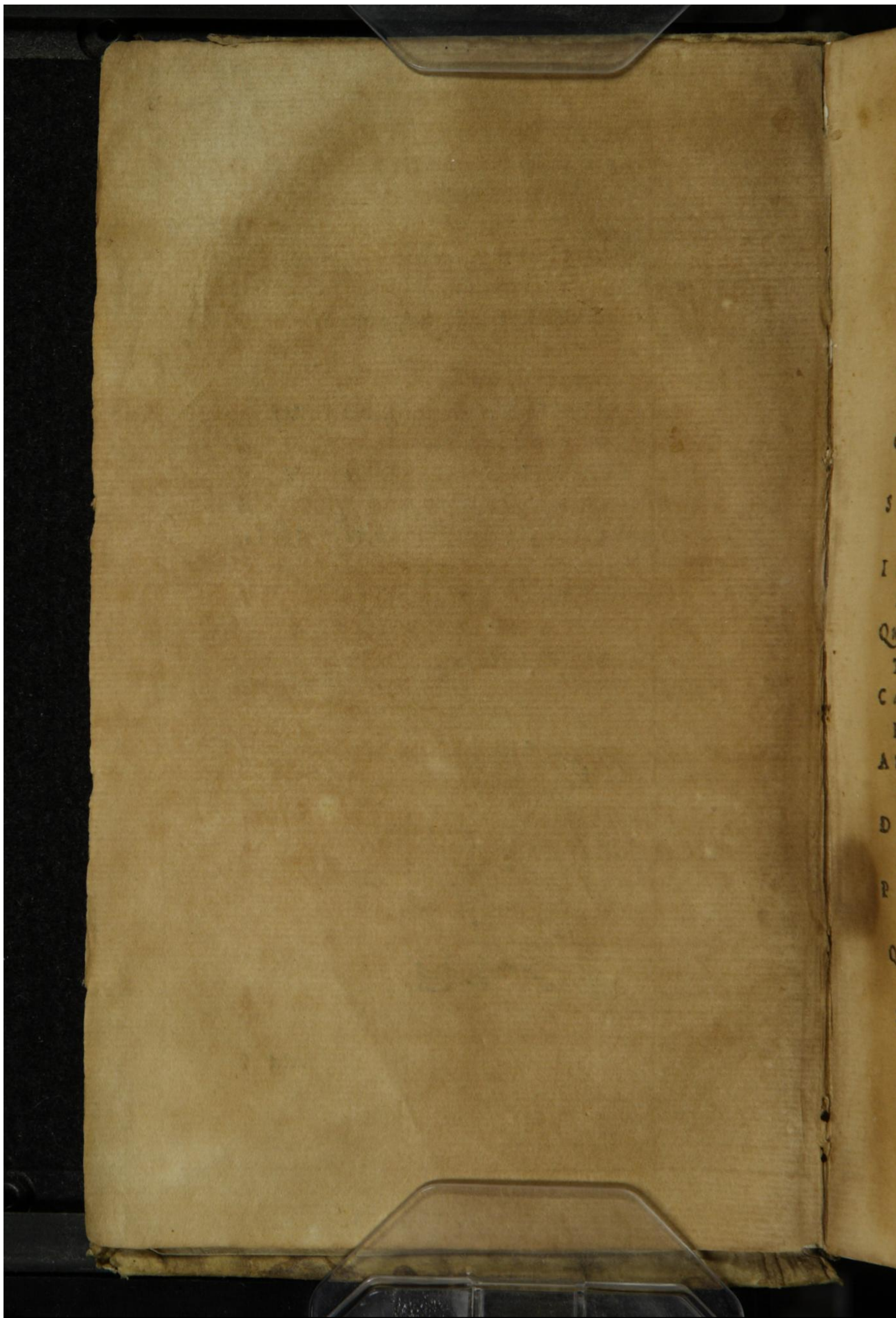
FASTORVM,	*Libri*	VI.
TRISTIVM,	*Libri*	V
DE PONTO,	*Libri*	IIII.

IN IBIM.

AD LIVIAM.

aaa

PVBLII OVIDII NASONIS FASTORVM LIBER PRIMVS.

t EMPORA cum causis latium digesta per annum,
Lapsáq; sub terras, ortáq; signa canam.
Excipe pacato Cæsar germanice uultu
Hoc opus: & timidæ dirige nauis iter:
Officióq;, leuem non auersatus honorem
Huic tibi deuoto, numine dexter ades.
Sacra recognosces annalibus eruta priscis:
Et quo sit merito quæq; notata dies.
Inuenies illic & festa domestica uobis:
Sæpe tibi pater est, sæpe legendus auus.
Quæq; ferunt illi pictos signantia fastos,
Tu quoq; cum Druso præmia fratre feres.
Cæsaris arma canant alij: nos Cæsaris aras,
Et quoscunq; sacris addidit ille dies.
Annue conanti per laudes ire tuorum:
Deq; meo pauidos excute corde metus.
Da mihi te placidum: dederis in carmina uires:
Ingenium uultu státq;, cadítq; tuo.
Pagina iudicium docti subitura mouetur
Principis, ut clario missa legenda deo.
Quæ sit enim culti facundia sensimus oris:
Ciuica pro trepidis cum tulit arma reis.
Scimus &, ad nostras cum se tulit impetus artes:
Ingenij currant flumina quanta tui.

S i licet, & fas est, uates rege uatis habenas:
Auspicio felix totus ut annus eat.
T empora digereret cum conditor urbis: in anno
Constituit menses quinq; bis esse suo.
S cilicet arma magis, quàm sydera, Romule noras:
Curaq; finitimos uincere maior erat.
E st tamen & ratio Cæsar, quæ mouerit illum:
Erroremq; suum quo tueatur, habet.
Q uod satis est utero matris dum prodeat infans:
Hoc anno statuit temporis esse satis.
P er totidem menses à funere coniugis uxor
Sustinet in uidua tristia signa domo.
H oc igitur uidit trabeati cura Quirini:
Cum rudibus populis annua iura daret.
M artis erat primus mensis: Venerisq; secundus:
Hæc generis princeps: ipsius ille pater.
T ertius à senibus: iuuenum de nomine quartus:
Quæ sequitur, numero turba notata fuit.
A t Numa nec Ianum, nec auitas præterit umbras:
Mensibus antiquis præposuitq; duos.
N e tamen ignores uariorum iura dierum:
Non habet officium lucifer omnis idem.
I lle nefastus erit, per quem tria uerba silentur:
Fastus erit, per quem lege licebit agi.
N ec toto perstare die sua iura putaris:
Qui iam fastus erit: mane nefastus erat.
N am simul exta deo data sunt: licet omnia fari:
Verbaq; honoratus libera prætor habet.
E st quoq;, quo populum ius est includere septis:
Est quoq; qui nono semper ab orbe redit.

V endicat ausonias Iunonis cura calendas:
Idibus alba Ioui grandior agna cadit.
N onarum tutela deo caret: omnibus istis
(Ne fallare caue) proximus ater erit.
O men ab euentu est: illis nam Roma diebus
Damna sub aduerso tristia marte tulit.
H æc tibi dicta semel, totis hærentia fastis,
Ne seriem rerum scindere cogar: erunt.
E cce tibi faustum Germanice nuntiat annum:
Inq; meo primum carmine Ianus adest.
I ane biceps anni tacite labentis origo,
Solus de superis: qui tua terga uides:
D exter ades ducibus: quorum secura labore
Otia terra ferax, otia pontus habet.
D exter ades, patribusq; tuis, populoq; Quirini:
Et resera nutu candida templa tuo.
P rospera lux oritur: linguisq;, animisq; fauete:
Nunc dicenda bona sunt bona uerba die.
L ite uacent aures, insanaq; protinus absint
Iurgia: differ opus liuida lingua tuum.
C ernis odoratis ut luceat ignibus æther?
Et sonet accensis spica cilissa focis?
F lamma nitore suo templorum uerberat aurum:
Et tremulum summa spargit in æde iubar.
V estibus intactis tarpeias itur in arces:
Et populus festo concolor ipse suo est.
I amq; noui præeunt fasces: noua purpura fulget:
Et noua conspicuum pondera sentit ebur.
C olla rudes operum præbent ferienda iuuenci:
Quos aluit campis herba phalisca suis.

I uppiter, arce sua cum totum spectet in orbem:
Nil nisi romanum, quod tueatur, habet.
S alue læta dies: meliorq; reuertere semper,
A' populo rerum digna potente coli.
Q uem tamen esse deum te dicam Iane biformis?
Nam tibi par nullum græcia numen habet.
E de simul causam: cur de cœlestibus unus,
Sitq; quod a' tergo, sitq; quod ante uides.
H æc ego cum sumptis agitarem mente tabellis:
Lucidior uisa est, quàm fuit ante, domus.
T um sacer ancipiti mirandus imagine Ianus
Bina repente oculis obtulit ora meis.
E ximui: sensiq; metu riguisse capillos:
Et gelidum subito frigore pectus erat.
I lle tenens baculum dextra, clauemq; sinistra,
Edidit hos nobis ore priore sonos.
D isce metu posito uates operose dierum
Quod petis: & uoces percipe mente meas.
M e chaos antiqui (nam sum res prisca) uocabât:
Aspice quàm longi temporis acta canam.
L ucidus hic aër, & quæ tria corpora restant:
Ignis, aqua, tellus, unus aceruus erant.
V t semel hæc rerum secessit lite suarum:
Inq; nouas abijt massa soluta domos:
C œlum flamma petit: propior locus aëra cepit:
Sederunt medio terra, fretumq; loco.
T unc ego, qui fuerã globus, et sine imagine moles:
In faciem redij, membraq; digna deo.
N unc quoq;, confusæ quoniã nota parua figuræ est:
Ante quod est in me, postq;, uidetur idem.

Accipe quaesitae quae causa sit altera formae:
Hanc simul ut noris, officiumq; meum.
Quidquid ubiq; uides, coelum, mare, nubila, terras:
Omnia sunt nostra clausa, patentq; manu.
Me penes est unum uasti custodia mundi:
Et ius uertendi cardinis omne meum est.
Cum libuit pacem placidis emittere tectis:
Libera per tutas ambulat illa uias.
Sanguine letifero totus miscebitur orbis:
Ni teneant rigidae condita bella serae.
Praesideo foribus coeli cum mitibus horis:
Et redit officio Iuppiter ipse meo.
Inde uocor Ianus. cui cum cereale sacerdos
Imponit libum, farraq; mista sale:
Nomina ridebis: modo nanq; Patulcius idem:
Et modo sacrifico Clusius ore uocor.
Scilicet alterno uoluit rudis illa uetustas
Nomine diuersas significare uices.
Vis mea narrata est: causam nunc disce figurae:
Iam tamen hanc aliqua tu quoq; parte uides.
Omnis habet geminas hinc atq; hinc ianua frontes:
E quibus haec populum spectat: at illa larem.
Vtq; sedens primi uester prope limina tecti
Ianitor, egressus, introitusq; uidet:
Sic ego perspicio coelestis ianitor aulae
Eoas partes, hesperiasq; simul.
Ora uides Hecates in treis uergentia partes:
Seruet ut in ternas compita secta uias.
Et mihi, ne flexu ceruicis tempora perdam:
Cernere non moto corpore bina licet.

D ixerat: & uultu, si plura requirere uellem:
Difficilem mihi se non fore pactus erat.
S umpsi animum: gratesq; deo non territus egi:
Verbaq; sum spectans pauca locutus humum.
D ic age frigoribus quare nouus incipit annus:
Qui melius per uer incipiendus erat.
O mnia tunc florent: tunc est noua temporis aetas:
Et noua de grauido palmite gemma tumet.
E t modo formatis operitur frondibus arbos:
Prodit & in summum seminis herba solum.
E t tepidum uolucres concentibus aëra mulcent:
Ludit & in pratis, luxuriatq; pecus.
T unc blandi soles: ignotaq; prodit hirundo:
Et luteum celsa sub trabe fingit opus.
T unc patitur cultus ager: & renouatur aratro.
Haec anni nouitas iure uocanda fuit.
Quaesieram multis: non multis ille moratus,
Contulit in uersus sic sua uerba duos.
B ruma noui prima est, ueterisq; nouissima Solis:
Principium capiunt Phoebus, & annus idem.
P ost ea mirabar, cur non sine litibus esset
Prima dies: causam percipe Ianus ait.
T empora commisi nascentia rebus agendis:
Totus ab auspicio ne foret annus iners.
Quisq; suas artes ob idem delibat agendo:
Nec plus quàm solitum testificatur opus.
M ox ego: cur, quamuis aliorum numina placem:
Iane tibi primum thura, merumq; fero?
V t possis aditum per me, qui limina seruo,
Ad quoscunq; uoles (inquit) habere deos.

A t cur læta tuis dicuntur uerba calendis?
Et damus alternas, accipimusq; preces?
T unc deus incumbens baculo, quẽ dextra tenebat:
Omina principijs inquit inesse solent.
A d primam uocem timidas aduertimus aures:
Et primum uisam consulit augur auem.
T empla patent, auresq; deûm: nec lingua caducas
Concipit ulla preces: dictaq; pondus habent.
D esierat Ianus: nec longa silentia feci:
Sed tetigi uerbis ultima uerba meis.
Q uid uult palma sibi, rugosaq; carica dixi,
Et data sub niueo condita mella cado.
O men ait causa est: ut res sapor ille sequatur:
Et peragat cœptum dulcis ut annus iter.
D ulcia cur dentur uideo: stipis adijce causam:
Pars mihi de festo ne labet ulla tuo.
R isit: & o' quàm te fallunt tua sæcula dixit:
Qui stipe mel sumpta dulcius esse putas.
V ix ego Saturno quenquam regnante uidebam:
Cuius non animo dulcia lucra forent.
T empore creuit amor, q nunc est summus, habendi:
Vix ultra, quo' iam progrediatur, habet.
P luris opes nunc sunt, quàm prisci temporis annis:
Dum populus pauper, dum noua roma fuit:
D um casa martigenam capiebat parua Quirinum:
Et dabat exiguum fluminis ulua torum.
I uppiter angusta uix totus stabat in æde:
Inq; Iouis dextra fictile fulmen erat.
F rondibus ornabant, quæ nunc capitolia gemmis:
Pascebatq; suas ipse senator oues.

N ec pudor in stipula placidam cepisse quietem:
Et fœnum capiti supposuisse: fuit.
I ura dabat populus posito modo prætor aratro:
Et leuis argenti lamina crimen erat.
A t postquam fortuna loci caput extulit huius:
Et tetigit summo uertice roma deos:
C reuerunt & opes, & opum furiosa cupido:
Et, cum possideant plurima, plura petunt.
Quærere ut absumant, absumpta requirere certát:
Atq; ipsæ uitijs sunt alimenta uices.
S ic, quibus intumuit suffusa uenter ab unda,
Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.
I n pretio pretium nunc est: dat census honores:
Census amicitias: pauper ubiq; iacet.
T u tamen auspicium cur sit stipis utile quæris:
Curq; iuuent nostras æra uetusta manus.
A era dabant olim: melius nunc omen in auro est:
Victaq; concessit prisca moneta nouæ.
N os quoq; tēpla iuuant, quāuis antiqua probemus:
Aurea: maiestas conuenit ipsa deo.
L audamus ueteres: sed nostris utimur annis.
Mos tamen est æque dignus uterq; coli.
F inierat monitus: placidis ita rursus ut ante
Clauigerum uerbis alloquor ipse deum.
M ulta quidem didici: sed cur naualis in ære
Altera signata est, altera forma biceps?
N oscere me duplici posses in imagine dixit:
Ni uetus ipsa dies extenuasset opus.
C ausa ratis superest: thuscum rate uenit ad amnē
Ante pererrato falcifer orbe deus.

Hac ego Saturnum memini tellure receptum.
Cœlitibus regnis à Ioue pulsus erat.
Inde diu genti mansit Saturnia nomen:
Dicta quoq; est latium terra latente deo.
At bona posteritas puppim formauit in ære,
Hospitis aduentum testificata dei.
Ipse solum colui: cuius placidissima læuum
Radit arenosi tybridis unda latus.
Hic, ubi nunc roma est, tunc ardua sylua uirebat:
Tantáq; res, paucis pascua bubus erat.
Arx mea collis erat: quã uulgus nomine nostro
Nuncupat: hæc ætas Ianiculumq; uocat.
Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum
Esset: & humanis numina mista locis.
Non dum iustitiam facinus mortale fugarat:
Vltima de superis illa reliquit humum.
Proq; metu populum sine ui pudor ipse regebat:
Nullus erat iustis reddere iura labor.
Nil mihi cum bello: pacem, portasq; tuebar:
Et clauem ostendens, hæc ait arma gero.
Presserat ora deus. tunc sic ego nostra resolui,
Voce mea uoces eliciente dei.
Cum tot sint Iani: cur stas sacratus in uno,
Hic, ubi iuncta foris templa duobus habes?
Ille manu mulcens propexam ad pectora barbã,
Protinus oebalij rettulit arma Tati.
Vtq; leuis custos armillis capta, sabinos
Ad summæ tacitos duxerat arcis iter.
Inde, uelut nunc est, per quem descenditis, inquit,
Arduus in ualles per fora cliuus erat.

Et iam contigerant portam: saturnia cuius
Dempserat oppositas inuidiosa seras.
Cum tanto ueritus committere numine pugnam,
Ipse meæ moui callidus artis opem.
Oráq; qua pollens ope sum, fontana reclusi:
Sumq́; repentinas eiaculatus aquas.
Ante tamen madidis subieci sulfura uenis:
Clauderet ut Tatio feruidus humor iter.
Cuius ut utilitas pulsis percepta Sabinis:
Quæ fuerat, tuto reddita forma loco est.
Ara mihi posita est paruo coniuncta sacello:
Hæc adolet flammis cum strue farra suis.
At cur pace lates? motisq́; recluderis armis?
Nec mora quæsiti reddita causa mihi est.
Vt populo reditus pateant ad bella profecto:
Tota patet dempta ianua nostra sera.
Pace fores obdo: ne quà discedere possit:
Cæsareoq́; diu numine clausus ero.
Dixit: & attollens oculos diuersa tuentes,
Aspexit toto quidquid in orbe fuit.
Pax erat: & uestri Germanice causa triumphi
Tradiderat domitas iam tibi Rhenus aquas.
Iane face æternos pacem, pacisq́; ministros:
Néue suum præsta deserat author opus.
Quod tamen ex ipsis licuit mihi discere fastis:
Sacrauere patres hac duo templa die.
Accepit Phœbo, nymphaq́; Coronide natum
Insula: diuidua quam premit amnis aqua.
Iuppiter in parte est: cepit locus unus utrunq;:
Iunctaq́; sunt magno templa nepotis auo.

Quid uetat & stellas, ut quæq; oriturq́;, caditq;:
Dicere? propositi pars fuit illa mei.
Felices animæ: quibus hæc cognoscere primis,
Inq́; domos superas scandere, cura fuit.
Credibile est illos pariter uitijsq́;, iocisq;,
Altius humanis exeruisse caput.
Non uenus, & uinum sublimia pectora fregit,
Officium'ue fori, militiæ'ue labor.
Nec leuis ambitio, perfusáq; gloria fuco,
Magnarum'ue fames sollicitauit opum.
Admouere oculis distantia sydera nostris:
Aetheráq; ingenio supposuere suo.
Sic petitur cœlum: non ut ferat ossan olympus:
Summáq; peliacus sydera tangat apex.
Nos quoq; sub ducibus cœlum metabimur illis:
Ponemusq́; suos ad uaga signa dies.
Ergo ubi nox aderit uenturis tertia nonis:
Sparsáq; cœlesti rore madebit humus:
Octipedis frustra quærentur brachia Cancri:
Præceps occiduas ille subibit aquas.
Instíterint imbres missi tibi nubibus atris,
Nonæ signa dabunt exoriente Lyra.
Quattuor adde dies, ductis ex ordine nonis:
Ianus agonali luce piandus erit.
Nominis esse potest succinctus causa minister:
Hostia cœlitibus quo feriente cadit.
Qui calido strictos tincturus sanguine cultros,
Semper agat'ne rogat: nec nisi iussus agit.
Pars, q́a non ueniant pecudes: sed agantur: ab actu
Nomen agonalem credit habere diem.

P ars putat hoc festum priscis agnalia dictum:
Vna sit ut proprio littera dempta loco.
A ut, quia præuisos in aqua timet hostia cultros:
A` pecoris lux est ipsa notata metu.
F as etiam, fieri solitis ætate priorum
Nomina de ludis græca tulisse diem.
E t prius antiquus dicebat agonia sermo.
Veráq; iudicio, est ultima causa meo.
V t'q; ea non certa est: ita rex placare sacrorum
Numina lanigeræ coniuge debet ouis.
V ictima, quæ dextra cecidit uictrice, uocatur.
Hostibus à domitis hostia nomen habet.
A nte, deos homini quod conciliare ualeret:
Far erat, & puri lucida mica salis.
N on dum pertulerat lachrymatas cortice myrrhas
Acta per æquoreas hospita nauis aquas.
T hura nec euphrates, nec miserat india costum:
Nec fuerant rubri cognita fila croci.
A ra dabat fumos herbis contenta sabinis:
Et non exiguo laurus adusta sono.
S iquis erat, factis prati de flore coronis,
Qui posset uiolas addere: diues erat.
H ic, qui nunc aperit percussi uiscera tauri:
In sacris nullum culter habebat opus.
P rima Ceres auidæ gauisa est sanguine porcæ
Vlta suas merita cæde nocentis opes.
N am sata uere nouo teneris lactentia succis
Eruta setigeræ comperit ore suis.
S us dederat pœnas: exemplo territus huius
Palmite debueras abstinuisse caper.

Quem spectans aliquis dentes in uite prementem,
Talia non tacito uerba dolore dedit.
Rode caper uitem: tamen, hinc cum stabis ad aram:
In tua quod spargi cornua possit, erit.
Verba fides sequitur: noxa tibi debitus hostis
Spargitur affuso cornua Bacche mero.
Culpa sui nocuit: nocuit quoq; culpa capellæ:
Quid bos? quid placidæ commeruistis oues?
Flebat Aristæus, quod apes cum stirpe necatas
Viderat inceptos destituisse fauos.
Cærula quem genitrix ægre solata dolentem,
Addidit hæc dictis ultima uerba suis.
Siste puer lachrymas: Proteus tua damna leuabit:
Quoq; modo repares quæ periere, dabit.
Decipiat ne te uarijs tamen ille figuris:
Impediant geminas uincula firma manus.
Peruenit ad uatem iuuenis: resolutaq; somno
Alligat æquorei brachia capta senis.
Ille suam faciem transformat, & alterat arte:
Mox domitus uinclis in sua membra redit.
Oraq; cærulea tollens rorantia barba,
Qua dixit repares arte requiris apes?
Obrue mactati corpus tellure iuuenci:
Quod petis à nobis obrutus ille dabit.
Iussa facit pastor: feruent examina putri
De boue: mille animas una necata dedit.
Pauit ouis pratum: uerbenas improba carpsit:
Quas pia dis ruris ferre solebat anus.
Quid tuti superest? animam cum ponat in aris
Lanigerumq; pecus, ruricolæq; boues?

Placat equo Persis radijs Hyperiona cinctum:
Ne detur celeri uictima tarda deo.
Quæ semel est triplici pro uirgine cæsa Dianæ:
Nunc quoq; pro nulla uirgine cerua cadit.
Exta canum uidi triuiæ libare Sapæos:
Et quicunq; tuas accolit Aeme niues.
Cæditur & rigido custodi ruris asellus.
Causa pudenda quidem, sed tamen apta deo est.
Festa corymbiferi celebrabat græcia Bacchi:
Tertia quæ solito tempore bruma refert.
Di quoq; cultores in idem uenere lycæi:
Et quicunq; loci non alienus erat.
Panes, & in uenerem Satyrorum prona iuuentus:
Quæq; colunt amnes, solaq; rura deæ.
Venerat & senior pando Silenus asello:
Quiq; rubro pauidas inguine terret aues.
Dulcia qui dignum nemus in conuiuia nacti
Gramine uestitis accubuere toris.
Vina dabat Liber: tulerat sibi quisq; coronam.
Miscendas large riuus agebat aquas.
Naiades effusis aliæ sine pectinis usu,
Pars aderat positis arte, manuq; comis.
Illa super suras tunicam collecta ministrat:
Altera dissuto pectus aperta sinu.
Exerit hæc humerum: uestes trahit illa per herbas.
Impediunt teneros uincula nulla pedes.
Hinc aliæ Satyris incendia mitia præbent:
Pars tibi, qui pinu tempora nexa geris.
Te quoq; inextinctæ Silene libidinis urunt:
Nequitia est, quæ te non sinit esse senem.

At ruber

At ruber hortorum deus, & tutela Priapus
Omnibus ex illis Lotide captus erat.
Hanc cupit: hanc optat: solam suspirat in illam:
Signaq; dat nutu: sollicitatq; notis.
Fastus inest pulchris: sequiturq; superbia formam.
Irrisum uultu despicit illa suo.
Nox erat: & uino somnum faciente, iacebant
Corpora diuersis uicta sopore locis.
Lotis in herbosa sub acernis ultima ramis,
Sicut erat ludo fessa, quieuit humo.
Surgit amans: animamq; tenens uestigia furtim
Suspenso digitis fert taciturna gradu.
Vt tetigit niueæ secreta cubilia nymphæ:
Ipse sui flatus ne sonet aura, cauet.
Et iam finitima corpus librabat in herba:
Illa tamen multi plena soporis erat.
Gaudet: & à pedibus tracto uelamine, uota
Ad sua felici cœperat ire uia.
Ecce rudens rauco Sileni uector asellus
Intempestiuos edidit ore sonos.
Territa consurgit nymphe: manibusq; priapum
Reijcit: & fugiens concitat omne nemus.
At deus obscœna nimium quoq; parte paratus
Omnibus ad lunæ lumina, risus erat.
Morte dedit pœnas author clamoris: & hæc est
Hellespontiaco uictima grata deo.
Intactæ fueratis aues solatia ruris,
Assuetum syluis, innocuumq; genus:
Quæ facitis nidos: & plumis oua fouetis:
Et facili dulces editis ore sonos.

S ed nihil ista iuuant: quia linguæ crimen habetis:
Diq́; putant mentes uos aperire suas.
N ec tamen hoc falsum. nã dis, ut proxima quæq; est,
Nunc penna ueras, nunc datis ore notas.
T uta diu uolucrum proles, tum deniq; cæsa est:
Iuueruntq́; deos indicis exta sui.
E rgo sæpe suo coniux abducta marito
Vritur in calidis alba columba focis.
N ec defensa iuuant capitolia, quo minus anser
Det iecur in lances Inachi lauta tuas.
N octe deæ noctis cristatus cæditur ales:
Quod tepidum uigili prouocat ore diem.
I nterea Delphin clarum super æthera sydus
Tollitur: & patrijs exerit ora uadis.
P ostera lux hyemem medio discrimine signat:
Aequaq́; præteritæ quæ superabit, erit.
P roxima prospiciet tithono aurora relicto
Arcadiæ sacrum pontificale deæ.
T e quoq; lux eadem Turni soror æde recepit:
Hic ubi uirginea campus obitur aqua.
V nde petam causas horum, moremq́; sacrorum?
Diriget in medio quis mea uela freto?
I psa mone quæ nomen habes à carmine ductum:
Propositoq́; faue, ne tuus erret honor.
O rta prior luna (de se si creditur ipsi)
A magno tellus Arcade nomen habet.
H inc fuit Euander: qui, quanquam clarus utroq;,
Nobilior sacræ sanguine matris erat.
Quæ, simul ætherios animo conceperat ignes:
Ore dabat pleno carmina uera dei.

D ixerat hæc nato motus instare, sibiq;,
Multaq; præterea tempore nacta fidem.
N am iuuenis, nimium uera cum matre, fugatus
Deserit arcadiam, parrhasiumq; larem.
C ui genitrix flenti, fortuna uiriliter (inquit)
(Siste precor lachrymas) ista ferenda tibi est.
S ic erat in fatis: nec te tua culpa fugauit:
Sed deus: offenso pulsus es urbe deo.
N on meriti pœnam pateris: sed numinis iram.
Est aliquid magnis crimen abesse malis.
C onscia mens, ut cuiq; sua est: ita concipit intra
Pectora, pro facto spemq;, metumq; suo.
N ec tamen ut primus, mœre male talia passus.
Obruit ingentes ista procella uiros.
P assus idem est, tyrijs qui quondam pulsus ab oris
Cadmus, in aonia constitit exul humo.
P assus idem Tydeus: & idem pagaseus Iason:
Et quos præterea longa referre mora est.
O mne solum forti patria est: ut piscibus æquor:
Vt uolucri uacuo quidquid in orbe patet.
N ec fera tempestas toto tamen errat in anno:
Et tibi (crede mihi) tempora ueris erunt.
V ocibus Euander firmata mente parentis
Naue secat fluctus: hesperiamq; tenet.
I amq; ratem doctæ monitu Carmentis in amnem
Egerat: & thuscis obuius ibat aquis.
F luminis illa latus, cui sunt uada iuncta Tarenti,
Aspicit, & sparsas per loca sola casas.
V tq; erat, immissis puppim stetit ante capillis:
Continuitq; manum torua regentis iter.

Et procul in dextram tendens sua brachia ripam,
Pinea non sano ter pede texta ferit.
Ne'ue daret saltum properans insistere ripæ,
Vix est Euandri, uix'q; retenta manu.
Di'q; petitorum (dixit) saluete locorum:
Tu'q; nouos cœlo terra datura deos:
Flumina'q;, & fontes, quibus utitur hospita tellus:
Et nemorum nymphæ, Näiadum'q; chori.
Este bonis auibus uisi nato'q;, mihiq;:
Ripa'q; felici tacta sit ista pede.
Fallor? an hi fient ingentia mœnia colles?
Iura'q; ab hac terra cætera terra petet?
Montibus his olim totus promittitur orbis.
Quis tantum fati credat habere locum?
Et iam dardaniæ tangent hæc littora pinus.
Hic quoq; causa noui fœmina martis erit.
Chare nepos palla funesta quid induis arma?
Indue: non humili uindice cæsus eris.
Victa tamen uinces, euersa'q; Troia resurges.
Obruet hostiles ista ruina domos.
Vrite uictrices neptunia pergama flammæ:
Nunc minor hic, toto est altior orbe cinis.
Iam pius Aeneas sacra, & sacra altera patrem
Afferet: iliacos accipe Vesta deos.
Tempus erit, quo uos, orbem'q; tuebitur idem:
Et fient ipso sacra colente deo.
Et penes augustos patriæ tutela manebit.
Hanc fas imperij frena tenere domum.
Inde nepos, natus'q; dei (licet ipse recuset)
Pondera cœlesti mente paterna feret.

V tq́; ego perpetuis olim sacrabor in aris:
Sic Augusta nouum Liuia numen erit.
T alibus ut dictis nostros descendit in annos:
Substitit in medio præscia lingua sono.
P uppibus egressus latia stetit exul in herba:
Felix, exilium cui locus ille fuit.
N ec mora longa fuit: stabant noua tecta: nec alter
Montibus ausonijs Arcade maior erat.
E cce boues illuc erythræidas applicat heros
Emensus longi clauiger orbis iter.
D umq́; huic hospitium domus est tegeæa: uagantur
Incustoditæ lata per arua boues.
M ane erat: excussus somno tirynthius hospes
De numero tauros sensit abesse duos.
N ulla uidet tacti quærens uestigia furti:
Traxerat auersos Cacus in antra ferox:
C acus auentinæ timor, atq; infamia syluæ,
Non leue finitimis, hospitibusq́; malum.
D ira uiro facies: uires pro corpore: corpus
Grande: pater monstri Mulciber huius erat.
P roq́; domo, longis spelunca recessibus ingens
Abdita, uix ipsis inuenienda feris.
O ra super postes, affixaq́; brachia pendent:
Squalidaq́; humanis ossibus albet humus.
S eruata male parte boum Ioue natus abibat.
Mugitum rauco furta dedere sono.
A ccipio reuocamen ait: uocemq́; secutus
Impia per syluas uictor ad antra uenit.
I lle aditum fracti præstruxerat obijce montis:
Vix iuga mouissent quinq; bis illud onus.

N itur hic humeris: cœlum quoq; sederat illis:
Et uastum motu collabefactat onus.
Quod simul euersum est: fragor æthera concutit i-
Ictaq; subsedit pondere mollis humus. (psum:
P rima mouet Cacus collata prælia dextra:
Remq; ferox saxis, stipitibusq; gerit.
Queis ubi nil agitur: patrias male fortis ad artes
Confugit: & flammas ore sonante uomit.
Quas quoties proflat, spirare Typhoëa credas:
Et rapidum ætneo fulgur ab igne iaci.
O ccupat Alcides: adductaq; claua trinodis
Ter quater aduersi sedit in ore uiri.
I lle cadit: mistosq; uomit cum sanguine fumos:
Et lato moriens pectore plangit humum.
I mmolat ex illis taurum tibi Iuppiter unum
Victor: & Euandrum, ruricolasq; uocat.
C onstituitq; sibi, quæ maxima dicitur, aram,
Hic ubi pars urbis de boue nomen habet.
N ec tacet Euandri mater, propè tempus adesse:
Hercule quo tellus sit satis usa suo.
A t felix uates, ut dis gratissima uixit:
Possidet hunc Iani sic dea mense diem.
I dibus in magni castus Iouis æde sacerdos
Semimaris flammis uiscera libat ouis.
R edditaq; est omnis populo prouincia nostro:
Et tuus augusto nomine dictus auus.
P erlege dispositas generosa per atria ceras:
Contigerant nulli nomina tanta uiro.
A frica uictorem de se uocat: alter isauras,
Aut cretum domitas testificatur opes.

H unc numidæ faciunt, illum messana superbum:
Ille numantina traxit ab urbe notam.
Et mortem, & nomen Druso germania fecit:
Me miserum uirtus quàm breuis illa fuit.
Si petat à uictis, tot sumet nomina Cæsar:
Quot numero gentes maximus orbis habet.
Ex uno quidam celebres, aut torquis adempti,
Aut Corui titulos auxiliaris habent.
Magne tuum nomen rerum est mensura tuarum:
Sed qui te uicit, te quoq; maior erat.
Nec gradus est Fabios supra cognominis ullus:
Illa domus meritis maxima dicta suis.
Sed tamen humanis celebrantur honoribus omnes:
Hic socium summo cum Ioue nomen habet.
Sancta uocant augusta patres: augusta uocantur
Templa sacerdotum rite dicata manu.
Huius & augurium dependet origine uerbi:
Et quodcunq; sua Iuppiter auget ope.
Augeat imperium nostri ducis: augeat annos:
Protegat & nostras querna corona fores.
Auspicibusq; deis tanti cognominis hæres
Omine suscipiat, quo pater, urbis onus.
Respiciet titan actas ubi tertius idus:
Fient parrhasiæ sacra relata deæ.
Nam prius ausonias matres carpenta uehebant:
(Hæc quoq; ab Euandri dicta parente reor.)
Mox honor eripitur: matronaq; destinat omnis
Ingratos nulla prole nouare uiros.
Ne'ue daret partus, ictu temeraria cæco
Visceribus crescens excutiebat onus.

C orripuisse patres ausas immitia nuptas,
Ius tamen ereptum restituisse, ferunt.
B inaq; nunc pariter tegeææ sacra parenti
Pro pueris fieri, uirginibusq; iubent.
S cortea non illi fas est inferre sacello:
Ne uiolent puros exanimata focos.
S iquis amas ueteres ritus, assiste precanti:
Nomina percipies non tibi nota prius.
P orrima placatur; postuentaq;, siue sorores,
Siue fugæ comites Mænali diua tuæ.
A ltera, quod porro fuerat, cecinisse putatur:
Altera uenturum postmodo quidquid erat.
C andida te niueo posuit lux proxima templo,
Qua fert sublimes alta Moneta gradus.
N unc bene prospicies latiam Concordia turbam:
Nunc te sacratæ restituere manus.
F urius antiquius populi superator hetrusci
Vouerat: & uoti soluerat ante fidem.
C ausa, quod à patribus sumptis secesserat armis
Vulgus: & ipsa suas Roma timebat opes.
C ausa recens melior: sparsos germania crines
Porrigit auspicijs dux uenerande tuis.
I nde triumphatæ libasti munera gentis:
Templaq; fecisti, quam colis ipse, deæ.
H æc tua constituit genitrix, & rebus, & ara,
Sola toro magni digna reperta Iouis.
H æc ubi transierint: Capricorno Phœbe relicto
Per iuuenis curres signa regentis aquas.
S eptimus hinc oriens cum se demiserit undis:
Fulgebit toto iam Lyra nulla polo.

S ydere ab hoc, ignis, uenienti nocte, leonis
Qui micat in medio pectore mersus erit.
T er quater euolui signantes tempora fastos:
Nec sementina est ulla reperta dies:
C um mihi (sensit enim) lux hæc indicitur inquit
Musa: quid à fastis non stata sacra petis?
V tq; dies incerta sacris: sic tempore certo
Seminibus iactis, est ubi fœtus ager:
S tate coronati plenum ad præsepe iuuenci:
Cum tepido uestrum uere redibit opus.
R usticus emeritum palo suspendat aratrum:
Omne reformidat frigore uulnus humus.
V illice da requiem terræ semente peracta:
Da requiem, terram qui coluere, uiris.
P agus agat festum: pagum lustrate coloni:
Et date paganis annua liba focis.
P lacentur frugum matres tellusq;, ceresq;
Farre suo, grauidæ uisceribusq; suis.
O fficium commune ceres, & terra tuentur:
Hæc præbet causam frugibus: illa locum.
C onsortes operum, per quas correcta uetustas:
Quernaq; glans uicta est utiliore cibo:
F ructibus immensis auidos satiate colonos:
Vt capiant cultus præmia digna sui.
V os date perpetuos teneris sementibus auctus:
Nec noua per gelidas usta sit herba niues.
C um serimus: cœlum uentis aperite serenis.
Cum latet, ætheria spargite semen aqua.
N e'ue graues cultis cerealia dona cauete
Agmine læsuro depopulentur aues.

V os quoq; subiectis formicæ parcite granis:
Post messem prædæ copia maior erit.
I nterea crescat scabræ rubiginis expers:
Nec uitio cœli palleat ægra seges.
E t neq; deficiat macie: neq; pinguior æquo
Diuitijs pereat luxuriosa suis.
E t careant lolijs oculos uitiantibus agri:
Nec sterilis culto surgat auena solo.
T riticeos fœtus, passuraq; farra bis ignem,
Ordeaq; ingenti fœnore reddat ager.
H æc ego pro uobis, hæc uos optate coloni:
Efficiatq; ratas utraq; diua preces.
B ella diu tenuere uiros: erat aptior ensis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
S arcula cessabant: uersiq; in pila ligones:
Factaq; de rastri pondere cassis erat.
G ratia dis, domuiq; tuæ: religata cathenis
Iam pridem uestro sub pede bella iacent.
S ub iuga bos ueniat: sub terras semen aratas:
Pax Cererem nutrit: pacis alumna Ceres.
A t quæ uenturas præcedit sexta calendas:
Hac sunt ledæis templa dicata deis.
F ratribus illa deis fratres de gente deorum
Circa Iuturnæ composuere lacus.
I psum nos carmen deduxit pacis ad aram:
Hæc erit à mensis fine secunda dies.
F rondibus actiacis comptos redimita capillos
Pax ades: & toto mitis in orbe mane.
D um desint hostes: desit quoq; causa triumphi.
Tu ducibus bello gloria maior eris.

S ola gerat miles, quibus arma coërceat, arma:
Canteturq́; fera, nil nisi pompa, tuba.
H orreat æneadas, & primus, & ultimus orbis:
Siqua parum Romam terra timebit: amet.
T hura sacerdotes pacalibus addite flammis:
Albáq; perfusa uictima fronte cadat.
V tq́; domus, quæ præstat eam, cum pace perennet,
Ad pia propensos uota rogate deos.
S ed iam prima mei pars est exacta laboris:
Cumq́; suo finem mense libellus habet.

FASTORVM LIBER SECVNDVS.

Anus habet finem: cum carmine cre-
scat & annus.
Alter ut it mensis: sic liber alter
eat.
N unc primum uelis elegi maioribus itis:
Exiguum memini nuper eratis opus.
I pse ego uos habui faciles in amore ministros:
Cum lusit numeris prima iuuenta suis.
I dem sacra cano, signatáq; tempora fastis.
Ecquis ad hæc illinc crederet esse uiam?
H æc mea militia est: ferimus, quæ possumus, arma:
Dextráq; non omni munere nostra uacat.
S i mihi non ualido torquentur pila lacerto:
Nec bellatoris terga premuntur equi:
N ec galea tegimur: nec acuto cingimur ense:
His habilis telis quilibet esse potest.

At tua prosequimur studioso pectore Cæsar
Nomina: per titulos ingredimur'q; tuos.
Ergo ades: et placido paulum mea munera uultu
Respice: pacando siquid ab hoste uacas.
Februa romani dixere piamina patres:
Nunc quoq; dant uerbo plurima signa fidem.
Pontifices à rege petunt, et flamine lanas:
Queis ueterum lingua februa nomen erat.
Quæ'q; capit lictor domibus purgamina certis,
Torrida cum mica farra, uocantur idem.
Nomen idem ramo: qui cæsus ab arbore pura,
Casta sacerdotum tempora fronde tegit.
Ipse ego flaminiam poscentem februa uidi:
Februa poscenti pinea uirga data est.
Deniq;, quodcunq; est, quo corpora nostra piantur:
Hoc apud intonsos nomen habebat auos.
Mensis ab his dictus: secta quia pelle luperci
Omne solum lustrant: id'q; piamen habent.
Aut quia placatis sunt tempora pura sepulchris:
Tunc cum ferales præteriere dies.
Omne nefas, omnem'q; mali purgamine causam
Credebant nostri tollere posse senes.
Græcia principium moris dedit: illa nocentes
Impia lustratos ponere facta putat.
Actoriden Peleus, ipsum quoq; Pelea Phoci
Cæde per hæmonias soluit Acastus aquas.
Vectam frenatis per inane draconibus ægeus
Credulus, immerita Phasida fouit ope.
Amphiaraides naupactoo Acheloo
Solue nefas dixit: soluit et ille nefas.

Ah nimium faciles: qui tristia crimina cædis
Fluminea tolli posse putatis aqua.
Sed tamen (antiqui ne nescius ordinis erres)
Primus, ut est, Iani mensis et ante fuit.
Qui sequitur ianum, ueteris fuit ultimus anni:
Tu quoq; sacrorum Termine finis eras.
Primus erat Iani mensis, quia ianua prima est:
Qui sacer est imis manibus: imus erat.
Postmodo creduntur spatio distantia longo
Tempora bis quini continuasse uiri.
Principio mensis phrygiæ contermina matri
Sospita delubris dicitur aucta nouis.
Nunc ubi sunt, illis quæ sunt sacrata calendis
Templa deæ? longa procubuere die.
Cætera ne simili caderent labefacta ruina
Cauit sacrati prouida cura ducis.
Sub quo delubris sentitur nulla senectus:
Nec satis est homines, obligat ille deos.
Templorum positor, templorum sancte repertor,
Sit superis (opto) mutua cura tui.
Dent tibi cœlestes quos tu cœlestibus annos:
Proq́; tua maneant in statione domo.
Tunc quoq; uicini lucus celebratur asyli:
Qua petit æquoreas aduena tybris aquas.
Ad penetrale Numæ, capitolinumq́; tonantem,
Inq́; Iouis summi cæditur arce bidens.
Sæpe graues pluuias adopertus nubibus æther
Concitat: aut posita sub niue terra latet.
Proximus hesperias titan abiturus in undas,
Gemmea purpureis cum iuga demet equis:

I lla nocte aliquis, tollens ad sydera uultum
Dicet, ubi est hodie, quæ Lyra fulsit heri?
D umq; Lyram quærit: medij quoq; terga Leonis,
In liquidas subito mersa uidebit aquas.
Q uem modo cælatum stellis delphina uidebas,
Is fugiet uisus nocte sequente tuos.
S eu fuit occultis felix in amoribus index:
Lesbida cum domino seu tulit ille lyram.
Q uod mare non nouit? quæ nescit Ariona tellus?
Carmine currentes ille tenebat aquas.
S æpe sequens agnam, lupus est à uoce retentus:
Sæpe auidum fugiens restitit agna lupum.
S æpe canes, leporesq;, una iacuere sub umbra:
Et stetit in saxo proxima cerua leæ.
E t sine lite loquax, cum Palladis alite cornix
Sedit: & accipitri iuncta columba fuit.
C ynthia sæpe tuis fertur uocalis Arion,
Tanquam fraternis, obstupuisse modis.
N omen arionium, siculas impleuerat urbes:
Captaq; erat lyricis ausonis ora sonis.
I nde domum repetens puppim conscendit Arion:
Atq; ita quæsitas arte ferebat opes.
F orsitan infelix uentos undasq; timebas:
At tibi naue tua tutius æquor erat.
N anq; gubernator, districto constitit ense,
Cæteraq; armata conscia turba manu.
Q uid tibi cum gladio? dubiā rege nauita puppim:
Non sunt hæc digitis arma tenenda tuis.
I lle metu pauidus, mortem non deprecor, inquit:
Sed liceat sumpta pauca referre lyra.

D ant ueniam, ridentq; moram: capit ille coronam:
Quæ posset crines Phœbe decere tuos.
I nduerat tyrio distinctam murice pallam:
Reddidit icta suos pollice chorda sonos.
F lebilibus numeris, ueluti canentia dura
Traiectus penna, tempora cantat olor.
P rotinus in medias ornatus desilit undas:
Spargitur impulsa cœrula puppis aqua.
I nde (fide maius) tergo delphina recuruo
Se, memorant, oneri supposuisse nouo.
I lle sedet: citharamq; tenet: pretiumq; uehendi
Cantat: & æquoreas carmine mulcet aquas.
D i pia facta uident: astris delphina recepit
Iuppiter: & stellas iussit habere nouem.
N unc mihi mille sonos, quoq; est memoratus Achil-
Vellem Mæonide pectus inesse tuum. (les,
D um canimus sacras alterno pectine nonas:
Maximus his fastis accumulatur honos.
D eficit ingenium: maioraq; uiribus urgent:
Hæc mihi præcipuo est ore canenda dies.
Quid uolui demens elegis imponere tantum
Ponderis? heroi res erat ista pedis.
S ancte pater patriæ, tibi plebs, tibi curia nomen
Hoc dedit: hoc dedimus nos tibi nomen eques.
R es tamen ante dedit: sero quoq; uera tulisti
Nomina: iam pridem tu pater orbis eras.
H oc tu per terras, quod in æthere Iuppiter alto,
Nomen habes: hominum tu pater, ille deûm.
R omule concedes: facit hic tua magna tuendo
Mœnia: tu dederas transilienda Remo.

Te Tatius, paruiq́; Cures, Cæninaq́; sensit:
Hoc duce romanum est solis utrunq; latus.
Tu breue nescio quid uictæ telluris habebas:
Quodcunq; est alto sub Ioue Cæsar habet.
Tu rapis, hic castas duce se iubet esse maritas:
Tu recipis luco, reppulit ille nefas.
Vis tibi grata fuit: florent sub Cæsare leges:
Tu domini nomen, principis ille tenet.
Te Remus incusat: ueniam dedit hostibus ille:
Cœlestem fecit te pater: ille patrem.
Iam puer Idæus media tenus eminet aluo:
Et liquidas misto nectare fundit aquas.
En etiam siquis boream horrere solebat:
Gaudeat: à Zephyris mitior aura uenit.
Quintus ab æquoreis nitidum iubar extulit undis
Lucifer: & primi tempora ueris erunt.
Ne fallare tamen: restant tibi frigora, restant:
Magnaq́; discedens signa relinquet hyems.
Tertia nox ueniet: custodem protinus Vrsæ
Aspicies geminos exeruisse pedes.
Inter Hamadryadas, iaculatricemq́; Dianam
Calisto sacri pars fuit una chori.
Illa deæ tangens arcus, quos tangimus arcus,
Este meæ testes uirginitatis, ait.
Cynthia laudauit: promissaq́; fœdera serua:
Et comitum princeps tu mihi, dixit, eris.
Fœdera seruasset: si non formosa fuisset.
Cauit mortales: de Ioue crimen habet.
Mille feras Phœbe syluis uenata redibat:
Aut plus, aut medium sole tenente diem.

Vt tetigit

V t tetigit lucum (densa niger ilice lucus,
In medio gelidæ fons erat altus aquæ)
H ic ait in sylua uirgo tegeæa lauemur.
Erubuit falso uirginis illa sono.
D ixerat et nymphis: nymphæ uelamina ponunt:
Hanc pudet: & tardæ dat mala signa moræ.
E xuerat tunicas: uteri manifesta tumore,
Proditur indicio ponderis ipsa sui.
C ui dea uirgineos periura Lycaoni cœtus
Desere, nec castas pollue, dixit, aquas.
L una nouum decies implerat cornibus orbem:
Quæ fuerat uirgo credita: mater erat.
L æsa furit Iuno: formam mutat'q; puellæ:
Quid facis? inuito est pectore passa Iouem.
V t'q; feræ uidit turpes in pellice uultus:
Huius in amplexus Iuppiter inquit eat.
V rsa per incultos errabat squalida montes:
Quæ fuerat summo nuper amata Ioui.
I am tria lustra puer furto conceptus agebat:
Cum mater nato est obuia facta suo.
I lla quidem, tanquam cognosceret, astitit amens:
Et gemuit: gemitus uerba parentis erant.
H anc puer ignarus iaculo fixisset acuto:
Ni foret ad superas raptus uterq; domos.
S igna propinqua micant: prior est, quā dicimus ar-
Arctophylax formā terga sequētis habet. (ctos:
S æuit adhuc, canam'q; rogat saturnia tethyn,
Mænaliam tactis ne lauet arcton aquis.
I dibus agrestis fumant altaria Fauni
Hic, ubi discretas insula rumpit aquas.

Hæc fuit illa dies, in qua ueientibus aruis
Ter centum Fabij ter cecidere duo.
Vna domus uires, & onus susceperat urbis:
Sumunt gentiles arma professa manus.
Egreditur castris miles generosus ab ijsdem,
E' queis dux fieri quilibet aptus erat.
Carmentis portæ dextra est uia proxima Iano:
Ire per hanc noli, quisquis es: omen habet.
Illa fama refert Fabios exisse trecentos:
Porta uacat culpa: sed tamen omen habet.
Vt celeri passu Cremeram tetigere rapacem:
(Turbidus hybernis ille fluebat aquis)
Castra loco ponunt: districtis ensibus ipsi
Tyrrhenum ualido marte per agmen eunt.
Non aliter, quàm cum libycæ de rupe leones
Inuadunt sparsos lata per arua greges.
Diffugiunt hostes: inhonestaq; uulnera tergo
Accipiunt: thusco sanguine terra rubet.
Sic iterum, sic sæpe cadunt. ubi uincere aperte
Non datur: insidias armaq; tecta parant.
Campus erat: campi claudebant ultima colles:
Syluaq; montanas occulere apta feras.
In medio paucos, armentaq; rara relinquunt.
Cætera uirgultis abdita turba latet.
Ecce, uelut torrens undis pluuialibus auctus,
Aut niue, quæ Zephyro uicta tepente fluit,
Per sata, perq; uias fertur: nec, ut ante solebat,
Riparum clausas margine finit aquas:
Sic Fabij uallem latis discursibus implent:
Quodq; uident sternunt: nec metus alter inest.

Quo ruitis generosa domus? male creditis hosti:
  Simplex nobilitas perfida tela caue.
Fraude perit uirtus. in apertos undiq; campos
  Prosiliunt hostes: & latus omne tenent.
Quid faciant pauci contra tot millia fortes?
  Quid'ue, quod in misero tempore restet, adest?
Sicut aper longe syluis latratibus actus
  Fulmineo celeres dissipat ore canes:
Mox tamen ipse perit: sic non moriuntur inulti:
  Vulneráq; alterna dantq;, feruntq; manu.
Vna dies Fabios ad bellum miserat omnes:
  Ad bellum missos perdidit una dies.
Vt tamen herculeæ superessent semina gentis:
  Credibile est ipsos consuluisse deos.
Nam puer impubes, & adhuc non utilis armis
  Vnus de Fabia gente relictus erat.
Scilicet ut posses olim tu maxime nasci:
  Cui res cunctando restituenda foret.
Continuata loco tria sydera, Coruus, & anguis,
  Et medius Crater inter utrunq; latet.
Idibus illa latent: oriuntur nocte sequenti.
  Quæ tibi cur tria sint tam sociata canam.
Forte Ioui Phœbus festum solenne parabat:
  (Non faciet longas fabula nostra moras)
I mea dixit auis: nequid pia sacra moretur:
  Et tenuem è uiuis fontibus affer aquam.
Coruus inauratum pedibus cratêra recuruis
  Tollit: & aërium peruolat altus iter.
Stabat adhuc durus ficus densissima pomis:
  Tentat eam rostro: non erat apta legi.

I mmemor imperij sedisse sub arbore fertur:
Dum fierent tarda dulcia poma mora.
I amq; satur, nigris longum rapit unguibus hydrũ:
Ad dominumq; redit: fictaq; uerba refert.
H ic mihi causa moræ uiuarum obsessor aquarum:
Hic tenuit fontes, officiumq; meum.
A ddis ait culpæ mendacia Phœbus: & audes
Fatidi cum uerbis fallere uelle deum.
A t tibi dum lactens hærebit in arbore ficus:
De nullo gelidæ fonte bibentur aquæ.
D ixit: & antiqui monimenta perennia facti
Anguis, auis, crater, sydera iuncta micant.
T ertia post idus nudos aurora lupercos
Aspiciat: & Fauni sacra bicornis erunt.
D icite Pierides sacrorum quæ sit origo:
Attigerint latias unde petita domos.
P ana deum pecoris ueteres coluisse feruntur
Arcades: arcadijs plurimus ille iugis.
T estis erit pholoë: testes stymphalides undæ:
Quiq; citis Ladon in mare currit aquis:
C inctaq; pinetis nemoris iuga nonacrini,
Altaq; Trœzene, parrhasiæq; niues.
P an erat armenti, Pan illic numen aquarum:
Munus ob incolumes ille ferebat oues.
T ranstulit Euander syluestria numina secum:
Hic, ubi nunc urbs est, tunc locus urbis erat.
I nde deum colimus, deuectaq; sacra pelasgis.
Flamen ad hæc prisco more dialis erat.
C ur igitur currant: & cur, si currere mos est,
Nuda ferant posita corpora ueste: rogas?

I pse deus uelox discurrere gaudet in altis
Montibus: & subitas concipit ipse fugas.
I pse deus nudus nudos iubet ire ministros:
Nec satis ad cursus commoda uestis erat.
A nte Iouem genitum terras habuisse feruntur
Arcades: & luna gens prior illa fuit.
V ita feris similis nullos agitata per usus:
Artis adhuc expers, & rude uulgus erat.
P ro domibus frondes norant: pro frugibus herbas:
Nectar erat palmis hausta duabus aqua.
N ullus anhelabat sub adunco uomere taurus:
Nulla sub imperio terra colentis erat:
N ullus adhuc erat usus equi: se quisq; ferebat:
Ibat ouis lana corpus amicta sua.
S ub Ioue durabant: & corpora nuda gerebant
Docta graues imbres & tolerare notos.
N unc quoq; detecti referunt monimenta uetusti
Moris: & antiquas testificantur opes.
S ed, cur praecipue fugiat uelamina Faunus:
Traditur antiqui fabula plena ioci.
F orte comes dominae iuuenis Tirynthius ibat:
Vidit ab excelso faunus utrunq; iugo.
V idit: & incaluit: montanaq; numina dixit,
Nil mihi uobiscum est: haec meus ardor erit.
I bat odoratis humeros perfusa capillis
Maeonis, aurato conspicienda sinu.
A urea pellebant tepidos umbracula soles:
Quae tamen herculeae sustinuere manus.
I am Bacchi nemus, et Tmoli uineta tenebat:
Hesperus & fusco roscidus ibat equo.

Antra subit tofis laqueata, & pumice uiuo:
Garrulus in primo limine riuus erat.
Dumq; parant epulas, potandaq; uina ministri:
Cultibus Alciden induit illa suis.
Dat tenues tunicas getulo murice tinctas:
Dat teretem zonam: qua modo cincta fuit.
Ventre minor zona est: tunicarum uincla relaxat:
Vt posset magnas exeruisse manus.
Fregerat armillas non illa ad brachia factas:
Scindebant magni uincula parua pedes.
Ipsa capit clauamq; grauem, spoliumq; leonis:
Conditaq; in pharetra tela minora sua.
Sic epulis functi: sic dant sua corpora somno:
Et positis iuxta secubuere toris.
Causa, repertori uitis quia sacra parabant:
Quae facerent pure, cum foret orta dies.
Noctis erat mediũ (quid non amor ĩprobus audet?)
Roscida per tenebras Faunus ad antra uenit.
Vtq; uidet comites somno, uinoq; solutos:
Spem capit in dominis esse soporis idem.
Intrat: & huc, illuc temerarius errat adulter:
Et praefert cautas, subsequiturq;, manus.
Venerat ad strati captata cubilia lecti:
Et felix prima sorte futurus erat.
Vt tetigit fului setis hirsuta leonis
Vellera: pertimuit: sustinuitq; manus:
Attonitusq; metu rediit: ceu saepe uiator
Turbatum uiso rettulit angue pedem.
Inde tori, qui iunctus erat, uelamina tangit
Mollia: mendaci decipiturq; nota.

A scendit:spondaq; sibi propiore recumbit:
Et tumidum cornu durius inguen erat.
I nterea tunicas ora subducit ab ima:
Horrebant densis aspera crura pilis.
C ætera tentantem cubito tirynthius heros
Reppulit:è summo decidit ille toro.
F it sonus:inclamat comites & lumina poscit
Mæonis:illatis ignibus acta patent.
I lle gemit lecto grauiter deiectus ab alto:
Membraq; de dura uix sua tollit humo.
R idet & Alcides,& qui uidere,iacentem:
Ridet amatorem Lyda puella suum.
V este deus lusus, fallentes lumina uestes:
Non amat:& nudos ad sua sacra uocat.
A dde peregrinis causas mea musa latinas:
Inq; suo noster puluere currat equus.
C ornipedi Fauno cæsa de more capella,
Venit ad exiguas turba uocata dapes.
D umq; sacerdotes ueribus transfixa salignis
Exta parant,medias sole tenente uias.
R omulus,& frater,pastoralisq; iuuentus
Solibus,& campo corpora nuda dabant.
C æstibus,& iaculis,& misso pondere saxi
Brachia per lusus experienda dabant.
P astor ab excelso,per deuia rura iuuencos
Romule prædones,& Reme dixit agunt.
L ongum erat armari:diuersis exit uterq;
Partibus:occursu præda recepta Remi est.
V t rediit:ueribus stridentia detrahit exta:
Atq; ait,hæc certe non nisi uictor edet.

D icta facit: Fabij'q; simul. uenit irritus illuc
Romulus: & mensas, ossa'q; nuda uidet.
R isit: & indoluit Fabios potuisse Remumq;
Vincere: Quintilios non potuisse suos.
F ama manet facti: posito uelamine currunt:
Et memorem famam, qui bene gessit, habet.
F orsitan & quæras cur sit locus ille Lupercal:
Quæ'ue diem tali nomine causa notet.
S yluia uestalis cœlestia semina partu
Ediderat, patruo regna tenente suo.
I s iubet auferri paruos: & in amne necari:
Quid facis? ex istis Romulus alter erit.
I ussa recusantes peragunt lachrymosa ministri:
Flent tamen: & geminos ad loca iussa ferunt.
A lbula, quem Tyberim mersus Tyberinus in undis
Reddidit: hybernis forte tumebat aquis.
H ic, ubi nunc fora sunt, lintres errare uideres:
Qua'q; iacent ualles maxime circe tuæ.
H uc ubi uenerunt (neq; enim procedere possunt
Longius) ex illis unus, & alter ait.
A h quàm sunt similes: ah quàm formosus uterq;:
Plus tamen ex istis iste uigoris habet.
S i genus arguitur uultu: nisi fallit imago:
Nescio quem è uobis suspicor esse deum.
A t siquis uestræ deus esset originis author:
In tam præcipiti tempore ferret opem.
F erret opem certe si non ope mater egeret:
Quæ facta est uno mater & orba die.
N ata simul, moritura simul simul ite sub undas
Corpora. desierat: deposuit'q; sinu.

V agierant ambo pariter: sensisse putares:
Hi redeunt udis in sua tecta genis.
S ustinet impositos summa cauus alueus unda:
Heu quantum fati parua tabella tulit.
A lueus in limo syluis appulsus opacis
Paulatim fluuio deficiente sedet.
A rbor erat: remanent uestigia: quæq; uocatur
Romula nunc ficus: rumina ficus erat.
V enit ad expositos (mirum) lupa fœta gemellos.
Quis credat pueris non nocuisse feram?
N õ nocuisse parũ est: prodest quoq;: quos lupa nutrit:
Perdere cognatæ sustinuere manus.
C onstitit: & cauda teneris blanditur alumnis:
Et fingit lingua corpora bina sua.
M arte satos scires: timor abfuit: ubera ducunt:
Et sibi permissi lactis aluntur ope.
I lla loco nomen fecit: locus ipse luperas.
Magna dati nutrix præmia lactis habet.
Quid uetat arcadio dictos a monte Lupercos?
Faunus in arcadia templa Lycæus habet.
N upta quid expectas? non tu pollentibus herbis,
Nec prece, nec magico carmine mater eris.
E xcipe fœcundæ patienter uerbera dextræ:
Iam socer optatum nomen habebit aui.
N am fuit illa dies, dura cum sorte maritæ
Reddebant uteri pignora rara sui.
Quid mihi clamabat, prodest rapuisse sabinas
Romulus? hoc illo sceptra tenente fuit:
S i mea non uires, sed bellum iniuria fecit.
Vtilius fuerat non habuisse nurus.

Monte sub exquilio multis inciduus annis
Iunonis magnæ nomine lucus erat.
Huc ubi uenerunt, pariter nuptæq; uiriq;
Suppliciter posito procubuere genu.
Cum subito motæ tremuere cacumina syluæ:
Et dea per lucos mira locuta suos.
Italidas matres inquit, sacer hircus inito.
Obstupuit dubio territa turba sono.
Augur erat (nomen longis intercidit annis)
Nuper ab hetrusca uenerat exul humo.
Ille caprum mactat: iussæ sua terga puellæ
Pellibus exectis percutienda dabant.
Luna resumebat decimo noua cornua mense:
Virq; pater subito, nuptaq; mater erat.
Gratia Lucinæ: dedit hæc tibi nomina lucus:
Aut quia principium tu dea lucis habes.
Parce precor grauidis facilis Lucina puellis:
Maturumq; utero molliter aufer onus.
Orta dies fuerit: tu desine credere uentis:
Perdidit illius temporis aura fidem.
Flamina non constant: & sex reserata diebus
Carceris Aeolij ianua lata patet.
Iam leuis obliqua subsedit Aquarius urna.
Proximus ætherios excipe Piscis equos.
Te memorant fratremq; tuum (nam iuncta micatis
Signa) duos tergo sustinuisse deos.
Terribilem quondam fugiens Typhôna Dione,
Tunc cum pro cœlo Iuppiter arma tulit:
Venit ad Euphraten comitata cupidine paruo:
Inq; palæstinæ margine sedit aquæ.

P opulus, & cannæ riparum summa tegebant:
Spemq; dabant salices hos quoq; posse tegi.
D um latet: insonuit uento nemus: illa timore
Pallet: & hostiles credit adesse manus.
V tq; sinu tenuit natum, succurrite nymphæ,
Et dis auxilium ferte duobus, ait.
N ec mora, prosiluit: pisces subiere gemelli:
Pro quo nunc cernis, sydera nomen habent.
I nde nefas ducunt genus hoc imponere mensis,
Ne uiolent timidi piscibus ora syri.
P roxima lux uacua est. at tertia dicta Quirino:
Qui tenet hoc nomen Romulus ante fuit.
S iue quod hasta quiris priscis est dicta Sabinis:
Bellicus a' telo uenit in astra deus.
S iue suo regi nomen posuere Quirites:
Seu quia romanis iunxerat ille cures.
N am pater armipotens postquã noua mœnia uidit:
Multaq; romulea bella peracta manu:
I uppiter inquit habet romana potentia uires:
Sanguinis officio non eget illa mei.
R edde patri natum: quamuis intercidit alter:
Pro se, proq; Remo, qui mihi restat, erit.
V nus erit, quem tu tolles in sydera cœli.
Tu mihi dixisti: sint rata dicta Iouis.
I uppiter annuerat: nutu tremefactus uterq;
Est polus: & cœli pondera nouit Atlas.
E st locus: antiqui capreæ dixere paludem:
Forte tuis illic Romule iura dabas.
S ol fugit: & remouent subeuntia nubila cœlum:
Et grauis effusis decidit imber aquis.

H inc tonat, hinc missis abrumpitur ignibus æther:
Fit fuga: rex patrijs astra petebat equis.
L uctus erat: falsæq; patres in crimine cædis:
Hæsissetq; animis forsitan illa fides.
S ed procul è longa ueniebat Iulius alba:
Lunaq; fulgebat: nec facis usus erat.
C um subito motu sepes tremuere sinistræ:
Rettulit ille gradus: horruerantq; comæ.
P ulcher, et humano maior, trabeaq; decorus
Romulus in media uisus adesse uia:
E t dixisse simul, prohibe lugere Quirites:
Ne uiolent lachrymis numina nostra suis.
T hura ferãt: placentq; nouum pia turba Quirinũ:
Et patrias artes militiamq; colant.
I ussit: et in tenues oculis euanuit auras.
Conuocat hic patres: iussaq; uerba refert.
T empla deo fiunt: collis quoq; dictus ab illo est:
Et referunt certi sacra paterna dies.
L ux quoq; cur eadem stultorum festa uocetur,
Accipe: parua quidem causa, sed apta subest.
N on habuit doctos tellus antiqua colonos:
Lassabant agiles aspera bella uiros.
P lus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro:
Neglectus domino pauca ferebat ager.
F arra tamen ueteres iaciebant: farra metebant:
Primitias Cereri farra resecta dabant.
V sibus admoniti flammis torrenda dederunt:
Multaq; peccato damna tulere suo.
N am modo uerrebant nigras pro farre fauillas:
Nunc ipsas ignes corripuere casas.

F acta dea est fornax: læti fornace coloni
Orant, ut fruges temperet illa suas.
C urio legitimis tunc fornacalia uerbis
Maximus indicat: nec stata sacra facit.
I nq; foro multa circùm pendente tabella
Signatur certa curia quæq; nota.
S tultaq; pars populi quæ sit sua curia nescit:
Sed facit extrema sacra relicta die.
E st honor et tumulis animas placare paternas:
Paruaq; in extructas munera ferre pyras.
P arua petunt manes: pietas pro diuite grata est
Munere: non auidos styx habet ima deos.
T egula porrectis satis est uelata coronis:
Et sparsæ fruges, paruaq; mica salis:
I nq; mero mollita ceres: uiolæq; solutæ:
Hæc habeat media testa reperta uia.
N ec maiora ueto: sed et his placabilis umbra est.
Adde preces, positis et pia uerba focis.
H unc morem Aeneas pietatis idoneus author
Attulit in terras iuste Latine tuas.
I lle patris genio solennia dona ferebat:
Hinc populi ritus edidicere nouos.
A t quondam, dum longa gerunt pugnacibus armis
Bella: parentales deseruere dies.
N on impune fuit: nam dicitur omine ab isto
Roma suburbanis incaluisse rogis.
V ix equidem credo: bustis exisse feruntur,
Et tacitæ questi tempore noctis aui.
P erq; uias urbis, latosq; ululasse per agros
Deformes animas uulgus inane ferunt.

P ost ea præteriti tumulis redduntur honores:
Prodigijsq; uenit, funeribusq; modus.
D um tamen hæc fient, uiduæ cessate puellæ.
Expectet puros pinea teda dies.
N ec tibi, quæ cupidæ matura uidebere matri:
Comat uirgineas hasta recurua comas.
C onde tuas hymenæe faces: & ab ignibus atris
Aufer: habent alias mœsta sepulchra faces.
D i quoq; templorum foribus celentur opertis:
Thure uacent aræ: stentq; sine igne foci.
N unc animæ tenues, & corpora functa sepulchris
Errant: nunc posito pascitur umbra cibo.
N on tamen hoc ultra, quàm cum de mense supsunt
Luciferi: quot habent carmina nostra pedes.
H anc, quia iusta ferunt, dixere feralia lucem:
Vltima placandis manibus illa dies.
E cce anus in medijs residens annosa puellis,
Sacra facit tacite: nec tamen ipsa tacet.
E t digitis tria thura tribus sub limine ponit:
Qua breuis occultum mus sibi fecit iter.
T unc cantata tenet cum fusco licia plumbo:
Et septem nigras uersat in ore fabas.
Quodq; pice astrinxit: quod acu traiecit ahena:
Obsutum menta torret in igne caput.
V ina quoq; instillat: uini quodcunq; relictum est,
Aut ipsa, aut comites, plus tamen ipsa bibit.
H ostiles linguas, inimicaq; uinximus ora,
Dicit discedens: ebriaq; exit anus.
P rotinus à nobis, quæ sit dea muta requires:
Disce, per antiquos quæ mihi nota senes.

I uppiter immodico Iuturnæ uictus amore
Multa tulit, tanto non patienda deo.
I lla modo in ſyluis inter coryleta iacebat:
Nunc in cognatas deſiliebat aquas.
C onuocat hic nymphas latium quæcunq; tenebāt:
Et iacit in medio talia uerba choro.
I nuidet ipſa ſibi: uitatq;, quod expedit illi,
Veſtra ſoror: ſummo concubuiſſe deo.
C onſulite ambobus: nā quæ mea magna uoluptas:
Vtilitas ueſtræ magna ſororis erit.
V os illi in prima fugienti obſiſtite ripa:
Ne ſua fluminea corpora mergat aqua.
D ixerat: annuerant nymphæ Tyberinides omnes:
Quæq; colunt thalamos Ilia diua tuos.
F orte fuit Nais Lar nomine: prima ſed illi
Dicta bis antiquum ſyllaba, nomen erat
E x uitio poſitum. ſæpe illi dixerat Almo,
Nata tene linguam: nec tamen illa tenet.
Quæ, ſimulac tetigit Iuturnæ ſtagna ſororis:
Effuge ait ripas: dicta refertq; Iouis.
I lla etiam Iunonem adijt: miſerataq; nuptas,
Naiada Iuturnam uir tuus inquit amat.
I uppiter intumuit: quaq; eſt non uſa modeſte:
Eripit huic linguam: Mercuriumq; uocat.
D uc hanc ad manes (locus ille ſilentibus aptus)
Nympha, ſed infernæ nympha paludis, erit.
I uſſa Iouis fiunt: accepit lucus euntes:
Dicitur illa duci tunc placuiſſe deo.
V im parat hic: uultu pro uerbis illa precatur:
Et fruſtra muto nititur ore loqui.

Fitq; grauis: geminosq; parit, qui compita seruāt:
Et uigilant nostra semper in æde lares.
Proxima cognati dixere charistia chari:
Et uenit ad socios turba propinqua deos.
Scilicet a' tumulis, & qui periere, propinquis
Protinus ad uiuos ora referre iuuat:
Postq; tot amissos, quidquid de sanguine restat
Aspicere: & generis dinumerare gradus.
Innocui ueniant: procul hinc procul impius esto
Frater, & in partus mater acerba suos:
Cui pater est uiuax: qui matris digerit annos:
Quæ premit inuisam socrus iniqua nurum.
Tantalidæ fratres absint, & Iasonis uxor,
Et quæ ruricolis semina tosta dedit:
Et soror, & Progne, Tereusq; duabus iniquus:
Et quicunq; suas per scelus auget opes.
Dis generis date thura boni: concordia fertur
Illa præcipue mitis adesse die.
Et libate dapes, ut grati pignus amoris:
Nutriat intinctos missa patella cibos.
Iamq; ubi suadebit placidos nox humida somnos:
Larga precaturi sumite uina manu.
Et bene nos, bene tu patriæ pater optime Cæsar,
Dicite suffuso per sacra uerba mero.
Nox ubi transierit, solito celebretur honore,
Seperat indicio qui deus arua suo.
Termine, siue lapis, siue es defossus in agro
Stipes, ab antiquis tu quoq; numen habes.
Te duo diuersa domini de parte coronant:
Binaq; serta tibi, binaq; dona ferunt.

Ara fit

Ara fit: hic ignem curta fert rustica testa
Sumptum de tepidis ipsa colona focis.
Ligna senex minuit: concisa'q; construit alte:
Et solida ramos figere pugnat humo.
Tunc sicco primas irritat cortice flammas:
Stat puer: & manibus lata canistra tenet.
Inde, ubi ter fruges medios immisit in ignes:
Porrigit incisos filia parua fauos.
Vina tenent alij: libantur singula flammis:
Spectant, & linguis candida turba fauent.
Spargitur & cæso communis terminus agno:
Nec queritur lactens cum sibi porca datur.
Conueniunt, cælebrant'q; dapes uicinia supplex:
Et cantant laudes Termine sancte tuas.
Tu populos, urbes'q;, & regna ingentia, finis:
Omnis erit sine te litigiosus ager.
Nulla tibi ambitio est: nullo corrumperis auro:
Legitima seruas credita rura fide.
Si tu signasses olim thyreatida terram:
Corpora non leto missa trecenta forent:
Nec foret Otryades congestis tectus in armis:
O' quantum patriæ sanguinis ille dedit.
Quid noua cum fierent capitolia? nempe deorum
Cuncta Ioui cessit turba, locumq; dedit.
Terminus (ut ueteres memorant) inuentus in æde
Restitit: & magno cum Ioue templa tenet.
Nunc quoq;, se supra nequid nisi sydera cernat:
Exiguum templi tecta foramen habent.
Termine post illud leuitas tibi libera non est.
Qua positus fueris in statione mane:

N ec tu uicino quicquam concede roganti:
Ne uideare hominem præposuisse Ioui.
E t seu uomeribus, seu tu pulsabere rastris:
Clamato, tuus est hic ager, ille tuus.
E st uia, quæ populum laurentes ducat in agros,
Quondam dardanio regna petita duci.
I lla lanigeri pecoris tibi termine fibris
Sacra uidet fieri sextus ab urbe lapis.
G entibus est alijs tellus data limite certo:
Romanæ spatium est urbis & orbis idem.
N unc mihi dicenda est regis fuga: traxit ab illa
Sextus ab extremo nonnina mense dies.
V ltima Tarquinius romanæ gentis habebat
Regna, uir iniustus, fortis ad arma tamen.
C eperat hic alias, alias auerterat urbes:
Et Gabios turpi fecerat arte suos.
N anq; trium minimus proles manifesta superbi:
In medios hostes nocte silente uenit.
N udarunt gladios: occidite dixit inermem:
Hoc cupiunt fratres, Tarquiniusq; pater.
Qui mea crudeli lacerauit uerbere terga:
Dicere ut hoc posset, uerbera passus erat.
L una fuit: spectant iuuenem: gladiosq; recondunt:
Tergaq; deducta ueste notata uident.
F lent quoq;: & ut secum tueatur bella precantur:
Callidus ignaris annuit ille uiris.
I amq; potens, misso genitorem appellat amico:
Perdendi Gabios quod sibi monstret iter.
H ortus odoratis suberat cultissimus herbis
Sectus humum riuo lene sonantis aquæ.

Illic Tarquinius mandata latentia nati
  Accipit: & uirga lilia summa metit.
Nuntius ut rediit: decussáq; lilia dixit:
  Filius agnosco iussa parentis, ait.
Nec mora: principibus cæsis ex urbe Gabina,
  Traduntur ducibus mœnia nuda suis.
Ecce (nefas uisu) medijs altaribus anguis
  Exit: & extinctis ignibus exta rapit.
Consulitur Phœbus: sors est ita reddita. matri
  Qui dederit princeps oscula: uictor erit.
Oscula quisq; suæ matri properata dederunt,
  Non intellecto credula turba deo.
Brutus erat stulti sapiens imitator: ut esset
  Tutus ab insidijs dire superbe tuis.
Ille iacens pronus matri dedit oscula terræ:
  Creditus offenso est procubuisse pede.
Cingitur interea romanis Ardea signis:
  Et patitur longas obsidione moras.
Dum uacat: & metuunt hostes committere pugnā:
  Luditur in castris: otia miles agit.
Tarquinius iuuenis socios dapibusq;, meroq;
  Accipit: ex illis rege creatus ait.
Dum nos sollicitos pigro tenet Ardea bello:
  Nec sinit ad patrios arma referre deos:
Ecquid in officio torus est socialis? & ecquid
  Coniugibus nostris mutua cura sumus?
Quisq; suam laudat: studijs certamina crescunt:
  Et feruet multo linguáq;, corq; mero.
Surgit cui dederat clarum Collatia nomen:
  Non opus est uerbis, credite rebus, ait.

N ox superest: tollamur equis: urbemq́; petamus.
Dicta placent: frenis impediuntur equi.
P ertulerant dominos. regalia protinus illi
Tecta petunt: custos in fore nullus erat.
E cce nurum regis fusis per colla coronis
Inueniunt posito peruigilare mero.
I nde cito passu petitur Lucretia: cuius
Ante torum calathi, lanaq́; mollis erat.
L umen ad exiguum famulæ data pensa trahebát:
Inter quas tenui sic ait illa sono.
M ittenda est domino, nunc nunc properate puellæ:
Quamprimum nostra facta lacerna manu.
Quid tamen audistis? nam plura audire potestis:
Quantum de bello dicitur esse super?
P ostmodo uicta cades: melioribus Ardea restas
Improba: quæ nostros cogis abesse uiros.
S int tantum reduces: sed enim temerarius ille
Est meus: & stricto qualibet ense ruit.
M ens abit, & morior, quoties pugnantis imago
Me subit: & gelidum pectora frigus habet.
D esinit in lachrymis: inceptaq́; fila remisit:
In gremio uultum deposuitq́; suo.
H oc ipsum decuit: lachrymæ decuere pudicam:
Et facies animo dignaq́;, parq́; fuit.
P one metum, ueni coniux ait: illa reuixit:
Deq́; uiri collo dulce pependit onus.
I nterea iuuenis furiales regius ignes
Concipit: & cæco raptus amore furit.
F orma placet, niueusq́; color, flauiq́; capilli,
Quiq́; aderat nulla factus ab arte decor.

V erba placent, & uox, et quod corrumpere nõ est:
Quoq; minor spes est, hoc magis ille cupit.
I am dederat cantus lucis prænuntius ales:
Cum referunt iuuenes in sua castra pedem.
C arpitur attonitos absentis imagine sensus
Ille: recordanti plura magisq; placent.
S ic sedit: sic culta fuit: sic stamina neuit:
Neglectæ collo sic iacuere comæ:
H os habuit uultus: hæc illi uerba fuerunt:
Hic color, hæc facies, hic decor oris erat.
V t solet à magno fluctus languescere flatu:
Sed tamen à uento, qui fuit, unda tumet:
S ic quamuis aberat placitæ præsentia formæ:
Quem dederat præsens forma: manebat amor.
A rdet: & iniusti stimulis agitatus amoris
Comparat indigno uimq;, metumq; toro.
E xitus in dubio est: audebimus ultima dixit.
Viderit: audentes forsq;, deusq; iuuat.
C epimus audendo Gabios quoq; talia fatus
Ense latus cinxit: tergaq; pressit equi.
A ccipit ærata iuuenem Collatia porta,
Condere iam uultus sole parante suos.
H ostis ut hospes init penetralia collatini:
Comiter excipitur: sanguine iunctus erat.
Quantum animis erroris inest: parat inscia rerum
Infelix epulas hostibus illa suis.
F unctus erat dapibus: poscunt sua tẽpora somnũ:
Nox erat: & tota lumina nulla domo.
S urgit: & auratum uagina liberat ensem:
Et uenit in thalamos nupta pudica tuos.

V tq; torum pressit: ferrum Lucretia mecum est,
Natus ait regis, Tarquinius'q; uocor.
I lla nihil: neq; enim uocem uires'q; loquendi,
Aut aliquid toto pectore mentis habet.
S ed tremit, ut quondam stabulis deprensa relictis,
Parua sub infesto cum iacet agna lupo.
Quid faciat? pugnet? uincetur foemina pugnans.
Clamet? at in dextra, qui uetet, ensis erat.
E ffugiat? positis urgentur pectora palmis:
Tunc primum externa pectora tacta manu.
I nstat amans hostis, pretio, precibus'q;, minis q;.
Nec prece, nec pretio, nec mouet ille minis.
N il agis, eripiam dixit pro crimine uitam:
Falsus adulterij testis adulter ero.
I nterimam famulum: cum quo deprensa fereris.
Succubuit famæ uicta puella metu.
Quid uictor gaudes? hæc te uictoria perdet.
Heu quanto regnis nox stetit una tuis.
I am'q; erat orta dies: passis sedet illa capillis,
Vt solet ad nati mater itura rogum.
G randæuum'q; patrem fido cum coniuge castris
Euocat: & posita uenit uterq; mora.
V t'q; uident habitum: quæ luctus causa requirunt:
Cui paret exequias: quo'ue sit icta modo.
I lla diu reticet: pudibunda'q; cælat amictu
Ora: fluunt lachrymæ more perennis aquæ.
H inc pater, hinc cõiux lachrymas solãtur: et orãt,
Indicet: & cæco flent'q;, pauent q; metu.
T er conata loqui: ter destitit: ausa'q; quarto:
Non oculos ideo sustulit illa suos.

Hoc quoq; Tarquinio debebimus: eloquar, inquit,
Eloquar infelix dedecus ipsa meum.
Quæq; potest narrat: restabant ultima: fleuit:
Et matronales erubuere genæ.
Dant ueniam genitor facto coniux'q; coacto.
Quam dixit ueniam uos datis, ipsa nego.
Nec mora, cælato fixit sua pectora ferro:
Et cadit in patrios sanguinolenta pedes.
Tunc quoq; iam moriens, ne non procũbat honeste:
Respicit: hæc etiam cura cadentis erat.
Ecce super corpus communia damna gementes
Obliti decoris uir'q;, pater'q; iacent.
Brutus adest: tandem'q; animo sua nomina fallit:
Fixa'q; semianimi corpore tela rapit.
Stillantem'q; tenens generoso sanguine cultrum,
Edidit impauidos ore minante sonos.
Per tibi ego hunc iuro fortem, castum'q; cruorem:
Per'q; tuos manes: qui mihi numen erunt:
Tarquinium profuga pœnas cum stirpe daturum:
Iam satis est uirtus dissimulata diu.
Illa iacens ad uerba oculos sine lumine mouit:
Visa'q; concussa dicta probare coma.
Fertur in exequias animi matrona uirilis:
Et secum lachrymas, inuidiam'q; trahit.
Vulnus inane patet: Brutus clamore Quirites
Concitat: & regis facta nefanda refert.
Tarquinius cum prole fugit: capit annua consul
Iura: dies regnis illa suprema fuit.
Fallimur? an ueris prænuntia uenit hirundo?
Et metuit, ne qua uersa recurrat hyems?

Sæpe tamen Progne nimium properasse quereris:
Virq; tuo Tereus frigore lætus erit.
Iamq; duæ restant noctes de mense secundo:
Marsq; citos iunctis curribus urget equos:
Ex uero positum permansit Equiria nomen:
Quæ deus in campo perspiciat ipse suo.
Iure uenis Gradiue: locum tua tempora poscunt:
Signatusq; tuo nomine mensis adest.
Venimus in portum libro cum mense peracto:
Nauiget hinc alia iam mihi linter aqua.

FASTORVM LIBER TERTIVS.

b ELLICE, depositis clypeo paulisper & hasta
Mars ades: & nitidas casside solue comas.
Forsitan ipse roges, quid sit cum Marte poëtæ:
À te, qui canitur, nomina mensis habet.
Ipse uides manibus peragi fera bella Mineruæ:
Non minus ingenuis artibus illa uacat.
Palladis exemplo ponendæ tempora sume
Cuspidis: inuenies & quid inermis agas.
Tunc quoq; inermis eras: cum te romana sacerdos
Cepit: ut huic urbi semina magna dares.
Syluia uestalis (quid enim uetat inde moueri?)
Sacra lauaturas mane petebat aquas.
Ventum erat ad mollem decliuo tramite ripam:
Ponitur è summa fictilis urna coma.

F essa resedit humo: uentosq; accepit aperto
Pectore: turbatas restituitq; comas.
D um sedet: umbrosæ salices, uolucresq; canoræ
Fecerunt somnos, & leue murmur aquæ.
B landa quies furtim uictis obrepsit ocellis:
Et cadit à mento languida facta manus.
M ars uidet hanc: uisamq; cupit: potiturq; cupita:
Et sua diuina furta fefellit ope.
S omnus abit: iacet ipsa grauis: iam scilicet intra
Viscera romanæ conditor urbis erat.
L anguida consurgit: nescit cur languida surgat:
Et peragit tales arbore nixa sonos.
V tile sit faustumq;, precor, quod imagine somni
Vidimus: an somno clarius illud erat?
I gnibus Iliacis aderam: cum lapsa capillis
Decidit ante sacros lanea uitta focos.
I nde duæ pariter (uisu mirabile) palmæ
Surgunt: ex illis altera maior erat:
E t grauibus ramis totum protexerat orbem:
Contigeratq; sua sydera summa coma.
E cce meus ferrum patruus molitur in illas.
Terreor admonitu: corq; timore micat.
M artia Picus auis gemino pro stipite pugnant
Et lupa: tuta per hos utraq; palma fuit.
D ixerat: & plenam non firmis uiribus urnam
Sustulit: implerat dum sua uisa refert.
I nterea crescente Remo, crescente Quirino,
Cœlesti tumidus pondere uenter erat.
Q uo minus emeritis exiret cursibus annus,
Restabant nitido iam duo signa deo.

S yluia fit mater: Vestæ simulachra feruntur
Virgineas oculis opposuisse manus.
A ra deæ certe tremuit, pariente ministra:
Et subijt cineres territa flamma suos.
H oc ubi cognouit contemptor Amulius æqui:
(Nam raptas fratri uictor habebat opes)
A mne iubet mergi geminos: scelus unda refugit:
In sicca pueri destituuntur humo.
L acte quis infantes nescit creuisse ferino?
Et picum expositis sæpe tulisse cibos?
N on ego te tantæ nutrix Laurentia gentis,
Nec taceam uestras Faustule pauper opes.
V ester honor ueniet, cum laurentalia dicam:
Acceptus genijs illa december habet.
M artia ter senos proles adoleuerat annos:
Et suberat flauæ iam noua barba comæ.
O mnibus agricolis, armentorumq; magistris
Iliadæ fratres iura petita dabant.
S æpe domum ueniunt prædonum sanguine læti:
Et redigunt actos in sua iura boues.
V t genus audierant: animos pater editus auget:
Et pudet in paruis nomen habere casis:
R omuleoq; cadit traiectus Amulius ense:
Regnaq; longæuo restituuntur auo.
M œnia conduntur: quæ, quamuis parua fuerunt:
Non tamen expedijt transilijsse Remo.
I am, modo quæ fuerant syluæ, pecorumq; recessus,
Vrbs erat: æternæ cum pater urbis ait.
A rbiter armorum, de cuius sanguine natus
Credor: & ut credar pignora multa dabo:

A' te principium romano dicimus anno:
Primus de patrio nomine mensis erit.
V 'ox rata fit: patrioq; uocat de nomine mensem:
Dicitur hæc pietas grata fuisse deo.
E t tamen ante omnes Martem colüere priores:
Hoc dederat studijs bellica turba suis.
P allada Cecropidæ, minoïa Creta Dianam,
Vulcanum tellus Hypsipylæa colit:
I unonem Sparte, Pelopeïadesq; Mycenæ:
Pinigerum Fauni Mænalis ora caput:
M' ars latio uenerandus erat: quia præsidet armis:
Arma feræ genti remq;, decusq; dabant.
Q uod si forte uacat, peregrinos inspice fastos,
Mensis in his etiam nomine Martis erit.
T ertius Albanis, quintus fuit ille Phaliscis:
Sextus apud populos Hernica terra tuos:
I nter Aricinos, albanaq; tempora constat:
Factaq; Telegoni mœnia celsa manu.
Q uintum laurentes, bis quintum Aequiculus acer,
A' tribus hunc primus turba forensis habet.
E t tibi cum proauis miles peligne Sabinis
Conuenit: huic genti quartus utriq; deus.
R omulus hos omnes ut uinceret ordine saltem:
Sanguinis authori tempora prima dedit.
N ec totidem ueteres, quot nunc, habuere calendas:
Ille minor geminis mensibus annus erat.
N on dum tradiderat uictas uictoribus artes
Græcia, facundum sed male forte genus.
Q ui bene pugnabat: romanam nouerat artem:
Mittere qui poterat pila: disertus erat.

Quis tunc aut hyadas, aut pleiadas atlanteas
Senserat? aut geminos esse sub axe polos?
Esse duas arctos? quarum cynosura petatur
Sidonijs? elicen graia carina notet?
Signaq́; quae longo frater percenseat anno:
Ire per haec uno mense sororis equos?
Libera currebant & inobseruata per annum
Sydera: constabat sed tamem esse deos.
Non illi coelo labentia signa tenebant:
Sed sua: quae magnum perdere crimen erat.
Illa quidem foeno, sed erat reuerentia foeno
Quantam nunc aquilas cernis habere tuas.
Pertica suspensos portabat longa maniplos:
Vnde maniplaris nomina miles habet.
Ergo animi indociles, & adhuc ratione carentes
Mensibus egerunt lustra minora decem.
Annus erat: decimum cum luna receperat orbem:
Hic numerus magno tunc in honore fuit.
Seu quia tot digiti, per quos numerare solemus:
Seu quia bis quino foemina mense parit.
Seu quod adusq; decem numero crescente uenitur:
Principium spatijs sumitur inde nouis.
Inde patres centum denos secreuit in orbes
Romulus: hastatos instituitq́; decem.
Et totidem princeps totidem pilanus habebat
Corpora: legitimo quiq; merebat equo.
Quin etiam partes totidem Tatiensibus ille,
Quosq́; uocant Ramnes, Luceribusq́; dedit.
Assuetos igitur numeros seruauit in anno:
Hoc luget spatio foemina moesta uirum.

N eu dubites, primæ fuerint quin ante calendæ
Martis: ad hæc animum signa referre potes.
L aurea, flaminibus quæ toto perstitit anno:
Tollitur: et frondes sunt in honore nouæ.
I anua tunc regis posita uiret arbore Phœbi:
Ante tuas itidem curia prisca fores.
V esta quoq; ut folio niteat uelata recenti:
Cedit ab Iliacis laurea cana focis.
A dde quod arcana fieri nouus ignis in æde
Dicitur: et uires flamma refecta capit.
N ec mihi parua fides annos hinc isse priores:
Anna quod hoc cœpta est mense perenna coli.
H inc etiam ueteres initi memorantur honores
Ad spatium belli perfide Pœne tui.
D eniq; quintus ab hoc fuerat quintilis: et inde
Incipit, à numero nomina quisquis habet.
P rimus oliuiferis Romam deductus ab aruis
Pompilius menses sensit abesse duos,
S iue hoc à Samio doctus, qui posse renasci
Nos putat: egeria siue monente sua.
S ed tamen errabant etiam tunc tempora: donec
Cæsaris in multis hæc quoq; cura fuit.
N on hæc ille deus, tantæq; propaginis author
Credidit officijs esse minora suis.
P romissumq; sibi uoluit præno scere cœlum:
Nec deus ignotas hospes inire domos.
I lle moras solis, quibus in sua signa rediret:
Traditur exactis disposuisse notis.
I s decies senos tercentum et quinq; diebus
Iunxit, et è pleno tempora quarta die.

H ic anni modus eſt: in luſtrum accedere debet,
Quæ conſumatur partibus, una dies.
S i licet occultos monitus audire deorum
Vatibus: ut certe fama licere putat.
C um ſis officijs Gradiue uirilibus aptus:
Dic mihi matronæ cur tua feſta colant.
S ic ego, ſic poſita dixit mihi caſſide Mauors:
Sed tamen in dextra miſſilis haſta fuit.
N unc primum ſtudijs pacis deus utilis armis
Aduocor: & greſſus in noua caſtra fero.
N ec piget incepti: iuuat hac quoq; parte morari:
Hoc ſolam ne ſe poſſe Minerua putet.
D iſce latinorum uates operoſe dierum
Quod petis: & memori pectore dicta nota.
P arua fuit, ſi prima uelis elementa referre,
Roma: ſed in parua ſpes tamen huius erat.
M œnia iam ſtabant populis anguſta futuris
Credita, ſed turbæ tunc nimis ampla ſuæ.
Quæ fuerit noſtri ſi quæris regia nati:
Aſpice de canna, ſtraminibusq́; domum.
I n ſtipula placidi capiebat munera ſomni:
Et tamen ex illo uenit in aſtra toro.
I amq́; loco maius nomen Romanus habebat:
Nec coniux illi, nec ſocer ullus erat.
S pernebat generos inopes uicinia diues:
Et male credebar ſanguinis author ego.
I n ſtabulis habitaſſe, & oues pauiſſe nocebat:
Iugeraq́; inculti pauca tenere ſoli.
C um pare quæq; ſuo coëunt uolucresq́;, feræq;:
Atq; aliquam, de qua procreet, anguis habet.

E xternis dantur connubia gentibus: at, quæ
Romano uellet nubere: nulla fuit.
I ndolui: patriamq́; dedi tibi Romule mentem:
Tolle preces dixi: quod petis, arma dabunt.
F esta para Conso: Consus tibi cætera dicet:
Illo festa die dum sua sacra canes.
I ntumuere Cures & quos dolor attigit idem:
Tunc primum generis intulit arma socer.
I amq́; ferè raptæ matrum quoq; nomen habebāt:
Tractaq́; erant longa bella propinqua mora.
C onueniunt nuptæ dictam Iunonis in ædem:
Quas inter mea sic est nurus ausa loqui.
O pariter raptæ, quoniam hoc commune tenemus:
Non ultra lentæ possumus esse piæ.
S tant acies: sed utra di sint pro parte rogandi,
Eligite: hinc coniux, hinc pater arma tenet.
Quærendum est, uiduæ fieri malitis, an orbæ.
Consilium uobis forte, piumq; dabo.
C onsilium dederat: parent: crinesq́; resoluunt:
Mœstaq́; funerea corpora ueste tegunt.
I am steterant acies ferro, mortiq́; paratæ:
Iam lituus pugnæ signa daturus erat:
C um raptæ ueniunt inter patresq́;, uirosq;:
Inq́; sinu natos pignora chara ferunt.
V t medium campi scissis tetigere capillis:
In terram posito procubuere genu.
E t, quasi sentirent, blando clamore nepotes
Tendebant ad auos brachia parua suos.
Qui poterat, clamabat auum tunc deniq; uisum:
Et qui uix poterat, posse coactus erat.

T ela uiris, animiq́; cadunt: gladijsq́; remotis
Dant soceri generis, accipiuntq́; manus.
L audatasq́; tenent natas, scutoq́; nepotem
Fert auus: hic scuti dulcior usus erat.
I nde diem, primasq́; meas celebrare calendas
Oebaliæ matres non leue munus habent.
A ut quia committi strictis mucronibus ausæ
Finierant lachrymis martia bella suis.
V el quod erat de me feliciter Ilia mater:
Rite colunt matres sacra, diemq; meum.
Quid? quod hyems adoperta gelu tunc deniq; cedit:
Et pereunt uictæ sole tepente niues.
A rboribus redeunt detonsæ frigore frondes:
Vuidaq́; in grauido palmite gemma tumet.
Quæq́; diu latuit, nunc qua se tollat in auras
Fertilis occultas inuenit herba uias.
N unc fœcundus ager: pecoris nunc hora creandi:
Nunc auis in ramo tecta, laremq; parat.
T empora iure colunt latiæ fœcunda parentes.
Quarum militiam uotaq́; partus habet.
A dde, quod excubias ubi rex Romanus agebat:
Qui nunc exquilias nomina collis habet:
I llic à nuribus Iunoni templa latinis
Hac sunt, si memini, publica facta die.
Quid moror? & uarijs onero tua pectora causis?
Eminet ante oculos quod petis ecce tuos.
M ater amat nuptas: matrum me turba frequentat:
Hæc uos præcipue tam pia causa decet.
F erte deæ flores: gaudet florentibus herbis
Hæc dea: de tenero cingite flore caput.

Dicite

Diane, tu nobis lucem Lucina dedisti:
Diane, tu voto parturientis ades.
Si qua tamen grauida est, resoluto crine precetur:
Vt soluat partus molliter illa suos.
Quis mihi nunc dicet quare cœlestia Martis
Arma ferant Salij? Mamuriumq; canant?
Nympha mone nemori, stagnoq; operata Dianæ:
Nympha Numæ coniux ad tua facta ueni.
Vallis Arianæ sylua præcinctus opaca
Est lacus antiqua relligione sacer.
Hic latet Hippolytus furijs direptus equorum:
Vnde nemus nullis illud aditur equis.
Licia dependent longas uelantia sepes:
Et posita est meritæ multa tabella deæ.
Sæpe potens uoti frontem redimita coronis
Fœmina lucentes portat ab urbe faces.
Regna tenent fortes manibus, pedibusq; fugaces
Et perit exemplo postmodo quisq; suo.
Defluit incerto lapidosus murmure riuus:
Sæpe, sed exiguis haustibus inde bibi.
Egeria est, quæ præbet aquas, dea grata camœnis:
Illa Numæ coniux, consiliumq; fuit.
Principio nimium promptos ad bella Quirites
Molliri placuit iure, deûmq; metu.
Inde datæ leges: ne fortior omnia posset:
Cœptaq; sunt pure tradita sacra coli.
Exuitur feritas: armisq; potentius æquum est:
Et cum caue pudet conseruisse manus.
Atq; aliquis modo trux uisa iam uertitur ara:
Vinaq; dat tepidis, farraq; salsa focis.

E cce deûm genitor rutilas per nubila flammas
Spargit: & effusis æthera siccat aquis.
N on aliâs missi cecidere frequentius ignes:
Rex pauet: & uulgi pectora terror habet.
C ui dea, ne nimium terrêre: piabile fulmen
Est ait: & sæui flectitur ira Iouis.
S ed poterunt ritum Picus, Faunusq́; piandi
Tradere: romani numen utrunq; soli.
N ec sine ui tradent: adhibe tu uincula captis:
Atq; ita, qua possint edidit arte capi.
L ucus Auentino suberat niger ilicis umbra:
Quo possis uiso dicere, numen inest.
I n medio gramen, muscoq́; adoperta uirenti
Manabat saxo uena perennis aquæ.
I nde ferè soli Faunus, Picusq́; bibebant:
Huc uenit, & fonti rex Numa mactat ouem:
P lenaq́; odorati disponit pocula bacchi:
Cumq́; suis antro conditus ipse latet.
A d solitum ueniunt syluestria numina fontem:
Et releuant multo pectora sicca mero.
V ina quies sequitur. gelido Numa prodit ab antro:
Vinclaq́; sopitas addit in arcta manus.
S omnus ut abscessit: pugnando uincula tentant
Rumpere: pugnantes fortius illa tenent.
T unc Numa, di nemorum factis ignoscite nostris:
Si scelus ingenio scitis abesse meo:
Q uoq́; modo possit fulmen monstrate piari.
Sic Numa. sic quatiens cornua Faunus ait.
M agna petis: nec quæ monitu tibi dicere nostro
Fas sit: habent fines numina nostra suos.

D i sumus agrestes, & qui dominemur in altis
Montibus: arbitrium est in sua tecta Ioui.
H unc tu non poteris per te deducere cœlo:
At poteris nostra forsitan usus ope.
D ixerat hæc Faunus: par est sententia Pici.
Deme tamen nobis uincula Picus ait.
I uppiter huc ueniet ualida perductus ab arte.
Nubila promissi styx mihi testis erit.
E missi laqueis quid agant: quæ carmina dicant:
Quaq́; trahant superis sedibus arte Iouem:
S cire nefas homini est. nobis concessa canentur:
Quæq́; pio dici uatis ab ore licet.
E liciunt cœlo te Iuppiter: unde minores
Nunc quoq; te celebrant: eliciumq́; uocant.
C onstat auentinæ tremuisse cacumina syluæ:
Terraq́; subsedit pondere pressa Iouis.
C orda micant regis: totoq́; è corpore sanguis
Fugit: & hirsutæ diriguere comæ.
V t rediit animus, da certa piamina dixit
Fulminis, altorum rexq́;, paterq; deûm.
S i tua contigimus manibus donaria puris:
Hoc quoq;, quod petitur, si pia lingua rogat.
A nnuit oranti: sed uerum ambage remota
Abdidit: & dubio terruit ore uirum.
C æde caput dixit: cui rex parebimus inquit:
Cædenda est hortis eruta cæpa meis.
A ddidit hic, hominis: summes ait ille capillos.
Postulat hic animam: cui Numa piscis ait.
R isit: & his inquit facito mea tela procures
O uir colloquio non abigende deûm.

S ed tibi, protulerit cum totum crastinus orbem
Cynthius: imperij pignora certa dabo.
D ixit: & ingenti tonitru super æthera notum
Fertur: adorantem destituitq; Numam.
I lle redit lætus: memoratq; Quiritibus acta.
Tarda uenit dictis, difficilisq; fides.
A t certe credetis ait: si uerba sequetur
Exitus: en audi crastina quisquis ades.
P rotulerit terris cum totum Cynthius orbem:
Iuppiter imperij pignora certa dabit.
D iscedunt dubij: promissaq; tarda uidentur:
Dependetq; fides adueniente die.
M ollis erat tellus rorata mane pruina:
Ante sui populus limina regis adest.
P rodit: & in solio medius consedit acerno:
Innumeri circa stantq;, silentq; uiri.
O rtus erat summo tantummodo margine Phœbus:
Sollicitæ mentes speq;, metuq; pauent.
C onstitit: atq; caput niueo uelatus amictu
Iam bene dis notas sustulit ille manus.
A tq; ita, tempus adest promissi muneris inquit:
Pollicitam dictis Iuppiter adde fidem.
D um loquitur totum iam Sol emouerat orbem:
Et grauis ætherio uenit ab axe fragor.
T er tonuit sine nube deus: tria fulgura misit:
Credite dicenti: mira, sed acta loquor.
A media cœlum regione dehiscere cœpit:
Summisere oculos cum duce turba suo.
E cce leui scutum uersatum leniter aura
Decidit: à populo clamor ad astra uenit.

T ollit humo munus cæsa prius ille iuuenca:
Quæ dederat nulli colla premenda iugo.
I dq; anale uocat: quod ab omni parte recisum est:
Quemq; notes oculis, angulus omnis abest.
T unc memor imperij sortem consistere in illo
Consilium multæ calliditatis init.
P lura iubet fieri simili cælata figura:
Error ut ante oculos insidiantis eat.
M amurius, morum, fabræ'ne exactior artis
Difficile est ulli dicere, clausit opus.
C ui Numa munificus facti pete præmia dixit:
Si mea nota fides: irrita nulla petes.
I am dederat Salijs (à saltu nomina ducta)
Armáq;, & ad certos uerba canenda modos.
T um sic Mamurius, merces mihi gloria detur:
Nomináq; extremo carmine nostra sonent.
I nde sacerdotes operi promissa uetusto
Præmia persoluunt: Mamuriumq; uocant.
N ubere siqua uoles, quamuis properabitis ambo:
Differ: habent paruæ commoda magna moræ.
A rma mouent pugnam: pugna est aliena maritis:
Condita cum fuerint: aptius omen erit.
H is etiam coniux apicati sancta dialis
Lucibus, impexas debet habere comas.
T ertia nox demissa suos ubi mouerit ortus:
Conditus è geminis piscibus alter erit.
N am duo sunt: austris hic est, aquilonibus ille
Proximus: à uento nomen uterq; tenet.
C um croceis rorare genis tithonia coniux
Cœperit: & quintæ tempora lucis aget:

S iue est Arctophylax, siue est piger ille Bootes:
Mergetur: uisus effugietq; tuos.
A t non effugiet uindemitor: hoc quoq; causam
Vnde trahat sydus parua docere mora est.
A mpelon intonsum satyro nymphaq; creatum
Fertur in ismarijs Bacchus amasse iugis.
T radidit huic uitem pendentem è frondibus ulmi:
Quæ nunc de pueri nomine nomen habet.
D um legit in ramo pictas temerarius uuas:
Decidit: amissum Liber in astra tulit.
S extus ubi è terra cliuosum scandet olympum
Phœbus: & alatis æthera carpet equis.
Q uisquis ades, castæq; colis penetralia Vestæ:
Gratare: Iliacis thuráq; pone focis.
C æsaris innumeris, quos maluit ille mereri:
Accessit titulis pontificalis honor.
I gnibus æternis æterni numina præsunt
Cæsaris: imperij pignora iuncta uides.
D i ueteris Troiæ, dignissima præda ferenti:
Qua grauis Aeneas tutus ab hoste fuit:
O rtus ab Aenea tangit cognata sacerdos
Numina: cognatum Vesta tuere caput.
Q uos sancta fouet ille manu, bene uiuitis ignes:
Viuite inextincti, flammáq;, duxq;, precor.
V na nota est Martis nonis: sacrata quod illis
Templa putant lucos Veiouis ante duos.
R omulus ut saxo lucum circundedit alto:
Quilibet huc dixit confuge: tutus eris.
O' quàm de tenui romanus origine creuit:
Turba uetus quàm non inuidiosa fuit.

N e tamen ignaro nouitas tibi nominis obstet:
Disce quis iste deus: curq; uocetur ita.
I uppiter est iuuenis: iuueniles aspice uultus:
Aspice deinde manus: fulmina nulla tenet.
F ulmina post ausos cœlum affectare gigantes
Sumpta Ioui: primo tempore inermis erat.
I gnibus ossa nouis, & pelion altius ossa
Arsit: & in solida fixus olympus humo.
S tat quoq; capra simul: nymphæ pauisse feruntur
Cretides: infanti lac dedit illa Ioui.
N unc uocor ad nomen: uegrandia farra coloni,
Quæ male creuerunt, uescaq;, parua uocant.
V is ea si uerbi est: cur non ego Veiouis ædem,
Aedem non magni suspicer esse Iouis?
I amq; ubi cœruleum uariabunt sydera cœlum:
Suspice: Gorgonei colla uidebis equi.
C reditur hic cæsæ grauida ceruice Medusæ
Sanguine respersis prosiluisse iubis.
H uic supra nubes, & subter sydera lapso
Cœlum pro terra, pro pede penna fuit.
I amq; indignanti noua frena receperat ore:
Cum leuis aonias ungula fodit aquas.
N unc fruitur cœlo: quod pennis ante petebat:
Et nitidus stellis quinq;, decemq; micat.
P rotinus aspicies uenienti nocte Coronam
Gnosida: theseo crimine facta dea est.
I am bene periuro mutarat coniuge Bacchum,
Quæ dedit ingrato fila legenda uiro.
S orte tori gaudens, quid flebam rustica dixit?
Vtiliter nobis perfidus ille fuit.

I nterea Liber depexos crinibus indos
Vicit: & eoo diues ab orbe redit.
I nter captiuas facie praestante puellas
Grata nimis Baccho filia regis erat.
F lebat amans coniux: spatiataq; littore curuo
Edidit incultis talia uerba comis.
E n iterum fluctus similes audite querelas:
En iterum lachrymas accipe arena meas.
D icebam (memini) periure & perfide Theseu:
Ille abijt: eadem crimina Bacchus habet.
N unc quoq; nulla uiro, clamabo, foemina credat:
Nomine mutato causa relata mea est.
O utinam mea sors, qua primum coeperat, isset:
Iamq; ego praesenti tempore nulla forem.
Quid me in desertis morituram Liber arenis
Seruabas? potui dedoluisse semel.
B acche leuis, leuiorq; tuis, quae tempora cingunt
Frondibus: in lachrymas cognite Bacche meas,
A usus es ante oculos adducta pellice nostros
Tam bene compositum sollicitare torum.
H eu ubi pacta fides? ubi quae iurare solebas?
Me miseram quoties haec ego uerba loquor.
T hesea culpabas: fallacemq; ipse uocabas:
Iudicio peccas turpius ipse tuo.
N esciat hoc quisquam: tacitisq; doloribus urar:
Ne toties falli digna fuisse puter.
P raecipue cupiam caelari Thesea: ne te
Consortem culpae gaudeat esse suae.
A t puto praeposita est fuscae mihi candida pellex.
Eueniat nostris hostibus ille color.

Quid tamen hoc refert? uitio tibi gratior ipso est.
 Quid facis? amplexus inquinat illa tuos.
Bacche fidem præsta: nec præfer amoribus ullam
 Coniugis: assueui semper amare uirum.
Ceperunt matrem formosi cornua tauri:
 Me tua: sed lædit ille pudendus amor.
Ne noceat quod amo: nec enim tibi Bacche nocebat,
 Quod flammas nobis fassus es ipse tuas.
Nec quod nos uris, mirum facis: ortus in igne
 Diceris: & patria raptus ab igne manu.
Illa ego sum: cui tu solitus promittere cœlum.
 Hei mihi pro cœlo qualia dona fero.
Dixerat. audierat iandudum uerba querentis
 Liber: ut à tergo forte secutus erat.
Occupat amplexu: lachrymasq; per oscula siccat:
 Et pariter cœli summa petamus ait.
Tu mihi iuncta toro, mihi iuncta uocabula sumes:
 Nam tibi mutatæ Libera nomen erit.
Sintq; tuæ tecum faciam monimenta coronæ:
 Vulcanus Veneri quam dedit: illa tibi.
Dicta facit: gemmasq; nouem transformat in ignes:
 Aurea per stellas nunc micat illa nouem.
Sex ubi sustulerit, totidem quoq; deferet ortus,
 Purpureum rapido qui uehit axe diem:
Altera gramineo spectabis Equiria campo:
 Quem Tyberis curuis in latus urget aquis.
Qui tamen eiecta si forte tenebitur unda:
 Cœlius accipiet puluerulentus equos.
Idibus est Annæ festum geniale Perennæ,
 Haud procul à ripis aduena Tybri tuis.

Plebs uenit: ac uirides passim disiecta per herbas
Potat: & accumbit cum pare quisq; sua.
Sub Ioue pars durat: pauca tentoria ponunt:
Sunt quibus è ramis frondea facta casa est.
Pars sibi pro rigidis calamos statuere columnis:
Desuper extentas imposuere togas.
Sole tamen, uinoq; calent: annosq; precantur
Quot sumunt cyathos: ad numerumq; bibunt.
Inuenies illic, qui Nestoris ebibat annos:
Quæ sit per calices facta Sibylla suos.
Illic & cantant quidquid didicere theatris:
Et iactant faciles ad sua uerba manus:
Et ducunt posito duras cratere choreas:
Cultaq; diffusis saltat amica comis.
Cum redeunt, titubant: & sunt spectacula uulgi:
Et fortunatos obuia turba uocat.
Occurrit: nuper uisa est mihi digna relatu
Pompa: senem potum pota trahebat anus.
Quæ tamen hæc dea sit, quoniam rumoribus errat:
Fabula proposito nulla tegenda meo.
Arserat Aeneæ Dido miserabilis igne:
Arserat extructis in sua fata rogis.
Compositusq; cinis, tumuliq; in marmore carmen
Hoc breue, quod moriens ipsa reliquit: erat.
Præbuit Aeneas & causam mortis, & ensem:
Ipsa sua Dido concidit usa manu.
Protinus inuadunt numidæ sine uindice regnum:
Et potitur capta maurus Iarba domo:
Seq; memor spretum, thalamis tamen inquit Elisæ,
En ego, quem toties reppulit illa: fruor.

D iffugiunt tyrij quò quenq; agit error: ut olim
Amisso dubiæ rege uagantur apes.
T ertia nudatas acceperat area messes:
Inq; cauos ierant tertia musta lacus.
P ellitur Anna domo: lachrymansq; sororia linquit
Mœnia: germanæ iusta dat ante suæ.
M ista bibunt molles lachrymis unguenta fauillæ:
Vertice libatas accipiuntq; comas.
T erq; uale dixit: cineres ter ad ora relatos
Pressit: & est illis uisa subesse soror.
N acta ratem, comitesq; fugæ pede labitur æquo
Mœnia respiciens, dulce sororis opus.
F ertilis est Melite sterili uicina Cosyræ
Insula: quã libyci uerberat unda freti.
H anc petit hospitio regis confisa uetusto:
Hospes opum diues rex ibi Battus erat.
Qui postquam didicit casus utriusq; sororis:
Hæc inquit tellus quantulacunq; tua est.
E t tamen hospitij seruasset adultima munus:
Sed timuit magnas Pigmalionis opes.
S igna recensebat bis sol sua: tertius ibat
Annus: & exilio terra paranda noua est.
F rater adest: belloq; petit: rex arma perosus
Nos sumus imbelles, tu fuge sospes, ait.
I ussa facit: uentoq; ratem committit, & undis:
Asperior quouis æquore frater erat.
E st propè piscosos lapidosi Cratidis amnes
Paruus ager: cameren incola turba uocat.
I lluc cursus erat: nec longius abfuit inde,
Quàm quantum nouies mittere funda potest.

Vela cadunt primo: & dubia librantur ab aura.
Findite remigio nauita dixit aquas.
Dumq; parant torto subducere carbasa lino:
Percutitur rapido puppis adunca noto:
Inq; patens æquor frustra pugnante magistro
Fertur: & ex oculis uisa refugit humus.
Assiliunt fluctus: imoq; à gurgite pontus
Vertitur: & canas alueus haurit aquas.
Vincitur ars uento: nec iam moderator habenis
Vtitur: at uotis is quoq; poscit opem.
Iactatur tumidas exul Phœnissa per undas:
Humidaq; opposita lumina ueste tegit.
Tunc primum Dido felix est dicta sorori:
Et quæcunq; aliquam corpore pressit humum.
Ducitur ad laurens ingenti flamine littus
Puppis: & expositis omnibus, hausta perit.
Iam pius Aeneas regno, nataq; Latini
Auctus erat: populos miscueratq; duos.
Littore dotali solo comitatus Achate,
Secretum nudo dum pede carpit iter:
Aspicit errantem: nec credere sustinet Annam
Esse: quid in latios illa ueniret agros?
Dum secũ Aeneas: Anna est, exclamat Achates:
Ad nomen uultus sustulit illa suos.
Heu fugiat? quid agat? quos terræ quærat hiatus?
Ante oculos miseræ fata sororis erant.
Sensit, & alloquitur trepidam Cythereïus heros:
Flet tamen admonitu mortis Elisa tuæ.
Anna per hanc iuro, quam quondã audire solebas
Tellurem fato prosperiore dari:

P er'q; deos comites, hac nuper sede locatos:
Sæpe meas illos increpuisse moras.
N ec timui de morte tamen: metus abfuit iste:
Hei mihi, credibili fortior illa fuit.
N e refer: aspexi non illo corpore digna
Vulnera: tartareas ausus adire domos.
A t tu, seu ratio te nostris appulit oris:
Siue deus: regni commoda carpe mei.
M ulta tibi memores, nil non debemus Elisæ.
Nomine grata tuo, grata sororis eris.
T alia dicenti (neq; enim spes altera restat)
Credidit: errores exposuit'q; suos.
V t'q; domum intraui tyrios induta paratus:
Incipit Aeneas: cætera turba silet.
H anc tibi cur tradam pia causa Lauinia coniux
Est mihi: consumpsi naufragus huius opes.
O rta tyro est: regnum libyca possedit in ora:
Quam precor ut charæ more sororis ames.
O mnia promittit, falsum'q; Lauinia uulnus
Mente premit tacita: dissimulat'q; metus.
D ona'q; cum uideat præter sua lumina mitti
Multa palàm: mitti clàm quoq; multa putat.
N on habet exactum quid agat: furialiter odit.
Et parat insidias: & cupit ulta mori.
N ox erat: ante torum uisa est astare sororis
Squalenti Dido sanguinolenta coma.
E ffuge, ne dubita, mœstum soror effuge tectum.
Sub uerbum querulas impulit aura fores.
E xilit: & uelox humili super ausa fenestra
Se iacit: audacem fecerat ipse timor.

C umq; metu rapitur: tunica uelata recincta
Currit: ut auditis territa dama lupis.
C orniger hanc tumidis rapuisse Numicius undis
Creditur: & stagnis occuluisse suis.
S idonis interea magno clamore per agros
Quæritur: apparent signa, notæq; pedum.
V entum erat ad ripas: inerant uestigia ripis:
Sustinuit tacitas conscius amnis aquas.
I psa loqui uisa est, placidi sum nympha numici:
Amne perenne latens, Anna perenna uocor.
P rotinus erratis læti uescuntur in agris:
Et celebrant largo seq;, diemq; mero.
S unt quibus hæc Luna est, q̃a mẽsibus ĩpleat annũ:
Pars Themin, inachiam pars putat esse bouem.
I nuenies qui te nymphen atlantida dicant:
Teq; Ioui primos Anna dedisse cibos.
H æc quoq;, quã referam, nostras peruenit ad aures
Fama: nec à ueri dissidet illa fide.
P lebs uetus, & nullis etiam nunc tuta tribunis
Fugit: & in sacri uertice montis erat.
I am quoq;, quem secum tulerant, defecerat illis
Victus, & humanis usibus apta ceres.
O rta suburbanis quædam fuit Anna bouillis
Pauper, sed multæ sedulitatis anus.
I lla leui nitra canos incincta capillos
Fingebat tremula rustica liba manu.
A tq; ita per populum fumantia manè solebat
Diuidere: hæc populo copia grata fuit.
P ace domi facta, signum posuere perenne:
Quod sibi defectis illa ferebat opem.

N unc mihi cur cantent superest obscœna puellæ,
Dicere: nam coëunt certaq; probra canunt.
N uper erat dea facta: uenit Gradiuus ad Annam:
Et cum seducta talia uerba facit.
M ense meo coleris: iunxi mea tempora tecum:
Pendet ab officio spes mihi magna tuo.
A rmiger armigeræ correptus amore Mineruæ
Vror: & hoc longo tempore uulnus alo.
E ffice di studio similes coëamus in unum:
Conueniunt partes hæ tibi comis anus.
D ixerat: illa deum promisso ludit inani:
Et stultam dubia spem trahit usq; mora.
S æpius instanti mandata peregimus inquit:
Euicta est: precibus uix dedit illa manus.
C redit amans: thalamosq; parat: deducitur illuc
Anna tegens uultus ut noua nupta suos.
O scula sumpturus subito Mars aspicit Annam:
Nunc pudor elusum, nunc subit ira deum.
L udis amatorem charæ noua diua Mineruæ.
Nec res hac Veneri gratior ulla fuit.
I nde ioca ueteres, obscœnaq; uerba canuntur:
Et iuuat hanc magno uerba dedisse deo.
Præteriturus eram gladios in principe fixos:
Cum sic à castis Vesta locuta focis.
N e dubita meminisse: meus fuit ille sacerdos:
Sacrilegæ telis me petiere manus.
I psa uirum rapui: simulachraq; nuda reliqui:
Quæ cecidit ferro Cæsaris umbra fuit.
I lle quidem cœlo positus Iouis atria uidit:
Et tenet in magno templa dicata foro.

A t quicunq; nefas ausi prohibente deorum
Numine, polluerant pontificale caput:
M orte iacent merita: testes estote Philippi:
Et quorum sparsis ossibus albet humus.
H oc opus, hæc pietas, hæc prima elementa fuerunt
Cæsaris: ulasci iusta per arma patrem.
P ostera cum teneras Aurora refecerit herbas:
Scorpius à prima parte uidendus erit.
T ertia post Idus lux est celeberrima Baccho.
Bacche faue uati dum tua festa cano.
N ec referam Semelen: ad quã nisi fulmina secum
Iuppiter afferret, paruus inermis eras.
N ec, puer ut posses maturo tempore nasci:
Expletum patrio corpore matris onus.
S ithonas & Scythicos longum est narrare triũphos:
Et domitas gentes thurifer Inde tuas.
T u quoq; thebanæ mala præda tacebere matris:
Inq; tuum furijs acte Lycurge genu.
E cce libet subitos pisces, tyrrhenáq; monstra
Dicere: sed non est carminis huius opus.
C arminis huius opus causas exponere: quare
Vilis anus populos ad sua liba uocet.
A nte tuos ortus aræ sine honore fuerunt
Liber: & in gelidis herba reperta focis.
T e memorant Gange, totóq; oriente subacto.
Primitias magno se posuisse Ioui.
C innama tu primus, captiuáq; thura dedisti:
Deq; triumphato uiscera tosta boue.
N omine ab authoris ducunt Libamina nomen,
Libáq;: quod sanctis pars datur inde focis.

Liba

L iba deo fiunt: succis quia dulcibus idem
Gaudet: & à Baccho mella reperta ferunt.
I bat arenoso Satyris comitatus ab Hebro.
Non habet ingratos fabula nostra iocos.
I amq; erat ad Rhodopen, pangeaq; flumina uentũ:
Aeriferæ comitum cum crepuere manus.
E cce nouæ coëunt uolucres tinnitibus actæ:
Quosq; mouent sonitus æra, sequuntur apes.
C olligit errantes, & in arbore claudit inani
Liber: & inuenti præmia mellis habet.
V t satyri, leuisq; senex tetigere saporem:
Quærebant flauos per nemus omne fauos.
A udit in exesa stridorem examinis ulmo:
Aspicit: & celat, dissimulatq; senex.
V tq; piger pandi tergo residebat aselli:
Applicat hunc ulmo, corticibusq; cauis.
C onstitit ipse super ramoso stipite nixus:
Atq; auide trunco condita mella petit.
M illia crabronum coëunt: & uertice nudo
Spicula defigunt: oraq; prima notant.
I lle cadit præceps: & calce feritur aselli:
Inclamatq; suos: auxiliumq; rogat.
C oncurrunt Satyri: turgentiaq; ora parentis
Rident: percusso claudicat ille genu.
R idet & ipse deus: limumq; inducere monstrat:
Hic paret monitis: & linit ora luto.
M elle pater fruitur: liboq; infusa calenti
Iure repertori splendida mella damus.
F œmina cur præstet, non est rationis opertæ:
Fœmineos thyrso concitat ille choros.

C ur anus hoc faciat quæris? uinosior ætas
Hæc erat: & grauidæ munera uitis amans.
C ur edera cincta est? edera est gratissima Baccho.
Hoc quoq; cur ita sit, dicere nulla mora est.
N ysiades Nymphas, puerum quærente nouerca,
Hanc frondem cunis opposuisse ferunt.
R estat ut inueniam, quare toga libera detur,
Luce geri pueris candide Bacche tua.
S iue quod ipse puer semper, iuuenis'q; uideris:
Et media est ætas inter utrunq; tibi.
S eu quia tu pater es, patres sua pignora natos
Commendant curæ, numinibus'q; tuis.
S iue quod es liber, uestis quoq; libera per te
Sumitur: & uitæ liberioris iter.
A n quia, cum colerent prisci studiosius agros:
Et faceret patrio rure senator opus:
E t caperet fasces à curuo consul aratro:
Nec crimen duras esset habere manus:
R usticus ad ludos populus ueniebat in urbem.
Sed dis, non studijs ille dabatur honos.
L uce sua ludos uuæ commentor habebat:
Quos cum tedifera nunc habet ille dea.
E rgo ut tironum celebrare frequentia posset:
Visa dies dandæ non aliena togæ.
M ite caput pater huc, placata'q; cornua uertas:
Et des ingenio uela secunda meo.
I tur ad argeos, qui sint sua pagina dicet:
Hac, sicut memini, præterita'q; die.
S tella Lycaoniam uergit decliuis ad arcton
Miluius: hæc illa nocte uidenda uenit.

Quid dederit uolucri si uis cognoscere coelum:
Saturnus regnis à Ioue pulsus erat:
C oncitat iratus ualidos Titanas in arma:
Quæq; fuit fatis debita, tentat opem.
M atre satus terra, monstrum mirabile, taurus
Parte sui serpens posteriore fuit.
H unc triplici muro lucis incluserat atris
Parcarum monitu styx uiolenta trium.
V iscera qui tauri flammis adolenda dedisset:
Sors erat æternos uincere posse deos.
I mmolat hunc Briareus facta ex adamante securi:
Et iam iam flammis exta daturus erat.
I uppiter alitibus rapere imperat: attulit illi
Miluius: & meritis uenit in astra suis.
V na dies media est: & fiunt sacra Mineruæ:
Nominaq; à iunctis quinq; diebus habent.
S anguine prima uacat: nec fas concurrere ferro:
Causa, quod est illa nata Minerua die.
A ltera, tresq; super strata celebrantur arena:
Ensibus exertis bellica læta dea est.
P allada nunc pueri, teneræq; orate puellæ:
Qui bene placarit Pallada: doctus erit.
P allade placata lanam mollire puellæ
Discant: & plenas exonerare colos.
I lla etiam stantes radio percurrere telas
Erudit: & rarum pectine denset opus.
H anc cole, qui maculas læsis de uestibus aufers:
Hanc cole, uelleribus quisquis ahena paras.
N ec quisquam inuita faciet bene uincula plantæ
Pallade: sit Tychio doctior ille licet.

E t licet antiquo manibus collatus Epeo
Sit prior: irata Pallade, mancus erit.
V os quoq;, phœbæa morbos qui pellitis arte:
Munera de uestris pauca referte deæ.
N ec uos turba feri sensu fraudata magistri
Spernite: discipulos attrahit illa nouos.
Quiq; moues cœlum, tabulasq; coloribus uris:
Quiq; facis docta mollia saxa manu.
M ille dea est operum: certe dea carminis illa est:
Si mereor, studijs adsit amica meis.
C œlius ex alto qua mons descendit in æquum:
Hic ubi non plana est sed propè plana uia est:
P arua licet uideas captæ delubra Mineruæ:
Quæ dea natali cœpit habere suo.
N ominis in dubio causa est: capitale uocamus
Ingenium solers: ingeniosa dea est.
A n, quia de capitis fertur sine matre paterni
Vertice cum clypeo prosiluisse suo.
A n, quia perdomitis ad nos captiua Phaliscis
Venit: & hoc signo littera prisca docet.
A n, quod habet legem, capitis quæ pendere pœnas
Ex illo iubeat furta recepta loco.
À quacunq; trahas ratione uocabula Pallas:
Pro ducibus nostris ægida semper habe.
S umma dies è quinq; tubas lustrare canoras
Admonet: & forti sacrificare deæ.
N unc potes ad Solem sublato dicere uultu,
Hic here phrixeæ uellera pressit ouis.
S eminibus tostis sceleratæ fraude nouercæ
Sustulerat nullas, ut solet, herba comas.

Mittitur ad Tripodas certa qui sorte reportet,
Quam sterili terræ delphicus edat opem.
Hic quoq; corruptus cum semine nuntiat Helles
Et iuuenis Phrixi funera sorte peti.
Vtq; recusantem cives, & tempus, & Ino
Compulerant regem iussa nefanda pati:
Et soror, & Phrixus uelati tempora uittis
Stant simul ante aras: iunctaq; fata gemunt.
Aspicit hos ut forte pependerat æthere mater:
Et ferit attonita pectora nuda manu:
Inq; draconigenam nimbis comitantibus urbem
Desilit: & natos eripit inde suos:
Vtq; fugam capiant, aries nitidissimus auro
Traditur: ille ueh t per freta longa duos.
Dicitur infirma cornu tenuisse sinistra
Fœmina: cum de se nomina fecit aquæ.
Pene simul periit, dum uult succurrere lapsæ
Frater: & extentas porrigit usq; manus.
Flebat, ut amissa gemini consorte pericli,
Cœruleo iunctam nescius esse deo.
Littoribus tactis aries fit sydus: at huius
Peruenit in colchas aurea lana domos.
Tres ubi luciferos ueniens præmiserit Eos:
Tempora nocturnis æqua diurna feret:
Inde quater pastor saturos ubi clauserit hœdos:
Canuerint herbæ rore recente quater:
Ianus adorandus: cumq; hoc Concordia mitis,
Et Romana salus, araq; Pacis erit.
Luna regit menses: huius quoq; tempora mensis
Finit auentino Luna colenda iugo.

Lma faue dixi geminorum mater amorum:
a Ad uatem uultus rettulit illa suos.
Quid tibi ait mecum? certe maiora canebas:
Num uetus in molli pectore uulnus habes?
S cis dea respondi de uulnere: risit: & aër
Protinus ex illa parte serenus erat.
S aucius, aut sanus, nunquã tua signa reliqui:
Tu mihi propositum: tu mihi semper opus.
Quæ decuit primis sine crimine lusimus annis:
Nunc teritur nostris area maior equis.
T empora cum causis annalibus eruta priscis,
Lapsáq; sub terras, ortáq; signa cano.
V enimus ad quartum, quo tu celeberrima, mensem:
Et uatem, & mensem, scis Venus esse tuos.
M ota Cytherea est: leuiter mea tempora myrto
Contigit: & cœptum perfice dixit opus.
S ensimus: & causæ subito patuere dierum:
Dum licet: & spirant flamina: nauis eat.
S iqua tamen pars te de fastis tangere debet
Cæsar: in Aprili quod tuearis, habes.
H ic ad te magna descendit origine mensis:
Et fit adoptiua nobilitate tuus.
H oc pater Iliades, cum longum scriberet annum:
Vidit: & authores rettulit ipse suos.
V tq; fero Marti primam dedit ordine sortem:
Quod sibi nascendi proxima causa fuit:

S ic Venerem gradibus multis in gente repertam
 Alterius uoluit mensis habere locum:
P rincipiumq́; sui generis, reuolutaq; quærens
 Sæcula, cognatos uenit adusq; deos.
D ardanon Electra quis nescit Atlantide natum?
 Scilicet Electram concubuisse Ioui?
H uius Erichthonius: tros est generatus ab illo:
 Asaracum creat hic: Asaracusq́; Capyn.
P roximus Anchises: cum quo commune parentis
 Non dedignata est nomen habere Venus.
H inc satus Aeneas: pietas spectata per ignes:
 Sacra, patremq; humeris, altera sacra, tulit.
V enimus ad felix aliquando nomen Iuli:
 Vnde domus teucros Iulia tangit auos.
P osthumus hinc: qui, quod syluis est natus in altis,
 Syluius in latia gente uocatus erat.
I sq; Latine tibi pater est: subit Alba Latinum:
 Proximus est titulis Epytus Alba tuis.
I lle dedit captæ repetita uocabula troiæ:
 Et tuus est idem Calpete factus auus.
C umq; patris regnum post hunc Tyberinus habe (ret:
 Dicitur in thuscæ gurgite mersus aquæ:
I am tamen Agrippam natum, Remulumq́; nepotē
 Viderat: in Remulum fulmina missa ferunt.
V enit Auentinus post hos: locus unde uocatur
 Mons quoq;: post illum tradita regna Procæ:
Q uem sequitur duri Numitor germanus Amuli.
 Ilia cum Lauso de Numitore sati.
E nse cadit patrui Lausus: placet Ilia Marti:
 Teq́; parit gemino iuncte Quirine Remo.

I lle suos semper Venerem, Martemq; parentes
Dixit: & emeruit uocis habere fidem:
N e'ue secuturi possent nescire nepotes:
Tempora dis generis continuata dedit.
S ed Veneris mensem graio sermone notatum
Auguror: a' spumis est dea dicta maris.
N ec tibi sit mirum graeco rem nomine dici:
Itala nam tellus graecia maior erat.
V enerat Euander plena cum classe suorum:
Venerat Alcides: graius uterq; genus.
H ospes auentinis armentum pauit in herbis
Clauiger: & tanto est Albula pota deo.
D ux quoq; Naritius: testes Lestrygones extant:
Et quod adhuc Circes nomina littus habet.
E t iam Telegoni, iam moenia Tyburis udi
Stabant: argolicae quae posuere manus.
V enerat Atrides fatis agitatus Halesus:
A' quo se dictam terra Phalisca putat.
A dijce troianae suasorem Antenora pacis:
Et generum Oeniden appule Daune tuum.
S erus ab iliacis, & post Antenora flammis
Attulit Aeneas in loca nostra deos.
H uius erat Solemus phrygia comes unus ab Ida:
A' quo Sulmonis moenia nomen habent.
S ulmonis gelidi patriae Germanice nostrae:
Me miserum scythico quàm procul illa solo est.
E rgo age: tam longas sed supprime musa querelas:
Non tibi sunt moesta sacra canenda lyra.
Quò non liuor adit? sunt qui tibi mensis honorem
Eripuisse uelint, inuideantq; Venus.

N am, quia Ver aperit tunc omnia: densáq; cedit
Frigoris asperitas: fœtáq; terra patet:
A prilem memorant ab aperto tempore dictum.
Quem Venus iniecta uendicat alma manu.
I lla quidem totum dignissima temperat annum:
Illa tenet nullo regna minora deo:
I uráq; dat cœlo, terræ, & natalibus undis:
Peŕq; suos coitus continet omne genus:
I lla deos omnes (longum est numerare) creauit:
Illa satis causas, arboribusq; dedit:
I lla rudes animos hominum contraxit in unum:
Et docuit iungi cum pare quenq; sua.
Q uid genus omne creat uolucrũ nisi blãda uoluptas?
Nec coëant pecudes: si leuis absit amor.
C um mare trux aries cornu decertat: & idem
Frontem dilectæ lædere parcit ouis.
D eposita sequitur taurus feritate iuuencam:
Quem toti saltus, quem nemus omne tremit.
V is eadem lato quodcunq; sub æquore uiuit,
Seruat: & innumeris piscibus implet aquas.
P rima feros habitus homini detraxit: ab illa
Venerunt cultus, mundáq; cura solo.
P rimus amans carmen uigilatum nocte negata
Dicitur ad clausas concinuisse fores:
E loquiumq; fuit duram exorare puellam:
Proq; sua causa quisq; disertus erat.
M ille per hanc artes notæ: studióq; placendi,
Quæ latuere prius, multa reperta ferunt.
H anc quisquam titulo mensis spoliare secundi
Audeat? à nobis sit furor iste procul.

Quid quod ubiq; potens, tẽplis'q; frequentibus aucta,
Vrbe tamen nostra ius dea maius habet.
P ro troia romane tua Venus arma ferebat:
Cum gemuit teneram cuspide læsa manum:
C œlestes'q; duas Troiano iudice uicit:
(Ah nolim uictas hoc meminisse deas)
A ssaraci'q; nurus dicta est: ut scilicet olim
Magnus Iuleos Cæsar haberet auos.
N ec Veneri tempus, quàm uer erat aptius ullum:
Vere nitent terræ: uere remissus ager.
N unc herbæ rupta tellure cacumina tollunt:
Nunc tumido gemmas cortice palmes agit.
E t formosa Venus formoso tempore digna est:
Vt'q; solet, Marti continuata suo est.
V ere monet curuas materna per æquora puppes
Ire: nec hybernas iam timuisse minas.
R ite deam colitis latiæ matres'q;, nurusq;,
Et uos, queis uittæ, longa'q; uestis abest.
A urea marmoreo redimicula demite collo:
Nunc aliȷ̃ flores, nunc noua danda rosa est.
V os quoq; sub uiridi myrto iubet illa lauari:
Causa'q; cur iubeat, discite, certa subest.
L ittore siccabat rorantes nuda capillos:
Viderunt Satyri turba proterua deam.
S ensit: & opposita texit sua corpora myrto:
Tuta fuit facto: uos'q; referre iubet.
D iscite nunc quare fortunæ thura uirili
Detis eo, gelida qui locus humet aqua.
A ccipit ille locus posito uelamine cunctas:
Et uitium nudi corporis omne uidet.

V t tegat hoc, cæletq; uiros, fortuna uirilis
Præstat: & hoc paruo thure rogata facit.
N ec pigeat tritum niueo cum lacte papauer
Sumere: & expressis mella liquata fauis.
C um primum cupido Venus est deducta marito:
Hoc bibit: ex illo tempore nupta fuit.
I llam supplicibus uerbis placate: sub illa
Et forma, & mores, & bona fama manet.
R oma pudicitia proauorum tempore lapsa est:
Cumæam ueteres consuluistis anum.
T empla iubet fieri Veneri: quibus ordine factis,
Inde Venus uerso numine corda tenet.
S emper ad Aeneadas placido pulcherrima uultu
Respice: totq; tuas diua tuere nurus.
D um loquor elatæ metuendus acumine caudæ
Scorpius in uirides præcipitatur aquas.
N ox ubi transierit: cœlumq; rubescere primo
Cœperit: & tactæ rore querentur aues:
S emustamq; facem uigilata nocte uiator
Ponet: & ad solitum rusticus ibit opus:
P leiades incipient humeros releuare paternos:
Quæ septem dicit, sex tamen esse solent.
S eu quod in amplexus sex hinc uenere deorum:
Nam Steropen Marti concubuisse ferunt:
N eptuno Halcyonen, et te formosa Celæno:
Maian, & Electram, Taigetamq; Ioui:
S eptima mortali Merope tibi Sisyphe nupsit:
Pœnitet: & facti sola pudore latet.
S iue quod Electra Troiæ spectare ruinas
Non tulit: ante oculos opposuitq; manum.

T er sine perpetuo cœlum uersetur in axe:
Ter iungat Titan, ter'q; resoluat equos:
P rotinus inflexo berecynthia tibia cornu
Flabit: & Idææ festa parentis erunt.
I bunt semimares: & inania tympana tundent:
Aera'q; tinnitus ære repulsa dabunt.
I psa sedens molli comitum ceruice feretur
Vrbis per medias exululata uias.
S cena sonat: ludi'q; uocant: spectate Quirites:
Et fora marte suo litigiosa uacent.
Quærere multa libet: sed me sonus æris acuti
Terret: & horrendo lotos adunca sono.
D a dea quam sciter. doctas cybeleïa neptes
Vidit: & has curæ iussit adesse meæ.
P andite mandati memores Heliconis alumnæ
Gaudeat assiduo cur dea magna sono.
S ic ego: sic Erato, (mensis cythereïus illi
Cessit: quod teneri nomen amoris habet)
R eddita Saturno sors hæc erat. optime regum
À nato sceptris excutiere tuis.
I lle suam metuens, ut quæq; erat edita, prolem
Deuorat: immersam uisceribus'q; tenet.
S æpe Rhea questa est toties fœcunda, nec unquam
Mater: & indoluit fertilitate sua.
I uppiter ortus erat: pro magno teste uetustas
Creditur: acceptam parce mouere fidem.
V este latens saxum cœlesti gutture sedit:
Sic genitor fatis decipiendus erat.
A rdua iandudum resonat tinnitibus Ide:
Tutus ut infanti uagiat ore puer.

P ars manibus clypeos, galeas pars tundit inanes:
Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.
R es latuit patrem: prisciq; imitamina facti
Aera deæ comites, raucaq; terga mouent.
C ymbala pro galeis, pro scutis tympana pulsant:
Tibia dat phrygios, ut dedit ante, modos.
D esierat: cœpi: cur huic genus acre leonum
Præbeat insolitas ad iuga curua iubas?
D esieram: cœpit: feritas mollita per illam
Creditur: id curru testificata suo est.
A t cur turrifera caput est onerata corona?
An primis turres urbibus illa dedit?
A nnuit: unde uenit dixi sua membra secandi
Impetus? ut tacui: Pieris orsa loqui.
P hryx puer in syluis facie spectabilis altis
Turrigeram casto iunxit amore deam.
H unc sibi seruari uoluit: sua templa tueri:
Et dixit, semper fac puer esse uelis.
I lle fidem iussis dedit: & si mentiar, inquit:
Vltima, qua fallam, sit uenus illa mihi.
F allit: & in nympha Sangaride desinit esse
Quod fuit: hinc pœnas exigit ira deæ.
N aiada uulneribus succidit in arbore factis:
Illa perit: fatum Naiados arbor erat.
H ic furit: & credens thalami procumbere tectum
Effugit: & cursu dindyma summa petit.
E t modo tolle faces, remoue modo uerbera, clamat:
Sæpe palæstinas iurat adesse deas.
I lle etiam saxo corpus laniauit acuto:
Longaq; in immundo puluere tracta coma est.

Voxq́; fuit, merui: meritas do sanguine poenas:
Ah pereant partes: quæ nocuere mihi.
Ah pereant dicebat adhuc: onus inguinis aufert:
Nullaq́; sunt subito signa relicta uiri.
Venit in exemplum furor hic: mollesq́; ministri
Cædunt iactatis uilia membra comis.
Talibus aoniæ facunda uoce camoenæ
Reddita quæsiti causa furoris erat.
Hoc quoq; dux operis moneas precor: unde petita
Venerit: an nostra semper in urbe fuit?
Dindymon, & Cybelen, & amoenam fontibus Iden
Semper, & Iliacas mater amauit opes.
Cum troiam Aeneas italos portaret in agros:
Est dea sacriferas penè secuta rates.
Sed non dum fatis latio sua numina posci
Senserat: assuetis substiterat q; locis.
Post, ut Roma potens opibus iam sæcula quinq;
Vidit: & edomito sustulit orbe caput.
Carminis Euboici fatalia uerba sacerdos
Inspicit: inspectum tale fuisse ferunt.
Mater abest: matrem iubeo romane requiras:
Cum ueniet: casta est accipienda manu.
Obscuræ sortis patres ambagibus errant:
Quæue parens absit, quóue petenda loco.
Consulitur Pæan: diuûmq; accersite matrem
Inquit: in Idæo est inuenienda iugo.
Mittuntur proceres: phrygiæ tunc sceptra tenebat
Attalus: ausonijs rem negat ille uiris.
Mira canam: longo tremuit cum murmure tellus:
Et sic est adytis diua locuta suis.

I psa peti uolui:nec sit mora:mitte uolentem:
Dignus Roma locus, quo deus omnis eat.
I lle soni terrore pauens, proficiscere dixit:
Nostra eris:in phrygios roma refertur auos.
P rotinus innumeræ cædunt pineta secures.
Illa quibus fugiens phryx pius usus erat.
M ille manus coëunt:& picta coloribus ustis
Cœlestum matrem concaua puppis habet.
I lla sui per aquas fertur tutissima nati:
Longaq; phrixeæ stagna sororis adit.
R hœteumq; capax, sigeaq; littora transit:
Et Tenedon ueteres Eetionis opes.
C yclades excipiunt, Lesbo post terga relicta:
Quaq; Carysteis frangitur unda uadis.
T ransit & Icarium:lapsas ubi perdidit alas
Icarus:& uastæ nomina fecit aquæ.
T unc læua Creten, dextra Pelopeïdas undas
Deserit:& Veneri sacra Cythæra petit.
H inc mare trinacrium, candens ubi tingere ferrum
Brontes, & Steropes, Acmonidesq; solent:
A equoraq; afra legit:Sardoaq; regna sinistris
Respiciat à remis:Ausoniamq; tenet.
H ostia contigerat:qua se Tyberinus in altum
Diuidit:& campo liberiore natat.
O mnis eques, mistaq; grauis cum plebe senatus
Obuius ad thusci fluminis ora uenit.
P rocedunt pariter matres, nataq;, uiriq;:
Quæq; colunt sanctos uirginitate focos.
S edula fune uiri contento brachia lassant:
Vix subit aduersas hospita nauis aquas.

S icca diu fuerat tellus: sitis usserat herbas:
Sedit limoso pressa carina uado.
Quisquis adest operi, plus quàm pro parte laborat:
Adiuuat & fortes uoce sonante manus.
Illa uelut medio stabilis sedet insula ponto:
Attoniti monstro stant'q;, pauent'q; uiri.
Claudia quinta genus Clauso referebat ab alto:
Nec facies impar nobilitate fuit.
Casta quidem (sed non est credita) rumor iniquus
Læserat: & falsi criminis acta rea est.
Cultus, & ornatis uarie prodisse capillis,
Obfuit: ad rigidos prompta'q; lingua senes.
Conscia mens recti famæ mendacia ridet:
Sed nos in uitium credula turba sumus.
Hæc ubi castarum processit ab agmine matrum:
Et manibus puram fluminis hausit aquam:
Ter caput irrorat: ter tollit ad æthera palmas:
Quicunq; aspiciunt mente carere putant.
Summisso'q; genu, uultus in imagine diuæ
Fixit: & hos edit crine iacente sonos.
Supplices alma tuæ genitrix fœcunda deorum
Accipe sub certa conditione preces.
Casta negor: si tu damnas: meruisse fatebor:
Morte luam pœnas iudice uicta dea.
Sed si crimen abest: tu nostræ pignora uitæ
Re dabis: & castas casta sequere manus.
Dixit: & exiguo funem conamine traxit:
(Mira, sed in scena testificata loquor)
Mota dea est: sequitur'q; ducem: laudat'q; sequendo:
Index lætitiæ fertur ad astra sonus.

Fluminis

F luminis ad flexum ueniunt: Tyberina priores
Atria dixerunt: unde sinister abit.
N ox aderat: querno religant in stipite funem:
Dantq; leui somno corpora functa cibo.
L ux aderat: querno soluunt a' stipite funem:
Ante tamen posito thura dedere foco.
A nte coronarunt puppem: & sine labe iuuencam
Mactarunt, operum, coniugijq; rudem.
E st locus: in Tyberim quo lubricus influit Almo:
Et nomen magno perdit in amne minor.
I llic purpurea canus cum ueste sacerdos
Almonis, dominam, sacraq; lauit aquis.
E xululant comites: furiosaq; tibia flatur:
Et feriunt molles taurea terga manus.
C laudia præcedit læto celeberrima uultu,
Credita uix tandem teste pudica dea.
I psa sedens plaustro porta est inuecta capena:
Sparguntur iunctæ flore recente boues.
N asica accepit: templi non perstitit author:
Augustus nunc est: ante Metellus erat.
S ubstitit hic Erato: mora fit: sic cætera quæro:
Dic inquam, parua cur stipe quærat opes?
C ontulit æs populus, de quo delubra Metellus
Fecit ait: dandæ mos stipis inde manet.
C ur uicibus factis ineunt conuiuia quæro:
Tunc magis indictas concelebrantq; dapes.
Quod bene mutarit sedem Berecynthia dixit:
Captant mutatis sedibus omen idem.
I nstiteram quare primi megalesia ludi
Vrbe forent nostra: cum dea (sensit enim)

Illa deos inquit peperit: cessere parenti:
 Principiumq́; dati mater honoris habet.
Cur igitur gallos, qui se excidere, uocamus?
 Cum tantum a phrygia gallica distet humus?
Inter ait uiridem cybelen, altasq́; celænas
 Amnis it insana nomine gallus aqua.
Qui bibit inde, furit: procul hinc discedite, queis est
 Cura bonæ mentis: qui bibit inde, furit.
Non pudet herbosum dixi posuisse moretum
 In dominæ mensis? an sua causa subest?
Lacte mero ueteres usi narrantur & herbis:
 Sponte sua siquas terra ferebat: ait.
Candidus elixæ miscetur caseus herbæ:
 Cognoscat priscos ut dea prisca cibos.
Postera cum cœlo motis Pallantias astris
 Fulserit: & niueos Luna leuarit equos:
Qui dicit, quondam sacrata est colle Quirini
 Hac fortuna die publica: uerus erit.
Tertia lux (memini) ludis erit: hac mihi quidam
 Spectanti senior, contiguusq́; loco,
Hæc ait illa dies: libycis qua Cæsar in oris
 Perfida magnanimi contudit arma Iubæ.
Dux mihi Cæsar erat: sub quo meruisse tribunus
 Glorior: officio præfuit ille meo.
Hanc ego militia sedem, tu pace, parasti
 Inter bis quinos usus honore uiros.
Plura locuturi subito subducimur imbre:
 Pendula cœlestes Libra mouebat aquas.
Ante tamen, quàm summa dies spectacula sistat:
 Ensifer Orion æquore mersus erit.

P roxima uictricem cum romam inspexerit Eos,
Et dederit Phœbo stella fugata locum:
C ircus erit pompa celeber, numeroq; deorum:
Primaq; uentosis palma petetur equis.
H inc Cereris ludi: non est opus indice causæ.
Sponte deæ munus, promeritumq; patet.
P anis erant primis uirides mortalibus herbæ:
Quas tellus nullo sollicitante dabat.
E t modo carpebant uiuax e' cæspite gramen:
Nunc epulæ tenera fronde cacumen erant.
P ostmodo glans nata est: bene erat iã glande reptã:
Duraq; magnificas quercus habebat opes.
P rima Ceres homine ad meliora alimenta uocato
Mutauit glandes utiliore cibo.
I lla iugo tauros collum præbere coëgit:
Tunc primum soles eruta uidit humus.
A es erat in pretio: chalybis iam massa placebat:
Heu heu perpetuo debuit illa tegi.
P ace Ceres læta est: & uos orate coloni
Perpetuam pacem, pacificumq; ducem.
F arra deæ, micæq; licet salientis honorem
Detis, & in ueteres thurea grana focos.
E t si thura aberunt: unctas accendite tedas:
Parua bonæ Cereri, sint modo casta, placent.
A' boue succincti cultros remouete ministri:
Bos aret: ignauam sacrificate suem.
A pta iugo ceruix non est ferienda securi:
Viuat: & in dura sæpe laboret humo.
E xigit ipse locus, raptus ut uirginis edam:
Plura recognosces: pauca docendus eris.

Terra tribus ſcopulis uaſtum procurrit in æquor
Trinacris, à poſitu nomen adepta loci:
Grata domus Cereri: multas ea poſſidet urbes:
In quibus eſt culto fertilis Enna ſolo.
Frigida cœleſtum matres Arethuſa uocarat:
Venerat ad ſacras & dea flaua dapes.
Filia, conſuetis ut erat comitata puellis:
Errabat nudo per ſua prata pede.
Valle ſub umbroſa locus eſt aſpergine multa
Humidus ex alto deſilientis aquæ.
Tot fuerant illic, quot habet natura, colores:
Pictaq́; diſſimili flore nitebat humus.
Quam ſimul aſpexit: comites accedite dixit:
Et mecum plenos flore referte ſinus.
Præda puellares animos oblectat inanis:
Et non ſentitur ſedulitate labor.
Hæc implet lento calathos è uimine nexos:
Hæc gremium, laxos degrauat illa ſinus.
Illa legit calthas: huic ſunt uiolaria curæ:
Illa papauereas ſubſecat ungue comas.
Has Hyacinthe tenes: illas Amarante moraris:
Pars thyma, pars rorem, pars meliloton amant.
Plurima lecta roſa eſt: ſunt & ſine nomine flores:
Ipſa crocos tenues, liliaq́; alba legit.
Carpendi ſtudio paulatim longius itur:
Et dominam caſu nulla ſecuta comes.
Hanc uidet: & uiſam patruus uelociter aufert:
Regnaq́; cæruleis in ſua portat equis.
Illa quidem clamabat, Io cariſſima mater
Auferor: ipſa ſuos abſcideratq́; ſinus.

P anditur interea diti uia: nanq; diurnum
Lumen inassueti uix patiuntur equi.
A t chorus æqualis, cumulatis flore canistris,
Persephone clamant ad tua dona ueni.
V t clamata silet: montes ululatibus implent:
Et feriunt mœsta pectora nuda manu.
A ttonita est plágore Ceres: modo uenerat Ennam:
Nec mora, me miseram, filia clamat ubi es?
M entis inops rapitur: ut quas audire solemus.
Threicias fusis Mænadas ire comis.
V t uitulo mugit sua mater ab ubere rapto:
Et quærit fœtus per nemus omne suos:
S ic dea nec retinet gemitus: & concita cursu
Fertur: & è campis incipit Enna tuis.
I nde puellaris nacta est uestigia plantæ:
Et pressam noto pondere uidit humum.
F orsitan illa dies errorum summa fuisset:
Si non turbassent signa reperta sues.
I amq; leontinos, amenaq; flumina cursu
Præterit: & ripas herbifer Aci tuas.
P ræterit & Cyanen, & fontes lenis Anapi:
Et te uorticibus non adeunde Gela.
L iquerat Ortygiam, Megaredq;, Pantagiamq;:
Quaq; Simethæas accipit æquor aquas:
A ntraq; Cyclopum positis exusta caminis:
Quiq; locus curuæ nomina falcis habet:
H imeraq;, et Didymen, Agrigentaq;, Tauromenonq;:
Sacrorumq; Melam pascua læta boum.
H inc Camerin an adit, Thapsonq;, et Eloria tempe:
Quaq; patet Zephyro semper apertus Eryx.

Iamq́; Peloriaden, Lilybeaq́;, iamq́; Pachynon,
Lustrarat, terræ cornua prima suæ.
Quacunq; ingreditur, miseris loca cuncta querelis
Implet: ut amissum cum gemit ales Ityn.
Perq́; uices modo Persephone, modo filia clamat,
Clamat: & alternis nomen utrunq; ciet.
Sed neq; Persephone Cererem, nec filia matrem
Audit: & alternis nomen utrunq; perit.
Vnaq́;, pastorem uidisset, an arua colentem:
Vox erat: hac gressus ecqua puella tulit?
Iam color unus inest rebus: tenebrisq́; teguntur
Omnia: iam uigiles conticuere canes:
Alta iacet uasti super ora Typhoëos Aetna:
Cuius anhelatis ignibus ardet humus:
Illic accendit geminas pro lampade pinus:
Hinc Cereris sacris nunc quoq; teda datur.
Est specus exesi structura pumicis asper,
Non homini regio, non adeunda feræ:
Quò simulac uenit, frenatos curribus angues
Iunxit: & æquoreas sicca pererrat aquas.
Effugit ad syrteis: & te Zanclæa Charybdis:
Et uos Nisæi naufraga monstra canes:
Adriacumq́; patens late, bimaremq́; Corinthon:
Sic uenit ad portus Attica terra tuos.
Hic primum gelido sedit mœstissima saxo:
Illud Cecropidæ nunc quoq; triste uocant.
Sub Ioue durauit multis immota diebus,
Et lunæ patiens, & pluuialis aquæ.
Fors sua cuiq; loco est: qui nunc Cerealis Eleusis
Dicitur: hic Celei rura fuere senis.

I lle domum glandes, excussáq; mora rubetis
Portat, & arsuris arida ligna focis.
F ilia parua duas redigebat monte capellas:
Et tener in cunis filius æger erat.
M ater ait uirgo (mota est dea nomine matris)
Quid facis in solis incomitata locis?
P erstitit & senior, quamuis onus urget: & orat
Tecta suæ subeat quantulacunq; casæ.
I lla negat: simularat anum: mitráq; capillos
Presserat: instanti talia dicta refert.
S ospes eas, semperq; parens: mihi filia rapta est:
Heu melior quanto sors tua sorte mea est.
D ixit: et ut lachrymæ (neq; enim lachrymare deorum est)
Decidit in tepidos lucida gutta sinus.
F lent pariter molles animis uirgóq;, senexq;:
E quibus hæc iusti uerba fuere senis.
S ic tibi, quam raptam quæris, sit filia sospes:
Surge: nec exiguæ despice tecta casæ.
C ui dea sic inquit: scisti qua cogere posses:
Séq; leuat saxo: subsequitúrq; senem.
D ux comiti narrat quàm sit sibi filius æger:
Nec capiat somnos: inuigilétq; malis.
I lla soporiferum paruos initura penates
Colligit agresti lene papauer humo.
D um legit: oblito fertur gustasse palato:
Longámq; imprudens exsoluisse famem.
Quæ quia principio posuit ieiunia noctis:
Tempus habent mensæ sydera uisa sibi.
L imen ut intrauit: luctus uidet omnia plena:
Iam spes in puero nulla salutis erat.

M atre salutata (mater Menalina uocatur)
Iungere dignata est os puerile suo.
P allor abit: subitasq; uident in corpore uires:
Tantus cœlesti uenit ab ore uigor.
T ota domus læta est: hoc est materq;, paterq;,
Nataq;: tres illi tota fuere domus.
M ox epulas ponunt, liquefacta coagula lacte,
Pomaq;, & in teneris aurea mella fauis.
A bstinet alma Ceres: somniq; papauera causam
Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.
N octis erat medium: placidiq; silentia somni:
Triptolemum gremio sustulit illa suo:
T erq; manu permulsit eum: tria carmina dixit:
Carmina mortali non referenda sono:
I nq; foco corpus pueri uiuente fauilla
Obruit: humanum purget ut ignis onus.
E xcutitur somno stulte pia mater: & amens
Quid facis? exclamat: membraq; ab igne rapit.
C ui dea dum non es, dixit, scelerata fuisti:
Irrita materno sunt mea dona metu.
I ste quidem mortalis erit: sed primus arabit:
Et seret: & culta præmia tollet humo.
D ixit: & egrediens nubem trahit: inq; dracones
Transit: & alifero tollitur axe Ceres.
S union expositum, Pyreaq; tuta recessu
Linquit: & in dextrum quæ iacet ora latus.
H inc init Aegæum: quo Cycladas aspicit omnes:
Ioniumq; capax, Icariumq; legit:
P erq; urbes Asiæ longum petit Hellespontum:
Diuersumq; locis alta pererrat iter.

N am modo thurilegos Arabas, modo despicit Indos:
Hinc libs, hinc Meroë, siccaq; terra subest.
N unc adit hesperios, Rhenum, Rhodanũq;, Padũq;,
Teq; future pater Tybri potentis aquæ.
Quo feror? immensum est erratas dicere terras:
Præteritus Cereri nullus in orbe locus.
E rrat & in cœlo: liquidiq; immunia ponti
Alloquitur gelido proxima signa polo.
P arrhasides stellæ (nanq; omnia nosse potestis:
Aequoreas nunquam cum subeatis aquas)
P ersephonen natam miseræ monstrate parenti.
Dixerat: huic Helice talia uerba refert.
C rimine nox uacua est: Solem de uirgine rapta
Consule: qui late facta diurna uidet.
S ol aditus quam quæris, ait, ne uana labores:
Nupta Iouis fratri tertia regna tenet.
Questa diu secum sic est affata Tonantem:
Maximaq; in uultu signa dolentis erant.
S i memor es de quo mihi sit Proserpina nata:
Dimidium curæ debet habere tuæ.
O rbe pererrato, sola est iniuria facti
Cognita: commissi præmia raptor habet.
A t neq; Persephone digna est prædone marito:
Nec gener hoc nobis more parandus erat.
Quid grauius uictore Gyge captiua tulissem?
Quàm nunc te cœli sceptra tenente tuli?
V erum impune ferat: nos hæc patiemur inultæ:
Reddat: & emendet facta priora nouis.
I uppiter hanc lenit: factumq; excusat amore:
Nec gener est nobis ille pudendus ait.

N on ego nobilior: posita est mihi regia cœlo:
Possidet alter aquas: alter inane Chaos.
Quod si forte tibi non est mutabile pectus:
Stat'q; semel iuncti rumpere uincla tori:
H oc quoq; tentemus: siquidem ieiuna remansit:
Sin minus: Inferni coniugis uxor erit.
T artara iussus adit sumptis Caducifer alis:
Spe'q; redit citius: certa'q; uisa refert.
R apta tribus dixit soluit ieiunia granis:
Punica quæ in lento cortice poma tegunt.
N on secus indoluit, quàm si modo rapta fuisset,
Mœsta parens: longa uix'q; refecta mora est.
A tq;, ita nec nobis cœlum est habitabile, dixit:
Tartarea recipi me quoq; ualle iube.
E t factura fuit: pactus nisi Iuppiter esset,
Bis tribus ut cœlo mensibus illa foret.
T unc demum uultum'q; Ceres, animum'q; recepit:
Imposuit'q; suæ spicea serta comæ:
L arga'q; prouenit cessatis messis in aruis:
Et uix congestas area cepit opes.
A lba decent Cererem: uestes cerealibus albas
Sumite: nunc pulli uelleris usus abest.
O ccupat Apriles Idus cognomine uictor
Iuppiter: hac illi sunt data templa die.
H ac quoq;, ni fallor, populo dignissima nostro
Atria libertas cœpit habere sua.
L uce secutura tutos pete nauita portus:
Ventus ab occasu grandine mistus erit.
S it licet, & fuerit: tamen hac mutinensia Cæsar
Grandine militia contudit arma sua.

T ertia post Veneris cum lux surrexerit Idus:
Pontifices forda sacra litate boue.
F orda ferens bos est fœcundaq; dicta ferendo:
Hinc etiam foetus nomen habere putant.
N unc grauidum pecus est: grauidæ quoq; semine terræ:
Telluri plenæ uictima plena datur.
P ars cadit arce Iouis: ter denas curia uaccas
Accipit: & largo sparsa cruore madet.
A st ubi uisceribus uitulos rapuere ministri:
Sectaq; fumosis exta dedere focis:
I gne cremat uitulos quæ natu maxima uirgo est:
Luce Palis populos purget ut ille cinis.
R ege Numa fructu non respondente labori
Irrita decepti uota colentis erant.
N am modo siccus erat gelidis aquilonibus annus:
Nunc ager assidua luxuriabat aqua.
S æpe Ceres primis dominum fallebat in herbis:
Et leuis obsesso stabat auena solo:
E t pecus ante diem partus edebat acerbos:
Agnaq; nascendo sæpe necabat ouem.
S ylua uetus nullaq; diu uiolata securi
Stabat, mænalio sacra relicta deo.
I lle dabat tacitis animo responsa quieto
Noctibus: huic geminas rex Numa mactat oues.
P rima cadit Fauno: leni cadit altera Somno:
Sternitur in duro uellus utrunq; solo.
B is caput intonsum fontana spargitur unda:
Bis sua faginea tempora fronde tegit.
V sus abest Veneris: nec fas, animalia mensis
Ponere: nec digitis annulus ullus inest.

Vesper ubi est: tectum supra noua uellera corpus
Ponit, adorato per sua uerba deo.
Interea placidam redimita papauere frontem
Nox uenit: & secum somnia nigra trahit.
Faunus adest: ouiumq; premens pede uellera duro
Edidit à dextro talia uerba toro.
Morte boum tibi rex tellus placanda duarum:
Det sacris animas una iuuenca duas.
Excutitur terrore quies: Numa uisa reuoluit:
Et secum ambages, cæcaq; iussa refert.
Expedit errantem nemori gratissima coniux:
Et dixit, grauidæ posceris exta bouis.
Exta bouis grauidæ dantur: fœcundior annus
Prouenit: & fructum terra pecusq; ferunt.
Hanc quondam Cytherea diem properantius ire
Iussit: & admissos præcipitauit equos:
Vt titulum imperij quamprimum luce sequenti
Augusto iuueni prospera signa darent.
Sed iam præteritas ubi quartus lucifer Idus
Respiciat: hac Hyades dorida nocte tenent.
Tertia post hyadas cum lux erit orta remotas:
Carcere partitos circus habebit equos.
Cur igitur missæ iunctis ardentia tedis
Terga ferant uulpes: causa docenda mihi est.
Frigida Carseolis nec oliuis apta ferendis
Terra, sed ad segetes ingeniosus ager.
Hac ego pelignos natalia rura petebam
Parua, sed assiduis humida semper aquis.
Hospitis antiqui solitas intrauimus ædes:
Dempserat emeritis iam iuga Phœbus equis.

Is mihi multa quidem, ſed & hæc narrare ſolebat:
Vnde meum præſens inſtrueretur opus.
Hoc ait in campo (campumq́; oſtendit) habebat
Rus breue cum duro parca colona uiro.
Ille ſuam peragebat humum: ſiue uſus aratri,
Seu curuæ falcis, ſiue bidentis erat.
Hæc modo uerrebat ſtantem tibicine uillam:
Nunc matris plumis oua fouenda dabat.
Aut uirides maluas, aut fungos colligit albos:
Aut humilem grato calfacit igne focum.
Et tamen aſſiduis exercet brachia telis:
Aduerſusq́; minas frigoris arma parat.
Filius huius erat primo laſciuus in æuo:
Addideratq́; annos ad duo luſtra duos.
Is capit extremi uulpem in conualle ſalicti:
Abſtulerat multas illa cohortis aues.
Captiuam ſtipula fœnoq́; inuoluit: & ignes
Admouet: urentes effugit illa manus.
Qua fugit, incendit ueſtitos meſſibus agros:
Damnoſis uires ignibus aura dabat.
Factum abijt: monimenta manent: nã uiuere captã
Nunc quoq; lex uulpem carſeolana uetat.
Vtq́; luat pœnas genus hoc, cerealibus ardet:
Quoq́; modo ſegetes perdidit, ipſa perit.
Proxima cum ueniet terras uiſura patentes
Memnonis in roſeis lutea mater equis:
De duce lanigeri pecoris qui perdidit Hellen
Sol abit: egreſſo uictima maior adeſt.
Vacca ſit, an taurus, non eſt cognoſcere promptum:
Pars prior apparet: poſteriora latent.

S eu tamen est taurus, siue hoc est fœmina signum:
Iunone inuita munus amoris habet.
N ox abijt: oriturq; aurora: palilia poscor:
Non poscor frustra: si fauet alma Pales.
A lma Pales faueas pastoria sacra canenti:
Prosequor officio si tua facta meo.
C erte ego de uitulo cinerem, stipulamq; fabalem,
Sæpe tuli plena februa tosta manu.
C erte ego transilij positas ter in ordine flammas:
Virgaq; rorales laurea misit aquas.
M ota dea est: operiq; fauet: naualibus exit
Puppis: habent uentos iam mea uela suos.
I pete uirginea populus suffimen ab ara:
Vesta dabit: uestæ munere purus eris.
S anguis equi suffimen erit, uituliq; fauilla:
Tertia res duræ culmen inane fabæ.
P astor oues saturas ad prima crepuscula lustret:
Vnda prius spargat, uirgaq; uerrat humum.
F rondibus & fixis decorentur ouilia ramis:
Et tegat ornatas longa corona fores.
C œrulei fiant puro de sulfure fumi:
Tactaq; fumanti sulfure balet ouis.
V re mares oleas, tedamq;, herbasq; sabinas:
Et crepet in medijs laurus adusta focis.
L ibaq; de milio milij fiscella sequatur:
Rustica præcipue est hoc dea læta cibo.
A dde dapes in utranq; suas: dapibusq; refectis
Syluicolam tepido lacte precare Palem.
C onsule dic pariter pecori, pecorisq; magistris:
Effugiat stabulis noxa repulsa meis.

S iue sacro paui: sedi ue sub arbore sacra:
Pabulaq; in bustis inscia carpsit ouis:
S eu nemus intrauit uetitum: nostris ue fugatæ
Sunt oculis nymphæ, semicaper'ue deus.
S i mea falx ramo lucum spoliauit opaco:
Vnde data est ægræ fiscina frondis oui:
D a ueniam culpæ: nec, dum degrandinat, obsit
Agresti fano supposuisse pecus.
N e noceat turbasse lacus: ignoscite nymphæ:
Mota quod obscuras ungula fecit aquas.
T u dea pro nobis fontes, fontanaq; placa
Numina: tu sparsos per nemus omne deos.
N ec dryadas, nec nos uideamus labra Dianæ:
Nec Faunum, medio cum premit arua die.
P elle procul morbos: ualeant hominesq;, gregesq;:
Et ualeant uigiles, prouida turba, canes.
N e'ue minus multo redigam, quàm mane fuerunt:
Ne'ue gemam referens uellera rapta lupo.
A bsit iniqua fames: herbæ, frondesq; supersint:
Quæq; lauent artus, quæq; bibantur aquæ.
V bera plena premam: referat mihi caseus æra:
Detq; uiam liquido uimina rara sero.
S itq; salax aries: conceptaq; semina coniux
Reddat: & in stabulis multa sit agna meis.
L anaq; proueniat nullas læsura puellas
Mollis, & ad teneras quamlibet apta manus.
Quæ precor eueniant: & nos faciamus ad annum
Pastorum dominæ grandia liba Pali.
H is dea placanda est: hæc tu conuersus ad ortus
Dic quater: & uiuo perlue rore manus.

D um licet, apposita ueluti cratere camella
Lac niueum potes, purpureamq; sapam.
M oxq; per ardentes stipulæ crepitantis aceruos
Traijcias celeri strenua membra pede.
E xpositus mos est: moris mihi restat origo:
Turba facit dubium: cœptaq; nostra tenet.
O mnia purgat edax ignis: uitiumq; metalli
Excoquit: idcirco cum duce purgat oues.
A n, quia cunctarum contraria semina rerum
Sunt duo, discordes ignis & unda dei:
I unxerunt elementa patres: aptumq; putarunt
Ignibus, & sparsa tangere corpus aqua.
A n quod in his uitæ causa est: hæc perdidit exul:
His noua fit coniux: hæc duo magna putant.
(V ix equidem credo) sunt qui Phaëthonta referri
Credant, & nimias Deucalionis aquas.
P ars quoq;, cum saxis pastores saxa feribant:
Scintillam subito prosiluisse ferunt.
P rima quidem perijt: stipulis excepta secunda est:
Hoc argumentum flamma palilis habet.
A n magis hunc morem pietas æneïa fecit?
Innocuum uicto cui dedit ignis iter.
H oc tamen est uero propius: cum condita roma est:
Transferri iussos in noua tecta lares:
M utantesq; domum tectis agrestibus ignem.
Et cessaturæ supposuisse casæ:
P er flammas saluisse pecus: saluisse colonos:
Quod fit natali nunc quoq; Roma tuo.
I pse locum uati casus facit: urbis origo
Venit: ades factis magne Quirine tuis.

I am luerat pœnas frater Numitoris: & omne
 Pastorum gemino sub duce uulgus erat.
C ontrahere agrestes, & mœnia ponere utriq;
 Conuenit: ambigitur mœnia ponat uter.
N il opus est dixit certamine Romulus ullo:
 Magna fides auium est: experiamur aues.
R es placet: alter init nemorosi saxa Palati:
 Alter Auentinum mane cacumen init.
S ex Remus hic uolucres, bis sex uidet ordine: pacto
 Statur: & arbitrium Romulus urbis habet.
A pta dies legitur, qua mœnia signet aratro:
 Sacra Palis suberant: inde mouetur opus.
F ossa fit ad solidum: fruges iaciuntur in ima:
 Et de uicino terra petita solo.
F ossa repletur humo: plenæq; imponitur ara:
 Et nouus accenso fungitur igne focus.
I nde premens stiuam designat mœnia sulco:
 Alba iugum niueo cum boue uacca tulit.
V ox fuit hæc regis, condenti Iuppiter urbem,
 Et genitor Mauors, Vestaq; mater ades:
Q uosq; pium est adhibere deos, aduertite cuncti:
 Auspicibus uobis hoc mihi surgat opus.
L onga sit huic ætas, dominæq; potentia terræ:
 Sitq; sub hac oriens, occiduusq; dies.
I lle precabatur: tonitru dedit omina leuo
 Iuppiter: & leuo fulmina missa polo.
A ugurio læti iaciunt fundamina ciues:
 Et nouus exiguo tempore murus erat.
H oc Celer urget opus: quẽ Romulus ipse uocarat:
 Sintq; Celer curæ dixerat ista tuæ

hhh

N e'ue quis aut muros, aut factam uomere fossam
Transeat: audentem talia dede neci.
Quod Remus ignorans humiles contemnere muros
Cœpit: & his populus dicere tutus erit?
N ec mora transiliit: retro Celer occupat ausum:
Ille premit duram sanguinolentus humum.
H æc ubi rex didicit: lachrymas introrsus obortas
Deuorat: & clausum pectore uulnus habet.
F lere palàm non uult: exemplaq; fortia seruat:
Sicq; meos muros transeat hostis ait.
D at tamen exequias: nec iam suspendere fletum
Sustinet: & pietas dissimulata patet.
O sculaq; applicuit posito suprema pheretro:
Atq; ait, inuito frater adempte uale.
A rsurosq; artus unxit: fecere quod ille
Faustulus, & mœstas Acca soluta comas.
T unc iuuenes non dum facti fleuere Quirites:
Vltima plorato subdita flamma rogo est.
V rbs oritur (quis tunc hoc illi credere posset?)
Victorem terris impositura pedem.
C uncta regas: & sis sub magno Cæsare semper:
Sæpe etiam plures nominis huius habe.
E t quoties steteris domito sublimis in orbe:
Omnia sint humeris inferiora tuis.
D icta Pales nobis: idem uinalia dicam:
Vna tamen media est inter utranq; dies.
N umina uulgares Veneris celebrate puellæ:
Multa professarum quæstibus apta Venus.
P oscite thure dato formam, populiq; fauorem:
Poscite blanditias, dignaq; uerba loco.

C umq́; sua dominæ date grata sisymbria myrto:
Textaq́; composita iuncea uincla rosa.
T empla frequentari collinæ proxima portæ
Nunc decet: à siculo nomina colle tenet.
V tq́; Syracusas arethusidas abstulit armis
Claudius: & bello te quoq; cepit Eryx:
C armine uiuacis Venus est translata Sibyllæ:
Inq́; suæ stirpis maluit urbe coli.
C ur igitur festum Veneris uinalia dicant:
Quæritis: & quare sit Iouis ista dies.
T urnus, an Aeneas latiæ gener esset Amatæ
Bellum erat: hetruscas Turnus adorat opes.
C larus erat sumptisq́; ferox Mezentius armis:
Et uel equo magnus, uel pede maior erat.
Quem Rutuli Turnusq́; suis asciscere tentant
Partibus: hæc contra dux ita thuscus ait.
S tat mihi non paruo uirtus mea: uulnera testor,
Armaq́;: quæ sparsi sanguine sæpe meo.
Qui petis auxilium, non grandia diuide mecum
Præmia, de lacubus proxima musta tuis.
N ulla mora est operi: uestrũ dare: uincere nostrũ est:
Quàm uelit Aeneas ista negata mihi.
A nnumerant Rutuli: Mezentius induit arma:
Induit Aeneas: alloquiturq́; Iouem.
H ostica Tyrrheno uota est uindemia regi:
Iuppiter è latio palmite musta feres.
V ota ualent meliora: cadit Mezentius ingens:
Atq; indignanti pectore plangit humum.
V enerat Autumnus calcatis sordidus uuis:
Redduntur merito debita uina Ioui.

Dicta dies hinc est uinalia: Iuppiter illa
Vendicat: & festis gaudet inesse suis.
Sex ubi, quæ restent, luces Aprilis habebit:
In medio cursu tempora ueris erunt.
Et frustra pecudem quæres Athamantidos Helles:
Signaq; dant imbres: exoriturq; canis.
Hac mihi Nomento romam cum luce redirem:
Obstitit in media candida turba uia.
Flamen in antiquæ lucum Rubiginis ibat,
Exta canis flammis, exta daturus ouis.
Protinus accessi: ritus ne nescius essem:
Edidit hæc flamen uerba Quirine tuus.
Aspera rubigo parcas cerealibus herbis:
Et tremat in summa lene cacumen humo.
Tu sata syderibus cœli nutrita secundis
Crescere, dum fiant falcibus apta, sinas.
Vis tua non leuis est: quæ tu frumenta notasti:
Mœstus in amissis illa colonus habet.
Nec uenti tantum cereri nocuere, nec imbres:
Nec sic marmoreo pallet adusta gelu:
Quantum si culmos Titan incalfacit udos:
Tunc locus est iræ diua timenda tuæ.
Parce precor: scabrasq; manus à messibus aufer:
Neue noce cultis: posse nocere sat est.
Nec teneras segetes, sed durum amplectere ferrum:
Quodq; potest alios perdere: perde prius.
Vtilius gladios, & tela nocentia carpes:
Nil opus est illis: otia mundus agit.
Sarcula nunc, durusq; bidens, & uomer aduncus
Ruris opes niteant: inquinet arma situs.

C onatusq́; aliquis uagina ducere ferrum,
Astrictum longa sentiat esse mora.
A t tu ne uiola cererem: semperq́; colonus
Absenti possit soluere uota tibi.
D ixerat: à dextra uillis mantile solutis
Cumq́; meri patera thuris acerra fuit.
T hura focis, uinumq́; dedit, fibrasq́; bidentis:
Turpiaq́; obscœnæ uidimus exta canis.
T um mihi, cur detur sacris noua uictima quæris:
(Quæsieram) causam percipe flamen ait.
E st canis (Icarium dicunt) quo sydere moto
Tota sitit tellus: præripiturq́; seges.
P ro cane sydereo canis hic imponitur aræ:
Et, qua re fiat, nil, nisi nomen, habet.
C um phrygis assaraci Tithonia fratre relicto
Sustulit immenso ter iubar orbe suum:
M ille uenit uariis florum dea nexa coronis:
Scena ioci morem liberioris habet.
E xit & in Maias festum florale calendas:
Tunc repetam: nunc me grandius urget opus.
A ufert Vesta diem: cognati Vesta recepta est
Limine: sic iusti constituere patres.
P hœbus habet partem: Vestæ pars altera cessit:
Quod superest illis, tertius ipse tenet.
S tate palatinæ laurus: prætextaq́; quercus
Stet domus: æternos tres habet una deos.

Q Væritis unde putem Maio data nomina mensi:
Non satis est liquido cognita causa mihi.
V t stat, & incertus qua sit sibi nescit eundum:
Cum uidet ex omni parte uiator iter:
S ic, quia posse datur diuersas reddere causas:
Quò ferar ignoro: copiáq; ipsa nocet.
D icite quæ fontes aganippidos hippocrenes
Grata medusæi signa tenetis equi.
D issensere deæ: quarum Polyhymnia cœpit
Prima: silent aliæ: dictáq; mente notant.
P ost Chaos, ut primũ data sunt tria corpora mũdo:
Inq; nouas species omne recessit opus:
P ondere terra suo subsedit: & æquora traxit:
At cœlum leuitas in loca summa tulit.
S ol quoq; cum stellis nulla grauitate retentus,
Et uos lunares exiluistis equi.
S ed neq; terra diu cœlo, neq; cætera Phœbo
Sydera cedebant: par erat omnis honor.
S æpe aliquis solio, quod tu Saturne tenebas:
Ausus de media plebe sedere deus.
E t latus Oceano quisquam deus aduena iunxit:
Tethys & extremo sæpe recepta loco est.
D onec honor, placidóq; decens reuerentia uultu
Corpora legitimis imposuere toris.
H inc sata Maiestas: quæ mundũ temperat omnem:
Quáq; die partu est edita: magna fuit.

Nec mora consedit medio sublimis olympo
Aurea purpureo conspicienda sinu.
Consedere simul pudor & metus: omne uideres
Numen ad hanc uultus composuisse suos.
Protinus intrauit mentes suspectus honorum:
Fit pretium dignis: nec sibi quisq; placet.
Hic status in cœlo multos permansit in annos:
Dum senior fatis excidit arce deus.
Terra feros partus immania monstra Gigantes
Edidit ausuros in Iouis ire domum.
Mille manus illis dedit: & pro cruribus angues:
Atq; ait, in magnos arma mouete deos.
Extruere hi montes ad sydera summa parabant:
Et magnum bello sollicitare Iouem.
Fulmina de cœli iaculatus Iuppiter arce
Vertit in authores pondera uasta suos.
His bene Maiestas armis defensa deorum
Restat: & ex illo tempore culta manet.
Assidet inde Ioui: Iouis est fidissima custos:
Et præstat sine ui scæptra tenenda Ioui.
Venit & in terras: coluërunt Romulus illam
Et Numa: mox alij, tempore quisq; suo.
Illa patres in honore suo matresq; tuetur:
Illa comes pueris, uirginibusq; uenit.
Illa datos fasces commendat, eburq; curule:
Illa coronatis alta triumphat equis.
Finierat uoces Polyhymnia: dicta probarunt
Clioq;, & curuæ scita Thaleia lyræ.
Excipit Vranie: fecere silentia cunctæ:
Et uox audiri nulla, nisi illa potest.

M agna fuit quondam capitis reuerentia cani:
Inq; suo pretio ruga senilis erat.
M artis opus iuuenes, animosáq; bella gerebant:
Et pro dis aderant in statione suis.
V iribus illa minor, nec habendis utilis armis
Consilio patriæ sæpe ferebat opem.
N ec nisi post annos patuit tunc curia seros:
Nomen & ætatis mite senatus habet.
I ura dabat populo senior: finitáq; certis
Legibus est ætas: unde petatur honos.
E t medius iuuenum non indignantibus ipsis
Ibat: & interior si comes unus erat.
V erba quis auderet coram sene digna rubore
Dicere? censuram longa senecta dabat.
R omulus hoc uidit: selectáq; corpora patres
Dixit: ad hos urbis summa relata nouæ est.
H inc sua maiores tribuisse uocabula maio
Tangor: & ætati consuluisse suæ.
E t Numitor dixisse potest, da Romule mensem
Hunc senibus: nec auum sustinuisse nepos.
N ec leue propositi pignus successit honoris:
Iunius à iuuenum nomine dictus adest.
T unc sic neglectos edera redimita capillos
Prima sui cœpit Calliopea chori.
D uxerat Oceanus quondam titanida Tethyn:
Qui terram liquidis, qua patet, ambit aquis.
H inc sata Pleïone cum cælifero Atlante
Iungitur, ut fama est: Pleïadasq; parit.
Quarum Maia suas forma superasse sorores
Traditur: & summo concubuisse Ioui.

H æc enixa iugo cupressiferæ Cyllenes
 Aetherium uolucri qui pede carpit iter.
A rcades hunc, Ladonq; rapax, et Mænalus ingens
 Rite colunt, luna credita terra prior.
E xul ab Arcadia latios Euander in agros
 Venerat: impositos attuleratq; deos.
H ic, ubi nunc roma est, orbis caput: arbor, et herbæ,
 Et paucæ pecudes, & casa rara fuit.
Quo' postquam uentum est: consistite præscia mater,
 Nam locus imperij rus erit istud: ait.
E t matri, & uati paret nonacrius heros:
 Inq; peregrina constitit hospes humo.
S acraq; multa quidem, sed Fauni prima bicornis
 Has docuit gentes, alipedisq; dei.
S emicaper coleris cinctutis Faune lupercis:
 Cum lustrant celebres uellera secta uias.
A t tu materno donasti nomine mensem
 Inuentor curuæ furibus apte fidis.
N ec pietas hæc prima tua est: septena putaris
 Pleïadum numero fila dedisse lyræ.
H æc quoq; desierat: laudata est uoce sororum.
 Quid faciam? turbæ pars habet omnis idem.
G ratia pieridum nobis æqualiter adsit:
 Nullaq; laudetur plus'ue, minus'ue mihi.
A b Ioue surgat opus: prima mihi nocte uidenda
 Stella est in cunis officiosa Iouis.
N. ascitur oleniæ sydus pluuiale Capellæ:
 Illa dati cœlum præmia lactis habet.
N ais Amalthea cretæa nobilis Ida
 Dicitur in syluis occuluisse Iouem.

H uic fuit hœdorum mater formosa duorum
Inter dictæos conspicienda greges:
C ornibus aërijs, atq; in sua terga recuruis:
Vbere, quod nutrix posset habere Iouis.
L ac dabat illa deo: sed fregit in arbore cornu:
Truncaq; dimidia parte decoris erat.
S ustulit hoc nymphe: cinxitq; decentibus herbis:
Et plenum pomis ad Iouis ora tulit.
I lle ubi res cœli tenuit: solioq; paterno
Sedit: & inuicto nil Ioue maius erat.
S ydera nutricem nutricis fertile cornu
Fecit: quæ dominæ nunc quoq; nomen habent.
P ræstitibus Maiæ laribus uidere calendæ
Aram constitui, paruaq; signa deûm.
V ouerat illa quidem Curius: sed longa uetustas
Destruit: & saxo longa senecta nocet.
C ausa tamen positi fuerat cognominis illis:
Quod præstant oculis omnia tuta suis.
S tant quoq; pro nobis: & præsunt mœnibus urbis:
Et sunt præsentes: auxiliumq; ferunt.
E t canis ante pedes saxo fabricatus eodem
Stabat: quæ standi cum lare causa fuit?
S eruat uterq; domum: domino quoq; fidus uterq;:
Compita grata deo: compita grata cani:
E xagitant & lar & turba diania fures:
Peruigilantq; lares: peruigilantq; canes.
B ina gemellorum quærebam signa deorum
Viribus annosæ facta caduca moræ:
M ille lares geniumq; ducis, qui tradidit illos:
Vrbs habet: & uici numina trina colunt.

Quo' feror? augustus mensis mihi carminis huius
Ius habet: interea diua canenda bona est.
Est moles natiua loco: res nomina fecit:
Appellant saxum: pars bona montis ea est.
Huic Remus institerat frustra: quo tempore fratri
Prima palatinæ regna dedistis aues.
Templa patres illic oculos exosa uiriles
Leniter accliui constituere iugo.
Dedicat hæc ueteris Clausorum nominis hæres
Virgineo nullum corpore passa uirum.
Liuia restituit: ne non imitata maritum
Esset: & ex omni parte secuta uirum.
Postera cum roseam pulsis Hyperionis astris
In matutinis lampada tollet equis:
Frigidus argestes summas mulcebit aristas:
Candidaq; a' calabris uela dabuntur aquis.
At simul inducent obscura crepuscula noctem:
Pars Hyadum toto de grege nulla latet.
Ora micant tauri septem radiantia flammis:
Nauita quas Hyadas graius ab imbre uocat.
Pars Bacchum nutrisse putat: pars credidit esse
Tethyos has neptes, Oceaniq; senis.
Nondum stabat Atlas humeros oneratus olympo:
Cum satus est forma conspiciendus Hyas.
Hunc stirps Oceani maturis nixibus Aethra
Edidit, & nymphas: sed prior ortus Hyas.
Dum noua lanugo est: pauidos formidine ceruos
Terret: & est illi præda benigna lepus.
At postquam uirtus annis adoleuit: in apros
Audet, & hirsutas comminus ire leas.

D umq́; petit latebras fœtæ catulosq́; leænæ:
Ipse fuit libycæ præda cruenta leæ.
M ater Hyan, & Hyan mœstæ fleuere sorores,
Ceruicemq́; polo suppositurus Atlas.
V ictus uterq; parens tamen est pietate sororum:
Illa dedit cœlum: nomina fecit Hyas.
M ater ades florum ludis celebranda iocosis:
Distuleram partes mense priore tuas.
I ncipis Aprili: transis in tempora Maij:
Alter te fugiens, cum uenit, alter habet.
C um tua sint, cedantq́; tibi confinia mensum:
Conuenit in laudes ille uel ille tuas.
C ircus in hunc exit, clamataq́; palma theatris:
Hoc quoq; cum circi munere carmen eat.
I psa doce quæ scis: hominum sententia fallax:
Optima tu proprij nominis author eris.
S ic ego: sic nostris respondit diua rogatis:
Dum loquitur: uernas afflat ab ore rosas.
C hloris eram, quæ flora uocor: corrupta latino
Nominis est nostri littera græca sono.
C hloris eram Nymphe campi felicis: ubi audis
Rem fortunatis ante fuisse uiris.
Quæ fuerit mihi forma, graue est narrare modestæ:
Sed generum matri repperit illa deum.
V er erat: errabam: Zephyrus conspexit: abibam:
Insequitur: fugio: fortior ille fuit.
E t dederat fratri boreas ius omne rapinæ,
Ausus erichthea præmia ferre domo.
V im tamen emendat dando mihi nomina nuptæ:
Inq́; meo non est ulla querela toro.

Vere fruor semper: semper nitidissimus annus:
Arbor habet frondes, pabula semper humus.
Est mihi fœcundus dotalibus hortus in agris:
Aura fouet: liquidæ fonte rigatur aquæ.
Hunc meus impleuit generoso flore maritus:
Atq; ait, arbitrium tu dea floris habe.
Sæpe ego digestos uolui numerare colores:
Nec potui: numero copia maior erat.
Roscida cum primum folijs excussa pruina est:
Et uariæ radijs intepuere comæ:
Conueniunt pictis incinctæ uestibus horæ:
Inq; leues calathos munera nostra legunt.
Protinus accedunt charites: nectuntq; coronas,
Sertaq; cœlestes implicitura comas.
Prima per immensas sparsi noua semina gentes:
Vnius tellus ante coloris erat.
Prima therapnæo feci de sanguine florem:
Et manet in folio scripta querela suo.
Tu quoq; nomen habes cultos Narcisse per hortos:
Infelix, quod non alter, & alter eras.
Quid Crocon, aut Acin referã, Cinyraq; creatum?
De quorum per me sanguine surgit honor.
Mars quoq;, si nescis, per nostras editus artes.
Iuppiter hoc, ut adhuc nesciat, usq; precor.
Sancta Iouem Iuno, nata sine matre Mineruã,
Officio doluit non eguisse suo.
Ibat, ut oceano quereretur facta mariti:
Restitit ad nostras fessa labore fores.
Quam simul aspexi: quid te Saturnia dixi
Attulit? exponit quem petat illa locum.

A ddidit & causam: uerbis solabar amicis:
Non inquit uerbis cura leuanda mea est.
S i pater est factus neglecto coniugis usu
Iuppiter: & solus nomen utrunq; tenet:
C ur ego desperem fieri sine coniuge mater?
Et parere intacto, dummodo casta, uiro?
O mnia tentabo latis medicamina terris:
Et freta, tartareos excutiamq́; sinus.
V ox erat in cursu: uultum dubitantis habebam:
Nescio quid nymphe posse uideris ait.
T er uolui promittere opem: ter lingua retenta est:
Ira Iouis magni causa timoris erat.
F er precor auxilium dixit: cælabitur author:
Et stygiæ nomen testificabor aquæ.
Quod petis Olenijs inquam mihi missus ab aruis
Flos dabit: est hortis unicus ille meis.
Qui dabat hoc, dixit, sterilem quoq; tange iuuencā:
Mater erit: tetigi: nec mora mater erat.
P rotinus hærentem decerpsi pollice florem.
Tangitur: & tacto concipit illa sinu.
I amq́; grauis Thracen, et læua propontidos intrat:
Fitq́; potens uoti: Marsq́; creatus erat.
Qui memor accepti per me natalis: habeto
Tu quoq; romulea dixit in urbe locum.
F orsitan in teneris tantum mea regna coronis
Esse putes: tangit numen & arua meum.
S i bene floruerint segetes: erit area diues:
Si bene floruerit uinea: Bacchus erit.
S i bene floruerint oleæ: nitidissimus annus:
Poma quoq; euentum temporis huius habent.

F lore semel læso pereunt uitiæq;, fabæq;:
Et pereunt lentes aduena Nile tuæ.
V ina quoq; in magnis operose condita cællis
Florent: & nebulæ dolia summa tegunt.
M ella meum munus: uolucres ego mella daturas
A d uiolam, & cytisos, & thyma cana uoco.
N os quoq; idem facimus: tunc cum iuuenilibus annis
Luxuriant animi: corporáq; ipsa uigent.
T alia dicentem tacitus mirabar: at illa
I us tibi dicendi est, siqua requiris, ait.
D ic dea, respondi, ludorum quæ sit origo:
Vix bene desieram: rettulit illa mihi.
C ætera luxuriæ non dum instrumenta uigebant:
Aut pecus, aut latam diues habebat humum.
H inc etiam locuples, hinc ipsa pecunia dicta est.
Sed iam de uetito quisq; parabat opes.
V enerat in morem populi depascere saltus:
Idq; diu licuit: pœnáq; nulla fuit.
V indice seruabat nullo sua publica uulgus:
I amq; in priuato pascere inertis erat.
P lebis ad ædiles perducta licentia talis
Publicios: animus defuit ante uiris.
R em populus recipit: multam subiere nocentes:
Vindicibus laudi publica cura fuit.
M ulta data est ex parte mihi: magnóq; fauore
Victores ludos instituere nouos.
P arte locant cliui, qui tunc erat ardua rupes:
Vtile nunc iter est: publiciumq; uocant.
A nnua credideram spectacula facta: negauit:
Addidit & dictis altera uerba suis.

N os quoq; tangit honor: festis gaudemus, & aris:
Turbáq; cœlestes ambitiosa sumus.
S æpe deos aliquis peccando fecit iniquos:
Et pro delictis hostia blanda fuit.
S æpe Iouem uidi, cum iam sua mittere uellet
Fulmina: thure dato sustinuisse manum.
A t si negligimur: magnis iniuria pœnis
Soluitur: & iustum præterit ira modum.
R espice testiaden: flammis absentibus arsit:
Causa est: quod Phœbes ara sine igne fuit.
R espice Tantaliden: eadem dea tela tenebat:
Virgo est: & spretos bis tamen ulta focos.
H ippolyte infelix uelles coluisse Dionen:
Cum consternatis diriperetis equis.
L onga referre mora est collecta obliuia damnis.
Me quoq; romani præteriere patres.
Q uid facerem? per quod fierem manifesta doloris?
Exigerent nostræ qualia damna notæ?
E xcidit officium tristi mihi: nulla tuebar
Rura: nec in pretio fertilis hortus erat.
L ilia deciderant: uiolas arere uideres:
Filáq; puniceí languida facta croci.
S æpe mihi Zephyrus dotes corrumpere noli
Ipsa tuas dixit: dos mihi uilis erat.
F lorebant oleæ: uenti nocuere proterui:
Florebant segetes: grandine læsa seges:
I n spe uitis erat: cœlum nigrescit ab austris:
Et subita frondes decutiuntur aqua.
N ec uolui fieri, nec sum crudelis in ira:
Cura repellendi sed mihi nulla fuit.

Conuenere

C onuenere patres: & si bene floreat annus.
Numinibus nostris annua festa uouent.
A nnuimus uotis: consul cum consule ludos
Posthumio Lenas persoluere mihi.
Quærere conabar quare lasciuia maior
His foret in ludis, liberiorq́; iocus:
S ed mihi succurrit numen non esse seuerum:
Aptaq́; delitijs munera ferre deam.
T empora sutilibus cinguntur tota coronis:
Et latet iniecta splendida mensa rosa.
E brius incinctis Philyra conuiua capillis
Saltat: & imprudens utitur arte meri.
E brius ad durum formosæ limen amicæ
Cantat: habent unctæ mollia serta comæ.
N ulla coronata peraguntur seria fronte:
Nec liquidæ uinctis flore bibuntur aquæ.
D onec eras mistus nullis Acheloë racemis:
Gratia sumendæ non erat ulla rosæ.
B acchus amat flores: Baccho placuisse coronam
Ex ariadnæo sydere nosse potes.
S cena leuis decet hanc: non est, mihi credite, non est
Illa cothurnatas inter habenda deas.
T urba quidem cur hos celebret meretricia ludos:
Non ex difficili cognita causa fuit.
N on est de tetricis, non est de magna professis:
Vult sua plebeio sacra patere choro.
E t monet ætatis specie, dum floreat, uti:
Contemnunt spinam cum cecidere rosæ.
C ur tamen, ut dantur uestes Cerealibus albæ:
Sic est hæc cultu uersicolore decens?

An quia maturis albeſcit meſſis ariſtis?
Et color & ſpecies floribus omnis ineſt?
Annuit: & motis flores cecidere capillis:
Decidere in menſas ut roſa miſſa ſolet.
Lumina reſtabant: quorum me cauſa latebat:
Cum ſic errores abſtulit illa meos.
Vel quia purpureis collucent floribus agri:
Lumina ſunt noſtros uiſa decere dies:
Vel quia nec flos eſt hebeti, nec flamma colore:
Atq; oculos in ſe ſplendor uterq; trahit:
Vel quia delitijs nocturna licentia noſtris
Conuenit. à uero tertia cauſa uenit.
Eſt breue præterea, de quo mihi quærere reſtat,
Si liceat, dixi: dixit & illa, licet.
Cur tibi pro libycis clauduntur rete leænis
Imbelles capreæ, ſolliciuſq; lepus.
Non ſibi reſpondit ſyluas ceſſiſſe: ſed hortos,
Aruaq; pugnaci non adeunda feræ.
Omnia finierat: tenues ſeceſſit in auras:
Manſit odor: poſſes ſcire fuiſſe deam.
Floreat ut toto carmen Naſonis in æuo:
Sparge precor donis pectora noſtra tuis.
Nocte minus quarta promet ſua ſydra Chiron
Semiuir, & flaui corpore miſtus equi.
Pelion hæmoniæ mons eſt obuerſus in auſtros:
Summa uirent pinu: cætera quercus habet.
Phillyrides tenuit: ſaxo ſtant antra uetuſto:
Quæ iuſtum memorant incoluiſſe ſenem.
Ille manus olim miſſuras Hectora leto
Creditur in lyricis detinuiſſe modis.

Venerat Alcides exhausta parte laborum:
Iussáq; restabant ultima penè uiro.
Stare simul casu troiæ duo fata uideres:
Hinc puer Aeacides, hinc Ioue natus erat.
Excipit hospitio iuuenem Phillyrius heros:
Et causam aduentus hic rogat: ille docet.
Respicit interea clauam, spoliumq́; leonis:
Virq́; ait his armis, armáq; digna uiro.
Nec se, quin horrens auderent tangere setis
Vellus, Achilleæ continuere manus.
Dumq́; senex tractat squallentia tela uenenis:
Excidit, & læuo fixa sagitta pede est.
Ingemuit Chiron: traxitq́; è uulnere ferrum:
Et gemit Alcides, Emoniusq́; puer.
Ipse tamen lectas pagaseis collibus herbas
Temperat: & uana uulnera mulcet ope.
Virus edax superabat opem: penitusq́; recepta
Ossibus, & toto corpore pestis erat.
Sanguine centauri lernææ sanguis echidnæ
Mistus, ad auxilium tempora nulla dabat.
Stabat ut ante patrem lachrymis perfusus Achilles:
Sic flendus Peleus, si moreretur, erat.
Sæpe manus ægras manibus fingebat amicas:
Morum, quos fecit, præmia doctor habet.
Oscula sæpe dedit: dixit quoq; sæpe iacenti,
Viue precor: nec me chare relinque pater.
Nona dies aderat: cum tu iustissime Chiron
Bis septem stellis corpora cinctus eras.
Hunc lyra curua sequi cuperet: sed idonea non dū
Est uia: nox aptum tertia tempus erit.

S corpius in cœlo, cum cras lucescere nonas
Dicimus: á media parte uidendus erit.
H inc ubi protulerit formosa ter Hesperus ora:
Ter dederint Phœbo sydera uicta locum:
R itus erit ueteris nocturna lemuria sacri:
Inferias tacitis Manibus illa dabunt.
A nnus erat breuior: nec adhuc pia februa norant:
Nec tu dux mensum Iane biformis eras.
I am tamen extincto cineri sua dona ferebant:
Compositiq; nepos busta piabat aui.
M ensis erat Maius maiorum nomine dictus:
Qui partem prisci nunc quoq; moris habet.
N ox ubi iam media est: somnosq; silentia præbēt:
Et canis, & uariæ conticuistis aues:
I lle memor ueteris ritus, timidusq; deorum
Surgit: habent gemini uincula nulla pedes:
S ignaq; dat digitis medio cum pollice iunctis:
Occurrat tacito ne leuis umbra sibi.
C umq; manus pure fontana perluit unda:
Vertitur: & nigras accipit ore fabas.
A uersusq; iacit: sed dum iacit: hæc ego mitto:
His, inquit, redimo meq;, meosq; fabis.
H æc nouies dicit: nec respicit: umbra putatur
Colligere: & nullo terga uidente sequi.
R ursus aquam tangit: temesæaq; concrepat æra:
Et rogat, ut tectis exeat umbra suis.
C um dixit nouies, manes exite paterni:
Respicit: & pure sacra peracta putat.
D icta sit unde dies: quæ nominis extet origo:
Me fugit: ex aliquo est inuenienda deo.

P leiade nate mone uirga uenerande potenti:
Sæpe tibi est stygij regia uisa Iouis.
V enit adoratus Caducifer: accipe causam
Nominis: ex ipso est cognita causa deo.
R omulus ut tumulo fraternas condidit umbras:
Et male ueloci iusta soluta Remo.
F austulus infelix, & passis Acca capillis
Spargebant lachrymis ossa perusta suis.
I nde domum redeunt sub prima crepuscula mœsti:
Vtq; erat in duro procubuere toro.
V mbra cruenta Remi uisa est assistere lecto:
Atq; hæc exiguo murmure uerba loqui.
E n ego dimidium uestri parsq; altera uoti
Cernite sim qualis: qui modo talis eram.
Q ui modo, si uolucres habuissem regna iubentes:
In populo potui maximus esse meo:
N unc sum elapsa rogi flammis, & inanis imago:
Hæc est ex illo forma relicta Remo.
H eu ubi Mars pater est? si uos modo uera locuti:
Vberaq; expositis ille ferina dedit.
Q uem lupa seruauit: manus hunc temeraria ciuis
Perdidit: o quanto mitior illa fuit.
S æue Celer crudelem animam per uulnera reddas:
Vtq; ego, sub terras sanguinolentus eas.
N oluit hoc frater: pietas æqualis in illo est:
Quod potuit, lachrymas manibus ille dedit.
H unc uos per lachrymas, per uestra alimenta rogate:
Vt celebrem nostro signet honore diem.
M andantem amplecti cupiunt: & brachia tendunt:
Lubrica prensantes effugit umbra manus.

Vt secum fugiens somnos abduxit imago:
Ad regem uoces fratris uterq; ferunt.
Romulus obsequitur: lucem'q; remuria dixit
Illam: qua positis iusta feruntur auis.
Aspera mutata est in lenem tempore longo
Littera: quæ toto nomine prima fuit.
Mox etiam lemures animas dixere silentum:
Hic sensus uerbi: uis ea uocis erat.
Fana tamen ueteres illis clausere diebus:
Vt nunc ferali tempore operta uides.
Nec uiduæ tedis eadem, nec uirginis apta
Tempora: quæ nupsit non diuturna fuit.
Hac quoq; de causa, si te prouerbia tangunt:
Mense malum Maio nubere, uulgus ait.
Sed tamen hæc tria sunt sub eodem tempore festa,
Inter se nulla continuata die.
Quorum si medijs Bœoton Oriona quæres:
Falsus eris: signi causa canenda mihi est.
Iuppiter, & lato qui regnat in æquore frater
Carpebant socias, Mercurius'q; uias.
Tempus erat, quo uersa iugo referuntur aratra:
Et pronus saturæ lac bibit agnus ouis.
Forte senex Hyreus angusti cultor agelli
Hos uidet: exiguam stabat ut ante casam.
Atq; ita, longa uia est, nec tempora longa supsunt:
Dixit: & hospitibus ianua nostra patet.
Addidit & uultum uerbis: iterum'q; rogauit:
Parent promissis: dissimulant'q; deos.
Tecta senis subeunt nigro deformia fumo:
Ignis in hesterno stipite paruus erat.

I pse genu nixus flammas excussit ab aura:
Et promit quassas, comminuitq;, faces.
S tant calices: minor inde fabas, olus alter, habebat:
Et spumat testu pressus uterq; suo.
D umq; mora est: tremula dat uina rubētia dextra:
Accipit æquoreus pocula prima deus.
Quæ simul exhausit: da nunc bibat ordine dixit
Iuppiter: audito palluit ille Ioue.
V t rediit animus: cultorem pauperis agri
Immolat, & magno torret in igne bouem:
Quæq; puer quondam primis diffuderat annis:
Promit fumoso condita uina cado.
N ec mora: flumineam lino cælantibus uluam
Sic quoq; non altis, incubuere toris.
N unc dape, nunc posito mensæ nituere lyæo:
Terra rubens crater, pocula fagus erant.
V erba fuere Iouis, siquid fert impetus opta:
Omne feres. placidi uerba fuere senis.
C ura fuit coniux prima mihi chara iuuenta
Cognita: nunc ubi sit quæritis? urna tegit.
H uic ego iuratus uobis in uerba uocatis
Coniugio dixi sola fruere meo.
E t dixi: & seruo: sed enim diuersa uoluntas
Est mihi: nec coniux, sed pater esse uolo.
A nnuerant omnes: omnes ad terga iuuenci
Constiterant: pudor est ulteriora loqui.
T unc super iniecta texere madentia terra:
Iamq; decem menses: & puer ortus erat.
H unc Hyreus, quia sic genitus, uocat Vriona:
Perdidit antiquum littera prima sonum.

Creuerat immensum: comitem sibi delia sumpsit:
Ille deæ custos, ille satelles erat.
Verba mouent iras non circunspecta deorum:
Quàm nequeam dixit uincere: nulla fera est.
Scorpion immisit tellus: fuit impetus illi
Curua gemellipare spicula ferre deæ.
Obstitit Orion: latona nitentibus astris
Addidit: & meriti præmia dixit, habe.
Sed quid & Orion, & cætera sydera mundo
Cedere festinant? nox'q; coarctat iter?
Quid solito citius liquido iubar æquore tollit
Candida Lucifero præueniente dies?
Fallor? an arma sonant? nõ fallimur: arma sonabãt:
Mars uenit: & ueniens bellica signa dedit.
Vltor ad ipse suos cœlo descendit honores:
Templa'q; in augusto conspicienda foro.
Et deus est ingens, & opus: debebat in urbe
Non aliter nati Mars habitare sui.
Digna giganteis hæc sunt delubra trophæis:
Hinc fera Gradiuum bella mouere decet:
Seu quis ab Eoo nos impius orbe lacesset:
Seu quis ab occiduo Sole domandus erit.
Perspicit armipotens operis fastigia summi:
Et probat inuictos illa tenere deos.
Perspicit in foribus diuersæ tela figuræ:
Arma'q; terrarum milite uicta suo.
Hinc uidet Aenean oneratum pondere charo:
Et tot Iuleæ nobilitatis auos.
Hinc uidet Iliaden humeris ducis arma ferentem:
Clara'q; dispositis acta subesse uiris.

S pectat & Augusto prætextum nomine templum:
Et uisum lecto Cæsare maius opus.
V ouerat hoc iuuenis tunc, cum pia sustulit arma:
A' tantis princeps incipiendus erat.
I lle manus tendens instanti milite iusto,
In coniuratos talia dicta dedit.
S i mihi bellandi pater est, uestæq; sacerdos
Author: et ulcisci nomen utrunq; paro:
M ars ades: & satia scelerato sanguine ferrum:
Stetq; fauor causa pro meliore tuus.
T empla feres: & me uictore uocaberis ultor.
Vouerat: & fuso lætus ab hoste redit.
N ec satis est meruisse semel cognomina Martis:
Persequitur Parthi signa retenta manu.
G ens fuit & campis, & equis, & tuta sagittis:
Et circunfusis inuia fluminibus.
A ddiderant animos Crassorum funera genti:
Cum periit miles signaq;, duxq; simul.
S igna decus belli Parthus Romana tenebat:
Romanæq; aquilæ signifer hostis erat.
I sq; pudor mansisset adhuc: nisi fortibus armis
Cæsaris ausoniæ protegerentur opes.
I lle notas ueteres, & longi dedecus æui
Sustulit: agnorunt signa recepta suos.
Quid tibi nunc solitæ mitti post terga sagittæ?
Quid loca? quid rapidi profuit usus equi?
P arthe refers aquilas: uictos quoq; porrigis arcus:
Pignora iam nostri nulla pudoris habes.
R ite deo templumq; datum, nomenq; bis ultor:
Emeritus uoti debita soluit honor.

S olennes ludos circi celebrate Quirites:
Non uisa est fortem scena decere deum.
P leiadas aspicies omnes, totum'q; sororum
Agmen: ubi ante Idus nox erit una super.
T unc mihi non dubijs authoribus incipit æstas:
Et tepidi finem tempora ueris habent.
I dibus ora prior stellantia tollere taurum
Indicat: huic signo fabula nota subest:
P ræbuit ut taurus tyriæ sua terga puellæ
Iuppiter, & falsa cornua fronte tulit.
I lla iubam dextra, læua retinebat amictus:
Et timor ipse noui causa decoris erat.
A ura sinus implet: flauos mouet aura capillos:
Sidoni sic fueras aspicienda Ioui.
S æpe puellares subduxit ab æquore plantas:
Et metuit tactus assilientis aquæ.
S æpe deus prudens tergum demisit in undas:
Hæreat ut collo fortius illa suo.
L ittoribus tactis stabat sine cornibus ullis
Iuppiter: in'q; deum de boue uersus erat.
T aurus init cœlum: te Sidoni Iuppiter implet:
Pars'q; tuum terræ tertia nomen habet.
H oc alij signum phariam dixere iuuencam:
Quæ bos ex homine est, ex boue facta dea.
T unc quoq; priscorum uirgo simulachra uirorum
Mittere roboreo scirpea ponte solet.
C orpora post decies senos qui credidit annos
Missa neci: sceleris crimine damnat auos.
F ama uetus, tunc cum Saturnia terra uocata est:
Talia fatidici dicta fuisse senis.

F alcifero libata seni duo corpora gentes
Mittite: quae thuscis excipiantur aquis.
D onec in haec uenit Tirynthius arua: quotannis
Tristia Leucadio sacra peracta modo.
I llum stramineos in aquam misisse Quirites:
Herculis exemplo corpora falsa iaci.
P ars putat, ut ferrent iuuenes suffragia soli:
Pontibus infirmos praecipitasse senes.
T ybri doce uerum: tua ripa uetustior urbe est:
Principium ritus tu bene nosse potes.
T ybris arundiferum medio caput extulit alueo:
Raucaq; dimouit talibus ora sonis.
H aec loca desertas uidi sine moenibus herbas:
Pascebat sparsas utraq; ripa boues.
E t, quem nunc gentes Tyberim noruntq;, timentq;:
Tunc etiam pecori despiciendus eram.
A rcadis Euandri nomen tibi saepe refertur:
Ille meas remis aduena torsit aquas.
V enit & Alcides turba comitatus achiua:
Albula (si memini) tunc mihi nomen erat.
E xcipit hospitio iuuenem pallantius heros:
Et tandem Caco debita poena fuit.
V ictor abit: secumq; boues Erytheida praedam
Abstrahit: at comites longius ire negant:
M agnaq; pars horum desertis mansit in agris:
Montibus his ponunt spemq;, laremq; suum.
S aepe tamen patriae dulci tanguntur amore:
Atq; aliquis moriens hoc breue mandat opus.
M ittite me in Tyberim: Tyberinis uectus ut undis
Littus ad inachium puluis inanis eam.

D isplicet hæredi mandati cura sepulchri:
Mortuus ausonia conditur hospes humo.
S carpea pro domino Tyberi iactatur imago:
Vt repetat graias per freta longa domos.
H actenus: & uiuo subijt rorantia saxo
Antra: leues cursum sustinuistis aquæ.
C lare nepos Atlantis ades: quem montibus olim
Edidit arcadijs Pleïas una Ioui:
P acis & armorum superis imisq; deorum
Arbiter: alato qui pede carpis iter:
L æte lyræ pulsu, nitida quoq; læte palæstra:
Quo didicit culte lingua docente loqui.
T empla tibi posuere patres spectantia circum
Idibus: ex illo est hæc tibi festa dies.
T e, quicunq; suas profitentur uendere merces:
Thure dato tribuas ut sibi lucra rogant.
E st aqua Mercurij portæ uicina capenæ:
Si iuuat expertis credere: numen habet.
H uc uenit incinctus tunica mercator: & urna
Purus suffusa, quam ferat, haurit aquam.
V da fit hinc laurus: lauro sparguntur ab uda
Omnia: quæ dominos sunt habitura nouos.
S pargit & ipse suos lauro rorante capillos:
Incipit & solita dicere uoce preces.
A blue præteriti periuria temporis inquit:
Ablue præterita perfida uerba fide.
S iue ego te feci testem: falso'ue citaui
Non audituri numina uana Iouis:
S iue deum prudens alium, diuam'ue fefelli:
Abstulerint celeres improba uerba noti.

Et pereant ueniente die periuria nobis:
Nec curent superi, siqua locutus ero.
Da modo lucra mihi: da facto gaudia lucro:
Et face ut emptori uerba dedisse iuuet.
Talia Mercurius poscentes, ridet ab alto
Se memor ortygias surripuisse boues.
At mihi pande precor multo meliora petenti
In geminos ex quo tempore Phœbus eat.
Cum totidem de mense dies superesse uidebis:
Quot sunt Herculei facta laboris: ait.
Dic ego respondi causam mihi syderis huius:
Causam facundo reddidit ore deus.
Abstulerant raptas Phœben, Phœbes'q; sororem
Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.
Bella parant, repetunt'q; suas & frater & Idas
Leucippo fieri pactus uterq; gener.
His amor, ut repetant: illis, ut reddere nolint:
Suadet: & ex causa pugnat uterq; pari.
Effugere Oebalidæ cursu potuere sequentes:
Sed uisum est celeri uincere turpe fuga.
Liber ab arboribus locus est apta area pugnæ.
Constiterant illo nomina fida loco.
Pectora transiectus lynceo Castor ab ense
Non expectato uulnere pressit humum.
Vltor adest Pollux: & lyncea perforat hasta:
Qua ceruix humeros continuata tegit.
Ibat in hunc Idas: uix'q; est Iouis igne repulsus:
Tela tamen dextræ fulmine rapta negant.
Iam'q; tibi Pollux cœlum sublime patebat:
Cum mea dixisti percipe uerba pater.

Quod mihi das uni cœlum, partire duobus:
Dimidium toto munere maius erit.
Dixit: & alterna fratrem statione recepit:
Vtile sollicitæ sydus utrunq; rati.
Ad Ianum redeat, qui quærit agonia quid sint:
Quæ tamen in fastis hoc quoq; tempus habent.
Nocte sequente diem canis erigoneïus exit:
Est alio signi reddita causa loco.
Proxima Vulcani lux est: quam lustria dicunt:
Lustrantur puræ, quas facit ille, tubæ.
Quattuor inde notis locus est: quibus ordine lectis
Vel mos sacrorum, uel fuga regis inest.
Nec te prætereo populi fortuna potentis
Publica: cui templum luce sequente datum est.
Hanc ubi diues aquis acceperit Amphitrite.
Grata Ioui fuluæ rostra uidebis auis.
Auferet ex oculis ueniens aurora Booten:
Continuaq; die sydus Hyantis erit.

FASTORVM LIBER SEXTVS.

hIC quoq; mensis habet dubias in nomine causas:
Quæ placeant positis omnibus ipse leges.
Facta canam: sed erunt, qui me finxisse loquentur:
Nullaq; mortali numina uisa putent.
Est deus in nobis: agitante calescimus illo:
Impetus hic sacræ semina mentis habet.
Fas mihi præcipue uultus uidisse deorum:
Vel quia sum uates: uel quia sacra cano.

E st nemus arboribus densum, secretus ab omni
Voce locus si non obstreperetur aquis.
H ic ego quærebam cœpti quæ mensis origo
Esset: & in cura nominis huius eram.
E cce deas uidi: non quas præceptor arandi
Viderat: ascræas cum sequeretur oues.
N ec quas Priamides in aquosæ uallibus Idæ
Contulit: ex illis sed tamen una fuit.
E x illis fuit una, sui germana mariti:
Hæc erat (agnoui) quæ stat in arce Iouis.
H orrueram: tacitoq; animum pallore fatebar:
Tunc dea quos fecit, sustulit ipsa metus.
N amq; ait o uates romani conditor anni
Ause per exiguos magna referre modos,
I us tibi fecisti numen cœleste uidendi:
Cum placuit numeris condere festa tuis.
N e tamen ignores: uulgiq; errore traharis:
Iunius à nostro nomine nomen habet.
E st aliquid nupsisse Ioui: Iouis esse sororem:
Fratre magis dubito glorier: an'ne uiro.
S i genus aspiciatur: Saturnum prima parentem
Feci: Saturni sors ego prima fui.
A` patre dicta meo quondam saturnia Roma est:
Hæc illi à cœlo proxima terra fuit.
S i torus in pretio est: dicor matrona Tonantis:
Iunctaq; tarpeio sunt mea templa Ioui.
A n potuit Maio pellex dare nomina mensi?
Hic honor in nobis inuidiosus erit?
C ur igitur regina uocor, princepsq; dearum?
Aurea cur dextræ sceptra dedere meæ?

An facient mensem luces: Lucinaq; ab illis
Dicar: & à nullo nomina mense traham?
Tum me pœniteat posuisse fideliter iras
In genus Electræ, dardaniamq; domum.
Causa duplex iræ: rapto Ganymede dolebam:
Forma quoq; Ideo iudice uicta mea est.
Pœniteat quod non foui Carthaginis arces:
Cum mea sint illo currus & arma loco.
Pœniteat Sparten, Argosq;, measq; Mycenas,
Et ueterem latio supposuisse Samon.
Adde senem Tatium iunonicolasq; Phaliscos:
Quos ego romanis succubuisse tuli.
Sed neq; pœniteat: nec gens mihi charior ulla est:
Hic colar: hic teneo cum Ioue templa meo.
Ipse mihi Mauors commendo mœnia dixit
Hæc tibi: tu pollens urbe nepotis eris.
Dicta fides sequitur: centum celebramur in aris:
Nec leuior quouis est mihi mensis honor.
Nec tamen hunc nobis tantummodo præstat honorē
Roma: suburbani dant mihi munus idem.
Inspice quos habeat nemoralis Aricia fastos,
Et populus Laurens, Lauiniumq; meum:
Est illic mensis Iunonius: aspice Tybur:
Et prænestinæ mœnia sacra deæ:
Iunonale leges tempus: nec Romulus illas
Condidit: at nostri Roma nepotis erat.
Finierat Iuno: respeximus: Herculis uxor
Stabat: & in uultu signa dolentis erant.
Non ego si toto mater me cedere cœlo
Iusserit: inuita matre morabor ait.

Nunc

Nunc quoq; non luctor de nomine temporis huius:
Blandior: & partes pene rogantis ago.
Remq; mei iuris malim tenuisse precando:
Et faueas causæ forsitan ipse meæ.
Aurea possedit socio capitolia templo
Mater: & ut debet, cum Ioue summa tenet.
At decus omne mihi contingit origine mensis:
Vnicus est, de quo sollicitamur, honor.
Quid graue, si titulum mensis romane dedisti
Herculis uxori, posteritasq; memor?
Hæc quoq; terra aliquid debet mihi nomine magni
Coniugis: huc captas appulit ille boues.
Hic male defensus flammis & dote paterna
Cacus auentinam sanguine tinxit humum.
Ad propiora uocor: populum digessit ab annis
Romulus: in partes distribuitq; duas.
Hæc dare consilium, pugnare paratior illa est:
Hæc ætas bellum suadeat: illa gerat.
Sic statuit: mensesq; nota secreuit eadem:
Iunius est iuuenum: qui fuit ante, senum.
Dixit: & in litem studio certaminis issent:
Atq; ira pietas dissimulata foret:
Venit apollinea longas Concordia lauro
Nexa comas placidi numen, opusq; ducis.
Hæc ubi narrauit Tatium, fortemq; Quirinum:
Binaq; cum populis regna coisse suis:
Et lare communi soceros, generosq; receptos:
His nomen iunctis Iunius inquit habet.
Dicta triplex causa est: at uos ignoscite diuæ:
Res est arbitrio non dirimenda meo.

I te pares à me: perierunt iudice formæ
Pergama: plus lædunt, quàm iuuat una, duæ.
P rima dies tibi Carna datur: dea cardinis hæc est:
Numine clausa aperit, claudit aperta suo.
V nde datas habeat uires obscurior æuo
Fama: sed è nostro carmine certus eris.
A diacet antiquus Tyberino lucus Helerni:
Pontifices illuc nunc quoq; sacra ferunt.
I nde sata est Nymphe (Granen dixere priores)
Nequicquam multis sæpe petita procis.
R ura sequi, iaculis'q; feras agitare solebat:
Nodosas'q; caua tendere ualle plagas.
N on habuit pharetram: Phœbi tamen esse sororem
Credebant: nec erat Phœbe pudenda tibi.
H uic aliquis iuuenum dixisset amantia uerba:
Reddebat tales protinus illa sonos.
H æc loca lucas habent nimis: & cum luce pudoris:
Si secreta magis ducis in antra: sequar.
C redulus ante subit: frutices hæc nacta resistit:
Et latet: & nullo est inuenienda modo.
V iderat hanc Ianus: uisæ'q; cupidine captus
Ad duram uerbis mollibus usus erat.
N ympha iubet quæri de more remotius antrum:
Vt'q; comes sequitur: destituit'q; ducem.
S tulta (uidet Ianus quæ post sua terga gerantur)
Nil agis: & latebras respicit ille tuas.
N il agis en dixit: nam te sub rupe latentem
Occupat amplexu: te'q; potitus ait.
I us pro concubitu nostro tibi Cardinis esto:
Hoc pretium positæ uirginitatis habe.

S ic fatus spinam, qua tristes pellere posset
A foribus noxas: hæc erat alba: dedit.
S unt auidæ uolucres: non quæ Phineia mensis
Guttura fraudabant: sed genus inde trahunt.
G rande caput, stantes oculi, rostra apta rapinæ,
Canicies pennis, unguibus hamus inest.
N octe uolant: puerosq; petunt nutricis egentes:
Et uitiant cunis corpora rapta suis.
C arpere dicuntur lactentia uiscera rostris:
Et plenum poto sanguine guttur habent.
E st illis Strigibus nomen: sed nominis huius
Causa: quod horrenda stridere nocte solent.
S iue igitur nascuntur aues: seu carmine fiunt:
Neniáq; in uolucres falsa figurat anus:
I n thalamos uenere Procæ: Proca natus in illis
Præda recens auium quinq; diebus erat:
P ectoráq; exorbent auidis infantia linguis:
At puer infelix uagit: opemq; petit.
T errita uoce sui nutrix accurrit alumni:
Et rigido sectas inuenit ungue genas.
Quid faceret? color oris erat, qui frondibus olim
Esse solet seris: quas noua læsit hyems.
P eruenit ad Granen: & rem docet: illa timorem
Pone: tuus sospes dixit alumnus erit.
V enerat ad cunas: flebant materq;, paterq;:
Sistite uos lachrymas: ipsa medebor ait.
P rotinus arbutea postes ter in ordine tangit
Fronde: ter arbutea limina fronde notat.
S pargit aquis aditus: et aquæ medicamen habebant:
Extaq; de porca cruda bimestre tenet.

A tq; ita, noctis aues extis puerilibus, inquit,
Parcite: pro paruo uictima parua cadit.
C or pro corde precor, pro fibris sumite fibras:
Hanc animam uobis pro meliore damus.
S ic ubi libauit prosecta sub æthera ponit:
Quiq; adsint sacris respicere illa uetat.
V irgaq; ianalis de spina sumitur alba:
Qua lumen thalamis parua fenestra dabat.
P ost illud neq; aues cunas uiolasse feruntur:
Et rediit puero, qui fuit ante, color.
P inguia cur illis gustentur larda calendis:
Mistaq; cum calido sit faba farre: rogas?
P risca dea est: aliturq; cibis, quibus ante solebat:
Nec petit ascitas luxuriosa dapes.
P iscis adhuc illi populo sine fraude natabat:
Ostreaq; in conchis tuta fuere suis:
N ec latium norat, quàm præbet Ionia diues:
Nec quæ pygmæo sanguine gaudet auis:
E t præter pennas nihil in pauone placebat:
Nec tellus captas miserat ante feras.
S us erat in pretio: cæsa sue festa colebant:
Terra fabas tantum, duraq; farra dabat.
Quæ duo mista simul sextis quicunq; calendis
Ederit: huic lædi uiscera posse negant.
A rce quoq; in summa Iunoni templa monetæ
Ex uoto memorant facta Camille tuo.
A nte domus Manli fuerat: qui gallica quondam
A capitolino reppulit arma Ioue.
Quàm bene di magni pugna cecidisset in illa
Defensor solii Iuppiter alte tui.

V ixit, ut occideret damnatus crimine regni:
Hunc illi titulum longa senecta dabat.
L ux eadem Marti festa est: quem prospicit extra
Appositum dextræ porta capena uiæ.
T e quoq; Tempestas meritam delubra fatemur:
Cum penè est corsis obruta classis aquis.
H æc hominũ monimẽta patent: si quærimus astra:
Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.
P ostera lux Hyadas taurinæ cornua frontis
Euocat: & multa terra madescit aqua.
M ane ubi bis fuerit: Phœbusq; iterauerit ortus:
Factaq; erit posito rore bis uda seges:
H ac sacrata die thusco Bellona duello
Dicitur: & latio prospera semper adest.
A ppius est author: Pyrrho qui pace negata
Multum animo uidit: lumine captus erat.
P rospicit à tergo summum breuis area circum:
Est ubi non paruæ parua columna notæ.
H inc solet hasta manu belli prænuntia mitti:
In regem & gentes cum placet arma capi.
A ltera pars circi custode sub Hercule tuta est:
Quod deus Euboico carmine munus habet.
M uneris est tempus, qui nonas Lucifer ante est.
Si titulos quæris: Sylla probauit opus.
Q uærebam nonas sancto, fidio'ne referrem,
An tibi semipater: tunc mihi sanctus ait.
C uicunq; ex istis dederis: ego munus habebo:
Nomina terna fero: sic uoluere cures.
H unc igitur ueteres donarunt æde Sabini:
Inq; quirinali constituere iugo.

E st mihi: sit'q; precor nostris diuturnior annis
Filia: qua felix sospite semper ero.
H anc ego cum uellem genero dare: tempora tedis
Apta requirebam: quæ'q; cauenda forent.
T unc mihi post sacras monstratur Iunius Idus
Vtilis & nuptis, utilis esse uiris.
P rima'q; pars huius thalamis aliena reperta est:
Nam mihi sic coniux sancta dialis ait.
D onec ab Iliaca placidus purgamina Vesta
Detulerit flauis in mare Tybris aquis:
N on mihi detonso crinem depectere buxo:
Non ungues ferro subsecuisse licet:
N on tetigisse uirum: quamuis Iouis ille sacerdos:
Quamuis perpetua sit mihi lege datus.
T u quoq; ne propera: melius tua filia nubet:
Ignea cum pura ueste nitebit humus.
T ertia post nonas remouere Lycaona Phœbe
Fertur: & a tergo non habet ursa metum.
T unc ego me memini ludos in gramine campi
Aspicere: & dici lubrice Tybri tuos.
F esta dies illis, qui lina madentia ducunt:
Qui'q; tegunt paruis æra recurua cibis.
M ens quoq; numen habet: Menti delubra uidemus
Vota metu belli perfide Pœne tui.
P œne rebellabas: & leto consulis omnes
Attoniti mauras pertimuere manus:
S pem metus expulerat: cum menti uota Senatus
Suscipit: & melior protinus illa uenit.
A spicit instantes medijs sex lucibus Idus
Illa dies: qua sunt uota soluta deæ.

Vesta faue: tibi nunc operata resoluimus ora:
Ad tua si nobis sacra uenire licet.
In prece totus eram: cœlestia numina sensi:
Lætaq; purpurea luce refulsit humus.
Non equidem uidi (ualeant mendacia uatum)
Te dea: nec fueras aspicienda uiro:
Sed quæ nesciceram: quorumq; errore tenebar:
Cognita sunt nullo præcipiente mihi.
Dena quater memorant habuisse palilia romam:
Cum flammæ custos æde recepta dea est.
Regis opus placidi: quo non metuentius ullum
Numinis ingenium terra sabina tulit.
Quæ nunc ære nitent, stipula tunc tecta uirebant:
Et paries lento uimine textus erat.
Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ:
Tunc erat intonsi regia magna Numæ.
Forma tamen templi, quæ nunc manet, ante fuisse
Dicitur: & formæ causa probanda subest.
Vesta eadem est, & terra: subest uigil ignis utriq;:
Significant sedem terra focusq; suam.
Terra pilæ similis nullo fulcimine nixa
Aëre subiecto tam graue pendet onus.
Ipsa uolubilitas libratum sustinet orbem:
Quiq; premat partes angulus omnis abest.
Cumq; sit in media rerum regione locata:
Et tangat nullum plus'ue, minus'ue latus:
Ni conuexa foret: parti uicinior esset:
Nec medium terræ mundus haberet onus.
Arte syracusia suspensus in aëre clauso
Stat globus immensi parua figura poli.

E t quantum a summis, tantum secessit ab imis
Terra: quod ut fiat forma rotunda facit.
P ar facies templi: nullus procurrit in illo
Angulus: a pluuio uendicat imbre tholus.
C ur sit uirginibus quæris dea culta ministris?
Inueniam causas hac quoq; parte suas.
E x Ope Iunonem memorant, Cereremq; creatas
Semine Saturni: tertia Vesta fuit.
V traq; nupserunt: ambæ peperisse feruntur:
De tribus impatiens restitit una uiri.
Q uid mirum uirgo si uirgine læta ministra
Admittit castas in sua sacra manus?
N ec tu aliud Vestam q̃ uiuam intellige flammam:
Nataq; de flamma corpora nulla uides.
I ure igitur uirgo est: quæ semina nulla remittit:
Nec capit: & comites uirginitatis amat.
E sse diu stultus Vestæ simulachra putaui:
Mox didici curuo nulla subesse tholo.
I gnis inextinctus templo celatur in illo:
Effigiem nullam Vesta nec ignis habent.
S tat ui terra sua: ui stando Vesta uocatur:
Causaq; par graij nominis esse potest.
A t focus a flammis, & quod fouet omnia dictus:
Qui tamen in primis ædibus ante fuit.
H inc quoq; uestibulum dici reor: inde precando
Dicimus, o Vesta, quæ loca prima tenes.
A nte focos olim scamnis considere longis
Mos erat: & mensæ credere adesse deos.
N unc quoq;, cum fiunt antiquæ sacra Vacunæ:
Ante Vacunales stantq;, sedentq; focos,

V enit in hos annos aliquid de more uetusto:
Fert missos Vestæ pura patella cibos.
E cce coronatis panis dependet asellis:
Et uelant scabras florida serta molas.
S ola prius furnis torrebant farra coloni:
Et fornacali sunt sua sacra deæ.
S uppositum cineri panem focus ipse parabat:
Strataq; erat tepido tegula quassa solo.
I nde focum seruat pistor, dominamq; focorum:
Et quæ pumiceas uersat asella molas.
P ræteream? referam'ne tuum rubicunde Priape
Dedecus? est multi fabula plena ioci.
T urrigera frontem Cybele redimita corona
Conuocat æternos ad sua festa deos.
C onuocat & Satyros, et rustica numina Nymphas.
Silenus, quamuis nemo uocarat, adest.
N ec licet, & longum est, epulas narrare deorum:
In multo nox est peruigilata mero.
D i temere errabant: in opacæ uallibus Idæ
Pars iacet: & molli gramine membra leuat:
H i ludunt: hos somnus habet: pars brachia nectit:
Et uiridem celeri ter pede pulsat humum.
V esta iacet: placidamq; capit secura quietem:
Sicut erat positum cespite fulta caput.
A t ruber hortorum custos, nymphasq;, deasq;
Captat: & errantes fertq; refertq; pedes.
A spicit & Vestã: dubium est, nympham'ne putarit:
An scierit Vestam: scisse sed ipse negat.
S pem capit obscœnam: furtimq; accedere tentat:
Et fert suspensos corde micante gradus.

F orte, senex quo uectus erat Silenus, asellum
Liquerat ad ripas lene sonantis aquæ.
I bat ut inciperet longi deus hellesponti:
Intempestiuo cum rudit ille sono.
T errita uoce graui surgit dea: conuolat omnis
Turba: per infestas effugit ille manus.
L ampsacus hoc animal solita est mactare Priapo:
Hinc asini flammis indicas exta damus.
Quem tu diua memor de pane monilibus ornas:
Cessat opus: uacuæ conticuere molæ.
N omine, quàm pretio celebratior, arce Tonantis
Discant pistoris quid uelit ara Iouis.
C incta premebantur trucibus capitolia gallis:
Fecerat obsidio iam diuturna famem.
I uppiter ad solium superis regale uocatis
Incipe ait Marti: protinus ille refert.
S cilicet ignotum est, quæ sit fortuna malorum?
Et dolor hic animi uoce querentis eget?
S i tamen, ut referam breuiter mala iuncta pudori
Exigis: alpino Roma sub hoste iacet.
H æc est: cui fuerat promissa potentia rerum:
Iuppiter hanc terris impositurus eras.
I amq; suburbanos, hetruscaq; contudit arma:
Spes erat in cursu: nunc lare pulsa suo est.
V idimus ornatos ærata per atria picta
Veste triumphales occubuisse senes.
V idimus Iliacæ transferri pignora Vestæ
Sede: putant aliquos scilicet esse deos?
A t si respicerent, qua uos habitatis in arce,
Totq; domos uestras obsidione premi:

N il opis in cura scirent superesse deorum:
Et data sollicita thura perire manu.
A tq; utinam pugnæ pateat locus: arma capessent:
Et si non poterunt exuperare: cadent.
N unc inopes uictus, ignauáq; fata timentes
Monte suo clausos barbara turba premit.
T unc Venus, & lituo pulcher, trabeáq; Quirinus,
Vestáq; pro latio multa locuta suo est.
P ublica respondit cura est pro mœnibus istis
Iuppiter: & pœnas Gallia uicta dabit.
T u modo, quæ desunt fruges, superesse putentur
Effice: nec sedes desere Vesta tuas.
Quodcunq; est solidæ cereris caua machina frágat:
Mollitámq; manu duret in igne focus.
I usserat: & fratris uirgo Saturnia iussis
Annuit: & mediæ tempora noctis erant.
I am ducibus somnum dederat labor: increpat illos
Iuppiter: & sacro, quid uelit, ore docet.
S urgite: & in medios de summis arcibus hostes
Mittite quam minime tradere uultis opem.
S omnus abit: quæruntq; nouis ambagibus acti,
Tradere quam nolint, & iubeantur opem.
E sse ceres uisa est: iaciunt cerealia dona:
Iacta super galeas scutáq; longa sonant.
P osse fame uinci spes excidit: hoste repulso
Candida pistori ponitur ara Ioui.
F orte reuertebar festis uestalibus illa
Qua noua romano nunc uia iuncta foro est:
H uc pede matronam nudo descendere uidi:
Obstupui tacitus: sustinuíq; gradum.

S ensit anus uicina loco: iussum'q; sedere
Alloquitur quatiens uoce tremente caput.
H ic ubi nunc fora sunt, udæ tenuere paludes:
Amne redundatis fossa madebat aquis.
C urtius ille lacus, siccas qui sustinet aras:
Nunc solida est tellus: sed lacus ante fuit.
Qua Velabra solent in circum ducere pompas:
Nil præter salices, crassa'q; canna fuit.
S æpe suburbanas rediens conuiua per undas
Cantat: & ad nautas ebria uerba iacit.
N ondum conueniens diuersis iste figuris
Nomen ab auerso cœperat amne deus.
H ic quoq; lucus erat iuncis & arundine densus:
Et pede uelato non adeunda palus.
S tagna recesserunt: & aquas sua ripa coërcet:
Sicca'q; nunc tellus: mos tamen ille manet.
R eddiderat causam: ualeas anus optima dixi:
Quod superest æui molle sit omne tui.
C ætera iam pridem didici puerilibus annis:
Non tamen idcirco prætereunda mihi.
M œnia Dardanides nuper noua fecerat Ilus:
Ilus adhuc Asiæ diues habebat opes.
C reditur armiferæ signum cœleste Mineruæ
Vrbis in Iliacæ desiluisse iugo.
C ura uidere fuit: uidi templum'q;, locumq;:
Hoc superest illic: Pallada roma tenet.
C onsulitur Smintheus: luco'q; obscurus opaco
Hos non mentito reddidit ore sonos.
A etheriam seruate deam: seruabitis urbem:
Imperium secum transferet illa loci.

S eruat, & inclusam summa tenet Ilus in arce:
Curaq; ad hæredem Laomedonta uenit.
S ub Priamo seruata parum: sic ipsa uolebas:
Ex quo iudicio forma reuicta tua est.
S eu genus Adrasti, seu furtis aptus Vlysses,
Seu pius Aeneas, eripuisse ferunt.
A uthor in incerto est: res est Romana: tuetur
Vesta: quod assiduo lumine cuncta uidet.
H eu quantum timuere patres: quo tempore Vesta
Arsit: & est tectis obruta pene suis.
F lagrabant sancti sceleratis ignibus ignes:
Mistaq; erat flammæ flamma profana piæ.
A ttonitæ flebant demisso crine ministræ:
Abstulerat uires corporis ipse timor.
P rouolat in medium: & magna succurrite uoce.
Non est auxilium flere Metellus ait.
P ignora uirgineis fatalia tollite palmis:
Non ea sunt uoto, sed rapienda manu.
M e miserum dubitatis ait: dubitare uidebat:
Et pauidas posito procubuisse genu.
H aurit aquas: tollensq; manus, ignoscite dixit
Sacra: uir intrabo non adeunda uiro.
S i scelus est: in me commissi pœna redundet:
Sit capitis damno Roma soluta mei.
D ixit: & irrupit: factum dea rapta probauit:
Pontificisq; sui munere tuta fuit.
N unc bene lucetis sacro sub Cæsare flammæ:
Ignis in Iliacis nunc erit, estq; focis.
N ullaq; dicetur uittas temerare sacerdos
Hoc duce: nec uiua defodietur humo.

S ic incesta perit: quia quam uiolauit, in illa
Conditur: & tellus, Vestáq; numen idem est.
T um sibi Callaico Brutus cognomen ab hoste
Fecit: & hispanam sanguine tinxit humum.
S cilicet interdum miscentur tristia lætis:
Nec populum toto pectore festa iuuant.
C rassus ad Euphraten aquilas, natumq;, suosq;
Perdidit: & leto est ultimus ipse datus.
P arthe quid exultas? dixit dea. signa remittes:
Quiq; necem Crassi uindicet: ultor erit.
A t simul auritis uiolæ dementur asellis:
Et cereris fruges aspera saxa terent:
N auita puppe sedens delphina uidebimus inquit:
Humida cum pulso nox erit orta die.
I am phryx à nupta quereris Tithone relinqui.
Et uigil Eois Lucifer exit aquis.
I te bonæ matres: uestrum matralia festum:
Flauáq; Thebanæ reddite liba deæ.
P ontibus & magno iuncta est celeberrima circo
Area: quæ posito de boue nomen habet:
H ac ibi luce ferunt Matutæ sacra parenti
Sceptriferas serui templa dedisse manus.
Quæ dea sit: quare famulas à limine templi
Arceat (arcet enim libáq; tosta petit:)
B acche racemiferos edera redimite capillos
Si domus illa tua est: dirige uatis opus.
A rserat obsequio Semele Iouis: accipit Ino
Te puer: & summa sedula nutrit ope.
I ntumuit Iuno: rapta quod pellice natum
Educet: at sanguis ille sororis erat.

H inc agitur furijs Athamas sed imagine falsa:
 Tu'q; cadis patria parue Learche manu.
M œsta Learcheas mater tumulauerat umbras:
 Et dederat miseris omnia iusta rogis.
H æc quoq; funestos ut erat laniata capillos
 Prosilit: & cunis te Melicerta rapit.
E st spatio contracta breui: freta bina repellit:
 Vna'q; pulsatur terra duabus aquis.
H uc uenit insanis natum complexa lacertis:
 Et secum e`celso mittit in alta iugo.
E xcipit illæsos Panope, centum'q; sorores:
 Et placido lapsu per sua regna ferunt.
N on dum Leucothee, non dum puer ille Palæmon,
 Vorticibus densis Tybridis ora tenent.
L ucus erat: dubium Semele, Stimele'ne uocetur:
 Mænadas ausonias incoluisse ferunt.
Q uærit ab his Ino quæ gens foret: arcadas esse
 Audit: & Euandrum sceptra tenere loca.
D issimulata deam latias Saturnia Bacchas
 Instimulat fictis insidiosa sonis.
O nimium faciles, o toto pectore captæ,
 Non uenit hæc uestris hospes amica choris.
F raude petit: sacri'q; parat cognoscere ritum:
 Quo possit pœnas pendere, pignus habet.
V ix bene desierat: complent ululatibus auras
 Thyades effusis per sua colla comis:
I nijciunt'q; manus: puerum'q; auellere pugnant:
 Quos ignorat adhuc, inuocat illa deos.
D i'q;, uiriq; loca miseræ succurrite matri.
 Clamor Auentini saxa propinqua ferit.

A ppulerat ripæ uaccas Oetæus iberas:
Audit: & ad uocem concitus urget iter.
H erculis aduentu, quæ uim modo ferre parabant:
Turpia fœmineæ terga dedere fugæ.
Q uid petis hinc (cognorat enim) matertera Bacchi?
An numen quod me, te quoq; uexat, ait?
I lla docet partim: partim præsentia nati
Continet: & furijs in scelus isse pudet.
R umor, ut est uelox, agitatis peruolat alis:
Est'q; frequens Ino nomen in ore tuum.
H ospita Carmentis fidos intrasse penates
Diceris: & longam deposuisse famem.
L iba sua properata manu tegeæa sacerdos
Traditur, & subito cocta dedisse foco.
N unc quoq; liba iuuant festis matralibus: illa
Rustica sedulitas gratior arte fuit.
N unc ait o uates uenientia fata resigna,
Qua licet: hospitijs hoc precor adde meis.
P arua mora est: cœlum uates ac numina sumit:
Fit'q; sui toto pectore plena dei.
V ix illam subito posses cognoscere: tanto
Sanctior, & tanto, quàm modo maior erat.
L æta canam: gaude defuncta laboribus Ino,
Dixit: & huic populo prospera semper ades.
N umen eris Pelagi: natum quoq; pontus habebit:
In nostris aliud sumite nomen aquis.
L eucothee graijs, Matuta uocabere nostris:
In portus nato ius erit omne tuo:
Q uem nos Portunnum, sua lingua Palæmona dicet.
Ite precor nostris æquus uterq; locis.

Annuerat: promissa fides: posuere labores:
Nomina mutarunt: hic Deus, illa Dea est.
Cur uetet ancillas accedere quæritis? odit:
Principiumq; odij, si sinat illa, canam.
Vna ministrarum solita est Cadmea tuarum
Sæpe sub amplexus coniugis ire tui.
Improbus hanc Athamas furtim dilexit: ab illa
Comperit agricolis semina tosta dari.
Ipsa quidem fecisse negat: sed fama recepit:
Hoc est cur odio sit tibi serua manus.
Non tamen hanc pro stirpe sua pia mater adoret:
Ipsa parum felix uisa fuisse parens.
Alterius prolem melius mandabitis illi:
Vtilior Baccho quàm fuit ipsa suis.
Hanc tibi, quò properas memorant dixisse, Rutili?
Luce mea Marso consul ab hoste cades.
Exitus accessit uerbis: flumenq; Theloni
Purpureum mistis sanguine fluxit aquis.
Proximus annus erat: Pallantide cæsus eadem
Didius hostiles ingeminauit opes.
Lux eadem fortuna tua est, authorq;, locusq;:
Sed super iniectis queis latet iste togis?
Seruius est: & constat eum: sed causa latendi
Discrepat: & dubium me quoq; mentis habet.
Dum dea furtiuos timide profitetur amores:
Cœlestemq; homini concubuisse pudet:
Arsit enim magna correpta cupidine regis:
Cæcaq; in hoc uno non fuit illa uiro:
Nocte domum parua solita est intrare fenestra:
Vnde fenestellæ nomina porta tenet.

N unc pudet: & uultus uelamine cælat amatos:
Oraq́; sunt multa regia tecta toga.
A n magis est uerum, post Tulli funera plebem
Confusam placidi morte fuisse ducis?
N ec modus ullus erat: crescebat imagine luctus:
Donec eum positis occuluere togis.
T ertia causa mihi spatio maiore canenda est:
Nos tamen adductos intus agemus equos.
T ullia coniugio sceleris mercede parato,
His solita est dictis extimulare uirum.
Quid iuuat esse pares, te nostræ cæde sororis,
Meq́; tui fratris: si pia uita placet?
V iuere debuerant & uir meus, & tua coniux:
Si nullum ausuri maius eramus opus.
E t caput & regnum factum est dotale parentis:
Si uir es, indictas exige dotis opes.
R egia res scelus est: socero cape regna necato:
Et nostras patrio sanguine tinge manus.
T alibus instinctus solio priuatus in alto
Sederat: attonitum uulgus ad arma ruit.
H inc cruor, & cædes: infirmaq́; uincitur ætas:
Sceptra gener socero rapta superbus habet.
I pse sub exquilijs, ubi erat sua regia, cæsus
Concidit in dura sanguinolentus humo.
F ilia carpento patrios initura penates
Ibat per medias alta, feroxq́; uias.
C orpus ut aspexit, lachrymis auriga profusis
Restitit: hunc tali corripit illa sono.
V adis? an expectas pretium pietatis amarum?
Duc inquam inuitas ipsa per ora rotas.

(Certa fides facti) dictus sceleratus ab illa
Vicus: & æterna res ea pressa nota.
Post tamen hæc ausa est templũ monimenta parẽtis
Tangere: mira quidem, sed tamen acta loquor.
Signum erat in solio residens sub imagine Tulli:
Dicitur hoc oculis opposuisse manum.
Et uox audita est, uultus abscondite nostros:
Ne natæ uideant ora nefanda meæ.
Veste data tegitur: uetat hanc fortuna moueri:
Et sic è templo est ipsa locuta suo.
Ore reuelato qua primum luce patebit
Seruius: hæc positi prima pudoris erit.
Parcite matronæ uetitas attingere uestes:
Solennes satis est uoce mouere preces.
Sitq; caput semper romano tectus amictu:
Qui rex in nostra septimus urbe fuit.
Arserat hoc templum: signo tamen ille pepercit
Ignis: opem nato Mulciber ipse tulit.
Namq; pater Tulli Vulcanus: Ocrisia mater
Præsignis facie corniculana, fuit.
Hanc secum Tanaquil sacris de more peractis
Iussit in ornatum fundere uina focum.
Hic inter cineres obscœni forma uirilis
Aut fuit: aut uisa est: sed magis illa fuit.
Iussa foco captiua sedet: conceptus ab illa
Seruius à cœlo semina gentis habet.
Signa dedit genitor tunc cum caput igne corusco
Contigit: inq; comis flammeus arsit apex.
Te quoq; magnifica Concordia dedicat æde
Liuia: quam charo præstitit illa uiro.

D isce tamen ueniens ætas. ubi Liuia nunc est
Porticus: immensæ tecta fuere domus.
V rbis opus domus una fuit: spatium'q; tenebat:
Quo breuius muris oppida multa tenent.
H æc æquata solo est nullo sub crimine regni:
Sed quia luxuria uisa nocere sua est.
S ustinuit tantas operum subuertere moles:
Tot'q; suas hæres perdere Cæsar opes.
S ic agitur censura: & sic exempla parantur.
Cum iudex, alios quod monet, ipse facit.
N ulla nota est ueniente die quam dicere possis.
Idibus inuicto sunt data templa Ioui.
E t iam quinquatrus iubeor narrare minores:
Nunc ades o cœptis flaua Minerua meis.
C ur uagus incedit tota tibicen in urbe?
Quid sibi personæ, quid toga longa, uolunt?
S ic ego: sic posita Tritonia cuspide dixit:
Possem utinam doctæ uerba referre deæ.
T emporibus ueterum tibicinis usus auorum
Magnus, & in magno semper honore, fuit.
C antabat fanis, cantabat tibia ludis:
Cantabat mœstis tibia funeribus.
D ulcis erat mercede labor: tempus'q; secutum est:
Quod subito gratæ frangeret artis opes.
A dde quod ædilis, pompa qui funeris irent:
Artifices solos iusserat esse decem.
E xilio mutant urbem: Tybur'q; recedunt:
(Exilium quodam tempore Tybur erat)
Quæritur in scœna caua tibia: quæritur aris:
Ducit supremos nænia nulla toros.

S eruierat quidam quantolibet ordine dignus
Tybure: sed longo tempore liber erat.
R ure suo parat ille dapes: turbamq́; canoram
Conuocat: ad festas conuenit illa dapes.
N ox erat: & uinis oculiq́; animiq́; natabant:
Cum præcomposito nuntius ore uenit.
A tq; ita, quid cessas conuiuas soluere? dixit.
Author uindictæ nam uenit ille suæ.
N ec mora: conuiuæ ualido titubantia uino
Membra mouent: dubij stantq́;, labantq; pedes.
A t dominus discedite ait: plaustroq́; morantes
Sustulit: in plaustro scirpea lata fuit.
A lliciunt somnos tempus, motusq́;, merumq;:
Potaq́; se Tybur turba redire putat.
I amq́; per æsquilias romanam intrauerat urbem:
Et mane in medio plaustra fuere foro.
C allidus ut posset specie numeroq́; Senatum
Fallere: personis imperat ora tegi:
A dmiscetq́; alios: & ut hunc tibicina coetum
Augeat, in longis uestibus esse iubet.
S ic reduces bene posse tegi: ne forte notentur
Contra collegæ iussa redire sui.
R es placuit: cultuq́; nouo licet Idibus uti:
Et canere. ad ueteres uerba iocosa modos.
H æc ubi perdocuit: superest mihi discere, dixi:
Cur sit quinquatrus illa uocata dies.
M artius inquit habet tali mea nomine festa:
Estq́; sub inuentis hæc quoq; turba meis.
P rima terebrato per rara foramina buxo,
Vt daret effecit tibia longa sonos.

Vox placuit: faciem liquidis referentibus undis,
Vidi, & uirgineas intumuisse genas.
Ars mihi non tanti est, ualeas mea tibia dixi.
Excipit abiectam cespite ripa suo.
Inuentam Satyrus primum miratur: & usum
Nescit: & afflatam sentit habere sonum.
Et modo dimittit digitos: modo concipit auras:
Iamq; inter nymphas arte superbus erat.
Prouocat & Phœbum: Phœbo superante pependit:
Cæsa recesserunt à cute membra sua.
Sum tamen inuentrix, authorq; ego carminis huius:
Hoc est cur nostros ars colit ista dies.
Tertia nox ueniet: qua tu Dodona Thyene
Stabis Agenoreæ fronte uidenda bouis.
Hæc est illa dies: qua tu purgamina Vestæ
Tybri per hetruscas in mare mittis aquas.
Siqua fides uentis, Zephyro date carbasa nautæ:
Cras ueniet uestris ille secundus aquis.
At pater Heliadum, radios ubi tinxerit undis:
Et cinget geminos stella serena polos:
Tollet humo ualidos proles Hyrêa lacertos.
Continua delphin nocte uidendus erit.
Scilicet hic olim uolscos, æquosq; fugatos
Viderat in campis Algida terra tuis.
Vnde suburbano clarus Tyburte triumpho,
Vectus es in niueis posthume uictor equis.
Iam sex, & totidem luces de mense supersunt:
Huic unum numero tu tamen adde diem.
Sol abit è Geminis: & Cancri signa rubescunt:
Cœpit auentina Pallas in arce coli.

I am tua Laomedon oritur nurus: ortaq́; noctem
Pellit: & è pratis cana pruina fugit.
R eddita, quisquis is est, Sũmano templa feruntur:
Tunc cum romanis Pyrrhe timendus eras.
H unc quoq; cum patrijs Galatea receperit undis:
Plenaq́; securæ terra quietis erit:
S urgit humo iuuenis telis afflatus auitis:
Et gemino nexas porrigit angue manus.
N otus amor Phædræ, nota est iniuria Thesei:
Deuouit natum credulus ille suum.
S olliciti terrentur equi: frustraq́; retenti
Per scopulos dominum duraq́; saxa trahunt.
E xciderat curru: lorisq́; morantibus artus
Hippolytus lacero corpore raptus erat:
R eddideratq́; animam multum indignante Diana:
Nulla Coronides causa doloris ait.
N anq; pio iuueni uitam sine uulnere reddam:
Et cedent arti tristia fata meæ.
G ramina continuo loculis depromit eburnis:
Profuerant Glauci manibus illa prius:
T unc, cum obseruatas augur descendit in herbas:
V sus & auxilio est anguis ab angue dato.
P ectora ter tetigit: ter uerba salubria dixit:
Depositum terra sustulit ille caput.
L ucus eum, nemorisq́; sui Dictynna recessu
Celat: Aricino uirbius ille lacu est.
A t Lachesis Clothoq́; dolent sua fila teneri.
Et fieri regni iura minora sui.
I uppiter exemplum ueritus direxit in illum
Fulmina: qui nimiæ nouerat artis opem.

P hœbe querebaris: deus eſt: placatre parenti:
Propter te fieri quod uetat, ipſe facit.
N on ego te, quamuis properabis uincere Cæſar:
Si uetat auſpicium: ſigna mouere uelim.
S unt tibi flamminius, Thraſimenaq; littora teſtes:
Per uolucres æquos multa monere deos.
T empora ſi ueteris quæris temeraria damni:
Quartus ab extremo menſe bis ille dies.
P oſtera lux melior ſuperat Maſaniſſa Syphacem:
Et cecidit telis Haſdrubal ipſe ſuis.
T empora labuntur: tacitisq; ſeneſcimus annis:
Et fugiunt freno non remorante dies.
Quàm cito uenerunt fortunæ fortis honores:
Poſt ſeptem luces Iunius actus erit.
I te, deam læti fortem celebrate Quirites:
In Tyberis ripa munera regis habet.
P ars pede, pars etiam celeri decurrite cymba:
Nec pudeat potos inde redire domum.
F erte coronatæ iuuenum conuiuia lintres:
Multaq; per medias uina bibantur aquas.
P lebs colit hanc: quia qui poſuit de plebe fuiſſe
Fertur: & ex humili ſceptra tuliſſe loco.
C onuenit & ſeruis: ſerua quia Tullius ortus
Conſtituit dubiæ templa propinqua deæ.
E cce ſuburbana rediens male ſobrius æde,
Ad ſtellas aliquis talia uerba iacit.
Z ona latet tua nunc: & cras fortaſſe latebit:
Dehinc erit Orion aſpicienda mihi.
A t ſi non eſſet potus: dixiſſet eadem
Venturum tempus ſolſtitiale die.

L ucifero subeunte, lares delubra tulerunt:
Hic ubi fit docta multa corona manu.
T empus idem Statoris erit: quod Romulus olim
Ante palatini condidit ora iugi.
T ot restant de mense dies, quot nomina parcas
Cum data sunt trabeæ templa Quirine tuæ.
T empus Iuleis cras est natale calendis:
Pierides cœptis addite summa meis.
D icite Pierides quis uos addixerit isti:
Cui dedit inuitas uicta nouerca manus.
S ic ego: sic Clio, clari monimenta Philippi
Aspicias: unde trahit Martia casta genus.
M artia sacrifico deductum nomen ab Anco:
In qua par facies nobilitate fuit.
P ar animo quoq; forma suo respondit in illa:
Et genus, & facies, ingeniumq; simul.
N ec quod laudamus formam tu turpe putaris:
Laudamus magnas hac quoq; parte deas.
N upta fuit quondam matertera Cæsaris illi:
O decus, o sacra fœmina digna domo.
S ic cecinit Clio: doctæ assensere sorores:
Annuit Alcides: increpuitq; lyra.

PVBLII OVIDII NASONIS TRISTIVM LIBER PRIMVS.

ELEGIA I

P Arue (nec inuideo) sine me liber ibis in urbem:
Hei mihi, quod domino non licet ire tuo.
Vade: sed i cultus, qualem decet exulis esse:
Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo uelent uacinia fuco:
Non est conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Candida nec nigra cornua fronte geras.
Felices ornent hæc instrumenta libellos:
Fortunæ memorem te decet esse meæ.
Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes:
Hirsutus sparsis ut uideare comis.
Neue liturarum pudeat: qui uiderit illas:
De lachrymis factas sentiat esse meis.
Vade liber: uerbisq; meis loca grata saluta:
Contingam certe quo licet illa pede.
Siquis, ut in populo nostri non immemor illo,
Siquis, qui quid agam forte requiret, erit.
Viuere me dices: saluum tamen esse negabis:
Id quoq; quod uiuam munus habere dei.
Atq; ita tu tacitus quærenti plura legendum
Ne, quæ non opus est, forte loquare, caue.
Protinus admonitus repetet mea crimina lector:
Et peragar populi publicus ore reus.

T u caue defendas, quamuis mordebere dictis:
Causa patrocinio non bona maior erit.
I nuenies aliquem, qui me suspiret ademptum:
Carmina nec siccis perlegat ista genis:
E t tacitus secum, nequis malus audiat, optet,
Sit mea lenito Cæsare pœna leuis.
N os quoq;, quisqs erit, ne sit miser ipse, precamur,
Placatos miseris qui uolet esse deos:
Quæq; uolet, rata sint: ablataq; principis ira
Sedibus in patrijs det mihi posse mori.
V t peragas mandata liber, culpabere forsan:
Ingenijq; minor laude ferere mei.
I udicis officium est: ut res, ita tempora rerum
Quærere: quæsito tempore tutus eris.
C armina proueniunt animo deducta sereno:
Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
C armina secessum scribentis, & otia quærunt:
Me mare, me uenti, me fera iactat hyems.
C arminibus metus omnis abest: ego perditus ensem
Hæsurum iugulo iam puto, iamq; meo.
H æc quoq;, quæ facio, iudex mirabitur æquus:
Scriptaq; cum uenia qualiacunq; leget.
D a mihi Mæoniden: & tot circunspice casus:
Ingenium tantis excidet omne malis.
D eniq; securus famæ liber ire memento:
Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.
N on ita se nobis præbet fortuna secundam:
Vt tibi sit ratio laudis habenda tuæ.
D onec eram sospes: tituli tangebar amore:
Quærendiq; mihi nominis ardor erat.

C armina nunc si non studiumq́; quod obfuit, odi,
Sit satis: ingenio sic fuga parta meo.
I tamen: & pro me tu, cui licet, aspice romam:
Di facerent, posses non meus esse liber.
N ec te, quod uenias magnam peregrinus in urbem:
Ignotum populo posse uenire puta.
V t titulo careas: ipso noscere colore:
Dissimulare uelis: te liquet esse meum.
C làm tamen intrato: ne te mea carmina lædant:
Non sunt, ut quondam plena fauoris erant.
S iquis erit, qui te, quod sis meus, esse legendum
Non putet: è gremio reijciatq́; suo:
I nspice, dic titulum: non sum præceptor amoris:
Quas meruit pœnas, iam dedit illud opus.
F orsitan expectes an in alta palatia missum
Scandere te iubeam, Cæsareamq́; domum.
I gnoscant augusta mihi loca, diq́; locorum:
Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
E sse quidem memini mitissima sedibus illis
Numina: sed timeo qui nocuere deos.
T erretur minimo pennæ stridore columba
Vnguibus accipiter saucia facta tuis.
N ec procul à stabulis audet discedere: siqua
Excussa est auidi dentibus agna lupi.
V itaret cœlum Phaëthon, si uiueret: et quos
Optarat stulte, tangere nollet equos.
M e quoq; quæ sensi fateor Iouis arma timere:
Me reor infesto, cum tonat, igne peti.
Quicunq; argolica de classe Capharea fugit:
Semper ab euboicis uela retorquet aquis.

E t mea cymba semel uasta percussa procella,
Illum, quo læsa est, horret adire locum.
E rgo caue liber: & timida circunspice mente:
Vt satis à media sit tibi plebe legi.
D um petit infirmis nimium sublimia pennis
Icarus: icarias nomine fecit aquas.
D ifficile est tamen hic remis utaris & aura,
Dicere: consilium resq;, locusq; dabunt.
S i poteris uacuo tradi: si cuncta uidebis
Mitia: si uires fregerit ira suas:
S iquis erit, qui te dubitantem, & adire timentem
Tradat: & ante tamen pauca loquatur: adi.
L uce bona dominoq; tuo felicior ipso
Peruenias illuc: & mala nostra leues.
N anq; ea, uel nemo, uel qui mihi uulnera fecit,
Solus achilleo tollere more potest.
T antum ne noceas, dum uis prodesse, uideto:
Nam spes est animi nostra timore minor.
Q uæq; quiescebat, ne mota resæuiat ira:
Et pœnæ tu sis altera causa: caue.
C um tamen in nostrum fueris penetrale receptus:
Contigerisq; tuam scrinia parua domum:
A spicies illic positos ex ordine fratres:
Quos studium cunctos euigilauit idem.
C ætera turba palàm titulos ostendit apertos:
Et sua detecta nomina fronte gerit.
T res procul obscura latitantes parte uidebis:
Hi quoq;, quod nemo nescit, amare docent.
H os tu uel fugias: uel si satis oris habebis:
Oedipodas facito, Telegonasq; uoces.

D eq; tribus moneo, ſiqua eſt tibi cura parentis:
 Ne quenquam, quamuis ipſe docebit, ames.
S unt quoq; mutatæ ter quinq; uolumina formæ,
 Nuper ab exequijs carmina rapta meis:
H is mando dicas, inter mutata referri
 Fortunæ uultum corpora poſſe meæ.
N anq; ea diſſimilis ſubito eſt effecta priori:
 Flendaq; nunc, aliquo tempore læta fuit.
P lura quidem mandare tibi, ſi quæris, habebam:
 Sed uereor tardæ cauſa fuiſſe moræ.
E t ſi quæ ſubeunt tecum liber omnia ferres:
 Sarcina laturo magna futurus eras.
L onga uia eſt: propera: nobis habitabitur orbis
 Vltimus, à terra, terra remota mea.

ELEGIA II.

d I maris, et cœli (quid.n. niſi uota ſuperſunt)
 Soluere quaſſatæ parcite membra ratis:
N e'ue precor magni ſubſcribite Cæſaris iræ:
 Sæpe premente deo fert deus alter opem.
M ulciber in troiam, pro troia ſtabat Apollo:
 Aequa Venus teucris, Pallas iniqua fuit.
O derat Aeneam propior Saturnia Turno:
 Ille tamen Veneris numine tutus erat.
S æpe ferox cautum petijt Neptunus Vlyſſem:
 Eripuit patruo ſæpe Minerua ſuo.
E t nobis aliquod, quanuis diſtamus ab illis:
 Quis uetat irato numen adeſſe deo?
V erba miſer fruſtra non proficientia perdo:

Ipsa graues spargunt ora loquentis aquæ:
Terribilisq; notus iactat mea uerba: precesq;
Ad quos mittuntur non sinit ire deos.
Ergo iidem uenti, ne causa lædar in una:
Velaq; nescio quò, uotaq; nostra ferunt.
Me miserum, quanti montes uoluuntur aquarum:
Iam iam tacturos sydera summa putes.
Quantæ diducto subsidunt æquore ualles:
Iam iam tacturas tartara nigra putes.
Quocunq; aspicio nihil est nisi pontus & æther,
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
Inter utrunq; fremunt immani murmure uenti:
Nescit, cui domino pareat, unda maris.
Nam modo purpureo uires capit eurus ab ortu:
Nunc Zephyrus sero uespere missus adest:
Nunc gelidus sicca boreas bacchatur ab arcto:
Nunc notus aduersa prælia fronte gerit.
Rector in incerto est: nec quid fugiat'ue, petat'ue,
Inuenit: ambiguis ars stupet ipsa malis.
Scilicet occidimus: nec spes est ulla salutis:
Dumq; loquor, uultus obruit unda meos.
Opprimet hanc animam fluctus: frustraq; precanti
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud, quàm me dolet exule coniux:
Hoc unum nostri scitq;, gemitq; mali.
Nescit in immenso iactari corpora ponto:
Nescit agi uentis: nescit adesse necem.
O bene, quod non sum mecum conscendere passus:
Ne mihi mors misero bis patienda foret.
At nunc, ut peream: quoniam caret illa periclo:

Dimidia certe parte superstes ero.
Hei mihi: quàm celeri micuerunt nubila flamma:
Quantus ab ætherio personat axe fragor.
Nec leuius laterum tabulæ feriuntur ab undis:
Quàm graue balistæ mœnia pulsat onus.
Qui uenit, hic fluctus fluctus supereminet omnes:
Posterior nono est, undecimo'q; prior.
Non letum timeo: genus est miserabile leti:
Demite naufragium: mors mihi munus erit.
Est aliquid fato'q; suo, ferro'q; cadentem
In solida moriens ponere corpus humo:
Et mandare suis aliqua: & sperare sepulchrum:
Et non æquoreis piscibus esse cibum.
Fingite me dignum tali nece: non ego solus
Hic uehor: immeritos cur mea pœna trahit?
Pro superi, uirides'q; dei, quibus æquora curæ:
Vtraq; iam uestras sistite turba minas:
Quam'q; dedit uitam mitissima Cæsaris ira:
Hanc sinite infelix in loca iussa feram.
Si, quoniam merui pœnam: me perdere uultis:
Culpa mea est ipso iudice morte minor.
Mittere me stygias si iam uoluisset ad undas
Cæsar: in hoc uestra non eguisset ope.
Est illi nostri non inuidiosa cruoris
Copia: quod'q; dedit, cum uolet, ipse feret.
Vos modo, quos certe nullo puto crimine læsi:
Contenti nostris iam precor este malis.
Nec tamen, ut cuncti miserum seruare uelitis:
Quod periit, saluum iam caput esse potest.
Vt mare subsidat: uentis'q; ferentibus utar:

Vt mihi paratis: non minus exul ero.
N on ego diuitias auidus sine fine parandi
Latum mutandis mercibus æquor aro:
N ec peto, quas quondam petij studiosus, Athenas:
Oppida non Asiæ, non mihi uisa prius:
N on ut Alexandri claram delatus in urbem,
Delitias uideam Nile iocose tuas:
Quod facile est, opto uentos (quis credere posset?)
Sarmatis est tellus: quam mea uota petunt.
O bligor ut tangam læui fera littora ponti:
Quodq; sit a patria iam fuga tarda queror.
N escio quo uideam positos ut in orbe Tomitas:
Exilij facio per mea uota uiam.
S eu me diligitis: tantos compescite fluctus:
Pronaq; sint nostræ numina uestra rati.
S eu magis odistis: iussæ me aduertite terræ:
Supplicij pars est in regione mori.
F erte (quid hic facio?) rapidi mea corpora uenti:
Ausonios fines cur mea uela uident?
N oluit hoc Cæsar: quid quem fugat ille tenetis?
Aspiciat uultus pontica terra meos.
E t iubet, & merui: nec quæ damnauerit ille
Crimina, defendi fas'ue, pium'ue puto.
S i tamen acta deos nunquam mortalia fallunt:
A culpa facinus scitis abesse mea.
I mmo ita si scitis: si me meus abstulit error:
Stultaq; mens nobis, non scelerata fuit:
Quod licet è minimis domui si fauimus illi:
Si satis augusti publica iussa mihi:
H oc duce si dixi felicia sæcula: proq;

Cæsare thura, pijs Cæsaribusq; dedi:
S i fuit hic animus nobis: ita parcite diui:
Sin minus: alta cadens obruat unda caput.
F allor? an incipiunt grauidæ euanescere nubes?
Victáq; mutati frangitur ira maris?
N on casu uos, sed sub conditione uocati,
Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.

ELEGIA III.

C Vm subit illius tristissima noctis imago:
Quæ mihi supremum tempus in urbe fuit:
C um repeto noctem: qua tot mihi chara reliqui:
Labitur ex oculis tunc quoq; gutta meis.
I am propè lux aderat: qua me discedere Cæsar
Finibus extremæ iusserat ausoniæ.
N ec spatium, nec mens fuerat satis apta parandi:
Torpuerant longa pectora nostra mora.
N on mihi seruorum, comites non cura legendi:
Non aptæ profugo uestis, opis'ue fuit.
N on aliter stupui: quàm qui Iouis ignibus ictus,
Viuit: & est uitæ nescius ipse suæ.
V t tamen hanc animi nubem dolor ipse remouit:
Et tandem sensus conualuere mei:
A lloquor extremum mœstos abiturus amicos:
Qui modo de multis unus & alter erant.
V xor amans flentem, flens acrius ipsa tenebat,
Imbre per indignas usq; cadente genas.
N ata procul libycis aberat diuersa sub oris:
Nec poterat fati certior esse mei.

Quocunq; aspiceres, luctus gemitusq; sonabant:
Formaq; non taciti funeris intus erat.
F œmina, uirq;, meo pueri quoq; funere mœrent:
Inq; domo lachrymas angulus omnis habet.
S i licet exemplis in paruo grandibus uti:
Hæc facies troiæ, cum caperetur, erat.
I amq; quiescebant uoces hominumq;, canumq;:
Lunaq; nocturnos alta regebat equos.
H anc ego suspiciens, & adhuc capitolia cernens,
Quæ nostro frustra iuncta fuere lari.
N umina uicinis habitantia sedibus, inquam,
Iamq; oculis nunquam templa uidenda meis,
D iq; relinquendi, quos urbs habet alta Quirini:
Este salutati tempus in omne mihi:
E t quanquã sero clypeum post uulnera sumo:
Attamen hanc odijs exonerate fugam:
C œlestiq; uiro, quis me deceperit error,
Dicite: pro culpa ne scelus esse putet.
V t quæ sentitis, pœnæ quoq; sentiat author:
Placato possim non miser esse deo.
H ac prece adoraui superos ego: pluribus uxor
Singultu medios impediente sonos.
I lla etiam ante lares passis prostrata capillis
Contigit extinctos ore tremente focos:
M ultaq; in aduersos effudit uerba penates
Pro deplorato non ualitura uiro.
I amq; moræ spatium nox præcipitata negabat:
Versaq; ab axe suo parrhasis Arctos erat:
Quid facerem? blando patriæ retinebar amore:
Vltima sed iussæ nox erat illa fugæ.

Ah quoties aliquo dixi properante, quid urges?
Vel quò festinas ire, uel unde, uide.
Ah quoties certam me sum mentitus habere
Horam: propositæ quæ foret apta uiæ.
Ter limen tetigi: ter sum reuocatus: & ipse
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe uale dicto, rursus sum multa locutus:
Et quasi discedens oscula summa dedi.
Sæpe eadem mandata dedi: meq; ipse fefelli
Respiciens oculis pignora chara meis.
Denique qd propero? Scythia est, quò mittimur, inq̃:
Roma relinquenda est: utraq; iusta mora est.
Vxor in æternum uiuo mihi uiua negatur:
Et domus, & fidæ dulcia membra domus:
Quosq; ego dilexi fraterno more sodales:
O mihi Theseà pectora iuncta fide.
Dum licet amplectar: nunquam fortasse licebit
Amplius: in lucro est, quæ datur hora mihi.
Nec mora: sermonis uerba imperfecta relinquo
Amplectens animo proxima quæq; meo.
Dum loquor: & flemus: cœlo nitidissimus alto
Stella grauis nobis lucifer ortus erat.
Diuidor haud aliter, quàm, si mea mẽbra relinquã:
Et pars abrumpi corpore uisa suo est.
Sic doluit Priamus tunc cum in contraria uersus
Vltores habuit proditionis equus.
Tunc uero exoritur clamor, gemitusq; meorum:
Et feriunt mœstæ pectora nuda manus.
Tunc uero coniux humeris abeuntis inhærens
Miscuit hæc lachrymis tristia dicta meis.

N on potes auelli: simul hinc simul ibimus ambo:
Te sequar: & coniux exulis exul ero.
E t mihi facta uia est: & me capit ultima tellus:
Accedam profugae sarcina parua rati.
T e iubet a patria discedere Caesaris ira:
Me pietas: pietas haec mihi Caesar erit.
T alia tentabat: sic & tentauerat ante:
Vixq; dedit uictas utilitate manus.
E gredior, siue illud erat sine funere ferri:
Squalidus immissis hirta per ora comis.
I lla dolore amens tenebris narratur obortis
Semianimis media procubuisse domo.
V tq; resurrexit, foedatis puluere turpi
Crinibus: & gelida membra leuauit humo:
S e modo, desertos modo deplorasse penates:
Nomen & erepti saepe uocasse uiri:
N ec gemuisse minus: quàm si natae'ue, meum'ue
Vidisset structos corpus habere rogos:
E t uoluisse mori: moriendo ponere sensus:
Respectuq; tamen non periisse mei.
V iuat: & absentem, quoniam sic fata tulerunt:
Viuat: & auxilio subleuet usq; suo.
T ingitur oceano custos Erymanthidos Vrsae:
Aequoreasq; suo sydere turbat aquas:
N os tamen ionium non nostra findimus aequor
Sponte: sed audaces cogimur esse metu.
M e miserum: quantis nigrescunt aequora uentis:
Erutaq; ex imis feruet arena uadis.
M onte nec inferior prorae puppiq; recuruae
Insilit: & pictos uerberat unda deos.

Pinea texta sonant: pulsi stridore rudentes:
  Aggemit & nostris ipsa carina malis.
Nauita confessus gelidum pallore timorem,
  Iam sequitur uictus, non regit arte ratem.
Vtq; parum ualidus non proficientia rector
  Ceruicis rigidæ frena remittit equo:
Sic non quò uoluit sed quò rapit impetus undæ
  Aurigam uideo uela dedisse rati.
Quod nisi mutatas emiserit Aeolus auras:
  In loca iam nobis non adeunda ferar.
Nam procul illyricis læua de parte relictis
  Interdicta mihi cernitur Italia.
Desinat in uetitas quæso cotendere terras:
  Et mecum magno pareat illa deo.
Dum loquor: & cupio pariter, timeoq; repelli:
  Increpuit quantis uiribus unda latus.
Parcite cærulei uos saltem numina ponti:
  Infestumq; mihi sit satis esse Iouem.
Vos animam sæuæ fessam subducite morti:
  Si modo qui periit non periisse potest.

ELEGIA IIII.

O Mihi post nullos nunquã numerãde sodales,
  O cui præcipue sors mea uisa sua est,
Attonitum qui me memini charissime primus
  Ausus es alloquio sustinuisse tuo:
Qui mihi consilium uiuendi mite dedisti:
  Cum foret in misero pectore mortis amor:
Sas bene cui dicam positis pro nomine signis:

Officium nec te fallit amice tuum:
H æc mihi semper erunt imis infixa medullis:
Perpetuus'q; animi debitor huius ero.
S piritus & uacuas prius hic tenuandus in auras
Ibit: & in tepido deseret ossa rogo:
Quàm subeant animo meritorum obliuia nostro:
Et longa pietas excidat ista die.
D i tibi sint faciles: & opis nullius egentem
Fortunam præstent, dissimilem'q; meæ.
S i tamen hæc nauis uento ferretur amico:
Ignoraretur forsitan ista fides.
T hesea Pirithous non tam sensisset amicum:
Si non infernas uiuus adisset aquas.
V t foret exemplum ueri Phocæus amoris:
Fecerunt furiæ tristis Oreste tuæ.
S i non Euryalus rutulos cecidisset in hostes:
Hyrtacidæ Nisi gloria nulla foret.
S cilicet ut fuluum spectatur in ignibus aurum:
Tempore sic duro est inspicienda fides.
D um iuuat: & uultu ridet fortuna sereno:
Indelibatas cuncta sequuntur opes.
A t simul intonuit: fugiunt: nec noscitur ulli:
Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
A tq; hæc exemplis quondam collecta priorum,
Nunc mihi sunt proprijs cognita uera malis.
V ix duo, tres'ue mihi de tot superestis amici:
Cætera fortunæ, non mea turba fuit.
Quo magis ó pauci rebus succurrite læsis:
Et date naufragio littora tuta meo:
N e'ue metu falso nimium trepidate, timentes

Hac offendatur ne pietate deus.
S æpe fidem aduersis etiam laudauit in armis:
Inq; suis amat hanc Cæsar: in hoste probat.
C ausa mea est melior: qui non contraria foui
Arma: sed hanc merui simplicitate fugam.
I nuigiles igitur nostris pro casibus oro:
Diminui siqua numinis ira potest.
S cire meos casus siquis desyderat omnes:
Plus, quàm quod fieri res sinit, ille petit.
T ot mala sum passus: quot in æthere sydera lucẽt:
Paruáq; quot siccus corpora puluis habet.
M ultáq; credibili tulimus maiora: ratamq;,
Quamuis acciderint, non habitura fidem.
P ars etiam quædam mecum moriatur, oportet:
Méq; uelim possit dissimulante tegi.
S i uox infragilis, pectus mihi firmius esset:
Pluráq; cum linguis pluribus ora forent:
N on tamen idcirco complecterer omnia uerbis
Materia uires exuperante meas.
P ro duce Naritio docti mala nostra poëtæ
Scribite: Naritio nam mala plura tuli.
I lle breui spatio multis errauit in annis
Inter dulichias, Iliacásq; domos.
N os freta syderibus totis distantia mensos
Sors tulit in geticos, sarmaticósq; sinus.
I lle habuit fidamq; manum, sociósq; fideles:
Me profugum comites deseruere mei.
I lle suam lætus patriam, uictórq; petebat.
À patria fugio uictus & exul ego.
N ec mihi dulichium domus est, Ithacéue, Saméue:

Pœna quibus non est grandis abesse locis:
S ed quæ de septem totum circunspicit orbem
Montibus, imperij roma deûmq; locus.
I lli corpus erat durum, patiensq́; laborum:
Inualidæ uires, ingeniumq́; mihi.
I lle erat assidue sæuis agitatus in armis:
Assuetus studijs mollibus ipse fui.
M e deus oppressit nullo mala nostra leuante:
Bellatrix illi diua ferebat opem.
C umq́; minor Ioue sit tumidis qui regnat in undis:
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.
A dde, quod illius pars maxima ficta laborum:
Ponitur in nostris fabula nulla malis.
D eniq; quæsitos tetigit tamen ille penates:
Quæq́; diu petijt, contigit arua tamen.
A t mihi perpetuo patria tellure carendum est:
Ni fuerit læsi mollior ira dei.

ELEGIA V.

n Ec tantum clario Lyde dilecta poetæ:
Nec tantum Coo Battis amata suo est:
P ectoribus quantum tu nostris uxor inhæres
Digna minus misero non meliore uiro.
T e mea supposita ueluti trabe fulta ruina est:
Siquid adhuc ego sum, muneris omne tui est.
T u facis, ut spolium non sim: nec nuder ab illis,
Naufragij tabulas qui petiere mei.
V tq́; rapax stimulante fame cupidusq́; cruoris
Incustoditum captat ouile lupus:

A ut ut edax uultur corpus circunspicit ecquod
Sub nulla positum cernere possit humo:
S ic mea nescio quis male fidus rebus acerbis
In bona uenturus, si paterere, fuit.
H unc tua per fortes uirtus sommouit amicos:
Nulla quibus reddi gratia digna potest.
E rgo quàm misero tam uero teste probaris:
Hic aliquod pondus si modo testis habet.
N ec probitate tua prior est aut Hectoris uxor,
Aut comes extincto Laodameia uiro.
T u si mæonium uatem sortita fuisses:
Penelopes esset fama secunda tuæ.
S iue tibi hoc debes, nullo pia facta magistro:
Cumq́; noua mores sunt tibi luce dati:
F æmina seu princeps omnes tibi culta per annos
Te docet exemplum coniugis esse bonæ:
A ssimilemq́; sui longa assuetudine fecit:
Grandia si paruis assimilare licet.
H ei mihi non magnas q̃d habẽt mea carmina uires:
Nostraq́; sunt meritis ora minora tuis:
S iquid & in nobis uiui fuit ante uigoris:
Extinctum longis excidit omne malis.
P rima locum sanctas heroidas inter haberes:
Prima bonis animi conspicerere tui.
Quantuncunq; tamen præconia nostra ualebunt:
Carminibus uiues tempus in omne meis.

ELEGIA VI.

Iquis habes nostris similes in imagine uultus:
s Deme meis ederas bacchica serta comis.
Ista decent lætos felicia signa poetas:
Temporibus non est apta corona meis.
H æc tibi dissimula, senti tamen omnia dici,
In digito qui me fersq́; refersq; tuo:
E ffigiem'q; meam fuluo complexus in auro
Chara relegati, quæ potes, ora uides.
Q uæ quoties spectas, subeat tibi dicere forsan,
Quàm procul à nobis Nasò sodalis abest.
G rata tua est pietas: sed carmina maior imago
Sunt mea: quæ mando qualiacunq; legas.
C armina mutatas hominum dicentia formas
Infelix domini quod fuga rupit opus.
H æc ego discedens sicut bona multa meorum
Ipse mea posui mœstus in igne manu.
V tq́; cremasse suum fertur sub stipite natum
Thestias: & melior matre fuisse soror.
S ic ego non meritos mecum peritura libellos
Imposui rapidis uiscera nostra rogis.
V el quod eram musas, ut crimina nostra, perosus:
Vel quod adhuc crescens, & rude carmen erat.
Q uæ quoniam non sunt penitus sublata: sed extant:
Pluribus exemplis scripta fuisse reor.
N unc precor ut uiuant: & non ignaua legentem
Otia delectent: admoneant'q; mei.
N on tamen illa legi poterunt patienter ab ullo:
Nesciat his summam siquis abesse manum.
A blatum medijs opus est incudibus illud:
Defuit & scriptis ultima lima meis.

Et ueniam pro laude peto: laudatus abunde
Non fastiditus si tibi lector ero.
Hos quoq; sex uersus in prima fronte libelli,
Si præponendos esse putabis: habe.
Orba parente suo quicunq; uolumina tangis:
His saltem uestra detur in urbe locus.
Quoq; magis faueas, non hæc sunt edita ab illo:
Sed quasi de domini funere rapta sui.
Quidquid in his igitur uitij rude carmen habebit,
Emendaturus, si licuisset, erat.

ELEGIA VII.

In caput alta suũ labentur ab æquore retro
Flumina: conuersis sol'q; recurret equis:
Terra feret stellas: cœlum findetur aratro:
Vnda dabit flammas: & dabit ignis aquas:
Omnia naturæ præpostera legibus ibunt:
Pars'q; suum mundi nulla tenebit iter.
Omnia iam fient, fieri quæ posse negabam:
Et nihil est, de quo non sit habenda fides.
Hæc ego uaticinor: quia sum deceptus ab illo:
Laturum misero quem mihi rebar opem.
Tanta'ne te fallax cepere obliuia nostri?
Afflictum'q; fuit tantus adire timor?
Vt neq; respiceres, nec solarere iacentem
Dure? neq; exequias prosequerere meas?
Illud amicitiæ sanctum, & uenerabile nomen
Re tibi pro uili, sub pedibus'q; iacet.
Quid fuit ingenti prostratum mole sodalem

Visere? & alloquij parte leuare tui?
I nq; meos si non lachrymas dimittere causus:
Pauca tamen ficto uerba dolore loqui?
I dq;, quod ignoti faciunt, uale dicere saltem?
Et uocem populi publicaq; ora sequi?
D eniq; lugubres uultus, nunquamq; uidendos
Cernere supremo, dum licuitq;, die?
D icendumq; semel toto non amplius æuo
Accipere, & parili reddere uoce, uale?
A t fecere alij nullo mihi fœdere iuncti:
Et lachrymas animi signa dedere sui.
Quid, nisi conuictu, causisq; ualentibus essem,
Temporis & longi iunctus amore tibi?
Quid, nisi tot lusus, & tot mea seria nosses?
Tot nossem lusus, seriaq; ipse tua?
Quid, si duntaxat romæ mihi cognitus esses?
Ascitus toties in genus omne ioci?
C unctane in æquoreos abierunt irrita uentos?
Cunctane lethæis mersa feruntur aquis?
N on ego te genitum placida reor urbe quirini:
Vrbe, meo quæ iam non adeunda pede est:
S ed scopulis ponti, quos hæc habet ora, sinistri:
Inq; feris Scythiæ, sarmaticisq; iugis.
E t tua sunt silicis circum præcordia uenæ:
Et rigidum ferri semina pectus habet:
Quæq; tibi quondam tenero ducenda palato
Plena dedit nutrix ubera: tigris erat.
A ut mala nostra minus quàm non aliena putares:
Duritiæq; mihi non agerere reus.
S ed quoniam accedit fatalibus hoc quoq; damnis:

Vt careant numeris tempora prima suis:
Effice peccati ne sim memor huius: & illo
Officium laudem, quo queror, ore tuum.

ELEGIA VIII.

Detur inoffensæ uitæ tibi tangere metam:
Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
Atq; utinam pro te possent mea uota ualere:
Quæ pro me duros non tetigere deos.
Donec eris felix: multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila: solus eris.
Aspicis ut ueniant ad candida tecta columbæ?
Accipiat nullas sordida turris aues?
Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam:
Nullus ad amissas ibit amicus opes.
Vtq; comes radios per solis euntibus umbra est:
Cum latet hic pressus nubibus: illa fugit:
Mobile sic sequitur fortunæ lumina uulgus:
Quæ simul inducta nube teguntur: abit.
Hæc precor ut possint semper tibi falsa uideri:
Sunt tamen euentu uera fatenda meo.
Dum stetimus: turbæ quantum satis esset, habebat
Nota quidem, sed non ambitiosa domus.
At simul impulsa est: omnes timuere ruinam:
Cautaq; communi terga dedere fugæ.
Sæua neq; admiror metuunt si fulmina: quorum
Ignibus afflari proxima quæq; solent.
Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
Quolibet inuiso Cæsar in hoste probat.

Nec solet irasci (nec enim moderatior alter)
Cum quis in aduersis, siquid amauit, amat.
De comite argolico postquam cognouit Orestem:
Narratur Pyladen ipse probasse Thoas.
Quæ fuit Actoridæ cum magno semper Achille:
Laudari solita est Hectoris ore fides.
Quod pius ad manes Theseus comes iret amico:
Tartareum dicunt indoluisse deum.
Euryali, Nisiq; fide tibi Turne relata
Credibile est lachrymis immaduisse genas.
Est etiam miseris pietas: & in hoste probatur:
Hei mihi quàm paucos hæc mea dicta mouent.
Hic status, hæc rerum nunc est fortuna mearum:
Debeat ut lachrymis nullus adesse modus.
At mea sint proprio quamuis mœstissima casu
Tempora: profectu facta serena tuo.
Hoc tibi uenturum iam tum charissime uidi:
Ferret adhuc istam cum minus aura ratem.
Siue aliquod morum, seu uitæ labe carentis
Est pretium: nemo pluris emendus erat.
Siue per ingenuas aliquis caput extulit artes:
Quælibet eloquio fit bona causa tuo.
His ego commotus dixi tibi protinus ipsi:
Scæna manet dotes grandis amice tuas.
Hoc mihi non ouium fibræ, tonitrus'ue sinistri,
Lingua'ue seruatæ penna'ue dixit auis:
Augurium ratio est, & coniectura futuri:
Hac diuinaui, notitiamq; tuli.
Quæ quoniam uera est: tota mihi mente, tibiq;,
Gratulor ingenium non latuisse tuum.

At nostrum tenebris utinam latuisset in imis:
Expediit studiis lumen abesse meis.
Vtq; tibi prosunt artes facunde seueræ:
Dissimiles illis sic nocuere mihi.
Vita tamen tibi nota mea est: scis artibus illis
Authoris mores abstinuisse sui.
Scis uetus hoc iuueni lusum mihi carmen: & istos
Vt non laudando, sic tamen esse iocos.
Ergo ut defendi nullo mea posse colore,
Sic excusari crimina posse puto.
Qua potes excusa: nec amici desere causam:
Quo pede cœpisti, sic bene semper eas.

ELEGIA IX.

Est mihi, sitq; precor flauæ tutela Mineruæ
Nauis: & à picta casside nomen habet.
Siue opus est uelis: minimam bene currit ad auram:
Siue opus est remo: remige carpit iter.
Nec comites uolucri contenta est uincere cursu:
Occupat egressas quamlibet ante rates.
Et patitur fluctus: fertq; assilientia longe
Aequora: nec sæuis uicta madescit aquis.
Illa corinthiacis primum mihi cognita cenchris
Fida manet trepidæ duxq;, comesq; fugæ.
Perq; tot euentus, & iniquis concita uentis
Aequora Palladio numine tuta fuit.
Nunc quoq; tuta precor uasti secet hostia ponti:
Quasq; petit, getici littoris intret aquas.
Quæ simul æoliæ mare me deduxit in Helles:

Et longum tenui limite fecit iter:
Fleximus in læuum cursus: & ab Hectoris urbe
Venimus ad portus Imbria terra tuos.
Inde leui uento Zerinthia littora nacta
Threiciam tetigit fessa carina Samon.
Saltus ab hac contra breuis est Tentyra petenti:
Hac dominum tenus est illa secuta suum.
Nam mihi bistonios placuit pede carpere campos:
Hellespontiacas illa reliquit aquas.
Dardaniamq́; petit authoris nomen habentem:
Et te ruricola Lampsace tuta deo.
Quáq; per angustas male uectæ uirginis undas
Seston Abydena separat urbe fretum.
Hincq́; propontiacas hærentem Cyzicon oris:
Cyzicon hæmoniæ nobile gentis opus.
Quáq; tenent ponti byzantia littora fauces:
Hic locus est gemini ianua uasta maris.
Hæc precor euincat: propulsáq; fortibus austris
Transeat instabiles strenua Cyaneas:
Thynniacosq; sinus: & ab his per Apollinis urbem
Alta sub Anchiali mœnia findat iter:
Inde Mesembriacos portus, & odesson, & arces
Prætereat dictas nomine Bacche tuo:
Et quos Alcathoi memorant à mœnibus ortos
Sedibus his profugos constituisse larem:
À quibus adueniat Miletida sospes ad urbem:
Offensi quò me contulit ira dei.
Hæc si contigerint: meritæ cadet agna Mineruæ:
Non facit ad nostras hostia maior opes.
Vos quoq; Tyndaridæ, quos hæc colit insula, fratres

Mite precor duplici numen adeste uiæ.
Altera nanq; parat symplegadas ire per altas:
Scindere bistonias altera puppis aquas.
Vos facite ut uentos, loca cum diuersa petamus,
Illa suos habeat: nec minus ista suos.

ELEGIA X.

Littera quæcunq; est toto tibi lecta libello:
Est mihi sollicito tempore facta uiæ.
Aut hæc me, gelido tremerem cum mense decembri:
Scribentem medijs Adria uidit aquis.
Aut, postquã bimarem cursu superauimus isthmon:
Alteráq; est nostræ sumpta carina fugæ:
Quod facerem uersus inter fera murmura ponti:
Cycladas ægæas obstupuisse puto.
Ipse ego nunc miror tantis animíq;, marisq;
Fluctibus ingenium non cecidisse meum.
Seu stupor huic studio, siue est insania nomen:
Omnis ab hac, cura mens releuata mea est.
Sæpe ego nimbosis dubius iactabar ab Hœdis:
Sæpe minax Steropis sydere pontus erat:
Fuscabatq; diem custos Erymanthidos ursæ:
Aut Hyadas seris hauserat auster aquis:
Sæpe maris pars intus erat: tamen ipse trementi
Carmina ducebam qualiacunq; manu.
Nunc quoq; contenti strident Aquilone rudentes:
Inq; modum tumuli concaua surgit aqua:
Ipse gubernator tollens ad sydera palmas
Exposcit uotis immemor artis, opem.

Quocunq; aspexi nihil est nisi mortis imago:
Quam dubia timeo mente: timensq; precor.
A ttigero portum: portu terrebor ab ipso:
Plus habet infesta terra timoris aqua.
N am simul insidijs hominum, pelagiq; laboro:
Et faciunt geminos ensis, & unda metus.
I lle meo uereor ne speret sanguine prædam:
Hæc titulum nostræ mortis habere uelit.
B arbara pars læua est auidæ substructa rapinæ:
Quam cruor & cædes bellaq; semper habent.
C umq; sit hybernis agitatum fluctibus æquor:
Pectora sunt ipso turbidiora mari.
Quo magis his debes ignoscere candide lector,
Si spe sint, ut sunt, inferiora tua.
N on hæc in nostris, ut quondam, scribimus hortis:
Nec consuete meum lectule corpus habes.
I actor in indomito brumali luce profundo:
Ipsaq; cœruleis charta feritur aquis.
I mproba pugnat hyems: indignaturq;, qđ ausim
Scribere se rigidas incutiente minas.
V incat hyems hominem: sed eodem tempore quæso
Ipse modum statuam carminis: illa sui.

TRISTIVM LIBER SECUNDVS.

q Vid mihi uobiscum est infelix cura libelli,
Ingenio perij qui miser ipse meo?
Cur modo damnatas repeto mea crimina musas?

An ſemel eſt pœnam commerüiſſe parum?
Carmina fecerunt, ut me cognoſcere uellet
Omine non fauſto fœmina, uirq́; meo.
Carmina fecerunt, ut me, moresq́; notaret
Iampridem inuiſa Cæſar ab arte meos.
Deme mihi ſtudium: uitæ quoq; crimina demes:
Acceptum refero uerſibus eſſe nocens.
Hoc pretium uitæ, uigilatorumq́; laborum
Cepimus: ingenio eſt pœna reperta meo.
Si ſaperem, doctas odiſſem iure ſorores,
Numina cultori pernicioſa ſuo.
At nunc tanta meo comes eſt inſania morbo:
Saxa memor refero rurſus ad icta pedem.
Scilicet ut uictus repetit gladiator arenam:
Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.
Forſitan, ut quondam Teuthrantia regna tenenti:
Sic mihi res eadem uulnus, opemq; feret:
Muſaq́; quæ mouit, motam quoq; leniet iram:
Exorant magnos carmina ſæpe deos.
Ipſe quoq; auſonias Cæſar matresq́;, nurusq;
Carmina turrigeræ dicere iuſſit Opi.
Iuſſerat & Phœbo dici: quo tempore ludos
Fecit: quos ætas aſpicit una ſemel.
His precor exemplis tua nunc mitiſſime Cæſar
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quidem iuſta eſt: nec me merüiſſe negabo:
Non adeo noſtro fugit ab ore pudor.
Sed, niſi peccaſſem, quid tu concedere poſſes?
Materiam ueniæ ſors tibi noſtra dedit.
Si, quoties peccant homines, ſua fulmina mittat

Iuppiter: exiguo tempore inermis erit.
N unc ubi detonuit: strepituq; exterruit orbem:
Purum discussis aëra reddit aquis.
I ure igitur genitorq; deûm rectorq; uocatur:
Iure capax mundus nil Ioue maius habet.
T u quoq; cum patriæ rector dicare, paterq;:
Vtere more dei nomen habentis idem.
I dq; facis: nec te quisquam moderatius unquam
Imperij potuit frena tenere sui.
T u ueniam parti superatæ sæpe dedisti:
Non concessurus quàm tibi uictor erat.
D iuitijs etiam multos & honoribus auctos
Vidi: qui tulerant in caput arma tuum.
Q uæq; dies bellum, belli tibi sustulit iram:
Parsq; simul templis utraq; dona tulit.
V tq; tuus gaudet miles, quod uicerit hostem:
Sic, cur se uictum gaudeat, hostis habet.
C ausa mea est melior: qui, nec contraria dicor
Arma, nec hostiles esse secutus opes.
P er mare, per terras, per tertia numina iuro:
Per te præsentem, conspicuumq; deum:
H unc animum fauisse tibi uir maxime: meq;
Q ua sola potui mente fuisse tuum.
O ptaui peteres cœlestia sydera tarde:
Parsq; fui turbæ parua precantis idem.
E t pia thura dedi pro te: cumq; omnibus unus
Ipse quoq; adiuui publica uota meis.
Q uid referam libros illos quoq; crimina nostra,
Mille locis plenos nominis esse tui?
I nspice maius opus, quod adhuc sine fine reliqui,

In non credendos corpora uersa modos:
I nuenies uestri præconia nominis illic:
Inuenies animi pignora multa mei.
N on tua carminibus maior fit gloria: nec quo
Vt maior fiat, crescere possit, habet.
F ama Iouis superest: tamen hunc sua facta referri,
Et se materiam carminis esse, iuuat:
C umq́; Gigantei memorantur prælia belli:
Credibile est lætum laudibus esse suis.
T e celebrant alij quanto decet ore: tuasq;
Ingenio laudes uberiore canunt.
S ed tamen, ut fuso taurorum sanguine centum,
Sic capitur minimo thuris honore deus.
A h ferus, & nobis nimium crudelior hostis,
Delitias legit qui tibi cunq; meas.
C armina ne nostris sic te uenerantia libris
Iudicio possint candidiore legi.
E sse sed irato quis te mihi posset amicus?
Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
C um cœpit quassata domus subsidere: partes
In proclinatas omne recumbit onus.
C unctaq́; fortuna rimam faciente dehiscunt:
Ipsa suo quædam pondere tracta ruunt.
E rgo hominum quæsitũ odium mihi carmine: quáq;
Debuit, est uultus turba secuta tuos.
A t memini uitamq́; meam, moresq́; probabas:
Illo quem dederas prætereuntis equo.
Quod si non prodest: & honesti gloria nulla
Redditur: at nullum crimen adeptus eram.
N ec male commissa est nobis fortuna reorum,

Vsq; decem decies inspicienda uiris.
Res quoq; priuatas statui sine crimine iudex:
Déq; mea fassa est pars quoq; uicta fide.
Me miserum: potui, si non extrema nocerent:
Iudicio tutus non semel esse tuo.
Vltima me perdunt: imóq; sub æquore mergit
Incolumem toties una procella ratem.
Nec mihi pars nocuit de gurgite parua: sed omnes
Pressere hoc fluctus, oceanusq; caput.
Cur aliquid uidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi est?
Inscius Actæon uidit sine ueste Dianam:
Præda fuit canibus non minus ille suis.
Scilicet in superis etiam fortuna luenda est:
Nec ueniam læso numine casus habet.
Illa nostra die, qua me malus abstulit error:
Parua quidem periit, sed sine labe, domus.
Sic quoq; parua tamen, patrio dicatur ut æuo
Clara, nec ullius nobilitate minor.
Et neq; diuitiis, nec paupertate notanda est:
Vnde sit in neutrum conspiciendus eques.
Sit quoq; nostra domus uel censu parua, uel ortu:
Ingenio certe non latet illa meo.
Quo uidear quamuis nimium iueniliter usus:
Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
Turbáq; doctorum Nasonem nouit: & audet
Non fastiditis annumerare uiris.
Corruit hæc igitur musis accepta sub uno,
Sed non exiguo crimine lapsa domus.
Atq; ea sic lapsa est: ut surgere, si modo læsi

Ematurüerit Cæsaris ira: queat.

C uius in euentu pœnæ clementia tanta est:

Vt fuerit nostro lenior ira metu.

V ita data est: citráq; necem tua constitit ira,

O princeps parce uiribus use tuis.

I nsuper accedunt, te non adimente, paternæ,

Tanquam uita parum muneris esset: opes.

N ec mea decreto damnasti facta senatus:

Nec mea selecto iudice iussa fuga est.

T ristibus inuectus uerbis (ita principe dignum)

Vltus es offensas, ut decet, ipse tuas.

A dde quod edictum, quãuis immite, minaxq;:

Attamen in pœnæ nomine lene fuit.

Quippe relegatus, non exul dicor in illo:

Parcáq; fortunæ sunt tibi uerba meæ.

N ulla quidem sanæ grauior, mentiq; potenti

Pœna est: quàm tanto displicuisse uiro.

S ed solet interdum fieri placabile numen:

Nube solet pulsa candidus ire dies.

V idi ego pampineis oneratam uitibus ulmum:

Quæ fuerat sæuo fulmine tacta Iouis.

I pse licet sperare uetes: sperabimus: atq;

Hoc unum fieri te prohibente potest.

S pes mihi magna subit: cum te mitissime Cæsar:

Spes mihi, respicio cum mea facta: cadit.

A c ueluti uentis agitantibus æquora, non est

Aequalis rabies, continuusq; furor:

S ed modo subsidunt: intermissiq; silescunt:

Vimq; putes illos deposuisse suam:

S ic abeunt, redeuntq; mei uariantq; timores:

Et spem placandi dant'q;, negantq; tui.
P er superos igitur, qui dant tibi longa, dabuntq;
Tempora: romanum si modo nomen amant:
P er patriam, quæ te tuta & secura parente est:
Cuius & in populo pars ego nuper eram:
S ic tibi, quem semper factis animo'q; mereris:
Reddatur gratæ debitus urbis amor:
L iuia sic tecum sociales impleat annos:
Quæ nisi te nullo coniuge digna fuit:
Quæ si non esset, cœlebs te uita deceret:
Nulla'q;, cui posses esse maritus, erat:
S ospite sic te sit natus quoq; sospes: & olim
Imperium regat hoc cum seniore senex:
V t faciunt'q;, tui sydus iuuenile nepotes,
Per tua, per'q; tui facta parentis eant:
S ic assueta tuis semper uictoria castris
Nunc quoq; se præstet: nota'q; signa petat:
A usonium'q; ducem solitis circumuolet alis:
Ponat & in nitida laurea serta coma:
P er quem bella geris: cuius nunc corpore pugnas:
Auspicium cui das grande, deosq; tuos:
D imidio'q; tui præsens, & respicis urbem:
Dimidio procul es: sæua'q; bella geris:
H ic tibi sic redeat superato uictor ab hoste:
In'q; coronatis fulgeat altus equis:
P arce precor: fulmen'q; tuum fera tela reconde:
Heu nimium misero cognita tela mihi:
P arce pater patriæ: nec nominis immemor huius
Olim placandi spem mihi tolle tui.

Non

Non precor, ut redeam: quamuis maiora petitis
Credibile est magnos sæpe dedisse deos:
Mitius exilium si das, propiusq; roganti:
Pars erit è pœna magna leuata mea.
Vltima perpetior medios eiectus in hostes:
Nec quisquam patria longius exul abest.
Solus ad ingressus missus septemplicis Istri,
Parrhasiæ gelido uirginis axe premor.
Iazyges, & Colchi, metereaq; turba, Getæq;,
Danubij medijs uix prohibentur aquis.
Cumq; alij tibi sint causa grauiore fugati:
Vlterior nulli quàm mihi terra data est.
Longius hac nihil est: nisi tantum frigus, & hostis,
Et maris astricto quæ coit unda gelu.
Hactenus Euxini pars est romana sinistri:
Proxima Basternæ, Sauromatæq; tenent.
Hæc est ausonio sub iure nouissima: uixq;
Hæsit in imperij margine terra tui.
Vnde precor supplex ut nos in tuta releges:
Ne sit cum patria pax quoq; adempta mihi:
Ne timeam gentes, quas non bene summouet Ister:
Neue tuus possim ciuis ab hoste capi.
Fas prohibet latio quenquam de sanguine natum
Cæsaribus saluis barbara uincla pati.
Perdiderint cum me duo crimina, carmen, et error:
Alterius facti culpa silenda mihi.
Nam tanti non sum, renouē ut tua uulnera Cæsar:
Quem nimio plus est indoluisse semel.
Altera pars superest: qua turpi crimine lectus
Arguor obscœni doctor adulterij.

F as ergo est aliqua cœlestia pectora falli:
Et sunt notitia multa minora tua:
V tq; deos, cœlumq; simul sublime tuenti
Non uacat exiguis rebus adesse Ioui:
E x te pendentem sic dum circunspicis orbem:
Effugiunt curas inferiora tuas.
S cilicet imperij princeps statione relicta
Imparibus legeres carmina facta modis?
N on ea te moles romani nominis urget:
Inq; tuis humeris tam leue fertur onus:
L usibus ut possis aduertere numen ineptis:
Excutiasq; oculis otia nostra tuis.
N unc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domãda:
Rhetica nunc præbent, Thraciaq; arma metum:
N unc petit Armenius pacem: nunc porrigit arcus
Parthus eques, timida captaq; signa manu:
N unc te prole tua iuuenem Germania sentit:
Bellaq; pro magno Cæsare Cæsar habet:
D eniq; ut in tanto, quantum non extitit unquam:
Corpore, pars nulla est, quæ labet imperij:
V rbs quoq; te, & legum lassat tutela tuarum:
Et morum: similes quos cupis esse tuis:
N ec tibi contingunt, quæ gentibus otia præstas:
Bellaq; cum multis irrequieta geris.
M iror in hoc igitur tantarum pondere rerum
Vnquam te nostros euoluisse iocos.
A t si (quod mallem) uacuus fortasse fuisses:
Nullum legisses crimen in arte mea.
I lla quidem fateor frontis non esse seueræ
Scripta: nec á tanto principe digna legi:

Non tamen iccirco legum contraria iuſſis
Sunt ea: romanas erudiuntq; nurus.
Ne'ue quibus ſcribam poſſis dubitare: libellus
Quattuor hos uerſus è tribus unus habet.
Eſte procul uittæ tenues, inſigne pudoris:
Quæq; tegis medios inſtita longa pedes:
Nil, niſi legitimum, conceſſaq; furta, canemus:
Inq; meo nullum carmine crimen erit.
Ecquid ab hac omnes rigidas ſummouimus arte:
Quas ſtola contingi, uittaq; ſumpta uetat?
At matrona poteſt alienis artibus uti:
Quodq; trahat, quamuis non doceatur, habet.
Nil igitur matrona legat: quia carmine ab omni
Ad delinquendum doctior eſſe poteſt.
Quodcunq; attigerit (ſiqua eſt ſtudioſa ſiniſtri)
Ad uitium mores inſtruet inde ſuos.
Sumpſerit annales (nihil eſt hirſutius illis)
Facta ſit unde parens Ilia nempe leget.
Sumpſerit Aeneadem, genitrix ubi prima: requiret
Aeneadum genitrix unde ſit alma Venus.
Perſequar inferius (modo ſi licet ordine ferri)
Poſſe nocere animis carminis omne genus.
Non tamen iccirco crimen liber omnis habebit:
Nil prodeſt, quod non lædere poſſit idem.
Igne quid utilius? ſiquis tamen urere tecta
Comparat: audaces inſtruit igne manus.
Eripit interdum, modo dat medicina ſalutem:
Quæq; iuuet monſtrat, quæq; ſit herba nocens.
Et latro, & cautus præcingitur enſe uiator:
Ille ſed inſidias, hic ſibi portat opem.

D iſcitur innocuas ut agat facundia cauſas:
Protegit hæc ſontes: immeritoſq; premit.
S ic igitur carmen, recta ſi mente legatur:
Conſtabit nulli poſſe nocere meum.
E t tandem uitium quicunq; hinc concipit: errat:
Et nimium ſcriptis arrogat ille meis.
V t tamen hoc fatear: ludi quoq; ſemina præbent
Nequitiæ: tolli tota theatra iube.
P eccandi cauſam quàm multis ſæpe dederunt:
Martia cum durum ſternit arena ſolum.
T ollatur circus: non tuta licentia circi eſt:
Hic ſedet ignoto iuncta puella uiro.
C um quædam ſpatientur in hac: ut amator eodem
Conueniat: quare porticus ulla patet?
Quis locus eſt templis auguſtior? hæc quoq; uitet,
In culpam ſiqua eſt ingenioſa ſuam.
C um ſteterit Iouis æde: Iouis ſuccurret in æde,
Quàm multas matres fecerit ille deus.
P roxima adoranti Iunonis templa ſubibit
Pellicibus multis indolüiſſe deam.
P allade conſpecta, natum de crimine uirgo
Suſtulerit quare quæret Erichthonium.
V enerit in templum magni tua numina Martis:
Stat Venus ultori iuncta uiro ante fores.
I ſidis æde ſedens cur hanc Saturnia quæret
Egerit ionio, boſphorioq; mari.
I n Venerem Anchiſes, in Lunam latmius heros,
In Cererem Iaſius, qui referatur, erit.
O mnia peruerſas poſſunt corrumpere mentes:
Stant tamen illa ſuis omnia tuta locis.

E t procul a' scripta solis meretricibus arte
Summouet ingenuas pagina prima manus.
Quæcunq; erumpit, qua non sinit ire sacerdos:
Protinus hæc uetiti criminis acta rea est.
N ec tamen est facinus uersus euoluere molles:
Multa licet castæ non facienda legant.
S æpe superalij nudas matrona seueri
Et ueneris stantes ad genus omne uidet.
C orpora uestales oculi meretricia cernunt:
Nec domino pœnæ res ea causa fuit.
A t cur in nostra nimia est lasciuia musa?
Cur'ue meus cuiquam suadet amare liber?
N il nisi peccatum, manifesta'q; culpa fatenda est:
Pœnitet ingenij, iudicij'q; mei.
C ur non argolicas potius quæ concidit armis:
Vexata est iterum carmine troia meo?
C ur tacui Thebas? & mutua uulnera fratrum?
Et septem portas sub duce quanq; suo?
N on mihi materiam bellatrix roma negabat:
Et pius est patriæ facta referre labor.
D eniq;, cum meritis impleueris omnia Cæsar:
Pars mihi de multis una canenda fuit.
V t'q; trahunt oculos radiantia lumina solis:
Traxissent animum sic tua facta meum.
A rguor immerito: tenuis mihi campus aratur:
Illud erat magnæ fertilitatis opus.
N on ideo debet pelago se credere: siqua
Audet in exiguo ludere cymba lacu.
F orsan & hoc dubitem numeris leuioribus aptus
Sim satis: in paruos sufficiam'q; modos.

At si me iubeas domitos Iouis igne gigantes
Dicere: conantem debilitabit onus.
Diuitis ingenij est immania Cæsaris acta
Condere: materia ne superetur opus.
Et tamen ausus eram: sed detrectare uidebar:
Quodq; nefas, damno uiribus esse tuis.
Ad leue rursus opus, iuuenilia carmina, ueni:
Et falso moui pectus amore meum.
Non equidem uellem: sed me mea fata trahebant:
Inq; meas pœnas ingeniosus eram.
Hei mihi cur didici? cur me docuere parentes?
Litteraq; est oculos ulla morata meos?
Hæc tibi me inuisum lasciuia fecit, ob artes,
Quas ratus es uetitos sollicitare toros.
Sed neq; me nuptæ didicerunt furta magistro:
Quodq; parum nouit, nemo docere potest.
Sic ego delitias, & mollia carmina feci:
Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.
Nec quisquam est adeo media de plebe maritus:
Vt dubius uitio sit pater ille meo.
Crede mihi distant mores à carmine nostro:
Vita uerecunda est, musa iocosa mea.
Magnaq; pars mendax operum est, et ficta meorũ:
Plus sibi permisit compositore suo.
Nec liber indicium est animi: sed honesta uoluntas
Plurima mulcendis auribus apta refert.
Accius esset atrox: conuiua Terentius esset:
Essent pugnaces, qui fera bella canunt.
Deniq; composui teneros non solus amores:
Composito pœnas solus amore dedi.

Quid nisi cum multo uenerem confundere uino
Præcepit lyrica teia musa senis?
Lesbia quid docuit Sappho, nisi amare puellas?
Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
Nec tibi Battiade nocuit: quod sæpe legenti
Delitias uersu fassus es ipse tuas.
Fabula iucundi nulla est sine amore Menandri:
Et solet hic pueris, uirginibusq; legi.
Ilias ipsa quid est aliud, nisi adultera? de qua
Inter amatorem pugna, uirumq; fuit?
Quid prius est illic flamma Chryseidos? aut quæ
Fecerit iratos rapta puella duces?
At quid Odyssea est, nisi fœmina propter amorem
Dum uir abest, multis una petita uiris?
Quid nisi Mæonides Venerem, Martemq; ligatos
Narrat in obscœno corpora prensa toro?
Vnde, nisi indicio magni sciremus Homeri
Hospitis igne duas incaluisse deas?
Omne genus scripti grauitate tragœdia uincit:
Hæc quoq; materiam semper amoris habet.
Nam qd in Hippolyto est nisi cæcæ flāma nouercæ?
Nobilis est Canace fratris amore sui.
Quid? non Tantalides agitante cupidine currus
Pisæam phrygijs uexit eburnus equis?
Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater
Concitus à læso fecit amore dolor.
Fecit amor subitas uolucres cum pellice regem:
Quæq; suum luget nunc quoq; mater Itym.
Si non Aëropen frater sceleratus amasset:
Auersos solis non legeremus equos.

Impia nec tragicos tetigisset Scylla cothurnos:
Ni patrium crinem desecuisset amor.
Qui legis Electran, & egentem mentis Orestem:
Aegysthi crimen, Tyndaridosq́; legis.
Nam quid de tetrico referam domitore Chimæræ?
Quem leto fallax hospita pene dedit?
Quid loquar Hermionen? quid te Schœneïa uirgo?
Teq́; mycenæo Phœbas amata duci?
Quid Danaën? Danaiq́; nurus? matremq́; Lyæi?
Hæmonaq́;? & noctes quæ coiere duas?
Quid generum Peliæ? quid Thesea? quid'ue Pelasgũ,
Iliacam tetigit qui rate primus humum?
Huc Iole, Pyrrhiq́; parens, huc Herculis uxor,
Huc accedat Hylas, Iliadesq́; puer.
Tempore deficiar, tragicos si persequar ignes:
Vixq́; meus capiet nomina nuda liber.
Est & in obscœnos deflexa tragœdia risus:
Multaq́; præteriti uerba pudoris habet.
Nec nocet authori, mollem qui fecit Achillem:
Infregisse suis fortia facta modis.
Iunxit Aristides milesia crimina secum:
Pulsus Aristides nec tamen urbe sua est.
Nec qui descripsit corrumpi semina matrum,
Eubius impuræ conditor historiæ.
Nec qui composuit nuper Sybaritida, fugit:
Nec qui concubitus non tacuere suos.
Suntq́; ea doctorum monimentis mista uirorum:
Muneribusq́; ducum publica facta patent.
Ne'ue peregrinis tantum defendar ab armis:
Et romanus habet multa iocosa liber.

V tq; suo martem cecinit grauis Ennius ore:
Ennius ingenio maximus, arte rudis:
E xplicat ut causas rapidi Lucretius ignis:
Causarumq; triplex uaticinatur opus:
S ic sua lasciuo cantata est sæpe Catullo
Fœmina: cui falsum Lesbia nomen erat:
N ec contentus ea, multos uulgauit amores:
In quibus ipse suum fassus adulterium est.
P ar fuit exigui, similisq; licentia Calui:
Detexit uarijs qui sua facta modis.
Quid referã Ticidæ? q̃d Memmi carmen? apud quos
Rebus adest nomen, nominibusq; pudor?
C inna quoq; his comes est: Cinnaq; procacior Anser:
Et leue Cornifici, parq; Catonis opus.
E t quorum libris modo dissimulata per illos
Nomine nunc legitur dicta Metelle tuo.
I s quoq; phasiacas argon qui duxit in undas:
Non potuit ueneris furta tacere suæ.
N ec minus Hortensi, nec sunt minus improba Serui
Carmina: quis dubitet nomina tanta sequi?
V ertit Aristidem Sisenna: nec obfuit illi
Historiæ turpes inseruisse iocos.
N on fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo:
Sed linguam nimio non tenuisse mero.
C redere iuranti durum putat esse Tibullus:
Hoc etiam de se quod neget illa uiro.
F allere custodem demum docuisse fatetur:
Seq; sua miserum nunc ait arte premi.
S æpe uelut gemmam dominæ signumq; probaret:
Per causam meminit se tetigisse manum.

V tq; refert, digitis sæpe est nutúq; locutus:
Et tacitam mensæ duxit in orbe notam:
E t quibus è suacis abeat de corpore liuor,
Impresso fieri qui solet ore docet.
D eniq; ab incauto nimium petit ille marito:
Se quoq; uti seruet: peccet ut illa minus.
S cit cui latretur, cum solus obambulet ipse:
Cui toties clausas excreet ante fores.
M ultáq; dat furti talis præcepta: docetq;
Qua nuptæ possint fallere ab arte uiros.
N ec fuit hoc illi fraudi: legitúrq; Tibullus:
Et placet: & iam te principe notus erat.
I nuenies eadem blandi præcepta Properti:
Districtus minima nec tamen ille nota est.
H is ego successi: quoniam præstantia candor
Nomina uiuorum dissimulare iubet.
N on timui (fateor) ne quà tot iere carinæ
Naufraga seruatis omnibus una foret.
S unt alijs scriptæ, quibus alea luditur, artes:
Hæc est ad uestros non leue crimen auos.
Quid ualeant tali: quo possis plurima iactu
Figere: damnosos effugiasq; canes.
T essera quos habeat numeros: distante uocato:
Mittere quo deceat, quo dare missa modo:
D iscolor ut recto grassetur limite miles:
Cum medius gemino calculus hoste perit.
V t mage uelle sequi sciat: & reuocare priorem:
Nec tuto fugiens incomitatus eat.
P arma sedet ternis instructa tabella lapillis:
In qua uicisse est continuasse suos.

Quiq; alij lusus (neq; enim nunc persequar omnes)
Perdere rem charam tempora nostra solent.
E ace cauit formas alius, iactusq; pilarum:
Hic artem nandi praecipit: ille trochi.
C omposita est alijs fuscandi cura coloris:
Hic epulis leges, hospitioq; dedit.
A lter humum, de qua fingantur pocula, monstrat:
Quaeq; docet liquido testa sit apta mero.
T alia luduntur fumoso mense decembri:
Quae iam non ulli composuisse nocet.
H is ego deceptus non tristia carmina feci:
Sed tristis nostros poena secuta iocos.
D eniq; non uideo tot de scribentibus unum
Quem sua perdiderit musa: repertus ego.
Quid si scripsissem mimos obscoena iocantes?
Qui semper iuncti crimen amoris habent.
I n quibus assidue cultus procedit adulter:
Verbaq; dat stulto callida nupta uiro.
N ubilis haec uirgo matronaq;, uirq;, puerq;
Spectat: & ex magna parte Senatus adest.
N ec satis incestis temerari uocibus aures:
Assuescunt oculi multa pudenda pati.
C umq; fefellit amans aliqua nouitate maritum:
Plauditur: & magno palma fauore datur.
Quodq; minus prodest, poena est lucrosa poëtae:
Tantaq; non paruo crimina praetor emit.
I nspice ludorum sumptus Auguste tuorum:
Empta tibi magno talia multa leges.
H aec tu spectasti: spectandaq; saepe dedisti:
Maiestas adeo comis ubiq; tua est.

L uminibus'q; tuis, totus quibus utitur orbis:
 Scenica uidisti lætus adulteria.
S cribere si fas est imitantes turpia mimos:
 Materiæ minor est debita pœna meæ.
A n genus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum?
 Quod'q; licet mimis, scena licere dedit?
E t mea sunt populo saltata poëmata sæpe:
 Sæpe oculos etiam detinuere tuos.
S cilicet in domibus uestris ut prisca uirorum
 Artifici fulgent corpora picta manu:
S ic quæ concubitus uarios, ueneris'q; figuras
 Exprimat: est aliquo parua tabella loco.
V t'q; sedet uultu fassus Telamonius iram:
 In'q; oculis facinus barbara mater habet:
S ic madidos siccat digitis Venus uda capillos:
 Et modo maternis tecta uidetur aquis.
B ella sonant alij telis instructa cruentis:
 Pars'q; tui generis, pars tua facta canit.
I nuida me spatio natura coërcuit arcto:
 Ingenio uires exiguas'q; dedit.
E t tamen ille tuæ felix Aeneidos author
 Contulit in tyrios arma, uirumq; toros:
N ec legitur pars ulla magis de corpore toto:
 Quàm non legitimo fœdere iunctus amor.
P hyllidis hic idem, teneræ'q; Amaryllidis ignes
 Bucolicis iuuenis luserat ante modis.
N os quoq; iam pridem scripto peccauimus isto:
 Supplicium patitur non noua culpa nouum.
C armina'q; edideram: cum te delicta notantem
 Præterij toties irrequietus eques.

E rgo quæ iuueni mihi non nocitura putaui
Scripta parum prudens: nunc nocuere seni.
S era redundauit ueteris uindicta libelli:
Distat & à meriti tempore pœna sui.
N e tamen omne meum credas opus esse remissum:
Sæpe dedi nostræ grandia uela rati.
S ex ego Fastorum scripsi, totidemq; libellos:
Cumq; suo finem mense uolumen habet.
I dq; tuo nuper scriptum sub nomine Cæsar
Et tibi sacratum, sors mea rupit opus.
E t dedimus tragicis scriptum regale cothurnis:
Quæq; grauis debet uerba cothurnus habet.
D ictaq; sunt nobis, quamuis manus ultima cœpto
Defuit: in facies corpora uersa nouas.
A tq; utinam reuoces animum paulisper ab ira:
Et uacuo iubeas hinc tibi pauca legi:
P auca quibus prima surgens ab origine mundi
In tua deduxi tempora Cæsar opus:
A spiceres quantum dederis mihi pectoris ipse:
Quoq; fauore animi teq;, tuosq; canam.
N on ego mordaci distrinxi carmine quenquam:
Nec meus ullius crimina uersus habet
C andidus à salibus suffusis felle refugi:
Nulla uenenato littera mista ioco est.
I nter tot populi, tot scripti millia nostri
Quem mea calliope læserit, unus ero.
N on igitur nostris ullum gaudere quiritem
Auguror, at multos indoluisse, malis.
N ec mihi credibile est quenquam insultare iacenti:
Gratia candori siqua relata meo est.

His precor, atq; alijs possint tua numina flecti
O pater, o patriæ cura, salusq; tuæ.
Non ut in ausoniam redeam: nisi forsitan olim,
Cum longo pœnæ tempore uictus eris:
Tutius exilium, pauloq; quietius oro:
Vt par delicto sit mea pœna suo.

TRISTIVM LIBER TERTIVS.

m Issus in hanc uenio timide liber exulis urbem.
Da placidam fesso lector amice manum.
Ne'ue reformida, ne sim tibi forte pudori.
Nullus in hac charta uersus amare docet.
Nec domini fortuna mei est, ut debeat illam
Infelix ullis dissimulare iocis.
Id quoq; quod uiridi quondam male lusit in æuo:
Heu nimium serò damnat & odit opus.
Inspice quid portem: nihil hic nisi triste uidebis:
Carmine temporibus conueniente suis.
Clauda quod alterno subsidunt carmina uersu:
Vel pedis hoc ratio, uel uia longa facit.
Quod neq; sum cedro flauus, nec pumice leuis:
Erubui domino cultior esse meo.
Littera suffusas quod habet maculosa lituras:
Læsit opus lachrymis ipse poeta suum.
Siqua uidebuntur casu non dicta latine:
In qua scribebat, barbara terra fuit.

D icite lectores, si non graue, qua' sit eundum:
Quasq; petam sedes hospes in urbe liber.
H aec ubi sum furtim lingua titubante locutus:
Qui mihi monstraret uix fuit unus iter.
D i tibi dent, nostro quod non tribuere poëtae,
Molliter in patria uiuere posse tua.
D uc age: nanq; sequar: quamuis terraq;, mariq;
Longinquo referam lassus ab orbe pedem.
P aruit: & ducens haec. sunt fora Caesaris inquit:
Haec est a' sacris quae uia nomen habet.
H ic locus est Vestae: qui Pallada seruat, & ignem:
Haec fuit antiqui regia parua Numae.
I nde petens dextram, porta est ait ista palati:
Hic stator: hoc primum condita Roma loco est.
S ingula dum miror: uideo fulgentibus armis
Conspicuos postes, tectaq; digna deo.
E t Iouis haec dixi domus est: quod ut esse putarem,
Augurium menti querna corona dabat.
C uius ut accepi dominum, non fallimur inquam:
Et magni uerum est hanc Iouis esse domum.
C ur tamen opposita uelatur ianua lauro?
Cingit & augustas arbor opaca comas?
A n quia perpetuos meruit domus ista triumphos?
An quia Leucadio semper amata deo?
I psa'ne quod festa est? an quod facit omnia festa?
Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?
V tq; uiret semper laurus, nec fronde caduca
Carpitur: aeternum sic habet illa decus.
C ausa superpositae scripto testata coronae
Seruatos ciues indicat huius ope.

A dijce seruatis unum pater optime ciuem:
Qui procul extremo pulsus in orbe latet.
In quo pœnarum, quas se meruisse fatetur,
Non facinus causam, sed suus error habet.
Me miserum, uereorq; locum, uereorq; potentem:
Et quatitur trepido littera nostra metu.
Aspicis exangui chartam pallere colore?
Aspicis alternos intremuisse pedes?
Quandocunq; precor nostro placata parenti
Isdem sub dominis aspiciare domus.
Inde timore pari gradibus sublimia celsis
Ducor ad intonsi candida templa dei.
Signa peregrinis ubi sunt alterna columnis
Belides, & stricto barbarus ense pater:
Quæq; uiri docto ueteres fecere, nouiq;
Pectore, lecturis inspicienda patent.
Quærebam fratres: exceptis scilicet illis:
Quos suus optaret non genuisse pater.
Quærentem frustra custos è sedibus illis
Præpositus sancto iussit abire loco.
Altera templa peto uicino iuncta theatro:
Hæc quoq; erant pedibus non adeunda meis:
Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis
Atria, libertas tangere passa sua est.
In genus authoris miseri fortuna redundat:
Et patimur nati quam tulit ipse fugam.
Forsitan & nobis olim minus asper, & illi
Euictus longo tempore Cæsar erit.
Di precor: atq; adeo (neq; enim mihi turba roganda est)
Cæsar ades uoto maxime diue meo.

Interea,

I nterea, quoniam statio mihi publica clausa est:
Priuato liceat delituisse loco.
V os quoq; si fas est, confusa pudore repulsæ,
Sumite plebeiæ carmina nostra manus.

ELEGIA II.

E Rgo erat in fatis Scythiam quoq; uisere nostris?
Quæq; lycaonio terra sub axe iacet?
N ec uos Pierides, nec stirps Latonia uestro
Docta sacerdoti turba tulistis opem.
N ec mihi quod lusi uero sine crimine prodest:
Quodq; magis uita, musa iocosa mea est.
P lurima sed pelago, terráq; pericula passum
Vstus ab assiduo frigore pontus habet.
Quiq; fugax rerum, securáq; in otia natus
Mollis & impatiens ante laboris eram:
V ltima nunc patior: nec me mare portubus orbum
Perdere, diuersæ nec potuere uiæ:
S uffecitq; malis animus: nam corpus ab illo
Accepit uires: uixq; ferenda tulit.
D um tamen & uentis dubius iactabar & undis:
Fallebat curas, ægráq; corda labor.
V t uia finita est: & opus requieuit eundi:
Et pœnæ tellus est mihi facta meæ:
N il nisi flere libet: nec nostro parcior imber
Lumine, quàm uerna de niue manat aqua.
R oma domusq; subit, desyderiumq; locorum,
Quidquid & amissa restat in urbe mei.
H ei mihi quod toties nostri pulsata sepulchri

Ianua, sed nullo tempore aperta fuit.
Cur ego tot gladios fugi? toties'q; minata
Obruit infelix nulla procella caput?
Di, quos experior nimium constanter iniquos:
Participes iræ quàm deus unus habet:
Extimulate precor cessantia fata: meiq;
Interitus clausas esse uetate fores.

ELEGIA III.

HAec mea si casu miraris epistola quare
Alterius digitis scripta sit: æger eram.
Aeger in extremis ignoti partibus orbis,
Incertus'q; meæ penè salutis eram.
Quem mihi nunc animum dira regione iacenti
Inter Sauromatas esse, Getasq; putas?
Nec cœlum patior: nec aquis assueuimus istis:
Terra'q; nescio quo non placet ipsa modo.
Non domus apta satis: non hic cibus utilis ægro:
Nullus apollinea qui leuet arte malum est.
Non qui soletur: non qui labentia tarde
Tempora narrando fallat: amicus adest.
Lassus in extremis iaceo populis'q;, locisq;:
Et subit affectu nunc mihi quidquid abest.
Omnia cum subeant: uincis tamen omnia coniux:
Et plus in nostro pectore parte tenes.
Te loquor absentem: te uox mea nominat unam:
Nulla uenit sine te nox mihi: nulla dies.
Quin etiam sic me dicunt aliena locutum:
Vt foret amentis nomen in ore tuum.

S i iam deficiam: suppressáq; lingua palato
Vix instillato restituenda mero:
N untiet huc aliquis dominam uenisse: resurgam:
Spesq; tui nobis causa uigoris erit.
E rgo ego sum uitæ dubius: tu forsitan istic
Iucundum nostri nescia tempus agis.
N on agis affirmo: liquet hoc charissima nobis,
Tempus agi sine me non nisi triste tibi.
S i tamen impleuit mea sors quos debuit annos:
Et mihi uiuendi tam cito finis adest.
Quantum erat o' magni perituro parcere diui:
Vt saltem patria contumularer humo.
V el pœna in mortis tempus dilata fuisset:
Vel præcepisset mors properata fugam.
I nteger hanc potui nuper bene reddere uitam:
Exul ut occiderem, nunc mihi uita data est.
T am procul ignotis igitur moriemur in oris?
Et fient ipso tristia fata loco?
N ec mea consueto languescent corpora lecto?
Depositum nec me qui fleat, ullus erit?
N ec dominæ lachrymis in nostra cadentibus ora
A ccedent animæ tempora parua meæ?
N ec mandata dabo? nec cum clamore supremo
Languentes oculos claudet amica manus?
S ed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulchri
Indeploratum barbara terra teget?
E cquid, ubi audieris, tota turbabere mente?
Et feries pauida pectora fida manu?
E cquid in has frustra tendens tua brachia partes
Clamabis miseri nomen inane uiri?

P arce tamen lacerare genas: nec scinde capillos:
Non tibi nunc primum lux mea raptus ero.
C um patriam amisi: tunc me perijsse putato:
Et prior, & grauior mors fuit illa mihi.
N unc, si forte potes, sed non potes, optima coniux
Finitis gaude tot mihi morte malis.
Quod potes, extenua forti mala corde ferendo:
Ad mala iampridem non rude pectus habes.
A tq; utinam pereant animæ cum corpore nostræ:
Effugiatq; auidos pars mea nulla rogos.
N am si morte carens uacuas uolat altus in auras
Spiritus: & samij sunt rata dicta senis:
I nter sarmaticas romana uagabitur umbras:
Perq; feros manes hospita semper erit.
O ssa tamen facito parua referantur in urna:
Sic ego non etiam mortuus exul ero.
N on uetat hoc quisquam: fratrem thebana perem-
Supposuit tumulo rege uetante soror. (ptum
A tq; ea cum folijs, & amomi puluere misce:
Inq; suburbano condita pone loco.
Quosq; legat uersus oculo properante uiator,
Grandibus in tumuli marmore cæde notis.
H ic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum
Ingenio perij Naso poëta meo.
A t tibi, qui transis, ne sit graue, quisquis amasti,
Dicere: Nasonis molliter ossa cubent.
H oc satis in tumul o est: etenim maiora libelli,
Et diuturna magis sunt monimenta mei:
Quos ego confido, quamuis nocuere, daturos
Nomen, & authori tempora longa suo.

Tu tamen extincto feralia munera semper,
 Deq; tuis lachrymis humida serta dato.
Quamuis in cinerem corpus mutauerit ignis:
 Sentiet officium mœsta fauilla pium.
Scribere plura libet: sed uox mihi fessa loquendo
 Dictandi uires, siccaq; lingua negat.
Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
 Quod, tibi qui mittit, non habet ipse: uale.

ELEGIA IIII.

O Mihi chare quidem semper, sed tempore duro
 Cognite: res postquam procubuere meæ:
Vsibus edocto si quidquam credis amico:
 Viue tibi: & longe nomina magna fuge.
Viue tibi: quantumq; potes prælustria uita.
 Sæuum prælustri fulmen ab arce uenit.
Nam quanquam soli possunt prodesse potentes:
 Non prosit potius siquis obesse potest.
Effugit hybernas demissa antemna procellas:
 Lataq; plus paruis uela timoris habent.
Aspicis, ut summa cortex leuis innatat unda:
 Cum graue nexa simul retia mergat onus?
Hæc ego si monitor monitus prius ipse fuissem:
 In qua debebam, forsitan urbe forem.
Dum tecum uixi: dum me leuis aura ferebat:
 Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano: uix hoc tamen euenit ipsum:
 Sic cadit: ut tacta surgere possit humo.
At miser Elpenor tecto delapsus ab alto

Occurrit regi flebilis umbra suo.
Quid fuit, ut tutas agitaret Dædalus alas?
Icarus immensas nomine signet aquas?
Nempe quod hic alte, demissius ille uolabat:
Nam pennas ambo non habuere suas.
Crede mihi bene qui latuit, bene uixit: & intra
Fortunam debet quisq; manere suam.
Non foret Eumenides orbus: si filius eius
Stultus achilleos non adamasset equos.
Nec natum in flamma uidisset, in arbore natas:
Cœpisset genitor si Phaëthonta Merops.
Tu quoq; formida nimium sublimia semper:
Propositiq; precor contrahe uela tui.
Nam pede inoffenso spatium decurrere uitæ
Dignus es: & fato candidiore frui.
Quæ pro te ut uoueam miti pietate mereris,
Hæsuraq; mihi tempus in omne fide.
Vidi, ego te tali uultu mea fata gementem:
Qualem credibile est ore fuisse meo.
Nostra tuas uidi lachrymas super ora cadentes:
Tempore quas uno fidaq; uerba bibi.
Nunc quoq; summotum studio defendis amicum:
Et mala uix ulla parte leuanda leuas.
Viue sine inuidia: mollesq; inglorius annos
Exige: amicitias & tibi iunge pares.
Nasonisq; tui, quod adhuc non exulat unum,
Nomen ama: scythicus cætera pontus habet.
Proxima syderibus tellus Erymanthidos Vrsæ
Me tenet, astricto terra perusta gelu.
Bosporus & Tanais superant, scythiæq; paludes,

Vix'q; satis noti nomina pauca loci.
V lterius nihil est, nisi non habitabile frigus.
Heu quàm uicina est ultima terra mihi.
A t longe patria est: longe charissima coniux:
Quidquid & hæc nobis post duo dulce fuit.
S ic tamen hæc absunt: ut quæ contingere non est
Corpore: sint animo cuncta uidenda meo.
A nte oculos errat domus, urbs, & forma locorum:
Succedunt'q; suis singula facta locis.
C oniugis ante oculos, sicut præsentis imago est:
Illa meos casus ingrauat: illa leuat.
I ngrauat hæc, q̄d abest: leuat hæc, q̄d præstat amorem:
Impositum'q; sibi firma tuetur onus.
V os quoq; pectoribus nostris hæretis amici:
Dicere quos cupio nomine quenq; suo:
S ed timor officium cautus compescit: & ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.
A nte uolebatis: gratiq; erat instar amoris:
Versibus in nostris nomina uestra legi.
Quod quoniam est anceps: intra mea pectora quenq;
Alloquar: & nulli causa timoris ero.
N ec meus indicio latitantes uersus amicos
Protrahet: occulte siquis amauit: amet.
S cite tamen, quamuis longa regione remotus,
Absim: uos animo semper adesse meo.
E t qua quisq; potest oro, mala nostra leuate:
Fidam proiecto ne'ue negate manum.
P rospera sic uobis maneat fortuna: nec unquam
Contacti simili sorte rogetis idem.

ELEGIA V.

u Sus amicitiæ tecum mihi paruus, ut illam
Non ægre possis dissimulare: fuit:
N i me complexus uinclis propioribus esses
Naue mea uento forsan eunte suo.
V t cecidi: cunctiq; meam fugere ruinam:
Versáq; amicitiæ terga dedere meæ:
A usus es igne Iouis percussum tangere corpus:
Et deploratæ limen adire domus.
I dq; recens præstas nec longo cognitus usu,
Quod ueterum misero uix duo tres'ue mihi.
V idi ego confusos uultus: uisosq; notaui:
Osq; madens fletu, pallidiusq; meo:
E t lachrymas cernens in singula uerba cadentes,
Ore meo lachrymas, auribus illa, bibi:
B rachiáq; excepi mœsto pendentia collo:
Et singultantis oscula mista sonis.
S um quoq; Care tuis defensus uiribus absens:
Scis Carum ueri nominis esse loco.
M ultáq; præterea manifesti signa fauoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
D i tibi posse tuos tribuant defendere semper:
Quos in materia prosperiore iuues.
S i tamen interea quid in his ego perditus oris,
Quod te credibile est quærere: quæris agam.
S pe trahor exigua: quam tu mihi demere noli:
Tristia leniri numina posse dei.
S eu temere expecto: siue hoc contingere fas est:
Tu mihi quod cupio fas precor esse proba.

Quæq; tibi est linguæ facundia, confer in illud:
Vt doceas uotum posse ualere meum.
Quo quisq; est maior: magis est placabilis iræ:
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis est prostrare leoni:
Pugna suum finem, cum iacet hostis, habet.
At lupus, & turpes instant morientibus ursi:
Et quæcunq; minor nobilitate fera est.
Maius apud Troiam forti quid habemus Achille?
Dardanij lachrymas non tulit ille senis.
Quæ ducis Emathij fuerit clementia, Pharos,
Præclariq; docent funeris exequiæ.
Ne'ue hominum referam flexas ad mitius iras:
Iunonis gener est, qui prius hostis erat.
Deniq; non possum nullam sperare salutem:
Cum non sit pœnæ causa cruenta meæ.
Non mihi quærenti pessundare cuncta, petitum
Cæsareum caput est: quod caput orbis erat.
Non aliquid dixit, uiolentáq; lingua locuta est:
Lapsa'ue sunt nimio uerba profana mero.
Inscia quod crimen uiderunt lumina: plector:
Peccatum'q; oculos est habuisse meos.
Non equidem totam possum defendere culpam:
Sed partem nostri criminis error habet.
Spes igitur superest, facturum ut molliat ipse
Mutati pœnam conditione loci.
Hoc utinam nitidi solis prænuntius ortus
Afferat admisso lucifer albus equo.

ELEGIA VI.

f Oedus amicitiæ non uis charissime nostræ,
Nec, si forte uelis, dissimulare potes.
D onec enim licuit, nec te mihi charior alter,
Nec tibi me tota iunctior urbe fuit.
I sq; erat usque adeo populo testatus, ut esset
Penè magis quàm tu, quamq; ego notus, amor.
Quiq; est in charis animi tibi candor amicis:
Cognitus est isti, quem colis ipse, uiro.
N il ita cælabas: ut non ego conscius essem:
Pectoribusq; dabas multa tegenda meis.
C uiq; ego narrabam secreti quidquid habebam,
Excepto, quod me perdidit: unus eras.
I d quoq; si scisses: saluo fruerere sodali:
Consilioq; forem, sospes amice tuo.
S ed mea me in pœnam nimirum fata trahebant.
Omne bonæ claudunt utilitatis iter.
S iue malum potui tamen hoc uitare cauendo:
Seu ratio fatum uincere nulla ualet:
T u tamen ó nobis usu iunctissime longo
Pars desyderij maxima penè mei:
S is memor: & siquas fecit tibi gratia uires:
Illas pro nobis experiare, rogo.
N uminis ut læsi fiat mansuetior ira:
Mutatoq; minor sit mea pœna loco.
I dq; ita: si nullum scelus est in pectore nostro:
Principiumq; mei criminis error habet.
N ec breue, nec tutum est, quo sint mea, dicere, casu
Lumina funesti conscia facta mali:

M ens'q; reformidat, ueluti sua uulnera, tempus
Illud: & admonitu fit nouus ipse dolor.
E t quæcunq; adeo possint afferre pudorem:
Illa tegi cæca condita nocte decet.
N il igitur referam nisi me peccasse: sed illo
Præmia peccato nulla petita mihi.
S tultitiam'q; meum crimen debere uocari:
Nomina si factis reddere uera uelis.
Quæ si non ita sunt: alium, quo longius absim,
Quære: suburbana hic est mihi terra locus.

ELEGIA VII.

u; Ade salutatum subito perarata Perhillam
Littera sermonis fida ministra mei.
A ut illam inuenies dulci cum matre sedentem:
Aut inter libros, pieridas'q; suas.
Quidquid aget, cum te scierit uenisse, relinquet:
Nec mora, quid uenias, quid'ue requiret, agam.
V iuere me dices: sed sic, ut uiuere nolim:
Nec mala tam longa nostra leuata mora.
E t tamen ad musas, quamuis nocuere, reuerti:
Apta'q; in alternos cogere uerba pedes.
T u quoq; dic studijs communibus ecquid inhæres?
Docta'q; non patrio carmina more canis?
N am tibi cum faciae mores natura pudicos,
Et raras dotes, ingenium'q; dedit.
H oc ego pegasidas deduxi primus ad undas:
Ne male fœcundæ uena periret aquæ:
P rimus id aspexi teneris in uirginis annis:

Vtq́; pater natæ duxq́;, comesq; fui.
Ergo si remanent ignes tibi pectoris ijdem:
Sola tuum uates Lesbia uincet opus.
Sed uereor, ne nunc mea te fortuna retardet:
Postq́; meos casus sit tibi pectus iners.
Dum licuit, tua sæpe mihi, tibi nostra legebam:
Sæpe tui iudex, sæpe magister eram.
Aut ego præbebam factis modo uersibus aures:
Aut, ubi cessaras, causa ruboris eram.
Forsitan exemplo, quia me læsere libelli:
Tu quoq; sis pœnæ facta ruina meæ.
Pone Perhilla metum: tantummodo fœmina nulla,
Ne'ue uir à scriptis discat amare tuis.
Ergo desidiæ remoue doctissima causas:
Inq́; bonas artes, & tua sacra redi.
Ista decens facies longis uitiabitur annis:
Rugaq́; in antiqua fronte senilis erit:
Inijcietq; manum formæ damnosa senectus:
Quæ strepitum passu non faciente uenit:
Cumq́; aliquis dicet, fuit hæc formosa, dolebis:
Et speculum mendax esse querere tuum.
Sunt & opes modicæ, cum sis dignissima magnis:
Finge sed immensis censibus esse pares.
Nempe dat & quodcunq; libet fortuna, rapitq;:
Irus & est subito, qui modo Crœsus erat.
Singula ne referam, nil non mortale tenemus
Pectoris exceptis, ingenijq́; bonis.
En ego cum patria caream, uobisq́;, domoq;:
Raptaq́; sint, adimi quæ potuere, mihi.
Ingenio tamen ipse meo comitorq́;, fruorq;:

Cæsar in hoc potuit iuris habere nihil.
Qui licet hanc sæuo uitam mihi finiat ense:
Me tamen extincto fama superstes erit.
D umq́; suis uictrix septem de montibus orbem
Prospiciet domitum martia roma: legar.
T u quoq;, quàm studij maneat felicior usus:
Effuge uenturos qua potes usq; rogos.

ELEGIA VIII.

n Vnc ego Triptolemi cuperē cōscēdere currus:
Misit in ignotam qui rude semen humum.
N unc ego Medeæ uellem frenare dracones:
Quos habuit fugiens arce Corinthe tua.
N unc ego iactandas optarem sumere pennas:
Siue tuas Perseū, Dædale siue tuas.
V t tenera nostris cedente uolatibus aura
Aspicerem patriæ dulce repente solum:
D esertæq; domus uultus, memoresq́; sodales,
Charaq́; præcipuæ coniugis ora meæ.
S tulte quid hæc frustra uotis puerilibus optas?
Quæ non ulla tibi fertq́;, feretq; dies.
S i semel optandum est: Augusti numen adora:
Et quem sensisti rite precare deum.
I lle tibi pennasq́; potest currusq́; uolucres
Tradere: det reditum: protinus ales eris.
S i precer hæc (neq; enim possum maiora precari)
Ne mea sint timeo uota modesta parum.
F orsitan hoc olim, cum iam satiauerit iram:
Tunc quoq; sollicita mente, rogandus erit.

Quod minus interea est, instar mihi muneris ampli:
Ex his me iubeat quolibet ire locis.
Nec cœlum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec auræ:
Hei mihi perpetuus corpora langor habet.
Seu uitiant artus ægræ contagia mentis:
Siue mei causa est in regione mali.
Vt tetigi pontum uexant insomnia: uixq;
Ossa tegit macies: nec iuuat ora cibus.
Quiq; per autumnum percussis frigore primo
Est color in folijs, quæ noua læsit hyems:
Is mea membra tenet: nec uiribus alleuor ullis:
Et nunquam queruli causa doloris abest.
Nec melius ualeo quàm corpore, mente: sed ægra est
Vtraq; pars æque: binaq; damna fero.
Hæret & ante oculos ueluti spectabile corpus
Astans fortunæ forma uidenda meæ.
Cumq; locos, moresq; hominum, cultusq;, sonumq;
Cernimus: & quid sim, quid fuerimq; subit:
Tantus amor necis est: querar ut de Cæsaris ira:
Quod non offensas uindicet ense suas:
At quoniam semel est odio ciuiliter usus:
Mutato leuior sit fuga nostra loco.

ELEGIA IX.

Hic quoq; sunt igitur graiæ (qs crederet?) urbes
Inter inhumanæ nomina barbariæ?
Huc quoq; Mileto missi uenere coloni?
Inq; getis graias constituere domos?
Sed uetus huic nomen, positaq; antiquius urbe,

Constat ab Absyrti cæde fuisse loco.
N am rate, quæ cura pugnacis facta Mineruæ
Per non tentatas prima cucurrit aquas:
I mpia desertum fugiens Medea parentem
Dicitur his remos applicuisse uadis:
Quem procul ut uidit tumulo speculator ab alto:
Hospes ait nosco colchide uela, uenit.
D um trepidant Minyæ: dum soluitur aggere funis:
Dum sequitur celeres anchora tracta manus:
C onscia percussit meritorum pectora colchis
Ausa atq; ausura multa nefanda manu:
E t, quanquam superest ingens audacia menti:
Pallor in attonitæ uirginis ore fuit.
E rgo ubi prospexit uenientia uela: tenemur:
Et pater est aliqua fraude morandus, ait.
D um quid agat quærit: dũ uersat in omnia uultus:
Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
C uius ut oblata est præsentia: uicimus inquit:
Hic mihi morte sua causa salutis erit.
P rotinus ignari nec quidquam tale timentis
Innocuum rigido perforat ense latus:
A tq; ita diuellit, diuulsaq; membra per agros
Dissipat, in multis inuenienda locis:
N eu pater ignoret: scopulo proponit in alto
Pallentesq; manus, sanguineumq; caput:
V t genitor luctuq; nouo tardetur: & artus
Dum legit extinctos: triste retardet iter.
I nde Tomos dictus locus hic: quia fertur in illo
Membra soror fratris consecuisse sui.

ELEGIA X.

S Iquis adhuc istic meminit Nasonis adempti:
Et superest sine me nomen in urbe meum:
S uppositum stellis nunquam tangentibus æquor
Me sciat in media uiuere barbaria.
S auromatæ cingunt fera gens, bessiq;, getæq;:
Quàm non ingenio nomina digna meo.
D um tamen aura tepet: medio defendimur Istro:
Ille suis liquidus bella repellit aquis.
A t cum tristis hyems squalentia protulit ora:
Terraq; marmoreo candida facta gelu:
D um patet & boreas, & nix iniecta sub arcto:
Tum patet has gentes axe tremente premi.
N ix iacet: & iactam nec sol, pluuiæ ue resoluunt:
Indurat boreas: perpetuamq; facit.
E rgo, ubi deliquit non dum prior: altera uenit:
Et solet in multis bima manere locis:
T antaq; commoti uis est Aquilonis: ut altas
Aequet humo turres: tectaq; rapta ferat.
P ellibus, & sutis arcet mala frigora bracis:
Oraq; de toto corpore sola patent.
S æpe sonant moti glacie pendente capilli:
Et nitet inducto candida barba gelu:
N udaq; consistunt formam seruantia testæ
Vina: nec hausta meri sed data frusta bibunt.
Quid loquar ut cuncti concrescunt frigore riui?
Deq; lacu fragiles effodiuntur aquæ?
I pse, papyrifero qui non angustior amne,
Miscetur uasto multa per ora freto:

Cœruleos

C aeruleos uentis latices durantibus Ister
Congelat: & tectis in mare serpit aquis:
Quaq; rates ierant, pedibus nunc itur: & undas
Frigore concretas ungula pulsat equi:
Perq; nouos pontes subter labentibus undis
Ducunt sarmatici barbara plaustra boues.
Vix equidem credar: sed cum sint praemia falsi
Nulla: ratam debet testis habere fidem.
Vidimus ingentem glacie consistere pontum:
Lubricaq; immotas testa premebat aquas.
Nec uidisse sat est: durum calcauimus aequor:
Vndaq; non udo sub pede summa fuit.
Si tibi tale fretum quondam Leandre fuisset:
Non foret angustae mors tua crimen aquae.
Tum neq; se pandi possunt delphines in auras
Tollere: conantes dura coërcet hyems.
Et quamuis boreas iactatis insonet alis:
Fluctus in obsesso gurgite nullus erit.
Inclusaeq; gelu stabunt, ut marmore puppes:
Nec poterit rigidas findere remus aquas.
Vidimus in glacie pisces haerere ligatos:
Sed pars ex illis tum quoq; uiua fuit.
Siue igitur nimij boreae uis saeua marinas,
Siue redundatas flumine cogit aquas.
Protinus aequato siccis aquilonibus Istro:
Inuehitur celeri barbarus hostis equo.
Hostis equo pollens, longeq; uolante sagitta
Vicinam late depopulatur humum.
Diffugiunt alij: nullisq; tuentibus agros
Incustoditae diripiuntur opes.

R uris opes paruæ, pecus, & stridentia plaustra:
Et quas diuitias incola pauper habet.
P ars agitur uinctis post tergum capta lacertis
Respiciens frustra rura, laremq; suum.
P ars cadit hamatis misere confixa sagittis:
Nam uolucri ferro tinctile uirus inest.
Quæ nequeunt secum ferre, aut abducere, perdunt:
Et cremat insontes hostica flamma casas.
T um quoq;, cum pax est, trepidant formidine belli:
Nec quisquam presso uomere sulcat humum.
A ut uidet, aut metuit locus hic, quem non uidet, hostem:
Cessat iners rigido terra relicta situ.
N on hic pampinea dulcis latet uua sub umbra:
Nec cumulant altos feruida musta lacus.
P oma negat regio: nec haberet Acontius, in quo
Scriberet hic dominæ uerba legenda suæ.
A spiceres nudos sine fronde, sine arbore campos:
Heu loca felici non adeunda uiro.
E rgo tam late pateat cum maximus orbis,
Hæc est in pœnas terra reperta meas.

ELEGIA XI.

S Iquis es: insultes qui casibus improbe nostris:
Meq; reum dempto fine cruentus agas:
N atus es e scopulis: nutritus lacte ferino:
Et dicam silices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior, quo se tua porrigat ira
Restat? quid'ue meis cernis abesse malis?
B arbara me tellus, & inhospita littora ponti,
Cumq; suo borea mænalis ursa uidet.

N ulla mihi cum gente fera commercia linguæ:
Omnia solliciti sunt loca plena metus.
V tq; fugax auidis ceruus deprensus ab ursis:
Cincta'ue montanis ut pauet agna lupis:
S ic ego belligeris a`gentibus undiq; septus
Terreor, hoste meum pene` premente latus.
V tq; sit exiguum pœnæ: quod coniuge chara,
Quod patria careo, pignoribus'q; meis:
V t mala nulla feram: nisi nudam Cæsaris iram:
Nuda parum nobis Cæsaris ira mali est?
E t tamen est aliquis: qui uulnera cruda retractet:
Soluat & in mores ora diserta meos.
I n causa facili quemuis licet esse disertum:
Et minimæ uires frangere quassa ualent.
S ubruere est arces & stantia mœnia uirtus:
Quamlibet ignaui præcipitata premunt.
N on sum, qui fuerã: quid inanem proteris umbrã?
Quid cinerem saxis busta'q; nostra petis?
H ector erat tunc cum bello certabat: & idem
Tractus ab hæmonio non erat Hector equo:
M e quoq;, quem noras olim, non esse memento.
Ex illo superant hæc simulachra uiro.
Quid simulachra ferox dictis incessis amaris?
Parce precor manes sollicitare meos.
O mnia uera puta mea crimina: nil sit in illis,
Quod magis errorem quàm scelus esse putes.
P endimus en profugi (satia tua pectora) pœnas
Exilio'q; graues, exilij'q; loco.
C arnifici mea flenda potest fortuna uideri:
Te tamen est uno iudice mersa parum.

Sæuior es tristi Busiride: sæuior illo,
Qui falsum lento torruit igne bouem.
Quiq; bouem siculo fertur donasse tyranno:
Et dictis artes conciliasse suas.
Munere in hoc rex est usus, sed imagine maior:
Nec sola est operis forma probanda mei.
Aspicis à dextra latus hoc adapertile tauri?
Hac tibi quem perdes coniiciendus erit.
Protinus inclusum lentis carbonibus ure:
Mugiet: & ueri uox erit illa bouis.
Pro quibus inuentis, ut munus munere penses:
Da precor ingenio præmia digna meo.
Dixerat: at Phalaris, pœnæ mirande repertor
Ipse tuum præsens imbue dixit opus.
Nec mora: monstratis crudeliter ignibus ustus
Exhibuit geminos ore gemente sonos.
Quid mihi cum siculis? inter scythiasq;, getasq;?
Ad te (quisquis is es) nostra querela redit.
Utq; sitim nostro possis explere cruore:
Quantaq; uis auido gaudia corde feras:
Tot mala sum fugiens tellure, tot æquore passus:
Te quoq; ut auditis posse dolere putem.
Crede mihi, si sit nobis collatus Vlysses:
Neptuniq; minor, quàm Iouis ira fuit.
Ergo quicunq; es, rescindere crimina noli:
Deq; graui duras uulnere tolle manus:
Utq; meæ famam tenuent obliuia culpæ:
Facta cicatricem ducere nostra sine.
Humanæq; memor sortis, quæ tollit eosdem,
Et premit: incertas ipse uerere uices.

Et quoniam, fieri quod nunquam posse putaui:
Est tibi de rebus maxima cura meis:
Non est quod timeas: fortuna miserrima nostra est:
Omne trahit secum Cæsaris ira malum.
Quod magis ut liqueat: ne'ue hoc ego fingere credar:
Ipse uelim pœnas experiare meas.

ELEGIA XII.

f Rigora iam Zephyri minuunt: anno'q; peracto
Longior antiquis uisa Mæôtis hyems:
Impositam'q; sibi qui non bene pertulit Hellen:
Tempora nocturnis æqua diurna facit:
Iam uiolas pueri'q; legunt, hilares'q; puellæ,
Rura'q; quæ nullo nata serente ferunt:
Prata'q; pubescunt uariorum flore colorum:
Indocili'q; loquax gutture uernat auis:
Ut'q; malæ crimen matris deponat hirundo:
Sub trabibus cunas tecta'q; parua facit:
Herba'q;, quæ latuit cerealibus obruta sulcis:
Exerit è tepida molle cacumen humo:
Quo'q; loco est uitijs, de palmite gemma mouetur:
Nam procul à getico littore uitis abest:
Quo'q; loco est arbor, turgescit in arbore ramus:
Nam procul à geticis finibus arbor abest.
Otia nunc istic: iunctis'q; ex ordine ludis
Cedunt uerbosi garrula bella fori.
Lusus equo nunc est: leuibus nunc luditur armis:
Nunc pila, nunc celeri uertitur orbe trochus.
Nunc, ubi perfusa est oleo labente iuuentus:

Defessos artus uirgine tingit aqua.
S cena uiget: studijsq; fauor distantibus ardet:
Cumq; tribus resonant terna theatra foris.
O quater & quoties non est numerare beatum
Non interdicta cui licet urbe frui.
A t mihi sentitur nix uerno sole soluta:
Quæq; lacu duro non fodiantur aquæ:
N ec mare concrescit glacie: nec, ut ante, per Istrū
Stridula sauromates plaustra bubulcus agit.
S i tamen incipiunt aliquæ huc adnare carinæ:
Hospitaq; in ponti littore puppis adest:
S edulus occurram nautæ: dictaq; salute
Quid ueniat quæram, quisue, quibusue locis.
I lle quidem mirum, nisi de regione propinqua:
Non nisi uicinas tutus araret aquas.
R arus ab Italia tantum mare nauita transit:
Littora rarus in hæc portubus orba uenit.
S iue tamen græca scierit, siue ille latina
Voce loqui: certe gratior huius erit.
F as quoq; ab ore freti, longeq; propontidos undis
Huc aliquem certo uela dedisse noto.
Quisquis is est: memori rumorem uoce referre,
Et fieri famæ parsq;, gradusq; potest.
I s precor auditos possit narrare triumphos
Cæsaris: & latio reddita uota Ioui:
T eq; rebellatrix tandem Germania magni
Triste caput pedibus supposuisse ducis.
H æc mihi qui referet, quæ non uidisse dolebo:
Ille meæ domui protinus hospes erit.
H ei mihi iam'ne domus scythico Nasonis in orbe est?

Iam'q; suum mihi dat pro lare pœna locum?
D i facite, ut Cæsar non hoc penetrale, domumq;,
H ospitium pœnæ sed uelit esse meæ.

ELEGIA XIII.

e Cce superuacuus (qd enim fuit utile nasci?)
Ad sua natalis tempora noster adest.
D ure quid ad miseros ueniebas exulis annos?
Debueras illis imposuisse modum.
S i tibi cura mei, uel si pudor ullus adesset:
Non ultra patriam me sequerere meam.
Q uo'q; loco primum tibi sum male cognitus infans:
Illo tentasses ultimus esse mihi:
I n'q; relinquendo, quod idem fecere sodales:
Tu quoq; dixisses tristis in urbe uale.
Q uid tibi cum ponto? num te quoq; Cæsaris ira
Extremam gelidi misit in orbis humum?
S cilicet expectas solitum tibi moris honorem?
Pendeat ex humeris uestis ut alba meis?
F umida cingatur florentibus ara coronis?
Mica'q; solenni thuris in igne sonet?
L iba'q; dem pro te genitale notantia tempus?
Concipiam'q; bonas ore fauente preces?
N on ita sum positus: nec sunt ea tempora nobis:
Aduentu possim lætus ut esse tuo.
F uneris ara mihi ferali cincta cupressu
Conuenit: & structis flamma parata rogis.
N ec dare thura libet nil exorantia diuos:
In tantis subeunt nec bona uerba malis.

S i tamen est aliquid nobis hac luce petendum:
In loca ne redeas amplius ista precor:
D um me terrarum pars pene nouissima ponti
Euxinus falso nomine dictus habet.

ELEGIA XIIII.

c Vltor & antistes doctorum sancte uirorum,
Quid facis ingenio semper amice meo?
E cquid, ut incolumem quondam celebrare solebas:
Nunc quoq;, ne uidear totus abesse, caues?
S uscipis, exceptis ecquid mea carmina solis
Artibus, artifici quæ nocuere suo?
I mmo ita fac quæso uatum studiose nouorum:
Quaq; potes retine nomen in urbe meum.
E st fuga dicta mihi: non est fuga dicta libellis:
Qui domini pœnam non meruere sui.
S æpe per externas profugus pater exulat oras:
Vrbe tamen natis exulis esse licet.
P alladis exemplo, de me sine matre creata
Carmina sunt: stirps hæc, progeniesq; mea:
H anc tibi commendo: quæ quo magis orba parēte est:
Hoc tibi tutori sarcina maior erit.
T res mihi sunt nati contagia nostra secuti:
Cætera fac curæ sit tibi turba palàm.
S unt quoq; mutatæ ter quinq; uolumina formæ
Carmina de domini funere rapta sui.
I llud opus potuit, si non prius ipse perissem:
Certius à summa nomen habere manu.
N unc incorrectum populi peruenit in ora:

In populi quidquam ſi tamen ore meum eſt.
H oc quoq; neſcio quid noſtris appone libellis:
Diuerſo miſſum quod tibi ab orbe uenit.
Quod quicunq; leget (ſiquis leget) æſtimet ante
Compoſitum quo ſit tempore, quóq; loco.
A equus erit ſcriptis: quorum cognouerit eſſe
Exilium tempus, barbariémq; locum.
I nq; tot aduerſis carmen mirabitur ullum
Ducere me triſti ſuſtinuiſſe manu.
I ngenium fregere meum mala: cuius & ante
Fons infœcundus, paruáq; uena fuit.
S ed quæcunq; fuit, nullo exercente refugit:
Et longo periit arida facta ſitu.
N on hic librorum, per quos inuiter, alarq;:
Copia: pro libris arcus, & arma ſonant.
N ullus in hac terra, recitem ſi carmina, cuius
Intellecturis auribus utar, adeſt.
N ec quò ſecedam locus eſt: cuſtodia muri
Summouet infeſtos clauſáq; porta Getas.
S æpe aliquod quæro uerbum, noménq;, locumq;:
Nec quiſquam eſt, à quo certior eſſe queam.
D icere ſæpe aliquid conanti (turpe fateri)
Verba mihi deſunt: dedidicíq; loqui.
T hreicio ſcythicóq; ferè circunſonor ore:
Et uideor geticis ſcribere poſſe modis.
Crede mihi, timeo, ne ſint immiſta latinis,
Inq; meis ſcriptis pontica uerba legas.
Qualencunq; legas, uenia dignare libellum:
Sortis & excuſa conditione meæ.

TRISTIVM LIBER QVARTVS.

ELEGIA I.

S IQVA meis fuerint, ut erunt, uitiosa libellis:
Excusata suo tempore lector habe.
E xul eram: requiesq; mihi non fama petita est:
Mens intenta suis ne foret usq; malis.
H oc est cur cantet uinctus quoq; compede fossor:
Indocili numero cum graue mollit opus.
C antat & innitens limosæ pronus arenæ
Aduerso tardam qui trahit amne ratem.
Quiq; refert pariter lentos ad pectora remos:
In numerum pulsa brachia uersat aqua.
F essus ut incubuit baculo, saxoq; resedit
Pastor: arundineo carmine mulcet oues.
C antantis pariter, pariter data pensa trahentis
Fallitur ancillæ decipiturq; labor.
F ertur & abducta Briseide tristis Achilles
Hæmonia curas attenuasse lyra.
C um traheret syluas Orpheus, & dura canendo
Saxa: bis amissa coniuge mœstus erat.
M e quoq; musa leuat ponti loca iussa petentem:
Sola comes nostræ perstitit illa fugæ:
S ola nec insidias inter, nec militis ensem,
Nec mare, nec uentos, barbariamq; timet.
S cit quoq;, cum perij, quis me deceperit error:
Et culpam in facto non scelus esse meo.

S cilicet hoc ipſo nunc æqua: quod obfuit ante:
Cum mecum iuncti criminis acta rea eſt.
N on equidem uellem (quoniam nocitura fuerunt)
Pieridum ſacris impoſuiſſe manum.
S ed nunc quid faciam? uis me tenet ipſa ſacrorum:
Et carmen demens carmine læſus amo.
S ic noua dulichio lothos guſtata palato,
Illo, quo nocuit, grata ſapore fuit.
S entit amans ſua damna ferè: tamen hæret in illis:
Materiam culpæ perſequiturq; ſuæ.
N os quoq; delectant, quamuis nocuere, libelli:
Quodq; mihi telum uulnera fecit, amo.
F orſitan hoc ſtudium poſſit furor eſſe uideri:
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
S emper in obtutu mentem uetat eſſe malorum:
Præſentis caſus immemoremq; facit.
V tq; ſuum bacche non ſentit ſaucia uulnus:
Dum ſtupet idæis exululata iugis.
S ic, ubi mota calent ſacro mea pectora thyrſo:
Altior humano ſpiritus ille malo.
I lle nec exilium, ſcythici nec littora ponti,
Ille nec iratos ſentit habere deos.
V tq; ſoporiferæ biberem ſi pocula lethes:
Temporis aduerſi ſic mihi ſenſus abeſt.
I ure deas igitur ueneror mala noſtra leuantes,
Sollicitas comites ex helicone fugæ:
E t partim pelago, partim ueſtigia terra,
Vel rate dignatas, uel pede noſtra ſequi.
S int precor hæ ſaltem faciles mihi: nanq; deorum
Cætera cum magno Cæſare turba facit.

Meq; tot aduersis cumulat: quot littus arenas,
Quot'q; fretum pisces, oua'q; piscis habet.
Vere prius flores, æstu numerabis aristas:
Poma per autumnum: frigoribus'q; niues:
Quàm mala, quæ patior toto iactatus in orbe:
Dum miser Euxini littora sæua peto.
Nec tamen, ut ueni, leuior fortuna malorum est:
Huc quoq; sunt nostras fata secuta uias:
Hic quoq; cognosco natalis stamina nostri:
Stamina de nigro uellere facta mihi.
Vtq; neq; insidias, capitis'q; pericula narrem:
Vera quidem uidi, sed grauiora fide.
Viuere quàm miserum est inter Bessos'q;, Getasq;
Illum, qui populi semper in ore fuit?
Quàm miserum est porta uitam muro'q; tueri?
Vix'q; sui tutum uiribus esse loci?
Aspera militiæ iuuenis certamina fugi:
Nec nisi lusura mouimus arma manu.
Nunc senior gladio'q; latus, scuto'q; sinistram,
Caniciem galeæ subijcio'q; meam.
Nam dedit è specula custos ubi signa tumultus:
Induimus trepida protinus arma manu.
Hostis habens arcus imbuta'q; tela ueneno
Sæuus anhelanti mœnia lustrat equo.
Vt'q; rapax pecudem, quæ se non texit ouili,
Per sata, per syluas, fert'q;, refertq; lupus:
Sic, siquem non dum portarum sede receptum
Barbarus in campis repperit hostis: habet.
Aut sequitur captus: coniecta'q; uincula collo
Accipit: aut telo uirus habente perit.

H ic ego sollicitæ iaceo nouus incola sedis:
Heu nimium fati tempora lenta mei.
E t tamen ad numeros antiquaq́; sacra reuerti
Sustinet in tantis hospita musa malis.
S ed neq; cui recitem q̄squam est mea carmina: nec q
Auribus accipiat uerba latina suis.
I pse mihi (quid enim faciam?) scriboq́;, legoq;:
Tutaq́; iudicio littera nostra suo est.
S æpe tamen dixi, cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ scripta getæq; legent?
S æpe etiam lachrymæ sunt me scribente profusæ:
Humidaq́; est fletu littera facta meo:
C orq́; uetusta meum tanquam noua uulnera norit:
Inq́; sinum mœstæ labitur imber aquæ.
D um uice mutata qui sim fuerimq́; recordor:
Et tulerit me quo` casus, & unde subit,
S æpe manus demens studijs irata sibiq;
Misit in arsuros carmina nostra focos.
A tq; ea de multis quoniam non multa supersunt:
Cum uenia facito, quisquis es, ista legas.
T u quoq; non melius, q̄ sunt mea tempora carmen
Interdicta mihi consule roma boni.

ELEGIA. II.

i Am fera Cæsaribus Germania, totus ut orbis,
Victa potest flexo succubuisse genu.
A ltaq́; uelantur fortasse palatia sertis:
Thuraq́; in igne sonant: inficiuntq́; diem:
C andidaq́; adducta collum percussa securi

Victima purpureo sanguine tingit humum:
D onáq; amicorum templis promissa deorum
Reddere uictores Cæsar uterq; parant:
E t qui Cæsareo iuuenes sub nomine crescunt:
Perpetuo terras ut regat ista domus:
C umq; bonis nuribus pro sospite Liuia nato
Munera dat meritis sæpe datura deis:
E t pariter matres, & quæ sine crimine castos
Perpetua seruant uirginitate focos.
P lebs pia, cumq; pia lætatur plebe senatus:
Paruáq; cuius eram pars ego nuper, eques.
N os procul expulsos communia gaudia fallunt:
Famáq; tam longe non nisi parua uenit.
E rgo omnis populus poterit spectare triumphos:
Cumq; ducum titulis oppida capta leget:
V inctáq; captiua reges ceruice gerentes
Ante coronatos ire uidebit equos:
E t cernet uultus alijs pro tempore uersos:
Terribiles alijs immemoresq; sui.
Quorum pars causas & res & nomina quæret:
Pars referet quamuis nouerit illa parum.
H ic, qui sidonio fulget sublimis in ostro:
Dux fuerat belli: proximus ille duci.
H ic, qui nunc in humo lumen miserabile fixit:
Non isto uultu, cum tulit arma, fuit:
I lle ferox & adhuc oculis hostilibus ardens
Hortator pugnæ consiliumq; fuit.
P erfidus hic nostros inclusit fraude locorum:
Squalida prolixis qui tegit ora comis.
I llo, qui sequitur, dicunt mactata ministro

Sæpe recusanti corpora capta deo.
Hic lacus, hi montes, hæc tot castella, tot amnes,
Plena feræ cædis, plena cruoris erant.
Drusus in his meruit quondam cognomina terris:
Quæ bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hic fractis uiridi male tectus ab ulua,
Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam fertur Germania passis:
Et ducis inuicti sub pede mœsta sedet:
Colláq; romanæ præbens animosa securi
Vincula fert illa, qua tulit arma, manu.
Hos super in curru Cæsar uictore ueheris
Purpureus populi rite per ora tui:
Quáq; ibis manibus circumplaudere tuorum
Vndiq; iactato flore tegente uias.
Tempora phœbea lauro cingentur: Ióq;
Miles Io magna uoce triumphe canet.
Ipse sono plausúq; simul frenitúq; calentes
Quadriiugos cernes sæpe resistere equos:
Inde petes arcem, & delubra fauentia uotis:
Et dabitur merito laurea uota Ioui.
Hæc ego summotus qua possum mente uidebo:
Erepti nobis ius habet illa loci:
Illa per immensas spatiatur libera terras:
In cœlum celeri peruenit illa uia:
Illa meos oculos mediam deducit in urbem:
Immunes tanti nec sinit esse boni.
Inueniétq; animus, qua currus spectet eburnos:
Sic certe in patria per breue tempus ero.
Vera tamen capiet populus spectacula felix:

Lætaq; erit præsens cum duce turba suo.
A t mihi fingenti tantum longéq; remoto
Auribus hic fructus præcipiendus erit.
A tq; procul latio diuersum missus in orbem
Qui narret cupido uix erit ista mihi.
I s quoq; iam serum referet ueterem'q; triumphũ:
Quo tamen audiero tempore lætus ero.
I lla dies ueniet, mea qua lugubria ponam:
Causáq; priuata publica maior erit.

ELEGIA III.

m Agna minorq; feræ, quarũ regis altera gra(ias
Altera sidonias utraq; sicca rates:
O mnia cum summo positæ uideatis in axe:
Et maris occiduas non subeatis aquas:
A etheriam'q; suis cingens amplexibus arcem
Vester ab intacta circulus extet humo:
A spicite illa precor: quæ non bene mœnia quondam
Dicitur Iliades transilijsse Remus:
I n'q; meam nitidos dominam conuertite uultus:
Sit'q; memor nostri nec'ne referte mihi.
H ei mihi cur timui? quæ sunt manifesta requiro:
Cur labat ambiguo spes mea mista metu?
C rede quod est, & uis: ac desine tuta uereri:
De'q; fide certa sit tibi certa fides:
Quod'q; polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ:
Non mentitura tu tibi uoce refer:
E sse tui memorem, de qua tibi maxima cura est:
Quod'q; potest, secum nomen habere tuum.

Vultibus

V ultibus illa tuis tanquam præsentibus hæret:
Teq́; remota procul, si modo uiuit, amat.
E cquid ubi incubuit iusto mens ægra dolori,
Lenis ab admonito pectore somnus abit?
T unc subeunt curæ, dum te lectusq́;, locusq;
Tangit? & oblitam non sinit esse mei?
E t ueniunt æstus? & nox immensa uidetur?
Fessáq; iactati corporis ossa dolent?
N on equidem dubito, quin hæc & cætera fiant:
Detq́; tuus mœsti signa doloris amor:
N ec cruciere minus: quàm cum Thebana peremptũ
Hectora thessalico uidit ab axe rapi.
Quid tamen ipse precer dubito: nec dicere possum,
Affectum quem te mentis habere uelim.
T ristis es: indignor, quod sim tibi causa doloris:
Non es ut amisso coniuge digna: fores.
T u uero tua damna dole mitissima coniux:
Tempus & à nostris exige triste malis:
F léq; meos casus: est quædam flere uoluptas:
Expletur lachrymis, egeriturq́; dolor.
A tq; utinam lugenda tibi non uita, sed esset
Mors mea: morte fores sola relicta mea:
S piritus hic per te patrias exisset in auras:
Sparsissent lachrymæ corpora nostra piæ:
S upremoq́; die notum spectantia cœlum
Texissent digiti lumina nostra tui:
E t cinis in tumulo positus iacuisset auito:
Tactaq́; nascenti corpus haberet humus:
D eniq; dum uixi sine crimine, mortuus essem.
Nunc mea supplicio uita pudenda suo est.

M e miserum, tu si, cum diceris exulis uxor,
  Auertis uultus: & subit ora rubor.
M e miserum, si turpe putas mihi nupta uideri:
  Me miserum, si te iam pudet esse meam.
T empus ubi est illud, quo te iactare solebas
  Coniuge? nec nomen dissimulare uiri?
T empus ubi est, quo te (nisi non uis illa referri:)
  Et dici memini, iuuit & esse meam?
V tq; proba dignum est, omni tibi dote placebam:
  Addebat ueris multa fauentis amor.
N ec quem præferres, ita res tibi magna uidebar:
  Quem'ue tuum malles esse, uir alter erat.
N unc quoq; ne pudeat, quod sis mihi nupta: tuusq;
  Non debet dolor hinc, debet abesse pudor.
C um cecidit Capaneus subito temerarius ictu:
  Non legis Euadnen erubuisse uiro.
N ec, quia rex mundi compescuit ignibus ignes:
  Ipse suis Phaëthon infitiandus erat.
N ec Semele Cadmo facta est aliena parenti:
  Quod precibus perijt ambitiosa suis.
N ec tibi, quod sæuis ego sum Iouis ignibus ictus:
  Purpureus molli fiat in ore rubor:
S ed magis in nostri curam consurge tuendi:
  Exemplumq; mihi coniugis esto bonæ:
M ateriamq; tuis tristem uirtutibus imple:
  Ardua per præceps gloria uadit iter.
H ectora quis nosset, felix si Troia fuisset?
  Publica uirtutis per mala facta uia est.
A rs tua Tiphy iacet, si non sit in æquore fluctus:
  Si ualeant homines, ars tua Pœbe iacet.

Quæ latet, inq; bonis cessat non cognita rebus:
A pparet uirtus, arguiturq; malis.
D at tibi nostra locum tituli fortuna: caputq;
Conspicuum pietas qua tua tollat, habet.
V tere temporibus: quorum nunc munere freta es:
Et patet in laudes area magna tuas.

ELEGIA IIII.

O Qui nominibus cum sis generosus auitis,
Exuperas morum nobilitate genus:
C uius inest animo patrij candoris imago:
Non careat neruis candor ut iste suis:
C uius in ingenio est patriæ facundia linguæ:
Qua prior in latio non fuit ulla foro:
Quod minime uolui, positis pro nomine signis
Dictus es: ignoscas laudibus ipse tuis.
N il ego peccaui: tua te bona cognita produnt:
Si, quod es appares: culpa soluta mea est.
N ec tamen officium nostro tibi carmine factum
Principe tam iusto posse nocere puto.
I pse pater patriæ, quid enim ciuilius illo?
Sustinet in nostro carmine sæpe legi:
N ec prohibere potest: quia res est publica Cæsar:
Et de communi pars quoq; nostra bono est.
I uppiter ingenijs præbet sua numina uatum:
Seq; celebrari quolibet ore sinit.
C ausa tua exemplo superorum tuta duorum est:
Quorum hic aspicitur, creditur ille deus.
V t non debuerim, tamen hoc ego crimen habebo:

Non fuit arbitrij littera nostra tui.
Nec noua, quod tecum loquor, est iniuria nostra:
Incolumis cum quo sæpe locutus eram.
Quo uereare minus ne sim tibi crimen amicus:
Inuidiam, siqua est, author habere potest.
Nam tuus est primus cultus mihi semper ab annis
(Hoc certe noli dissimulare) pater:
Ingeniumq́; meum (potes hoc meminisse) probabat:
Plus etiam quàm me iudice dignus eram.
Deq; meis illo referebat uersibus ore:
In quo pars altæ nobilitatis erat.
Non igitur tibi nunc, quod me domus ista recepit:
Sed prius authori sunt data uerba tuo.
Nec data sunt (mihi crede) tamen: sed in omnibus actis,
Vltima si demas: uita tuenda mea est.
Hanc quoq;, qua perij, culpam, scelus esse negabis:
Si tanti series sit tibi nota mali.
Aut timor, aut error, nobis prius obfuit error:
At sine me fati non meminisse mei.
Ne'ue retractando non dum coëuntia rumpe
Vulnera: uix illis proderit ipsa quies.
Ergo, ut iure damus pœnas: sic abfuit omne
Peccato facinus, consiliumq́; meo.
Idq́; deus sentit: pro quo nec lumen ademptum:
Nec mihi detractas possidet alter opes.
Forsitan hanc ipsam, uiuat modo, finiet olim,
Tempore cum fuerit lenior ira: fugam.
Nunc precor hinc alio' iubeat discedere: si non
Nostra uerecundo uota pudore carent.
Mitius exilium pauloq́; quietius oro:

Quiq; sit a' sæuo longius hoste, locum.
T antaq; in Augusto clementia: siquis ab illo
Hæc peteret pro me. forsitan ille daret.
F rigida me cohibent Euxini littora ponti:
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.
N am neq; iactantur moderatis æquora uentis:
Nec placidos portus hospita nauis habet.
S unt circa gentes: quæ prædam sanguine quærunt:
Nec minus infida terra timetur aqua.
I lli, quos audis hominum gaudere cruore:
Pene' sub eiusdem frigoris axe iacent.
N ec procul a' nobis locus est: ubi taurica dira
Cæde pharetratæ spargitur ara deæ.
H æc prius (ut memorant) non inuidiosa nefandis,
Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
H ic pro supposita uirgo Pelopeïa cerua
Sacra deæ coluit qualiacunq; suæ.
Quo' postquam, dubium pius an sceleratus, Orestes
Exactus furijs uenerat ipse suis,
E t comes exemplum ueri Phocæus amoris:
Qui duo corporibus, mentibus unus erant:
P rotinus euincti tristem ducuntur ad aram:
Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
N ec tamē hunc sua mors, nec mors sua terruit illū:
Alter ab alterius funere mœstus erat.
E t iam constiterat stricto mucrone sacerdos:
Cinxerat & graias barbara uitta comas.
C um uice sermonis fratrem cognouit: & illi
Pro nece complexus Iphigeneia dedit.
L æta deæ signum crudelia sacra perosæ

Transtulit ex illis in meliora locis.
Hæc igitur regio magni penè ultima mundi,
Quam fugêre homines, diíq; propinqua mihi est.
Atq; meam terram propè sunt funebria sacra:
Si modo Nasonis barbara terra sua est.
O utinam uenti, quibus est ablatus Orestes:
Placato referant & mea uela deo.

ELEGIA V.

O Mihi dilectos inter sors prima sodales,
Vnica fortunis ara reperta meis:
Cuius ab alloquijs anima hæc moribunda reuixit:
Vt uigil infusa pallade flamma solet:
Qui ueritus non es portus aperire fideles
Fulmine percussæ confugiumq; rati:
Cuius eram censu non me sensurus egentem:
Si Cæsar patrias eripuisset opes:
Temporis oblitum dum me rapit impetus huius:
Excidit heu nomen quàm mihi penè tuum.
Tu tamen agnoscis: tactusq; cupidine laudis
Ille ego sum, cuperes dicere posse palám.
Certe ego, si sineres, titulum tibi reddere uellem:
Et raram famæ conciliare fidem.
Ne noceam grato uereor tibi carmine: néue
Intempestiuus nominis obstet honor.
Quod licet, & tutum est, intra tua pectora gaude:
Méq; tui memorem, téq; fuisse pium.
Vtq; facis remis ad opem luctare ferendam:
Dum ueniet placido mollior aura deo:

E t tutare caput nulli seruabile: si non
Qui mersit stygia subleuet illud aqua.
T eq; (quod est rarum) præsta constanter ad omne
Indeclinatæ munus amicitiæ.
S ic tua processus habeat fortuna perennes:
Sic ope non egeas ipse: iuues'q; tuos:
S ic æquet tua nupta uirum bonitate perenni.
Incidat & uestro rara querela toro:
D iligat & semper socius te sanguinis illo
Quo pius affectu Castora frater amat:
S ic iuuenis, similis'q; tibi sit natus: & illum
Moribus agnoscat quilibet esse tuum:
S ic faciat socerum teda te nata iugali:
Nec tardum iuueni det tibi nomen aui.

ELEGIA VI.

t Empore ruricolæ patiens fit taurus aratri:
Præbet & incuruo colla premenda iugo.
T empore paret equus lentis animosus habenis:
Et placido duros accipit ore lupos.
T empore pœnorum compescitur ira leonum:
Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet.
Quæ'q; sui iussis obtemperat inda magistri
Bellua, seruitium tempore uicta subit.
T empus, ut extentis tumeat faciat uua racemis:
Vix'q; merum capiant grana, quod intus habent.
T empus & in canas semen perducit aristas:
Et ne sint tristi poma sapore facit.
H oc tenuat dentem terram findentis aratri:

Hoc rigidos silices, hoc adamanta terit.
Hoc etiam sæuas paulatim mitigat iras:
Hoc minuit luctus: mœstaq; corda leuat.
Cuncta potest igitur tacito pede lapsa uetustas
Præterquam curas attenuare meas.
Vt patria careo: bis frugibus area trita est:
Dissiluit nudo pressa bis uua pede.
Nec quæsita tamen spatio patientia longo est:
Mens'q; mali sensum nostra recentis habet.
Scilicet & ueteres fugiunt iuga sæpe iuuencı:
Et domitus freno sæpe repugnat equus.
Tristior est etiam præsens erumna priore:
Vt sit enim sibi par: creuit, & aucta mora est.
Nec tam nota mihi, quàm sunt, mala nostra fuerũt:
Sed magis hoc, quo sunt cognitiora, grauant.
Est quoq; non minimum uires afferre recentes:
Nec præconsumptum temporis esse malis.
Fortior in fulua nouus est luctator arena:
Quàm cui sunt tarda brachia fessa mora.
Integer est melior nitidis gladiator in armis:
Quàm cui tela suo sanguine tincta rubent.
Fert bene præcipites nauis modo facta procellas:
Quamlibet exiguo soluitur imbre uetus.
Nos quoq; quæ ferimus tulimus patientius ante:
Quæ mala sunt longa multiplicata die.
Credite, deficio: nostroq; à corpore quantum
Auguror, accedunt tempora parua malis.
Nam neq; sunt uires, nec qui color esse solebat:
Vix habeo tenuem quæ tegat ossa cutem.
Corpore sed mens est ægro magis ægra: maliq;

In circunspectu stat sine fine sui.
V rbis abest facies: absunt mea cura sodales:
Et, qua nulla mihi charior, uxor abest.
V ulgus adest scythicum, braccataq; turba getarum.
Sic mala, quæ uideo, non uideóq;, nocent.
V na tamen spes est, quæ me solatur in istis:
Hæc fore morte mea non diuturna mala.

ELEGIA VII.

b Is me sol adijt gelidam post frigore brumam:
Bisq; suum tacto pisce peregit iter.
T empore tam longo cur non tua dextera uersus
Quamlibet in paucos officiosa fuit?
C ur tua cessauit pietas, scribentibus illis,
Exiguus nobis cum quibus usus erat?
C ur quoties alicui dum chartæ uincula dempsi:
Illam speraui nomen habere tuum?
D i faciant, ut sæpe tua sit epistola dextra
Scripta: sed ex multis reddita nulla mihi.
Quod precor esse liquet: credam prius ora Medusæ
Gorgonis anguineis cincta fuisse comis:
E sse canes utero sub uirginis: esse Chimæram:
A` truce quæ flammis separet angue leam:
Quadrupedesq; homines cum pectore pectora iunctos:
Tergeminumq; uirum: tergeminumq; canem:
S phingaq;, & harpyias, serpentipedesq; Gigantes:
Centimanumq; Gygen: semibouemq; uirum:
H æc ego cuncta prius, quàm te charissime credam
Mutatum: & curam deposuisse mei.

Innumeri montes inter me teq́;, uiæq́;,
Fluminaq́;, & campi, nec freta pauca iacent.
Mille potest causis, à te quæ littera sæpe
Missa sit, in nostras rara uenire manus.
Mille tamen causas scribendo uince frequenter:
Excusem'ne te semper amice mihi.

ELEGIA VIII.

Iam mea cygneas imitantur tempora plumas:
Inficit et nigras alba senecta comas:
Iam subeunt anni fragiles, & inertior ætas:
Iamq́; parum firmo me mihi ferre graue est.
Nunc erat, ut posito deberem fine laborum
Viuere me nullo sollicitante metu:
Quæq́; meæ semper placuerunt otia menti,
Carpere: & in studijs molliter esse meis:
Et paruam celebrare domum, ueteresq́; penates:
Et quæ nunc domino rura paterna carent:
Inq́; sinu dominæ, charisq́; nepotibus inq́;
Securus patria consenuisse mea.
Hæc mea sic quondam peragi sperauerat ætas:
Hos ego sic annos ponere dignus eram.
Non ita dis uisum: qui me terraq́;, mariq́;
Actum sarmaticis exposuere locis.
In caua ducuntur quassæ naualia puppes:
Ne temere in medijs dissoluantur aquis.
Ne cadat: & multas palmas inhonestet adeptas:
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles ubi emeritis non est satis utilis armis:
Ponit ad antiquos, quæ tulit arma, lares.

S ic igitur tarda uires minuente senecta
Me quoq; donari iam rude, tempus erat.
T empus erat nec me peregrinum ducere cœlum:
Nec siccam getico fonte leuare sitim.
S ed modo, quos habui, uacuos secedere in hortos:
Nunc hominum uisu rursus & urbe frui.
S ic animo quondam non diuinante futura
Optabam placide uiuere posse senex.
F ata repugnarunt: quæ, cum mihi tempora prima
Mollia præbuerint: posteriora grauant.
I amq; decem lustris omni sine labe peractis
Parte premor uitæ deteriore meæ.
N ec procul à metis, quas penè tenere uidebar:
Curriculo grauis est facta ruina meo.
E rgo illum demens in me sæuire coëgi:
Mitius immensus quo nihil orbis habet:
I psaq; delictis uicta est clementia nostris:
Nec tamen errori uita negata meo est.
V ita procul patria peragenda sub axe Boreo est:
Qua maris euxini terra sinistra iacet.
H æc mihi si Delphos, Dodonaq; diceret ipsa:
Esse uideretur uanus uterq; locus.
N il adeo ualidum est, adamas licet alliget illud:
Vt maneat rapido firmius igne Iouis.
N il ita sublime est: supraq; pericula tendit:
Non sit ut inferius, suppositumq; deo.
N am quanquam uitio pars est contracta malorum:
Plus tamen exitij numinis ira dedit.
A t uos admoniti nostris quoq; casibus este
Aequantem superos emeruisse uirum.

ELEGIA IX.

S I licet, & pateris, nomen facinus'q; tacebo:
Et tua lethæis acta dabuntur aquis:
N ostra'q; uincetur lachrymis clementia seris:
Fac modo te pateat pœnituisse tui:.
F ac modo te damnes: cupias'q; eradere uitæ
Tempora, si possis, Tisiphonæa tuæ.
S in minus: & flagrant odio tua pectora nostro:
Induet infelix arma coacta dolor.
S im licet extremum, sicut sum, missus in orbem:
Nostra suas istuc porriget ira manus.
O mnia, si nescis, Cæsar mihi iura reliquit:
Et sola est patria pœna carere mea.
E t patriam, modo sit sospes, speramus ab illo.
Sæpe Iouis telo quercus adusta uiret.
D enuq; uindictæ si sit mihi nulla facultas:
Pierides uires & sua tela dabunt.
Quod scythicis habitem longe summotus in oris:
Sicca'q; sint oculis proxima signa meis:
N ostra per immensas ibunt præconia gentes:
Quod'q; querar, notum, qua patet orbis, erit.
I bit ad occasum, quidquid dicemus ab ortu:
Testis & hesperiæ uocis Eous erit.
T rans ego tellurem, trans altas audiar undas:
Et gemitus uox est magna futura mei.
N ec tua te sontem tantummodo sæcula norint:
Perpetuæ crimen posteritatis eris.
I am feror in pugnas: & non dum cornua sumpsi:
Nec mihi sumendi causa sit ulla uelim.

Circus adhuc cessat: spargit tamen acer arenam
Taurus: & infesto iam pede pulsat humum.
Hoc quoq;, quàm uolui, plus est: cane musa recessus:
Dum licet huic nomen dissimulare suum.

ELEGIA X.

ILle ego, qui fueram tenerorum lusor amorũ:
Quem legis: ut noris, accipe posteritas.
Sulmo mihi patria est gelidis uberrimus undis:
Millia qui nouies distat ab urbe decem.
Editus hinc ego sum: nec non ut tempora noris:
Cum cecidit fato consul uterq; pari:
Siquid id est, usq; à proauis uetus ordinis hæres,
Non modo fortunæ munere factus eques.
Nec stirps prima fui: genito sum fratre creatus:
Qui tribus ante quater mensibus ortus erat.
Lucifer amborum natalibus affuit idem:
Vna celebrata est per duo liba dies.
Hæc est armiferæ festis de quinq; Mineruæ,
Quæ fieri pugna prima cruenta solet.
Protinus excolimur teneri: curáq; parentis
Imus ad insignes urbis ab arte uiros.
Frater ad eloquium uiridi tendebat ab æuo
Fortia uerbosi natus ad arma fori.
At mihi iam puero cœlestia sacra placebant:
Inq; suum furtim musa trahebat opus.
Sæpe pater dixit, studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipse reliquit opes.
Motus eram dictis: totóq; helicone relicto

Scribere conabar uerba soluta modis.
S ponte sua carmen numeros ueniebat ad aptos:
Et quod tentabam scribere: uersus erat.
I nterea tacito passu labentibus annis
Liberior fratri sumpta mihiq; toga est.
I nduiturq; humeris cum lato purpura clauo:
Et studium nobis, quod fuit ante, manet.
I amq; decem uitæ frater geminauerat annos:
Cum perit: & cœpi parte carere mei.
C epimus & teneræ primos ætatis honores:
Deq; uiris quondam pars tribus una fui.
C uria restabat: claui mensura coacta est:
Maius erat nostris uiribus illud onus.
N ec patiens corpus, nec mens fuit apta labori:
Sollicitæq; fugax ambitionis eram:
E t petere aoniæ suadebant tuta sorores
Otia, iudicio semper amata meo.
T emporis illius colui, fouiq; poëtas:
Quotq; aderant uates, rebar adesse deos.
S æpe suas uolucres legit mihi grandior æuo,
Quæq; nocet serpens, quæ iuuat herba, Macer.
S æpe suos solitus recitare Propertius ignes:
Iure sodalitio qui mihi iunctus erat.
P onticus heroo, Battus quoq; clarus ïambo
Dulcia conuictus membra fuere mei:
E t tenuit nostras numerosus Horatius aures:
Dum ferit ausonia carmina culta lyra.
V irgilium uidi tantum: nec auara Tibullo
Tempus amicitiæ fata dedere meæ.
S uccessor fuit hic tibi Galle: Propertius illi:

Quartus ab his serie temporis ipse fui.
V tq; ego maiores, sic me coluere minores:
Notaq; non tarde facta Thaleia mea est.
C armina cum primum populo iuuenilia legi:
Barba resecta mihi bis'ue, semel'ue fuit.
M ouerat ingenium totam cantata per urbem
Nomine non uero dicta Corinna mihi.
M ulta quidem scripsi: sed quae uitiosa putaui
Emendaturis ignibus ipse dedi.
T um quoq;, cum fugerem, quaedam placitura cremaui
Iratus studio, carminibus'q; meis.
M olle, cupidineis nec inexpugnabile telis
Cor mihi, quod'q; leuis causa moueret, erat.
C um tamen hoc essem: minimo'q; accenderer igne:
Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
P ene mihi puero nec digna, nec utilis uxor
Est data: quae tempus per breue nupta fuit.
I lli successit, quamuis sine crimine coniux:
Non tamen in nostro firma futura toro.
V ltima, quae mecum seros permansit in annos:
Sustinuit coniux exulis esse uiri.
F ilia me mea bis prima foecunda iuuenta
Sed non ex uno coniuge fecit auum.
E tiam compleerat genitor sua fata: nouemq;
Addiderat lustris altera lustra nouem.
N on aliter fleui, quàm me fleturus ademptum
Ille fuit: matri proxima busta tuli.
F elices ambo tempestiue'q; sepulti:
Ante diem poenae quod periere meae.
M e quoq; felicem: quod non uiuentibus illis

Sum miser: & de me quod doluere nihil.
S i tamen extinctis aliquid nisi nomina restant:
Et gracilis structos effugit umbra rogos:
F ama parentales si uos mea contigit umbræ:
Et sunt in stygio crimina nostra foro:
S cite precor causam (nec uos mihi fallere fas est)
Errorem iussæ non scelus esse fugæ.
M anibus hoc satis est: ad uos studiosa reuertor
Pectora: quæ uitæ quæritis acta meæ.
I am mihi canicies pulsis melioribus annis
Venerat: antiquas miscuerat'q; comas:
P ost'q; meos ortus pisæa uinctus oliua
Abstulerat decies præmia uictor eques:
C um maris euxini positos ad leua tomitas
Quærere me læsi principis ira iubet.
C ausa meæ cunctis nimium quoq; nota ruinæ
Indicio non est testificanda meo.
Quid referam comitum'q; nefas? famulos'q; nocentes?
Ipse'q; multa tuli non leuiora fuga.
I ndignata malis mens est succumbere: se'q;
Præstitit inuictam uiribus usa suis.
O blitus'q; mei ductæ'q; per otia uitæ,
Insolita cepi temporis arma manu.
T ot'q; tuli terra casus pelago'q;: quot inter
Occultum stellæ conspicuum'q; polum.
T acta mihi tandem longis erroribus acto
Iuncta pharetratis sarmatis ora getis.
H ic ego, finitimis quamuis circunsonor armis:
Tristia, quo possum, carmine, fata leuo.
Quod quamuis nemo est, cuius referatur ad aures:
Sic tamen

Sic tamen absumo, decipioq; diem.
Ergo quod uiuo: durisq; laboribus obsto:
Nec me sollicitæ tædia lucis habent:
Gratia musa tibi: nam tu solatia præbes:
Tu curæ requies, tu medicina uenis:
Tu dux & comes es: tu nos abducis ab Istro:
In medioq; mihi das Helicone locum:
Tu mihi (quod rarum est) uiuo sublime dedisti
Nomen: ab exequijs quod dare fama solet:
Nec, qui detractat præsentia liuor, iniquo
Vllum de nostris dente momordit opus.
Nam tulerint magnos cum sæcula nostra poëtas:
Non fuit ingenio fama maligna meo:
Cumq; ego præponã multos mihi: non minor illis
Dicor: & in toto plurimus orbe legor.
Siquid habent igitur uatum præsagia ueri:
Protinus ut moriar: non ero terra tuus.
Siue fauore tuli, siue hanc ego carmine famam:
Iure tibi grates candide lector ago.

TRISTIVM LIBER QVINTVS.

ELEGIA I.

h VNC quoq; de getico nostri studiose libellum
Littore, præmissis quattuor adde meis.
Hic quoq; talis erit, qualis fortuna poëtæ:
Inuenies toto carmine dulce nihil.

F lebilis ut noster status est: ita flebile carmen,
Materiæ scripto conueniente suæ.
I nteger & lætus, læta & iuuenilia lusi:
Illa tamen nunc me composuisse piget.
V t cecidi, subiti perago præconia casus:
Sum'q; argumenti conditor ipse mei.
V t'q; iacens ripa deflere caystrius ales
Dicitur ore suam deficiente necem:
S ic ego sarmaticas longe proiectus in oras
Efficio tacitum ne mihi funus eat.
D elitias siquis, lasciua'q; carmina quærit:
Præmoneo nunquam scripta quod ista legat.
A ptior huic Gallus, blandi'q; Propertius oris,
Et plures, quorum nomina magna uigent.
A tq; utinam numero nos non essemus in isto:
Hei mihi, cur unquam musa locuta mea est?
S ed dedimus pœnas: scythici'q; in finibus Istri
Ille pharetrati lusor amoris adest.
Quod superest, socios ad publica carmina flexi:
Et memores iussi nominis esse mei.
S i tamen ex uobis aliquis tam multa requiret
Vnde dolenda canam: multa dolenda tuli.
N on hæc ingenio, non hæc componimus arte:
Materia est proprijs ingeniosa malis.
E t quota fortunæ pars est in carmine nostræ:
Felix qui patitur, quæ numerare potest.
Quot frutices syluæ, quot flauas Tybris arenas,
Mollia quot martis gramina campus habet:
T ot mala pertulimus: quorum medicina, quies'q;
Nulla, nisi in studio est, pieridum'q; mora.

Quis tibi Naso modus lachrymosi carminis? inquis:
Idem, fortunæ qui modus huius erit.
Quod querar illa mihi pleno de fonte ministrat:
Nec mea sunt, fati uerba sed ista mei.
At mihi si chara patriam cum coniuge reddas:
Sint uultus hilares: simq; quod ante fui.
Lenior inuicti si sit mihi Cæsaris ira:
Carmina lætitiæ iam tibi plena dabo.
Nec tamen ut lusit, rursus mea littera ludet:
Sit semel illa ioco luxuriata meo.
Quod probet ipse canam: pœnæ modo parte leuata:
Barbariam, rigidos effugiamq; getas.
Interea nostri quid agant, nisi triste libelli?
Tibia funeribus conuenit ista meis.
At poteras inquis melius mala ferre silendo:
Et tacitus casus dissimulare tuos:
Exigis, ut nulli gemitus tormenta sequantur:
Acceptoq; graui uulnere flere uetas.
Ipse perilleo Phalaris permisit in ære
Edere mugitus: & bouis ore queri.
Cum Priami lachrymis offensus non sit Achilles:
Tun fletus inhibes durior hoste meos?
Cum faceret Nioben orbam latonia proles:
Non tamen & siccas iussit habere genas.
Est aliquid fatale malum per uerba leuare:
Hoc querulam Prognen, Halcyonenq; facit:
Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
Voce fatigaret lemnia saxa sua.
Strangulat inclusus dolor: atq; exæstuat intus:
Cogitur & uires multiplicare suas.

Da ueniam potius: uel totos tolle libellos:
Si mihi quod prodest, hoc tibi lector obest.
Sed nec obesse potest ulli: nec scripta fuerunt
Nostra, nisi authori perniciosa suo.
At mala sunt: fateor: quis te mala sumere cogit?
Aut quis deceptum ponere sumpta uetat?
Ipse nec hoc mando: sed ut huc deducta legantur:
Non sunt illa suo barbariora loco.
Nec me Roma suis debet conferre poëtis:
Inter sauromatas ingeniosus eram.
Deniq; nulla mihi captatur gloria, quæq;
Ingenio stimulos subdere fama solet.
Nolumus assiduis animum tabescere curis:
Quæ tamen irrumpunt: quoq; uetantur, eunt.
Cur scribam docui: cur mittam quæritis istos:
Vobiscum cupio quolibet esse modo.

ELEGIA II.

Ecquid ut è ponto noua uenit epistola, palles?
Et tibi sollicita soluitur illa manu?
Pone metum: ualeo: corpusq;, quod ante laborum
Impatiens nobis inualidumq; fuit:
Sufficit: atq; ipso uexatum induruit usu:
An magis infirmo non uacat esse mihi?
Mens tamen ægra iacet: nec tempore robora sumpsit:
Affectusq; animi, qui fuit ante, manet.
Quæq; mora, spatioq; suo coitura putaui:
Vulnera non aliter, quàm modo facta, dolent.
Scilicet exiguis prodest annosa uetustas:

Grandibus accedunt tempore damna malis.
Penè decem totis aluit Pæantius annis
Pestiferum tumido uulnus ab angue datum.
Telephus æterna consumptus tabe perisset:
Si non quæ nocuit dextra tulisset opem.
Et mea, si facinus nullum commisimus: opto
Vulnera qui fecit, facta leuare uelit.
Contentus'q; mei iam tandem parte doloris
Exiguum pleno de mare demat aquæ.
Detrahat ut multum: multum restabit acerbi:
Pars'q; meæ pœnæ totius instar erit.
Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores,
Quot'ue soporiferum grana papauer habet:
Sylua feras quot alit: quot piscibus unda natatur:
Quot tenerum pennis aëra pulsat auis:
Tot premor aduersis: quæ si comprendere coner:
Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Vt'q; uiæ casus, ut amara pericula ponti,
Vt taceam strictas in mea fata manus:
Barbara me tellus, orbis'q; nouissima magni
Sustinet, & sæuo cinctus ab hoste locus.
Hinc ego traijcerer: nec enim mea culpa cruēta est:
Esset, quæ debet, si tibi cura mei.
Ille deus, bene quo romana potentia nixa est:
Sæpe suo uictor lenis in hoste fuit.
Quid dubitas? & tuta times? accede: rogaq;:
Cæsare nil ingens mitius orbis habet.
Me miserum: quid agam? si proxima quæq; relin-
Subtrahis et fracto tu quoq; colla iugo. (quunt:
Quo' ferar? unde petam lapsis solatia rebus?

Anchora iam nostram non tenet ulla ratem.
V iderit ipse: sacram quamuis inuisus ad aram
Confugiam: nullas summouet ara manus.
A lloquar en absens absentia numina supplex:
Si fas est homini cum Ioue posse loqui.
A rbiter imperij, quo certum est sospite cunctos
Ausoniæ curam gentis habere deos:
O decus, ò patriæ per te florentis imago:
O uir non ipso, quem regis, orbe minor:
S ic habites terras, & te desyderet æther:
Sic ad pacta tibi sydera tardus eas:
P arce precor: minimam'q; tuo de fulmine partem
Deme: satis pœnæ, quod superabit, erit.
I ra quidem moderata tua est: uitam'q; dedisti:
Nec mihi ius ciuis, nec mihi nomen abest.
N ec mea concessa est alijs fortuna: nec exul
Edicti uerbis nominor ipse tui.
O mnia'q; hæc timui, quoniam meruisse uidebar:
Sed tua peccato lenior ira meo est.
A rua relegatum iussisti uisere Ponti:
Et scythicum profuga scindere puppe fretum.
I ussus ad euxini deformia littora ueni
Aequoris: hæc gelido terra sub axe iacet.
N ec me tam cruciat nunquam sine frigore cœlum:
Glebaq; canenti semper obusta gelu:
N esciaq; est uocis quod barbara lingua latinæ:
Graiaq; quod getico uicta loquela sono est:
Q uàm quod finitimo cinctus premor undiq; marte:
Vix'q; breuis tutos murus ab hoste facit.
P ax tamen interdum est: pacis fiducia nunquam:

Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.
Hinc ego dum muter, uel me Zanclea Charybdis
Deuoret: atq; suis ad styga mittat aquis:
Vel rapidæ flammis urar patienter in ætnæ:
Vel freta leucadij mittar in alta dei.
Quod petimus pœna est: neq; enim miser esse recuso:
Sed precor, ut possim tutius esse miser.

ELEGIA III.

Illa dies hæc est: qua te celebrare poëtæ,
Si modo non fallunt tempora: Bacche solent:
Festa'q; odoratis innectunt tempora sertis:
Et dicunt laudes ad tua uina tuas.
Inter quos memini, dum me mea fata sinebant:
Non inuisa tibi pars ego sæpe fui.
Quem nunc suppositum stellis erymanthidos ursæ,
Iuncta tenet crudis sarmatis ora getis.
Qui'q; prius mollem, uacuam'q; laboribus egi
In studijs uitam, Pieridum'q; choro:
Nunc procul à patria geticis circunsonor armis,
Multa prius pelago, multa'q; passus humo.
Siue mihi casus, siue hoc dedit ira deorum:
Nubila nascenti seu mihi parca fuit.
Tu tamen è sacris ederæ cultoribus unum
Numine debueras sustinuisse tuo.
An dominæ fati quidquid cecinere sorores:
Omne sub arbitrio desinit esse dei?
Ipse quoq; ætherias meritis inuectus es arces:
Quo non exiguo facta labore uia est:

N ec patria est habitata tibi: sed ad usq; niuosum
Strymona uenisti, marticolam'q; Geten,
P ersida'q;, & lato spatiantem flumine Gangem,
Et quascunq; bibit decolor indus aquas.
S cilicet hanc legem nentes fatalia parcæ
Stamina bis genito bis cecinere tibi.
M e quoq;, si fas est exemplis ire deorum:
Ferrea sors uitæ difficilis'q; premit:
I llo nec leuius cecidi: quem magna locutum
Reppulit à Thebis Iuppiter igne suo.
V t tamen audisti percussum fulmine uatem:
Admonitu matris condoluisse potes.
E t potes, aspiciens circum tua sacra poëtas,
Nescio quis nostri dicere cultor abest.
F er bone Liber opem: sic altera degrauet ulmum
Vitis: & incluso plena sit uua mero:
S ic tibi cum Bacchis Satyrorum gnaua iuuentus
Adsit: & attonito non taceare sono:
O ssa bipenniferi sic sint male pressa Lycurgi:
Impia nec pœna Pentheos umbra uacet:
S ic micet æternum, uicina'q; sydera uincat
Coniugis in cœlo clara corona tuæ.
H uc ades: & casus releues pulcherrime nostros,
Vnum de numero me memor esse tuo.
S unt dis inter se commercia: flectere tenta
Cæsareum numen numine Bacche tuo.
V os quoq; consortes studij pia turba poëtæ
Hæc eadem sumpto quisq; rogate mero.
A tq; aliquis uestrum Nasonis nomine dicto
Deponat lachrymis pocula mista suis:

Admonitusq́; mei, cum circunspexerit omnes:
Dicat, ubi est nostri pars modo Naso chori?
Idq́; ita: si uestrum merui candore fauorem:
Nullaq́; iudicio littera læsa meo est:
Si, ueterum digne ueneror cum scripta uirorum:
Proxima non illis esse minora reor.
Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen:
Quod licet inter uos nomen habete meum.

ELEGIA IIII.

Littore ab euxino Nasonis epistola ueni,
Lassaq́; facta mari, lassaq́; facta uia.
Qui mihi flens dixit. tu, cui licet, aspice Romam:
Heu quanto melior sors tua sorte mea est.
Flens quoq; me scripsit: nec qua signabar, ad os est
Ante, sed ad madidas gemma relata genas.
Tristitiæ causam siquis cognoscere quærit:
Ostendi Solem postulat ille sibi:
Nec frondem in syluis, nec aperto mollia prato
Gramina, nec pleno flumine cernit aquas:
Quid Priamus doleat mirabitur Hectore rapto:
Quid'ue Philoctetes ictus ab angue gemat.
Di facerent utinam talis status esset in illo:
Vt non tristitiæ causa dolenda foret.
Fert tamen, ut debet, casus patienter amaros:
More nec indomiti frena recusat equi:
Nec fore perpetuam sperat sibi numinis iram
Conscius in culpa non scelus esse sua.
Sæpe refert, sit quanta dei clementia: cuius

Se quoq; in exemplis annumerare solet.
Nam quod opes teneat patrias, quod nomina ciuis:
Deniq; quod uiuat: munus habere dei.
Te tamen (o siquid credis mihi) charius ille
Omnibus in toto pectore semper habet.
Teq; Menœtiaden, te qui comitatus Orestem,
Te uocat Aegiden, Euryalumq; suum.
Nec patriam magis ille suam desyderat: & quæ
Plurima cum patria sentit abesse sibi:
Quàm uultus, oculosq; tuos, o dulcior illo
Melle, quod in ceris attica ponit apis.
Sæpe etiam mœrens tempus reminiscitur illud:
Quod non præuentum morte fuisse dolet.
Cumq; alij fugerent subitæ contagia cladis:
Nec uellent ictæ limen adire domus:
Te sibi cum paucis meminit mansisse fidelem:
Si paucos aliquis tres'ue, duos' uocat.
Quamuis attonitus, sensit tamen omnia: nec te
Se minus aduersis indoluisse suis.
Verba solet, uultumq; tuum, gemitusq; referre:
Et te flente suos demaduisse sinus.
Quam sibi præstiteris, qua consolatus amicum
Sis ope: solandus cum simul ipse fores.
Pro quibus affirmat fore se memoremq;, piumq;:
Siue diem uideat: siue tegatur humo.
Per caput ipse suum solitus iurare, tuumq;,
Quod scio non illi uilius esse suo:
Plena tot ac tantis referetur gratia factis:
Nec sinet ille tuos littus arare boues.
Fac modo constanter profugum tueare: quod ille,

Qui bene te nouit, non rogat: ipsa rogo.

ELEGIA V.

Annuus assuetum dominæ natalis honorem
Exigit: ite manus ad pia sacra meæ.
Sic quondam festum Laërtius egerat heros
Forsan in extremo coniugis orbe diem.
Lingua fauens adsit nostrorum oblita malorum:
Quæ puto dedidicit iam bona uerba loqui:
Quæq; semel toto uestis mihi sumitur anno:
Sumatur fatis discolor alba meis:
Araq; gramineo uiridis de cæspite fiat:
Et uelet tepidos nexa corona focos.
Da mihi thura puer pingues facientia flammas:
Quodq; pio fusum stridat in igne merum.
Optime natalis, quamuis procul absumus, opto
Candidus huc uenias, dissimilisq; meo.
Si quod & instabat dominæ miserabile uulnus:
Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
Quæq; graui nuper plus quàm quassata procella est:
Quod superest, tutum per mare nauis eat.
Illa domo, nataq; sua, patriaq; fruatur:
Erepta hæc uni sit satis esse mihi.
Quatenus & non est in charo coniuge felix:
Pars uitæ tristi cætera nube uacet.
Viuat: ametq; uirum, quoniam sic cogitur, absens:
Consumatq; annos sed diuturna suos.

A diicerem & nostros: sed ne contagia fati
Corrumpant timeo, quos agit ipsa, mei.
N il homini certum est, fieri quis posse putaret:
Vt facerem in mediis hæc ego sacra getis?
A spice ut aura tamen fumos è thure coortos
In partes Italas & loca dextra ferat.
S ensus inest igitur nebulis: quas exigit ignis:
Consilium fugiunt cætera penè meum.
C onsilio, commune sacrum cum fiat in ara
Fratribus, alterna qui periere manu:
I psa sibi discors, tanquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes atra fauilla duas.
H oc memini quondam fieri non posse loquebar:
Et me Battiades iudice falsus erat.
O mnia nunc credo: cum tu non stultus ab arcto
Terga uapor dederis: ausoniamq; petas.
H æc igitur lux est: quæ si non orta fuisset:
Nulla fuit misero festa uidenda mihi.
E didit hæc mores illis heroibus æquos:
Queis erat Eurytion, Icariusq; pater.
N ata pudicitia est, mores, probitasq;, fidesq;:
At non sunt ista gaudia nata die:
S ed labor, & curæ, fortunaq; moribus impar,
Iustaq; de uiduo penè querela toro.
S cilicet aduersis probitas exercita rebus
Tristi materia tempore laudis habet.
S i nihil infesti durus uidisset Vlysses:
Penelope felix, sed sine laude, foret.
V ictor Echionias si uir penetrasset in arces:
Forsitan Euadnen uix sua nosset humus.

C um Pelia genitæ tot sint: cur nobilis una est?
Nempe fuit misero nupta quod una uiro.
E ffice ut Iliacas tangat prior alter arenas:
Laodameia nihil, cur referatur, erit.
E t tua, quod malles, pietas ignota maneret:
Implerent uenti si mea uela sui.
D i tamen, & Cæsar dis accessure, sed olim
Aequarint pylios cum tua fata dies:
N on mihi, qui pœnam fateor meruisse: sed illi
Parate: quæ nullo digna dolore dolet.

ELEGIA VI.

t V quoq; nostrarum quondam fiducia rerum,
Qui mihi confugium, qui mihi portus eras:
T u quoq; suscepti curam dimittis amici:
Officijq; pium tam cito ponis onus.
S arcina sum fateor: quam si tu tempore nostro
Depositurus eras: non subeunda fuit.
F luctibus in medijs nauem Palinure relinquis:
Ne fuge: ne'ue tua sit minor arte fides.
N unquid Achilleos inter fera prælia fidi
Deseruit leuitas Automedontis equos?
Quem semel excepit, nunquam Podalirius ægro
Promissam medicæ non tulit artis opem.
T urpius eijcitur, quàm non admittitur hospes:
Quæ patuit dextræ firma sit ara meæ.
N il nisi me solum primo tutatus es: at nunc
Me pariter serua, iudiciumq; tuum:
S i modo non aliqua est in me noua culpa: tuamq;

Mutarunt ſubito crimina noſtra fidem.
Spiritus hic, ſcythicā quē non bene ducimus aura:
  Quod cupio, membris exeat ante meis:
Quàm tua delicto ſtringantur pectora noſtro:
  Et uidear merito uilior eſſe tibi.
Non adeo totis fatis urgemur iniquis:
  Vt mea ſit longis mens quoq; mota malis.
Finge tamen motam: quoties Agamemnone natum
  Dixiſſe in Pyladen uerba proterua putas?
Nec procul a' uero eſt, quod uel pulſarit amicum:
  Manſit in officiis non minus ille ſuis.
Hoc eſt cum miſeris ſolum commune beatis:
  Ambobus tribui quod ſolet obſequium.
Ceditur & cæcis: et quos prætexta uerendos
  Virgáq; cum uerbis imperioſa facit.
Si mihi non parcis: fortunæ parcere debes:
  Non habet in nobis ullius ira locum.
Elige noſtrorum minimum, minimumq; laborum:
  Iſto, quo quereris, grandius illud erit.
Quàm multa madidæ cælantur arundine foſſæ:
  Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena ſub horrea ferre
  Limite formicæ grana reperta ſolent:
Tam me circunſtat denſorum turba malorum:
  Crede mihi, uero eſt noſtra querela minor.
His, qui contentus non eſt: in littus arenas,
  In ſegetem ſpicas, in mare fundat aquas.
Intempeſtiuos igitur compeſce tumores:
  Vela neq; in medio deſere noſtra mari.

ELEGIA VII.

Q Vam legis, ex illa tibi uenit epistola terra,
Latus ubi æquoreis iungitur Ister aquis.
S i tibi contingit cum dulci uita salute:
Candida fortunæ pars manet una meæ.
S alicet, ut semper, quid agam charissime quæris:
Quamuis hoc uel me scire tacente potes:
S um miser: hæc breuis est nostrorum summa malorum:
Quisquis et offenso Cæsare uiuet: erit.
T urba tomitanæ quæ sit regionis: & inter
Quos habitem mores: discere cura tibi est.
M ista sit hæc quamuis inter Græcosq;, Getasq;:
A' male pacatis plus trahit ora Getis.
S armaticæ maior, Geticæq; frequentia gentis
Per medias in equis itq;, reditq; uias.
I n quibus est nemo, qui non coryton, & arcum,
Telaq; uipereo lurida felle gerat.
V ox fera: trux uultus: uerissima mortis imago:
Non coma, non ulla barba resecta manu.
D extera non segnis stricto dare uulnera cultro:
Quem uinctum lateri barbarus omnis habet.
V iuit in his heu, non uestrorum oblitus amorum:
Hos uidet, hos uates audit amice tuus.
A tq; utinam uiuat, & non moriatur in illis:
Absit ab inuisis & tamen umbra locis.
C armina quod pleno saltari nostra theatro,
Versibus & plaudi scribis amice meis.
N il equidem feci (tu scis hoc ipse) theatris:
Musa nec in plausus ambitiosa mea est.

Non tamen ingratum est quodcunq; obliuia nostri
Impedit: & profugi nomen in ora refert.
Quamuis interdum, quæ me læsisse recordor
Carmina deuoueo, Pieridesq; meas.
Cum bene deuoui: nequeo tamen esse sine illis:
Vulneribusq; meis tela cruenta sequor.
Quæq; modo euboicis lacerata est fluctibus: audet
Graia capharea currere puppis aqua.
Nec tamen, ut lauder uigilo: curamq; futuri
Nominis, utilius quod latuisset, ago.
Detineo studijs animum: falloq; labores:
Experior curis & dare uerba meis.
Quid potius faciam desertis solus in oris?
Quam'ue malis aliam quærere coner opem?
Siue locum specto: locus est inamabilis: & quo
Esse nihil toto tristius orbe potest.
Siue homines, uix sunt homines hoc nomine digni:
Quamq; lupi, sæuæ plus feritatis habent.
Non metuunt leges: sed cedit uiribus æquum:
Victaq; pugnaci iura sub ense iacent.
Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis:
Oraq; sunt longis horrida tecta comis.
In paucis extant græcæ uestigia linguæ:
Hæc quoq; iam getico barbara facta sono.
Vnus in hoc non est populo: qui forte latine
Quælibet e medio reddere uerba queat.
Ipse ego Romanus uates, ignoscite musæ:
Sarmatico cogor plurima more loqui.
Et pudet: & fateor: iam desuetudine longa
Vix subeunt ipsi uerba latina mihi.

Nec

N ec dubito, quin ſint & in hoc non pauca libello
Barbara: non hominis culpa, ſed iſta loci.
N e tamen auſoniæ perdam commercia linguæ:
Et fiat patrio uox mea tuta ſono:
I pſe loquor mecum: deſuetaq; uerba retracto:
Et ſtudij repeto ſigna ſiniſtra mei.
S ic animum, tempuſq; traho: meq; ipſe reduco:
A contemplatu ſemoueoq; mali.
C arminibus quæro miſerarum obliuia rerum:
Præmia ſi ſtudio conſequar iſta: ſat eſt.

ELEGIA VIII.

n On adeo cecidi, quamuis abiectus: ut infra
Te quoq; ſim: inferius quo nihil eſſe poteſt.
Q uæ tibi res animos in me facit improbe? cur'ue
Caſibus inſultas, quos potes ipſe pati?
N ec mala te reddunt mitem, placidum'ue iacenti
Noſtra? quibus poſſunt illachrymare feræ?
N ec metuis dubio fortunæ ſtantis in orbe
Numen? & exoſæ uerba ſuperba deæ?
E xiget at dignas ultrix Rhamnuſia pœnas:
Impoſito calcas quod mea fata pede.
V idi ego naufragiumq;, uiros & in æquore mergi:
Et nunquam dixi iuſtior unda fuit.
V ilia qui quondam miſeris alimenta negarat:
Nunc mendicato paſcitur ille cibo.
P aſſibus ambiguis fortuna uolubilis errat:
Et manet in nullo certa, tenaxq; loco:
S ed modo læta manet: uultus modo ſumit acerbos:

Et tantum constans in leuitate sua est.
Nos quoq; floruimus: sed flos fuit ille caducus:
Flammáq; de stipula nostra, breuisq; fuit.
Ne'ue tamen tota capias fera gaudia mente:
Non est placandi spes mihi nulla dei.
Vel quia peccaui citra scelus: utq; pudore
Non caret: inuidia sic mea culpa caret:
Vel quia nil ingens ad finem Solis ab ortu
Illo cui paret mitius orbis habet.
Scilicet ut per uim non est superabilis ulli:
Molle cor ad timidas sic habet ille preces.
Exemploq; deûm, quibus accessurus & ipse est:
Cum poenæ uenia plura roganda petam.
Si numeres anno soles & nubila toto:
Inuenies nitidum sæpius isse diem.
Ergo, ne nimium nostra lætere ruina:
Restitui quondam me quoq; posse puta.
Posse puta fieri lenito principe uultus
Vt uideas media tristis in urbe meos:
Vtq; ego te uideam causa grauiore fugatum.
Hæc sunt à primis proxima uota meis.

ELEGIA IX.

O Tua si sineres in nostris nomina poni
Carminibus: positus quàm mihi sæpe fores.
Te canerem solum meriti memor: inq; libellis
Creuisset sine te pagina nulla meis.
Quid tibi deberem tota sciretur in urbe:
Exul in amissa si tamen urbe legor.

T e præsens mitem nosset, te serior ætas:
Scripta uetustatem si modo nostra ferunt.
N ec tibi cessaret doctus bene dicere lector:
Hic te seruato uate maneret honor.
C æsaris est primum munus, quod ducimus auras:
Gratia post magnos est tibi habenda deos.
I lle dedit uitam: tu, quam dedit ille tueris:
Et facis accepto munere posse frui.
C umq́; perhorreret casus pars maxima nostros:
Pars etiam credi pertimuisse uelit:
N aufragiumq́; meum tumulo spectaret ab alto:
Nec dederit nanti per freta sæua manum:
S eminecem stygia reuocasti solus ab unda.
Hoc quoq;, quod memores possumus esse: tuum est.
D i tibi se tribuant cum Cæsare semper amicos:
Non potuit uotum plenius esse meum.
H æc meus argutis, si tu paterere, libellus
Poneret in multa luce uidenda labor.
N unc quoq;, quamuis est iam iussa quiescere: qn te
Nominet inuitum uix mea musa tenet.
V tq́; canem pauidæ nactum uestigia ceruæ
Luctantem frustra copula dura tenet:
V tq́; fores non dum reserati carceris acer
Nunc pede nunc ipsa fronte lacessit equus:
S ic mea lege data uincta, atq; inclusa Thaleia
Per titulum uetiti nominis ire cupit.
N e tamen officio memoris lædaris amici:
Parebo iussis (parce timere) tuis.
A t non parerem: si non meminisse putares:
Hoc, quod non prohibet uox tua, gratus ero.

D umq́; (quod o' breue sit) lumen uitale uidebo:
Seruiet officio spiritus iste tuo.

ELEGIA X.

u T sumus in ponto: ter frigore constitit Ister:
Facta est Euxini dura ter unda maris.
A t mihi iam uideor patria procul esse tot annis:
Dardana quot graio Troia sub hoste fuit.
S tare putes: adeo procedunt tempora tarde:
Et peragit lentis passibus annus iter.
N ec mihi solstitium quicquam de noctibus aufert:
Efficit angustos nec mihi bruma dies.
S cilicet in nobis rerum natura nouata est:
Cumq́; meis curis omnia longa facit.
A n peragunt solitos communia tempora motus?
Suntq́; magis uitæ tempora dura meæ?
Q uem tenet Euxini mendax cognomine littus,
Et scythica uere terra sinistra freti.
I nnumeræ circa gentes fera bella minantur:
Quæ nisi de rapto uiuere turpe putant.
N il extra tutum est: tumulus defenditur ipse
Mœnibus exiguis, ingenioq́; loci.
C um minime credas, ut auis densissimus hostis
Aduolat: & prædam uix bene uisus agit.
S æpe intra muros clausis uenientia portis
Per medias legimus noxia tela uias.
E st igitur rarus, qui iam colere audeat: isq́;
Hac arat infelix, hac tenet arma manu.
S ub galea pastor iunctis pice cantat auenis:

Proq́; lupo pauidæ bella uerentur oues.
Vix ope castelli defendimur: & tamen intus
Mista facit graijs barbara turba metum.
Quippe simul nobis habitat discrimine nullo
Barbarus: & tecti plus quoq; parte tenet.
Quos ut non timeas: possis odisse uidendo
Pellibus & longa corpora tecta coma.
Hos quoq;, qui geniti graia creduntur ab urbe:
Pro patrio cultu persica braca tegit.
Exercent illi sociæ commercia linguæ:
Per gestum res est significanda mihi.
Barbarus hic ego sum: quia non intelligor ulli:
Et rident stolidi uerba latina getæ.
Meq́; palàm de me tutò male sæpe loquuntur:
Forsitan obijciunt exiliumq́; mihi.
Vtq́; fit, in me aliquid, siquid dicentibus illis
Abnuerim quoties, annuerimq́;, putant.
Adde, quod iniustum rigido ius dicitur ense:
Dantur & in medio uulnera sæpe foro.
O duram Lachesin: quæ tam graue sydus habenti
Fila dedit uitæ non breuiora meæ.
Quod patriæ uultu, uestroq́; caremus amici:
Quod sic in scythicis gentibus esse queror:
Vtraq; pœna grauis: merui tamen urbe carere:
Non merui tali forsitan esse loco.
Quid loquor ah demens? ipsam quoq; perdere uitam
Cæsaris offenso numine dignus eram.

ELEGIA XI.

Q Vod te nescio quis per iurgia dixerit esse
Exulis uxorem, littera questa tua est.
I ndolui: non tam mea quod fortuna male audit:
Qui iam consueui fortiter esse miser:
Quàm quod, cui minime uellem, sum causa pudoris:
Teq; reor nostris erubuisse malis.
P erfer: & obdura: multo grauiora tulisti:
Eripuit cum me principis ira tibi.
F allitur iste tamen, quo iudice nominor exul:
Mollior est culpam pœna secuta meam.
M axima pœna mihi est ipsum offendisse: priusq;
Venisset mallem funeris hora mihi.
Quassa tamen nostra est, nõ mersa, nec obruta nauis:
Vtq; caret portu: sic tamen extat aquis.
N ec uitam, nec opes, nec ius mihi ciuis ademit:
Qui merui uitio perdere cuncta meo.
S ed quia peccato facinus non adfuit ullum:
Nil nisi me patrijs iussit abesse focis.
V tq; alijs, quorum numerum comprendere non est:
Cæsareum numen, sic mihi mite fuit.
I pse relegati non exulis utitur in me
Nomine: tuta suo iudice causa mea est.
I ure igitur laudes Cæsar pro parte uirili
Carmina nostra tuas qualiacunq; canunt.
I ure deos, ut adhuc cœli tibi lumina claudant:
Teq; uelint sine se comprecor esse deum.
O ptat idem populus: sed ut in mare flumina uastũ,
Sic solet exiguæ currere riuus aquæ.

At tu fortunam, cuius uocor exul ab ore:
Nomine mendaci parce grauare meam.

ELEGIA XII.

Scribis ut oblectem studio lachrymabile tēpus:
Ne pereant turpi pectora nostra situ:
Difficile est, quod amice mones: quia carmina lætum
Sunt opus: & pacem mentis habere uolunt.
Nostra per aduersas agitur fortuna procellas:
Sorte nec ulla mea tristior esse potest.
Exigis, ut Priamus natorum funere ludat:
Et Niobe festos ducat ut orba choros.
Luctibus, an studio uideor debere teneri
Solus in extremos iussus abire Getas?
Des licet inualido pectus mihi robore fultum:
Fama refert Anyti quale fuisse rei:
Fracta cadet tantæ sapientia mole ruinæ:
Plus ualet humanis uiribus ira dei.
Ille senex dictus sapiens ab Apolline, nullum
Scribere in hoc casu sustinuisset opus.
Vt ueniant patriæ, ueniant obliuia nostri:
Omnis & amissi sensus abesse queat:
At timor officio fungi uetat ipse quieto:
Cinctus ab innumero me tenet hoste locus.
Adde, quod ingenium longa rubigine læsum
Torpet: & est multo, quàm fuit ante, minus.
Fertilis, assiduo si non renouetur aratro:
Nil, nisi cum spinis gramen, habebit ager.
Tempore qui longo steterit, male curret: & inter

Carceribus missos ultimus ibit equus.
V ertitur in teneram cariem: rimisq; dehiscit:
Siqua diu solitis cymba uacabit aquis.
M e quoq; despera, fuerim cum paruus & ante:
Illi, qui fueram posse redire parem.
C ontudit ingenium patientia longa malorum:
Et pars antiqui magna uigoris abest.
S æpe tamen nobis, ut nunc quoq; sumpta tabella est:
Inq; suos uolüi cogere uerba pedes:
C armina scripta mihi sunt nulla: aut qualia cernis,
Digna sui domini tempore, digna loco.
D eniq; non paruas animo dat gloria uires:
Et fœcunda facit pectora laudis amor.
N ominis, & famæ quondam fulgore trahebar:
Dum tulit antemnas aura secunda meas.
N on adeo est bene nunc: ut sit mihi gloria curæ:
Si liceat, nulli cognitus esse uelim.
A n quia cesserunt primo bene carmina: suades
Scribere: successus ut sequar ipse meos?
P ace nouem uestra liceat dixisse sorores:
Vos estis nostræ maxima causa fugæ.
V tq; dedit iustas tauri fabricator aheni:
Sic ego do pœnas artibus ipse meis.
N il mihi debebat cum uersibus amplius esse:
Sed fugerem merito naufragus omne fretum.
A t puto, si demens studium fatale retentem:
Hic mihi præbebit carminis arma locus.
N on liber hic ullus, non qui mihi commodet aurẽ:
Verbaq; significent quid mea, norit, adest.
O mnia barbariæ loca sunt, uocisq; ferinæ,
Omnia

Omnia ſunt getica plena timore ſoni.
I pſe mihi uideor iam dedidiciſſe latine:
Nam didici geticæ, ſarmaticæq; loqui.
N ec tamen, ut uerum fatear tibi, noſtra teneri
A' componendo carmine muſa poteſt.
S cribimus: & ſcriptos abſumimus igne libellos:
Exitus eſt ſtudij parua fauilla mei.
N ec poſſum, & cupio non ullos ducere uerſus:
Ponitur iciirco noſter in igne labor.
N ec, niſi pars caſu flammis erepta, dolo'ue,
Ad uos ingenij peruenit ulla mei.
S ic utinam, quæ nil metuentem tale magiſtrum
Perdidit: in cineres ars mea uerſa foret.

ELEGIA. XIII.

h Anc tuus e' getico mittit tibi Naſo ſalutem:
Mittere ſi quiſquam, quo caret ipſe, poteſt.
A eger enim traxi contagia corpore mentis:
Libera tormento pars mihi nequa uacet:
P erq; dies multos lateris cruciatibus uror:
Sed quod non modico frigore læſit hyems.
S i tamen ipſe uales: aliqua nos parte ualemus:
Quippe mea eſt humeris fulta ruina tuis.
Qui mihi cum dederis ingentia pignora: cumq;
Per numeros omnes hoc tueare caput:
Quod tua me raro ſolatur epiſtola, peccas:
Remq; piam præſtas: & mihi uerba negas.
H oc precor emenda: quod ſi correxeris unum:
Nullus in egregio corpore næuus erit.

P luribus accusem: fieri nisi posset, ut ad me
Littera non ueniat: missa sit illa tamen.
D i faciant, ut sit temeraria nostra querela:
Te'q; putem falsò non meminisse mei.
Q uod precor, esse liquet: neq; enim mutabile robur
Credere me fas est pectoris esse tui.
C ana prius gelido desint absynthia ponto:
Et careat dulci trinacris hybla thymo:
I mmemorem quàm te quisquam conuincat amici:
Non ita sunt fati stamina nigra mei.
T u tamen, ut possis falsæ quoq; pellere culpæ
Crimina: quod non es, ne uideare, caue:
V t'q; solebamus consumere longa loquendo
Tempora sermoni deficiente die:
S ic ferat, ac referat tacitas nunc littera uoces:
Et peragant linguæ charta, manusq; uices.
Q uod fore ne nimium uidear diffidere: sit'q;
Versibus hoc paucis admonuisse satis:
A ccipe, quo semper finitur epistola uerbo:
Atq; meis distent ut tua fata: uale.

ELEGIA XIIII.

q Vanta tibi dederim nostris monimenta libellis
O mihi me coniux charior: ipsa uides.
D etrahat authori multum fortuna licebit:
Tu tamen ingenio clara ferere meo.
D um'q; legar, pariter mecum tua fama legitur:
Nec potes in mœstos omnis abire rogos:
C um'q; uiri casu possis miseranda uideri:

Inuenies aliquas, quae quod es, esse uelint:
Quae te, nostrorum cum sis in parte malorum:
 Felicem dicant: inuideant'q; tibi.
Non ego diuitias dando tibi plura dedissem.
 Nil feret ad manes diuitis umbra suos.
Perpetui fructum donaui nominis: id'q;
 Quo dare nil potui munere maius, habes.
Adde quod & rerum sola es tutela mearum:
 Ad te non parui uenit honoris onus:
Quod nunquam uox est de te mea muta: tuiq;
 Iudicijs debes esse superba uiri.
Quae nequis possit temeraria dicere: persta:
 Et pariter serua me'q;, piamq; fidem.
Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit:
 Et tantum probitas irreprehensa fuit:
Par ea de nostra non est tibi facta ruina:
 Conspicuum uirtus hic tua ponat opus.
Esse bonam facile est: ubi quod uetat esse, remotum est:
 Et nihil officio nupta, quod obstet, habet.
Cum deus intonuit, non se subducere nimbo:
 Id demum est pietas: id socialis amor.
Rara quidem uirtus, quam non fortuna gubernet:
 Quae maneat stabili, cum fugit illa, pede:
Si tamen est, pretium cui uirtus ipsa petitum:
 In'q; parum laetis ardua rebus adest:
Ut tempus numeres: per saecula nulla tacetur:
 Et loca mirantur, qua patet orbis iter.
Aspicis, ut longo teneat laudabilis aeuo
 Nomen inextinctum Penelopaea fides?
Cernis ut Admeti cantetur, & Hectoris uxor?

Ausáq; in accensos Hiphias ire rogos?
Vt uiuat fama coniux Phylaceïa? cuius
Iliacam celeri uir pede pressit humum?
At nece nil opus est pro me, sed amore, fideq;:
Non ex difficili fama petenda tibi est.
Nec te credideris, quia non facis, ista moneri:
Vela damus: quamuis remige nauis eat.
Qui monet ut facias quod iam facis: ille monendo
Laudat: & hortatu comprobat acta suo.

PVBLII OVIDII NASONIS DE PONTO LIBER PRIMVS.

AD BRVTVM. ELEGIA I.

n ASO TOMITANAE *iam non*
nouus incola terræ
Hoc tibi de getico littore
mittit opus.
Si uacat, hospitio peregrinos Brute libellos
Excipe: dumq; aliquo, quolibet abde loco.
Publica non audent inter monumenta uenire:
Ne suus hoc illis clauserit author iter.
Ah quoties dixi, certe nil turpe docetis:
Ite: patet castis uersibus ille locus.
Non tamen accedunt: sed, ut aspicis ipse, latere
Sub lare priuato tutius esse putant.
Quæris, ubi hos possis nullo componere læso:
Qua steterant arte, pars uacat illa tibi.
Quid ueniant nouitate roges fortasse sub ipsa:
Accipe quodcunq; est, dummodo non sit amor.
Inuenies quamuis non sit miserabilis index:
Non minus hoc illo triste, quod ante dedi.
Rebus idem, titulo differt, & epistola cui sit
Non occultato nomine missa docet.
Nec uos hoc uultis: sed non prohibere potestis:
Musáq; ad inuitos officiosa uenit.
Quidquid id est, adiunge meis: nihil impedit ortos
Exule seruatis legibus urbe frui.

Quod metuas non est: Antoni scripta leguntur:
Doctus & in promptu carmina Brutus habet.
Nec me nominibus furiosus confero tantis:
Sæua deos contra non tamen arma tuli.
Deniq; cæsareo, quod non desyderat ipse:
Non caret è nostris ullus honore liber.
Si dubitas de me: laudes admitte deorum:
Et carmen dempto nomine sume meum.
Adiuuat in bello pacatæ ramus oliuæ:
Proderit authorem pacis habere nihil?
Cum foret Aeneæ ceruix subiecta parenti:
Dicitur ipsa uiro flamma dedisse uiam.
Fert liber Aeneaden: & non iter omne patebit?
At patriæ pater hic: ipsius ille fuit.
Et quis ita est audax: ut limine cogat abire
Iactantem phariam tinnula sistra manu?
Ante deûm matrem cornu tibicen adunco
Cum canit: exiguæ quis stypis æra neget?
Scimus ab imperio fieri nil tale Dianæ:
Vnde tamen uiuat, uaticinator habet.
Ipsa mouent animos superorum numina nostros:
Turpe nec est tali credulitate capi.
En ego pro sistro, phrygÿq; foramine buxi
Gentis ïuleæ nomina sancta fero.
Vaticinor: moneoq;: locum date sacra ferenti:
Non mihi, sed magno poscitur ille deo.
Nec quia uel merui, uel sensi principis iram:
A` nobis ipsum nolle putate coli.
Vidi ego linigeræ numen uiolasse fatentem
Isidis, isiacos ante sedere focos.

A lter ob huic similem priuatus lumine culpam
Clamabat media se meruisse uia.
T alia cœlestes fieri præconia gaudent:
Vt sua quid ualeant numina teste probent.
S æpe leuant pœnas: ereptáq; lumina reddunt:
Cum bene peccati pœnituisse uident.
P œnitet o', siquid miserorum creditur ulli:
Pœnitet: & facto torqueor ipse meo.
C umq; sit exilium, magis est mihi culpa dolori:
Estq; pati pœnam, quàm meruisse, minus.
V t mihi di faueant: quibus est manifestior ipse:
Pœna potest demi: culpa perennis erit.
M ors faciet certe, ne sim, cum uenerit, exul:
Ne non peccarim mors quoq; non faciet.
N on igitur mirum est: si mens mea tabida facta,
De niue manantis more liquescit aquæ.
E stur ut occulta uitiata putredine nauis:
Aequorei scopulos ut cauat unda salis:
R oditur ut scabra positum rubigine ferrum:
Conditus ut tineæ carpitur ore liber:
S ic mea perpetuos curarum pectora morsus,
Fine quibus nullo conficiantur, habent.
N ec prius hi mentem stimuli, quàm uita, relinquent:
Quiq; dolet, citius, quàm dolor ipse, cadet.
H oc mihi si superi, quorum sumus omnia, credent:
Forsitan exigua dignus habebor ope:
I nq; locum scythico uacuum mutabor ab arcu:
Plus isto duri si precer oris ero.

AD MAXIMVM. ELEGIA II.

m A xime, qui tanti mensuram nominis imples:
Et geminas animi nobilitate genus:
Qui nasci ut posses, quamuis cecidere trecenti:
Non omnes fabios abstulit una dies:
F orsitan hæc à quo mittatur epistola quæras:
Quisq; loquar tecum certior esse uelis:
H ei mihi: quid faciam? uereor, ne nomine lecto,
Durus, & auersa cætera mente legas.
V iderit hæc aliquis: tibi me scripsisse fateri
Audebo: & proprijs ingemuisse malis.
V iderit: audebo tibi me scripsisse fateri:
Atq; modum pœnæ notificare meæ:
Qui cum me pœna dignum grauiore fuisse
Confitear: possum uix grauiora pati.
H ostibus in medijs interq; pericula uersor:
Tanquam cum patria pax sit adempta mihi.
Qui mortis sæuo geminent ut uulnere causas:
Omnia uipereo spicula felle linunt.
H is eques instructus perterrita mœnia lustrat:
More lupi clausas circumeuntis oues.
A t semel intentus neruo leuis arcus equino
Vincula semper habens irresoluta manet.
T ecta rigent fixis ueluti uallata sagittis:
Portaq; uix firma summouet arma sera.
A dde loci faciem nec fronde nec arbore tecti:
Et quod iners hyemi continuatur hyems.
H ic me pugnantem cum frigore, cumq; sagittis,
Cumq; meo fato, quarta fatigat hyems.

F ine carent lachrymæ, nisi cum stupor obstitit illis:
Et similis morti pectora torpor habet.
F elicem Nioben: quamuis tot funera uidit:
Quæ posuit sensum, saxea facta malis.
V os quoq; felices: quarum clamantia fratrem
Cortice uelauit populus ora nouo.
I lle ego sum: lignum qui non admittor in ullum:
Ille ego sum: frustra qui lapis esse uelim.
I psa Medusa oculis ueniat licet obuia nostris:
Amittet uires ipsa Medusa suas.
V iuimus, ut nunquam sensu careamus amaro:
Et grauior longa sit mea pœna mora.
S ic inconsumptum Tityi, semperq; renascens
Non perit, ut possit sæpe perire, iecur.
A t puto, cum requies, medicinaq; publica curæ
Somnus adest: solitis nox uenit orba malis.
S omnia me terrent ueros imitantia casus:
Et uigilant sensus in mea damna mei.
A ut ego sarmaticas uideor uitare sagittas:
Aut dare captiuas ad fera uincla manus.
A ut, ubi decipior melioris imagine somni:
Aspicio patriæ tecta relicta meæ.
E t modo uobiscum, quos sum ueneratus, amici,
Et modo cum chara coniuge multa loquor.
S ic, ubi percepta est breuis, & non uera uoluptas:
Peior ab admonitu fit status ipse boni.
S iue dies igitur caput hoc miserabile cernit:
- Siue pruinosæ noctis aguntur equi:
S ic mea perpetuis liquescunt pectora curis:
Ignibus admotis ut noua cera solet.

Saepe precor mortem: mortem quoq; deprecor idē:
  Ne mea sarmaticum contegat ossa solum.
Cum subit, Augusti quae sit clementia: credo
  Mollia naufragijs littora posse dari.
Cum uideo quàm sint mea fata tenacia: frangor:
  Spes'q; leuis magno uicta timore cadit.
Nec tamen ulterius quicquam spero'ue, precor'ue:
  Quàm male mutato posse carere loco.
Aut hoc, aut nihil est, pro me tentare modeste
  Gratia quod saluo uestra pudore queat.

AD MAXIMVM. ELEGIA III.

S Vscipe Romanae facundia Maxime linguae
  Difficilis causae mite patrocinium.
Est mala (confiteor) sed te bona fiet agente:
  Lenia pro misera fac modo uerba fuga.
Nescit enim Caesar, quamuis deus omnia norit:
  Vltimus hic qua sit conditione locus.
Magna tenent illud numen molimina rerum:
  Haec est coelesti pectore cura minor.
Nec uacat, in qua sint positi regione tomitae
  Quaerere, finitimo uix loca nota Getae.
Aut quid Sauromatae faciant, qd Iazyges acres:
  Cultaq; oresteae taurica terra deae.
Quaeq; aliae gentes, ubi frigore constitit Ister:
  Dura meant celeri terga per amnis equo.
Maxima pars hominum nec te pulcherrima curat
  Roma: nec ausonij militis arma timet.
Dant illis animos arcus, plenaeq; pharetrae,

Quamq; libet longis cursibus aptus equus.
Quodq; sitim didicere diu tolerare, famemq;:
Quodq; sequens nullas hostis habebit aquas.
I ra uiri mitis non me misisset in istam:
Si satis hæc illi nota fuisset humus.
N ec me, nec quenquam romanum gaudet ab hoste,
Meq; minus, uitam cui dedit ipse, capi.
Noluit, ut poterat, minimo me perdere nutu:
Nil opus est ullis in mea fata Getis.
S ed neq;, cur morerer, quicquã mihi cõperit actum:
Nec minus infestus, quàm fuit, esse potest.
T unc quoq; nil fecit: nisi quod facere ipse coëgi:
Pene etiam merito parcior ira meo est.
D i faciant igitur, quorum iustissimus ipse est:
Alma nihil maius Cæsare terra ferat.
V tq; diu sub eo, sic sit sub Cæsare terra:
Perq; manus huius tradita gentis eant.
A t tu tam placido, quàm nos quoq; sensimus illum,
Iudice, pro lachrymis ora resolue meis.
N on petis, ut bene sit: sed uti male, tutius: utq;
Exilium sæuo distet ab hoste meum.
Quamq; dedere mihi præsentia numina uitam,
Non adimat stricto squalidus ense Getes.
D eniq;, si moriar, subeam pacatius aruum:
Ossa nec à scythica nostra premantur humo:
N ec male compositos, ut scilicet exule dignum est:
Bistonij cineres ungula pulset equi:
E t ne, si superest aliquis post funera sensus:
Terreat ut manes sarmatis umbra meos.
C æsaris hæc animum poterant audita mouere:

Maxime mouissent si tamen ante tuum.
V ox precor augustas pro me tua molliat aures:
Auxilio trepidis quæ solet esse reis:
A ssuetaq; tibi doctæ dulcedine linguæ
Aequandi superis pectora flecte uiri.
N on tibi Theromedon, crudusq; rogabitur Atreus:
Quiq; suis homines pabula fecit equis:
S ed piger ad pœnas princeps, ad præmia uelox:
Quiq; dolet, quoties cogitur esse ferox:
Qui uincit semper, uictis ut parcere possit:
Clausit & æterna ciuica bella sera.
M ulta metu pœnæ, pœna qui pauca, coërcet:
Et iacit inuita fulmina rara manu.
E rgo tam placidas orator missus ad aures
Vt propior patriæ sit fuga nostra, roga.
I lle ego sum, qui te colui: quem festa solebat
Inter conuiuas mensa uidere tuos.
I lle ego: qui duxi uestros Hymenæon ad ignes:
Et cecini fausto carmina digna toro:
C uius te solitum memini laudare libellos,
Exceptis, domino qui nocuere suo:
C ui tua non nunquam miranti scripta legebas:
Ille ego: de uestra cui data nupta domo est.
H anc probat: & primo dilectam semper ab æuo
Est inter comites martia censa suas:
I nq; suis habuit matertera Cæsaris ante:
Quarum iudicio siqua probata, proba est.
I psa sua melior fama laudantibus istis
Claudia diuina non eguisset ope.
N os quoq; præteritos sine labe peregimus annos:

Proxima pars uitæ transilienda meæ est.
S ed de me ut silcam: coniux mea sarcina uestra est:
Non potes hanc salua dissimulare fide.
C onfugit hæc ad uos: uestrasq; amplectitur aras:
Iure uenit cultos ad sibi quisq; deos:
F lensq; rogat, precibus lenito Cæsare uestris
Busta sui fiant ut propiora uiri.

AD RVFINVM. ELEGIA IIII.

h Anc tibi Naso tuus mittit Rufine salutem:
Qui miser est, ulli si suus esse potest.
R eddita confusæ nuper solatia menti
Auxilium nostris spemq; tulere malis:
V tq; machaonijs pæantius artibus heros
Lenito medicam uulnere sensit opem:
S ic ego mente iacens & acerbo saucius ictu,
Admonitu cœpi fortior esse tuo:
E t iam deficiens sic ad tua uerba reuixi:
Vt solet infuso uena redire mero.
N ec tamen exhibuit tantas facundia uires:
Vt mea sint dictis pectora sana tuis.
V t multum demas nostro de pectore curæ:
Non minus exhausto, quod superabit, erit.
T empore ducetur longo fortasse cicatrix:
Horrent admotas uulnera cruda manus.
N on est in medico, semper releuetur ut æger:
Interdum docta plus ualet arte malum.
C ernis, ut e molli sanguis pulmone remissus
Ad stygias certo limite ducat aquas?

Afferat ipse licet sacras Epidaurius herbas:
  Sanabit nulla uulnera cordis ope.
Tollere nodosam nescit medicina podagram:
  Nec formidatis auxiliatur aquis.
Cura quoq; interdum nulla est medicabilis arte:
  Et si sit, longa est extenuanda mora.
Cum bene firmarunt animum præcepta iacentem:
  Sumptaq; sunt nobis pectoris arma tui:
Rursus amor patriæ ratione ualentior omni
  Quod tua fecerunt scripta, retexit opus.
Siue pium uis hoc, siue hoc muliebre uocare:
  Confiteor misero molle cor esse mihi.
Non dubia est Ithaci prudentia: sed tamen optat
  Fumum de patrijs posse uidere focis.
Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
  Ducit: & immemores non sinit esse sui.
Quid melius roma? scythico quid frigore peius?
  Huc tamen ex illa barbarus urbe fugit.
Cum bene sit clausa cauea Pandione natæ:
  Nititur in syluas illa redire suas.
Assuetos tauri saltus, assueta leones,
  (Nec feritas illos impedit) antra petunt.
Tu tamen exilij morsus è pectore nostro
  Fomentis speras cedere posse tuis.
Effice, uos ipsi ne tam mihi sitis amandi:
  Talibus ut leuius sit caruisse malum.
At puto qua fueram genitus tellure carenti,
  In tamen humano contigit esse loco.
Orbis in extremi iaceo desertus arenis:
  Fert ubi perpetuas obruta terra niues

N on ager hic pomum, non dulces educat uuas:
Non salices ripa, robora monte uirent.
N e'ue fretum laudes terra magis: æquora semper
Ventorum rabie solibus orba tument.
Q uocunq; aspicias, campi cultore carentes,
Vastaq; quæ nemo uendicet, arua iacent.
H ostis adest dextra læuaq; a' parte timendus
Vicinoq; metu terret utrunq; latus.
A ltera bistonias pars est sensura sagittas:
Altera sarmatica spicula missa manu.
I nunc: & ueterum nobis exempla uirorum,
Qui forti casum mente tulere: refer.
E t graue magnanimi robur mirare rutuli,
Non usi reditus conditione dati.
S myrna uirum tenuit: non pontus, et hostica tellus:
Smyrna minus nullo pene' petenda loco.
N on doluit patriæ Cynicus procul esse Sinopeus:
Legit enim sedes attica terra tuas.
A rma Neoclides qui persica contudit armis:
Argolica primam sensit in urbe fugam.
P ulsus Aristides patria Lacedæmona fugit:
Inter quas dubium, quæ prior esset, erat.
C æde puer facta Patroclus Opunta reliquit:
Thessaliamq; adijt hospes Achillis humum.
E xul ab Hæmonia Pirenida cessit ad undam.
Quo duce trabs colcha sacra cucurrit aqua.
L iquit agenorides sidonia mœnia Cadmus:
Poneret ut muros in meliore loco.
V enit ad Adrastum Tydeus Chalydone fugatus:
Et Teucrum Veneri grata recepit humus.

Quid referam ueteres romanæ gentis? apud quos
Exulibus tellus ultima Tybur erat?
P ersequar ut cunctos nulli datus omnibus æuis
Tam procul a patria est, horridior'ue locus.
Quo magis ignoscat sapientia uestra dolenti:
Quæ facit ex dictis non ita multa tuis.
N ec tamen inficior, si possent nostra coire
Vulnera: præceptis posse coire tuis.
S ed uereor, ne me frustra sanare labores:
Nec iuuer admota perditus æger ope.
N ec loquor hæc quia sit maior prudentia nobis.
Sed sum quàm medico notior ipse mihi.
V t tamen hoc ita sit: munus tua grande uoluntas
Ad me peruenit: consului'q; boni.

AD VXOREM. ELEGIA V.

i Am mihi deterior canis aspergitur ætas:
Iam'q; meos uultus ruga senilis arat:
I am uigor, & quasso languent in corpore uires:
Nec iuueni lusus qui placuere, iuuant.
N ec si me subito uideas, agnoscere possis:
Aetatis facta est tanta ruina meæ.
C onfiteor facere hoc annos: sed & altera causa est,
Anxietas animi, continuus'q; labor.
N am mea per longos siquis mala digerat annos:
Crede mihi, pylio Nestore maior ero.
C ernis ut in duris (& quid boue firmius?) aruis
Fortia taurorum corpora frangat opus?
Quæ nunquam uacuo solita est cessare nouali:

Fructibus assiduis lassa senescit humus.
O ccidet, ad circi siquis certamina semper
Non intermissis cursibus ibit equus.
F irma sit illa licet, soluetur in æquore nauis:
Quæ nunquam liquidis sicca carebit aquis.
M e quoq; debilitat series immensa laborum:
Ante meum tempus cogit & esse senem.
O tia corpus alunt: animus quoq; pascitur illis
Immodicus contra carpit utrunq; labor.
A spice in has partes quia uenerit Aesone natus:
Quam laudem à sera posteritate ferat.
A t labor illius nostro leuiorq;, minorq;:
Si modo non uerum nomina magna premunt.
I lle est in Pontum Pelia mittente profectus:
Qui uix Thessaliæ fine timendus erat.
C æsaris ira mihi nocuit: quem solis ab ortu:
Solis ad occasus utraq; terra timet.
I unctior Hæmonia est Ponto: quàm Roma sit Istro:
Et breuius quàm nos ille peregit iter.
I lle habuit comites primos telluris achiuæ:
At nostram cuncti deseruere fugam.
N os fragili ligno uastum sulcauimus æquor:
Quæ tulit Aesoniden firma carina fuit.
N ec mihi Tiphys erat rector: nec Amyntore natus
Quas fugerem docuit, quas sequererq; uias.
I llum tutata est cum Pallade regia Iuno:
Defendêre meum numina nulla caput.
I llum furtiuæ iuuere cupidinis artes:
Quas à me uellem non didicisset amans.
I lle domum rediit: nos his moriemur in aruis:

Persliterit læsisi grauis ira dei.
D urius est igitur nostrum fidissima coniux:
Illo, quod subijt Aesone natus opus.
T e quoq;, quam iuuenem discedens urbe reliqui:
Credibile est nostris insenuisse malis.
O ego di faciant: talem te cernere possim:
Charáq; mutatis oscula ferre comis.
A mplectiq; meis corpus non pingue lacertis:
Et gracile hoc fecit dicere cura mei.
E t narrare meos flenti flens ipse labores:
Sperato nunquam colloquióq; frui:
T huráq; Cæsaribus, cum coniuge Cæsare digna,
Dis ueris memori debita ferre manu.
M emnonis hanc utinam lenito Cæsare mater
Quam primum roseo prouocet ore diem.

AD MAXIMVM. ELEGIA VI.

i Lle tuos quondam non ultimus inter amicos,
Vt sua uerba legas Maxime, Naso rogat.
I n quibus ingenium desiste requirere nostrum:
Nescius exilij ne uideare mei.
C ernis ut ignauum corrumpant otia corpus?
Vt capiant uitium, ni moueantur aquæ?
S ic mihi, siquis erat dictandi carminis usus:
Deficit: estq; minor factus inerte situ.
H æc quoq;, quæ legitis (siquid mihi Maxime credis)
Scribimus inuita uixq; mouente manu.
N on libet in tales animum contendere curas:
Nec uenit in duros musa uocata Getas.

V t tamen ipse uides, luctor deducere uersum:
Sed non fit fato mollior ipse meo.
C um relego: scripsisse pudet: quia plurima cerno,
Me quoq;, qui feci, iudice digna lini.
N ec tamen emendo: labor hic quàm scribere maior:
Mens'q; pati durum sustinet ægra nihil.
S cilicet incipiam lima mordacius uti:
Vt sub iudicium singula uerba uocem?
T orquet enim fortuna parũ? nisi Lychus in Hebrũ
Confluat? & frondes alpibus addat Athos?
P arcendum est animo miserabile uulnus habenti:
Subducunt oneri colla perusta boues.
A t puto fructus adest iustissima causa laborum:
Et sata cum multo fœnore reddit ager.
T empus ad hoc nobis (repetas licet omnia) nullum
Profuit, atq; utinam non nocuisset opus:
C ur igitur scribam miraris: miror & ipse:
Et tecum quæro sæpe quid inde petam.
A n populus uere sanos negat esse poëtas?
Sum'q; fides huius maxima uocis ego?
Q ui sterili toties cum sim deceptus ab aruo:
Damnosa persto condere semen humo.
S cilicet est cupidus studiorum quisq; suorum:
Tempus & assueta ponere in arte iuuat.
S aucius eiurat pugnas gladiator: & idem
Immemor antiqui uulneris arma capit.
N il sibi cum pelagi dicit fore naufragus undis:
Et ducit remos quà modo nauit aqua.
S ic ego constanter studium non utile seruo:
Et repeto, nollem quas coluisse, deas.

Quid potius faciam? non sum, qui segnia ducam
Otia: mors nobis tempus habetur iners.
Nec iuuat in lucem nimio marcessere uino:
Nec tenet incertas alea blanda manus.
Cum dedimus somno, quas corpus postulat, horas:
Quo ponam uigilans tempora longa modo?
Moris an oblitus patrij contendere discam
Sarmaticos arcus? & trahar arte loci?
Hoc quoq; me studium prohibent assumere uires:
Mens'q; magis gracili corpore nostra ualet.
Cum bene quaesieris, quid agam: magis utile nil est
Artibus iis: quae nil utilitatis habent.
Consequor ex istis casus obliuia nostri:
Hanc messem satis est si mea reddit humus.
Gloria uos acuat: uos, ut recitata probentur
Carmina: pierijs inuigilate choris.
Quod uenit ex facili satis est componere, nobis:
Et nimis intenti causa laboris abest.
Cur ego sollicita poliam mea carmina cura?
An uerear, ne non approbet illa Getes?
Forsitan audacter faciam: sed glorior, Istrum
Ingenio nullum maius habere meo.
Hoc, ubi uiuendum est, satis est si consequor aruo:
Inter inhumanos esse poeta Getas.
Quid mihi diuersam fama contendere in urbem?
Quem fortuna dedit, Roma sit ille locus.
Hoc mea contenta est infelix musa theatro:
Sic merui: magni sic uoluere dei.
Nec reor hinc istuc nostris iter esse libellis:
Quo` Boreas penna deficiente uenit.

Diuidimur

D iuidimur cœlo: quæq; est procul urbe Quirini
Aspiciat hirsutos comminus ursa Getas.
P er tantum terræ, tot aquas, uix credere possum
Indicium studij transilijsse mei.
F inge legi: quodq; est mirabile, finge placere:
Authorem certe res iuuat ista nihil.
Quid tibi, si calida prosit laudere Siene?
Aut ubi Taprobanen indica tingit aqua?
A ltius ire libet: si te distantia longe
Pleïadum laudent signa: quid inde feres?
S ed neq; peruenio scriptis mediocribus istuc:
Famaq; cum domino fugit ab urbe suo.
V osq; quibus perij tunc cum mea fata sepulta est:
Nunc quoq; de nostra morte tacere reor.

AD GRAECINVM. ELEGIA VI.

e Cquid, ut audisti (nam te diuersa tenebat
Terra) meos casus: cor tibi triste fuit?
D issimules, metuasq; licet Græcine fateri:
(Si bene te noui) triste fuisse liquet.
N on cadit in mores feritas inamabilis istos:
Nec minus a' studijs dissidet illa tuis.
A rtibus ingenuis, quarum tibi maxima cura est:
Pectora mollescunt: asperitasq; fugit.
N ec quisquam meliore fide complectitur illas:
Quàm sinit officium, militiæq; labor.
C erte ego, cum primum potui sentire, quid essem:
Nam fuit attonito mens mihi nulla diu:
H ac quoq; fortunam sensi: quod amicus abesses:

Qui mihi præsidium grande futurus eras.
T ecum tunc aberant ægræ solatia mentis:
Magnaq́; pars animi, consilijq́; mei.
A t nunc, quod superest, fer opẽ precor eminus unã:
Alloquioq́; iuua pectora nostra tuo:
Quæ (non mendaci si quidquam credis amico)
Stulta magis dici, quàm scelerata decet.
N ec breue, nec tutum est, peccati quæ sit origo
Scribere: tractari uulnera nostra timent.
Qualicunq; modo mihi sint ea facta, rogare
Desine: non agites, siqua coire uelis.
Quidquid id est: ut nõ facinus, sic culpa uocanda ẽ.
Omnis an in magnos culpa deos, scelus est?
S pes igitur pœnæ menti Græcine leuandæ
Non est ex toto nulla relicta meæ.
H æc dea, cum fugerent sceleratas numina terras:
In dis inuisa sola remansit humo.
H æc facit, ut uiuat fossor quoq; compede uinctus:
Liberaq́; à ferro crura futura putet.
H æc facit, ut, uideat cum terras undiq; nullas:
Naufragus in medijs brachia iactet aquis.
S æpe aliquem solers medicorum cura relinquit:
Nec spes huic uena deficiente cadit.
C arcere dicuntur clausi sperare salutem:
Atq; aliquis pendens in cruce uota facit.
H æc dea quàm multos laqueo sua colla ligantes
Non est proposita passa perire nece?
M e quoq; conantem gladio finire labores
Arcuit: iniecta continuitq́; manu.
Quidq́; facis, lachrymis opus est, nõ sanguine, dixit:

Sæpe per has flecti principis ira solet.
Quamuis est igitur meritis indebita nostris:
Magna tamen spes est in bonitate dei.
Qui ne difficilis mihi sit, Græcine precare:
Confer & in uotum tu quoq; uerba meum.
Inq; tomitana iaceam tumulatus arena:
Si te non nobis ista uouere liquet.
Nam prius incipient turres uitare columbæ:
Antra feræ: pecudes gramina: mergus aquas:
Quàm male se præstet ueteri Græcinus amico:
Non ita sunt fatis omnia uersa meis.

AD MESSALINVM. ELEGIA VII.

Littera pro uerbis tibi Messaline salutem,
Quam legis, à sæuis attulit usq; Getis.
Indicat authorem locus? an, nisi nomine lecto,
Hæc me Nasonem scribere uerba latet?
Ecquis in extremo positus iacet orbe tuorum?
Me tamen excepto, qui precor esse tuus?
Di precor à cunctis, qui te uenerantur, amantq;:
Huius notitiam gentis abesse uelint.
Nos satis est inter glaciem, scythicasq; sagittas
Viuere: si uita est mortis habenda genus.
Nos premat aut bello tellus, aut frigore cœlum:
Truxq; Getes armis, grandine pugnet hyems.
Nos habeat regio nec pomis fœta nec uuis:
Et cuius nullum cesset ab hoste latus.
Cætera sit sospes cultorum turba tuorum:
In quibus ut populo pars ego parua fui:

M e miserum: si tu uerbis offenderis istis:
Nos'q; negas ulla parte fuisse tuos.
I d'q; sit ut uerum: mentito ignoscere debes:
Nil demit laudi gloria nostra tuae.
Quis se Caesaribus notum non fingit amicum?
Da ueniam fasso: tu mihi Caesar eris.
N ec tamen irrumpo, quo non licet ire: satisq; est
Atria si nobis non patuisse negas.
V t'q; tibi fuerit mecum nihil amplius: uno
Nempe salutaris quàm prius ore minus.
N ec tuus est genitor nos inficiatus amicos,
Hortator studij, causa'q;, fax'q;, mei.
C ui nos & lachrymas supremũ in funere munus,
Et dedimus medio scripta canenda foro.
A dde, quod est frater tanto mihi iunctus amore:
Quantus in Atridis, Tyndaridis'q; fuit.
I s me nec comitem, nec dedignatus amicum est:
Si tamen haec illi non nocitura putas.
S in minus: hac quoq; me mendacem parte fatebor:
Clausa mihi potius tota sit ista domus.
S ed neq; claudenda est: & nulla potentia uires
Praestandi, nequid peccet amicus, habet.
E t tamen ut cuperem culpam quoq; posse negari:
Sic facinus nemo nescit abesse mihi.
Quod nisi delicti pars excusabilis esset:
Parua relegari poena futura fuit.
I pse sed hoc uidit, qui praeuidet omnia, Caesar:
Stultitiam dici crimina posse mea.
Qua'q; ego permisi, qua'q; est res passa, pepercit:
V sus & est modice fulminis igne sui.

Nec uitam, nec opes, nec ademit posse reuerti:
  Si sua per uestras uicta sit ira preces.
At grauiter cecidi: quid enim mirabile? si quis
  A' Ioue percussus non leue uulnus habet?
Ipse suas quamuis uires inhiberet Achilles:
  Missa graues ictus Pelias hasta dabat.
Iudicium nobis igitur cum uindicis adsit:
  Non est, cur tua me ianua nosse neget.
Culta quidem (fateor) citra quàm debuit illa est:
  Sed fuit in fatis hoc quoq; credo meis.
Nec tamen officium sensit domus altera nostrum:
  Hic illic uestro sub lare semper eram.
Quæq; tua est pietas: ut te non excolat ipsum:
  Ius aliquod tecum fratris amicus habet.
Quid? quod ut emeritis referēda est gratia semper:
  Sic est fortunæ promeruisse tuæ.
Quod si permittis nobis suadere quid optes:
  Vt des, quàm reddas plura, precare deos.
Idq; facis: quantumq; licet meminisse, solebas
  Officij causa pluribus esse dati.
Quolibet in numero me Messaline repone:
  Sim modo pars uestræ non aliena domus.
Et mala Nasonem, quoniam meruisse uidetur:
  Si non ferre doles: at meruisse dole.

AD SEVERVM. ELEGIA VIII.

A' Tibi dilecto missam Nasone salutem
  Accipe pars animæ magna Seuere meæ:
Ne'ue roges quid agam: si persequar omnia: flebis:

Summa satis nostri sit tibi nota mali.
V iuimus assiduis expertes pacis in armis,
Dura pharetrato bella mouente Geta.
D éq; tot expulsis sum miles in exule solus:
Tuta (nec inuideo) cætera turba latet.
Quóq; magis nostros uenia dignere libellos:
Hæc in procinctu carmina facta leges.
S tat uetus urbs ripæ uicina binominis Istri,
Mœnibus & positu uix adeunda loca.
C aspius Aegypsus (de se si creditur ipsis)
Condidit: & proprio nomine dixit opus.
H anc ferus odrysijs inopino marte peremptis
Cepit: & in regem sustulit arma getes.
I lle memor magni generis, uirtute quod auget:
Protinus innumero milite cinctus adest.
N ec prius abscessit: merita quàm cæde nocentum
Se nimis ulciscens extitit ipse nocens.
A t tibi rex æuo detur fortissime nostro,
Semper honorata sceptra tenere manu.
T éq;, quod et præstat (quid enim tibi plenius optem?)
Martia cum magno Cæsare roma probet.
S ed memor unde abij, queror ò iucunde sodalis:
Accedant nostris sæua quod arma malis.
V t careo uobis scythicas detrusus in oras:
Quattuor autumnos Pleïas orta facit.
N ec tu credideris urbanæ commoda uitæ
Quærere Nasonem: quærit & illa tamen.
N am modo uos animo dulces reminiscor amici:
Nunc mihi cum chara coniuge nata subit:
A q; domo rursus pulchræ loca uertor ad urbis:

Cunctaq; mens oculis præuidet illa suis.
Nunc fora, nunc ædes, nunc marmore tecta theatra,
Nunc subit æquata porticus omnis humo:
Gramina nunc campi pulchros spectantis in hortos,
Stagnaq;, & Euripi, uirgineusq; liquor.
At (puto) sic urbis misero est erepta uoluptas:
Quolibet ut saltem rure frui liceat.
Non meus amissos animus desyderat agros,
Ruraq; peligno conspicienda solo:
Nec quos pomiferis positos in collibus hortos
Spectat flamineæ claudia iuncta uiæ.
Quos ego nescio cui colui: quibus ipse solebam
Ad sata fontanas (nec pudet) addere aquas.
Sunt ibi, si uiuunt, nostra quoq; consita quædam,
Sed non & nostra poma legenda manu.
Pro quibus amissis, utinam contingere posset
Hic saltem profugo gleba colenda mihi.
Ipse ego pendentes (liceat modo) rupe capellas,
Ipse uelim baculo pascere nixus oues.
Ipse ego, ne solitis insistant pectora curis:
Ducam ruricolas sub iuga panda boues:
Et discam getici quæ norunt uerba iuuenci:
Assuetas illis adijciamq; minas.
Ipse manu capulum pressi moderatus aratri
Experiar mota spargere semen humo.
Nec dubitem longis purgare ligonibus arua:
Et dare iam sitiens, quas bibat hortus aquas.
Vnde sed hoc nobis? minimum quos inter et hostem
Discrimen murus, clausaq; porta facit?
At tibi nascenti (quod toto pectore lætor)

Nerunt fatales fortia fila deæ.
Te modo campus habet: dēsa modo porticus umbra:
Nunc, in quo ponis tempora rara, forum.
Vmbria te reuocat: nec non albana petentem
Appia feruenti ducit ab urbe rota.
Forsitan hoc optes: ut iustam supprimat iram
Cæsar: & hospitium sit tua uilla meum.
Ah nimium est quod amice petis: moderātius opta:
Et uoti (quæso) contrahe uela tui.
Terra uelim propior, nulliq; obnoxia bello
Detur: erit nostris pars bona dempta malis.

AD MAXIMVM. ELEGIA IX.

q Væ mihi de rapto tua uenit epistola Celso:
Protinus est lachrymis humida facta meis:
Quodq; nefas dictu est: fieri nec posse putaui:
Inuitis oculis littera lecta tua est:
Nec quicquam ad nostras peruenit acerbius aures:
Vt sumus in ponto: perueniatq; precor.
Ante meos oculos tanquam præsentis imago
Hæret: & extinctum uiuere fingit amor.
Sæpe refert animus lusus grauitate carentes:
Seria cum liquida sæpe peracta fide.
Nulla tamen subeunt mihi tempora densius istis:
Quæ uellem uitæ summa fuisse meæ.
Cum domus ingenti subito mea lapsa ruina
Concidit: in domini procubuitq; caput.
Adfuit ille mihi: cum me pars magna reliquit:
Maxime fortunæ nec fuit ille comes.

I llum ego non aliter flentem mea funera uidi:
  Ponendus quàm si frater in igne foret.
H æsit in amplexu: consolatusq; iacentem est:
  Cumq; meis lachrymas miscuit usq; suas.
O quoties uitæ custos inuisus amaræ
  Continuit promptas in mea fata manus.
O quoties dixit placabilis ira deorum est:
  Viue: nec ignosci tu tibi posse nega.
V ox tamen illa fuit celeberrima: respice quantum
  Debeat auxilium Maximus esse tibi.
M aximus incumbet: quaq; est pietate, rogabit:
  Ne sit ad extremum Cæsaris ira tenax.
C umq; suis fratris uires adhibebit: & omnem,
  Quo leuius doleas, experietur opem.
H æc mihi uerba malæ minuerunt tædia uitæ:
  Quæ tu ne fuerint Maxime uana, caue.
H uc quoq; uenturum mihi se iurare solebat:
  Non nisi te longæ ius sibi dante uiæ.
N am tua non alio coluit penetralia ritu:
  Terrarum dominos quàm colis ipse deos.
C rede mihi multos habeas cum dignus amicos:
  Non fuit è multis quolibet ille minor
S i modo non census, nec clarum nomen auorum,
  Sed probitas magnos, ingeniumq; facit.
I ure igitur lachrymas Celso libamus adempto:
  Cum fugerem, uiuo quas dedit ipse mihi.
C armina iure damus raros testantia mores:
  Vt tua uenturi nomina Celse legant.
H oc est: quod possum Geticis tibi mittere ab aruis:
  Hoc solum est istic: quod licet esse meum.

F unera non potui comitare: nec ungere corpus:
Atq; tuis toto diuidor orbe rogis.
Quod potuit, quem tu pro numine uiuus habebas:
Præstitit officium Maximus omne tibi.
I lle tibi exequias, & magni funus honoris
Fecit: & in gelidos fudit amoma sinus.
D iluit & lachrymis mœrens unguenta profusis:
Ossáq; uicina condita texit humo.
Qui quoniam extinctis, quæ debet, præstat amicis:
Et nox extinctis annumerare potest.

AD FLACCVM. ELEGIA X.

n A so suo profugus mittit tibi Flacce salutem:
Mittere rem siquis, qua caret ipse, potest.
L ongus enim curis uitiatum corpus amaris
Non patitur uires langor habere suas.
N ec dolor ullus adest: nec febribus uror anhelis:
Et peragit soliti uena tenoris iter.
O s hebes est: positæq; mouent fastidia mensæ:
Et queror, inuisi cum uenit hora cibi.
Quod mare, quod tellus, appone, quod educat aër:
Nil ibi, quod nobis esuriatur, erit.
N ectar, & ambrosiam, latices, epulasq; deorum
Det mihi formosa gnaua iuuenta manu:
N on tamen exacuet torpens sapor ille palatum:
Stabit & in stomacho pondus inerte diu.
H æc ego non ausim, cum sint uerissima, cuiuis
Scribere: delitias ne mala nostra uocet.
S alicet is status est: ea rerum forma mearum:

Delitijs etiam possit ut esse locus.
D elitias illi precor has contingere: siquis,
Ne mihi sit leuior Cæsaris ira, timet.
I s quoq;, qui gracili cibus est in corpore: somnus
Non alit officio corpus inane suo.
S ed uigilo: uigilant'q; mei sine fine dolores:
Quorum materiam dat locus ipse mihi.
V ix igitur possis uisos agnoscere uultus:
Quo'q; ierit quæras, qui fuit ante, color.
P aruus in exiles succus mihi peruenit artus:
Membra'q; sunt cera pallidiora noua.
N on hæc immodico contraxi damna lyæo:
Scis mihi quàm solæ penè bibantur aquæ.
N on epulis oneror: quarum si tangar amore:
Est tamen in Geticis copia nulla locis.
N ec uires adimit Veneris damnosa uoluptas.
Non solet in mœstos illa uenire toros.
V nda locusq; nocent: & causa ualentior istis,
Anxietas animi: quæ mihi semper adest.
H anc nisi tu pariter simili cum fratre leuares:
Vix mens tristitiæ nostra tulisset onus.
V os estis fractæ tellus non dura faselo:
Quam'q; negant multi, uos mihi fertis opem.
F erte precor semper: quia semper egebimus illa:
Cæsaris offensum dum mihi numen erit.
Qui meritam nobis minuat, non finiat iram:
Supplíciter uestros quisq; rogate deos.

DE PONTO LIBER SECVNDVS.

AD GERMANICVM. ELEGIA I.

h Vc quoq; Cæsarei peruenit fama triumphi:
Languida quò fessi uix uenit aura noti.
N il fore dulce mihi scythica regione putaui:
Iam minus hic odio est, quàm fuit ante, locus.
T andem aliquod pulsa curarum nube serenum
Vidi: fortunæ uerba dediq; meæ.
N olit ut illa mihi contingere gaudia Cæsar:
Velle potest cuiuis hæc tamen una dari.
D i quoq;, ut à cunctis hilari pietate colantur:
Tristitiam poni per sua festa iubent.
D eniq;, quod certus furor est audere fateri:
Hac ego lætitia, si uetet ipse, fruar.
I uppiter utilibus quoties rigat imbribus agros:
Mista tenax segeti crescere lappa solet.
N os quoq; frugiferum sentimus inutilis herba
Numen: & inuita sæpe iuuamur ope.
G audia Cæsareæ mentis pro parte uirili
Sunt mea: priuati nil habet illa domus.
G ratia fama tibi: per quam spectata triumphi
Incluso medijs est mihi pompa Getis.
I ndice te didici, nuper uisenda coisse
Innumeras gentes ad ducis ora sui:
Quæq; capit uestis immensum mœnibus orbem:

Hospitijs romam uix habuisse locum.

Tu mihi narrasti, cum multis lucibus ante
Fuderit assiduas nubilus auster aquas:
Numine cœlesti solem fulsisse serenum,
Cum populi uultu conueniente die.
Atq; ita uictorem cum magnæ uocis honore
Bellica laudatis dona dedisse uiris:
Claraq́; sumpturum pictas insignia uestes,
Thura prius sanctis imposuisse focis:
Iustitiaq́; sui castos placasse parentes
Illo quo templum pectore semper habet.
Quaq́; ierit felix adiectum plausibus omen:
Saxaq́; iactatis erubuisse rosis.
Protinus argento ueros imitantia muros
Barbara cum uictis oppida lata uiris.
Fluminaq́;, & montes, & in altas proflua syluas.
Armaq́; cum telis instrue iuncta suis.
Deq́; trophæorum, quod sol incenderat, auro
Aurea romani tecta fuisse fori.
Totq; tulisse duces captiuos addita collis
Vincula: pene hostes quot satis esse fuit.
Maxima pars horum uitam ueniamq́; tulerunt:
In quibus & belli summa caputq; fuit.
Cur ego posse negem minui mihi numinis iram:
Cum uideam mites hostibus esse deos.
Pertulit huc idem nobis Germanicæ rumor:
Oppida sub titulo nominis esse tui.
Atq; ea te contra nec muri mole, nec armis,
Nec satis ingenio tuta fuisse loci.
Di tibi dent annos: à te nam cætera sumes:

Sint modo uirtuti tempora longa tuæ.
Quod precor eueniet: sunt quædam oracula uatum:
Nam deus optanti prospera signa dedit.
Te quoq; uictorem tarpeias scandere in arces
Læta coronatis roma uidebit equis.
Maturosq; pater nati spectabit honores.
Gaudia percipiens, quæ dedit ante suis.
Iam nunc hæc à me iuuenum belloq;, togaq;
Maxime, dicta tibi uaticinante nota.
Hunc quoq; carminibus referam fortasse triumphũ:
Sufficiet nostris si modo uita malis:
Imbuero scythicas si non prius ipse sagittas:
Abstuleritq; ferox hoc caput ense Getes.
Quod si me saluo dabitur tua laurea templis:
Omnia bis dices uera fuisse mea.

AD MESSALINVM. ELEGIA II.

ILle domus uestræ primis uenerator ab annis
Pulsus ad euxini Naso sinistra freti,
Mittit ab indomitis hanc Messaline salutem,
Quam solitus præsens est tibi ferre, Getis.
Hei mihi: si lecto uultus tibi nomine non est,
Qui fuit: & dubitas cætera perlegere.
Perlege: nec mecum pariter mea uerba relega:
Vrbe licet uestra uersibus esse meis.
Non ego concepi: si Pelion Ossa tulisset:
Clara mea tangi sydera posse manu.
Nec nos Enceladi dementia castra secuti
In rerum dominos mouimus arma deos.

Nec, quod Tytidæ temeraria dextera fecit:
Numina sunt telis ulla petita meis.
Est mea culpa grauis: sed quæ me perdere solum
Ausa sit: & nullum maius adorsa nefas.
Nil nisi non sapiens possum timidus'q; uocari:
Hæc duo sunt animi nomina uera mei.
Esse quidem fateor meritam post Cæsaris iram
Difficilem precibus te quoq; iure meis.
Quæ'q; tua est pietas in totum nomen Iuli
Te lædi cum quis læditur inde putas.
Sed licet arma feras: & uulnera sæua mineris:
Non tamen efficies, ut timeare mihi.
Puppis Achæmeniden graium troiana recepit:
Profuit & myso Pelias hasta duci.
Confugit interdum templi uiolator ad aras:
Nec petere offensi numinis horret opem.
Dixerit hoc aliquis tutum non esse: fatemur:
Sed non per placidas it mea nauis aquas.
Tuta petant alij: fortuna miserrima tuta est:
Nam timor euentus deterioris abest.
Qui rapitur fatis (quid præter fata requirit?)
Porrigit ad spinas dura'q; saxa manus.
Accipitrem metuens pennis trepidantibus ales
Audet in humanos fessa uenire sinus.
Nec se uicino dubitat committere tecto
Quæ fugit infestos territa cerua canes.
Da precor accessum lachrymis mitissime nostris:
Nec rigidam timidis uocibus obde forem.
Verba'q; nostra fauens romana ad numina perfer
Non tibi tarpeio culta tonante minus.

Mandatiq; mei legatus suscipe causam:
Nulla meo quamuis nomine causa bona est.
Iam propè depositus certe, iam frigidus æger,
Seruatus per te, si modo seruor, ero.
Nunc tua pro rebus nitatur gratia lapsis,
Principis æterni quam tibi præstat amor.
Nunc tibi & eloquij nitor ille domesticus adsit:
Quo poteras trepidis utilis esse reis.
Viuit enim in uobis facundi lingua parentis:
Et res hæredem repperit illa suum.
Hanc ego non, ut me defendere tentet, adoro:
Non est confessi causa tuenda rei
Num tamen excuses erroris origine factum:
An nihil expediat tale mouere: uide.
Vulneris id genus est: quod cum sanabile non sit:
Non contrectari tutius esse puto.
Lingua sile: non est ultra narrabile quidquam:
Posse uelim cineres obruere ipse meos.
Sic igitur, quasi me nullus deceperit error,
Verba face: ut uita, quam dedit ipse, fruar.
Cumq; serenus erit: uultusq; remiserit illos:
Qui secum terras imperiumq; mouent.
Exiguam ne me prædam sinat esse Getarum:
Detq; solum miseræ mite, precare fugæ.
Tempus adest aptum precibus: ualet ille: uidetq;,
Quas fecit uires, Roma ualere suas.
Incolumis coniux sua puluinaria seruat:
Promouet ausonium filius imperium.
Præterit ipse suos animo Germanicus annos:
Nec uigor est Drusi nobilitate minor.

Adde

Adde nurus neptesq́; pias charosq́; nepotes,
Cæteraq́; augustæ membra ualere domus.
Adde triumphatos modo Pæonas: adde quieti
Subdita montanæ brachia Dalmatiæ.
Nec dedignata est abiectis Illyris armis
Cæsareum famulo uertice ferre pedem.
Ipse super currum placido spectabilis ore
Tempora phœbea uirgine nexa tulit.
Quem pia uobiscum proles comitauit euntem
Digna parente suo nominibusq́; datis:
Fratribus assimilis: quos proxima templa tenentes
Diuus ab excelsa Iulius æde uidet.
His Messalinus, quibus omnia cedere debent:
Lætitiæ primum non negat esse locum.
Quidquid ab his superest, uenit in certamen amoris:
Hac hominum nulli parte secundus erit.
Hunc colit, ante diem per quem decreta merenti
Venit honoratis laurea digna comis.
Felices, quibus hos licuit spectare triumphos:
Et ducis ore deos æquiperante frui.
At mihi Sauromatæ pro Cæsaris ore uidendi:
Terraq́; pacis inops, undaq́; uincta gelu.
Si tamen hoc audis: & uox mea peruenit istuc:
Sit tua mutando gratia blanda loco.
Hoc pater ille tuus primo mihi cultus ab æuo,
Siquid habet sensus umbra diserta: petit.
Hoc petit & frater: quamuis fortasse ueretur
Seruandi noceat ne tibi cura mei.
Tota domus rogat hoc: nec tu potes ipse negare
Et nos in turbæ parte fuisse tuæ.

I ngenij certe, quo nos male sensimus usos:
Artibus exceptis, sæpe probator eras.
N ec mea, si tantum peccata nouissima demas:
Esse potest domui uita pudenda tuæ.
S ic igitur uestræ uigeant penetralia gentis:
Curaq; sit superis Cæsaribusq; tui:
M ite, sed iratum merito mihi numen adora:
Eximar ut scythici de feritate loci.
D ifficile est fateor: sed tendit in ardua uirtus:
Et talis meriti gratia maior erit.
N ec tamen Aetnæus uasto Polyphemus in antro
Accipiet uoces, Antiphates'ue, tuas.
S ed placidus facilisq; parens, ueniæq; paratus:
Et qui fulmineo sæpe sine igne tonat.
Qui cum triste aliquid statuit: fit tristis & ipse:
Cuiq; ferè pœnam sumere pœna sua est.
V icta tamen uitio est huius clementia nostro:
Venit & ad uires ira coacta suas.
Qui quoniam patria toto sumus orbe remoti:
Nec licet ante ipsos procubuisse deos.
Quos colis ad superos hæc fer mandata sacerdos:
Adde sed & proprias ad mea uerba preces.
S ic tamen hæc tenta, si non nocitura putabis:
Ignoscas, timeo naufragus omne fretum.

AD MAXIMVM. ELEGIA III.

m Axime, qui claris nomen uirtutibus æquas:
Nec sinis ingenium nobilitate premi:
C ulte mihi (quid enim status hic à funere differt?)

Supremum uitæ tempus ad usq; meæ:
R em facis, afflictum non aduersatus amicum,
Qua non est æuo rarior ulla tuo.
T urpe quidem dictu, sed (si modo uera fatemur)
Vulgus amicitias utilitate probat.
C ura qd expediat prior est, quàm qd sit honestum:
Et cum fortuna statq;, caditq; fides.
N ec facile inuenies multis in millibus unum
Virtutem pretium qui putet esse sui.
I pse decor recti, facti si præmia desint:
Non mouet: & gratis pœnitet esse probum.
N il, nisi quod prodest, charum est: en detrahe menti
Spem fructus auidæ: nemo petendus erit.
A t reditus iam quisq; suos amat: & sibi quid sit
Vtile sollicitis computat articulis.
I llud amicitiæ quondam uenerabile nomen
Prostat: & in quæstu pro meretrice sedet.
Q uo magis admiror non ut torrentibus undis
Communis uitij te quoq; labe trahi.
D iligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est:
Quæ simul intonuit: proxima quæq; fugat.
E n ego non paucis quondam munitus amicis,
Dum flauit uelis aura secunda meis:
V t fera nimboso tumuerunt æquora uento:
In medijs lacera naue relinquor aquis.
C umq; alij nolint etiam me nosse uideri:
Vix duo proiecto tres'ue tulistis opem.
Q uorum tu princeps: neq; enim comes esse, sed author:
Nec petere exemplum, sed dare, dignus eras.
T e nihil exacto nisi nos peccasse fatentem

Sponte sua probitas officiumq; iuuat.
Iudice te mercede caret, per seq; petenda est
Externis uirtus incomitata bonis.
Turpe putas abici, quia sit miserandus, amicum:
Quodq; sit infelix desinere esse tuum.
Mitius est lasso digitum supponere mento:
Mergere quàm liquidis ora natantis aquis.
Cerne quid Aeacides post mortem praestet amico:
Instar & hanc uitam mortis habere puta.
Pirithoum Theseus stygias comitauit ad undas:
À stygiis quantum mors mea distat aquis?
Adfuit insano iuuenis Phocêus Oresti:
Et mea non minimum culpa furoris habet.
Tu quoq; magnorum laudes admitte uirorum:
Vtq; facis, lapso, quam potes, affer opem.
Si bene te noui: si, qui prius esse solebas,
Nunc quoq; es: atq; animi non cecidere tui.
Quo fortuna magis saeuit: magis ipse resistis:
Vtq; decet, ne te uicerit illa, caues:
Et bene uti pugnes bene pugnans efficit hostis:
Sic eadem prodest causa, nocetq; mihi.
Scilicet indignum iuuenis carissime ducis
Te fieri comitem stantis in orbe deae.
Firmus es: &, quoniam non sunt haec qualia uelles:
Vela regis quassae qualiacunq; ratis.
Quaeq; ita concussa est, ut iam casura putetur:
Restat adhuc humeris fulta ruina tuis.
Ira quidem primo fuerat tua iusta: nec ipso
Lenior, offensus qui mihi, iure fuit.
Quiq; dolor pectus tetigisset Caesaris alti:

Illum iurabas protinus esse tuum.
Vt tamen audita est nostræ tibi cladis origo:
Diceris erratis ingemuisse meis.
Tunc tua me primum solari littera cœpit:
Et læsum flecti spem dare posse deum.
Mouit amicitiæ tum te constantia longæ:
Ante tuos ortus quæ mihi cœpta fuit.
Et quod eras alijs factus, mihi natus amicus:
Quod'q; tibi in cunis oscula prima dedi:
Quod, cũ uestra domus teneris mihi semper ab annis
Culta sit: esse uetus nunc tibi cogor onus.
Me tuus ille pater latiæ facundia linguæ,
Qui non inferior nobilitate fuit:
Primus ut auderem committere carmina famæ
Impulit: ingenij dux fuit ille mei.
Nec, quot sit primo nobis à tempore cultus,
Contendo fratrem posse referre tuum.
Te tamen ante omnes ita sum complexus: ut unus
Quolibet in casu gratia nostra fores.
Vltima me tecum uidit, mœstis'q; cadentes
Excepit lachrymas italis ora genis:
Cum tibi quærenti, num uerus nuntius esset:
Attulerat culpæ quem mala fama meæ:
Inter confessum medius dubie'q; negantem
Hærebam pauidas dante timore notas:
Exemplo'q; niuis, quam mollit aquaticus auster:
Gutta per attonitas ibat oborta genas.
Hæc igitur referens, & quod mea crimina primi
Erroris uenia posse latere uides:
Respicias antiquum lapsis in rebus amicum:

Fomentisq; iuuas uulnera nostra tuis.
Pro quibus, optandi si nobis copia fiat:
Tam bene pro merito commoda mille precor.
Sed si sola mihi dentur tua uota: precabor
Vt tibi sit saluo Cæsare salua parens.
Hæc ego, cum faceres altaria pinguia thure:
Te solitum memini prima rogare deos.

AD ATTICVM. ELEGIA IIII.

A Cape colloquium gelido Nasonis ab Istro
Attice iudicio non dubitate meo.
Ecquid adhuc remanes memor infelicis amici?
Deserit an partes languida cura suas?
Non ita di mihi sunt tristes: ut credere possim,
Fasq; putem, iam te non meminisse mei.
Ante meos oculos præstò est tua semper imago:
Et uideor uultus mente uidere tuos.
Seria multa mihi tecum collata recordor:
Nec data iucundis tempora pauca iocis.
Sæpe citæ longis uisæ sermonibus horæ:
Sæpe fuit breuior, quàm mea uerba, dies.
Sæpe tuas uenit factum modo carmen ad aures:
Et noua iudicio subdita musa tuo est.
Quod tu laudabas, populo placuisse putabam:
Hoc pretium curæ dulce monentis erat.
Vtq; meus lima rasus liber esset amici:
Non semel admonitu facta litura tuo est.
Nos fora uiderunt pariter, nos porticus omnis,
Nos uia, nos cunctis curua theatra locis.

D eniq; tantus amor nobis chariſſime ſemper,
Quantus in Aeacide Actorideq́;, fuit.
N on ego, ſi biberes ſecuræ pocula lethes:
Excidere hæc credam pectore poſſe tuo.
L onga dies citior brumali ſydere, noxq́;
Tardior hyberna ſolſtitialis erit:
N ec Babylon æſtus, nec frigora pontus habebit:
Calthaq́; peſtanas uincet odore roſas:
Quàm tibi noſtrarum ueniant obliuia rerum:
Non ita pars fati candida nulla mei eſt.
N e tamen hæc dici poſſit fiducia mendax,
Stultaq́; credulitas noſtra fuiſſe, caue:
C onſtantiq; fide ueterem tueare ſodalem:
Qua licet & quantum non oneroſus ero.

AD SOLANVM. ELEGIA V.

c Ondita diſparibus numeris ego Naſo Solano
Præpoſita miſi uerba ſalute meo:
Quæ rata ſit cupio: rebusq́; ut comprobet omen
Te precor a' ſaluo poſſit amice legi.
C andor, in hoc æuo res intermortua penè,
Exigit, ut faciam talia uota tuus.
N am, fuerim quamuis modico tibi iunctus ab uſu:
Diceris exilijs indoluiſſe meis:
M iſſaq́; ab euxino legeres cum carmina ponto:
Illa tuus iuuit qualiacunq; fauor:
O ptaſtiq; breuem fieri mihi Cæſaris iram:
Quod tamen optari ſi ſciat ipſe, ſinat.
M oribus iſta tuis tam mitia uota dediſti:

Nec minus idcirco sunt ea grata mihi.
Quoq; magis moueare malis doctissime nostris:
Credibile est fieri conditione loci.
Vix hac inuenies totum (mihi crede) per orbem
Quæ minus augusta pace fruatur: humum.
Tu tamen hic structos inter fera prælia uersus
Et legis: & lectos ore fauente probas:
Ingenioq; meo, uena quod paupere manat,
Plaudis: & è riuo flumina magna facis.
Grata quidem sunt hæc animo suffragia nostro:
Vix sibi cum miseros posse placere putes.
Dum tamen in rebus tentamus carmina paruis:
Materiæ gracili sufficit ingenium.
Nuper ut huc magni peruenit fama triumphi:
Ausus sum tantæ sumere molis onus.
Obruit audentem rerum grauitasq;, nitorq;:
Nec potui cœpti pondera ferre mei.
Illic, quam laudes, erit officiosa uoluntas:
Cætera materia debilitante iacent.
Qui si forte liber uestras peruenit ad aures:
Tutelam mando sentiat ille tuam.
Hæc tibi facturo uel si non ipse rogarem:
Accedet cumulus gratia nostra leuis.
Non ego laudandus: sed sunt tua pectora lacte
Et non calcata candidiora niue.
Mirarisq; alios, cum sis mirabilis ipse:
Nec lateant artes, eloquiumq; tuum.
Te iuuenum princeps, cui dat Germania nomen:
Participem studiij Cæsar habere solet.
Tu comes antiquus, tu primis iunctus ab annis

Ingenio mores æquiperante places.
T e dicente prius fit protinus impetus illi:
Teq; habet, elicias qui sua uerba tuis.
C um tu desistis: mortaliaq; ora quierunt:
Clausaq; non longa conticuere mora:
S urgit Iuleo iuuenis cognomine dignus:
Qualis ab Eois Lucifer ortus aquis:
D umq; silens astat: status est uultusq; diserti:
Spemq; docens doctæ uocis amicus habes.
M ox, ubi pulsa mora est: atq; os cœleste solutum:
Hoc superos iures more solere loqui:
A tq; hæc est dicas facundia principe digna:
Eloquio tantum nobilitatis inest.
H uic tu cum placeas: & uertice sydera tangas:
Scripta tamen profugi uatis habenda putas.
S cilicet ingenijs aliqua est concordia iunctis:
Et seruat studij fœdera quisq; sui.
R usticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubiæ nauita puppis amat.
T u quoq; Pieridum studio studiose teneris:
Ingenioq; faues ingeniose meo.
D istat opus nostrum: sed fontibus exit ab ijsdem
Artis & ingenuæ cultor uterq; sumus.
T hyrsus enim uobis, gestata est laurea nobis:
Sed tamen ambobus debet inesse calor.
V tq; meis numeris tua dat facundia neruos:
Sic uenit a nobis in tua uerba nitor.
I ure igitur studio confinia carmina uestro,
Et commilitij sacra tuenda putas.
P ro quibus ut maneas de quo censeris amicus

Comprecor ad uitæ tempora summa tuæ.
S uccedatq; suis orbis moderator habenis:
Quod mecum populi uota precantur idem.

AD GRAECINVM. ELEGIA VI.

C Armine Græcinũ, quem præsens uoce solebat,
Tristis ab euxinis Naso salutat aquis.
E xulis hæc uox est: præbet mihi littera linguam:
Et si non liceat scribere: mutus ero.
C orripis (ut debes) stulti peccata sodalis:
Et mala me meritis ferre minora doles:
V era facis, sed sera, meæ conuitia culpæ.
Aspera confesso uerba remitte reo.
C um poteram recto transire ceraunia uelo:
Vt fera uitarem saxa, monendus eram.
N unc mihi naufragio quid prodest dicere facto
Qua mea debuerit currere cymba uia?
B rachia da lasso potius prendenda natanti:
Nec pigeat mento supposuisse manum.
I dq; facis: faciasq; precor: sic mater & uxor,
Sic tibi sint fratres, totaq; salua domus:
Quodq; soles animo semper, quod uoce precari,
Omnia Cæsaribus sic tua facta probes.
T urpe erit in miseris ueteri tibi rebus amico
Auxilium nulla parte tulisse tuum:
T urpe referre pedem: nec passu stare tenaci:
Turpe laborantem deseruisse ratem:
T urpe sequi casum: & fortunæ accedere: amicum

Et, nisi sit felix, esse negare suum.
N on ita uixerunt Strophio atq; Agamemnone nati:
Non hæc Aegidæ, Pirithoiq; fides:
Quos prior est mirata, sequens mirabitur, ætas:
In quorum plausus tota theatra sonant.
T u quoq; per durum seruato tempus amico
Dignus es in tantis nomen habere uiris.
D ignus es: &, quoniam laudem pietate mereris:
Non erit officij gratia surda tui.
C rede mihi, nostrum si non mortale futurum est
Carmen: in ore frequens posteritatis eris.
F ac modo permaneas lapso Græcine fidelis:
Duret & in longas impetus iste moras.
Quæ tu cum præstes: remo tamen utar & aura:
Nil nocet admisso subdere calcar equo.

AD ATTICVM. ELEGIA VII.

e Sse salutatum te uult mea littera primum
A' male pacatis Attice missa Getis:
P roxima subsequitur quid agas audire uoluntas:
Et modo, quicquid agas, sit tibi cura mei.
N ec dubito quin sit: sed me timor ipse malorum
Sæpe superuacuos cogit habere metus.
D a ueniam quæso: nimioq; ignosce timori:
Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
Qui semel est læsus fallaci piscis ab hamo:
Omnibus unca cibis æra subesse putat.
S æpe canem longe uisum fugit agna: lupumq;
Credit: & ipsa suam nescia uitat opem.

Membra reformidant mollem quoq; saucia tactum:
Vanáq; sollicitis incitat umbra metum.
Sic ego fortunæ telis confixus iniquis
Pectore concipio nil nisi triste meo.
Iam mihi fata liquet cœptos seruantia cursus
Per sibi consuetas semper itura uias.
Obseruare deos, nequid mihi cedat amice:
Verbáq; fortunæ uix puto posse dari.
Est illi curæ me perdere: quæq; solebat
Esse leuis, constans & bene certa nocet.
Crede mihi, si sum ueri tibi cognitus oris:
Nec numerus nostris casibus esse potest.
Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas:
Altáq; quàm multis floreat Hybla thymis:
Et quot aues motis nitantur in aëra pennis:
Quotq; natent pisces æquore: certus eris:
Quàm tibi nostrorum statuatur summa laborum:
Quos ego sum terra, quos ego passus aqua.
Nulla Getis toto gens est truculentior orbe:
Sed tamen hi nostris ingemuere malis.
Quæ tibi si memori coner perscribere uersu:
Ilias est fati longa futura mei.
Non igitur uereor, quod te rear esse uerendum:
Cuius amor nobis pignora mille dedit:
Sed quia res timida est omnis miser: et quia longo:
Tempore letitiæ ianua clausa meæ.
Iam dolor in morem uenit meus: utq; caducis
Percussu crebro saxa cauantur aquis:
Sic ego continuo fortunæ uulneror ictu:
Vixq; habet in nobis iam noua plaga locum.

N ec magis assiduo uomer tenuatur abusu:
Nec magis est curuis appia trita rotis:
P ectora quàm mea sunt serie calcata malorum:
Et nihil inueni, quod mihi ferret opem.
A rtibus ingenuis quæsita est gloria multis:
Infelix perij dotibus ipse meis.
V ita prior uitio caret: & sine labe peracta est:
Auxilij misero nil tulit illa mihi.
C ulpa grauis precibus donatur sæpe suorum:
Omnis pro nobis gratia muta fuit.
A diuuat in duris aliquos præsentia rebus:
Obruit hoc absens uasta procella caput.
Quem non obrueret taciti quoq; Cæsaris ira?
Addita sunt pœnis aspera uerba meis.
F it fuga temporibus leuior: proiectus in æquor
Arcturum subij, Pleïadumq́; minas.
S æpe solent hyemem placidam sentire carinæ:
Non ithacæ puppi sæuior unda fuit:
R ecta fides comitum poterat mala nostra leuare:
Ditata est spolijs perfida turba meis.
M itius exilium faciunt loca: tristior ista
Terra sub ambobus non iacet ulla polis.
E st aliquid patrijs uicinum finibus esse:
Vltima me tellus, ultimus orbis habet.
P ræstat & exulibus pacem tua laurea Cæsar:
Pontica finitimo terra sub hoste iacet.
T empus in agrorum cultu consumere dulce est:
Non patitur uerti barbarus hostis humum.
T emperie cœli corpusq́;, animusq́; iuuatur:
Frigore perpetuo Sarmatis ora riget.

E st in aqua dulci non inuidiosa uoluptas:
Aequoreo bibitur cum sale mista palus.
O mnia deficiunt: animus tamen omnia uincit:
Ille etiam uires corpus habere facit.
S ustineas ut onus, nitendum uertice recto est:
At flecti neruos si patiare, cades.
S pes quoq;, posse mora mitescere principis iram,
Viuere ne nolim, deficiamq;, facit.
N ec uos parua datis pauci solatia nobis:
Quorum spectata est per mala nostra fides.
C oepta tene quaeso: nec in aequore desere nauem:
Meq; simul serua, iudiciumq; tuum.

AD COTTAM. ELEGIA VIII.

r Edditus est nobis Caesar cum Caesare nuper:
Quos mihi misisti maxime Cotta deos.
V tq; tuum munus numerum, quem debet, haberet:
Est ibi Caesaribus Liuia iuncta suis.
A rgentum felix: omniq; beatius auro:
Quod fuerit pretium cum rude: numen habet.
N on mihi diuitias dando, maiora dedisses
Caelitibus missis nostra sub ora tribus.
E st aliquid spectare deos: & adesse putare:
Et quasi cum uero numine posse loqui.
Quantum ad me, redij: nec me tenet ultima tellus:
Vtq; prius, media sospes in urbe moror.
C aesareos uideo uultus: uelut ante uidebam:
Vix huius uoti spes fuit ulla mihi.
V tq; salutabam: numen caeleste saluto:

Quod reduci tribuas nil puto maius habes.
Quid nostris oculis, nisi sola palatia desunt?
Qui locus ablato Cæsare uilis erit.
H unc ego cum spectem: uideor mihi cernere Romã:
Nam patriæ faciem sustinet ille suæ.
F allor? an irati mihi sunt in imagine uultus?
Toruaq; nescio quid forma minantis habet?
P arce uir immenso maior uirtutibus orbe:
Iustaq; uindictæ supprime frena tuæ.
P arce puer secli decus admirabile nostri:
Terrarum dominum quem sua cura facit.
P er patriæ numen, quæ te tibi charior ipso est:
Per nunquam surdos in tua uota deos:
P erq; tori sociam, quæ par tibi sola reperta est:
Et cui maiestas non onerosa tua est:
P erq; tibi similem uirtutis imagine natum:
Moribus agnosci qui tuus esse potest:
P erq; tuos uel auo dignos uel patre nepotes:
Qui ueniunt magno per tua iussa gradu:
P arte leua minima: nostras & contrahe pœnas:
Daq; procul scythico qui sit ab hoste locum.
E t tua (si fas est) à Cæsare proxima Cæsar
Numina sint precibus non inimica meis.
S ic fera quamprimum pauido, Germania uultu:
Ante triumphantes serua feratur equos.
S ic pater in pylios, cumæos mater in annos
Viuant: & possis filius esse diu.
T u quoq; conueniens ingenti nupta marito
Accipe non dura supplicas aure preces.
S ic tibi uir sospes, sic sint cum prole nepotes:

Cumq; bonis nuribus quas peperere nurus:
S ic, quem dira tibi rapuit Germania, Drusus
Pars fuerit partus sola caduca tui:
S ic tibi mature fraterni funeris ultor
Purpureus niueis filius instet equis.
A nnuite o timidis mitissima numina uotis:
Præsentes aliquid prosit habere deos.
C æsaris aduentu tutus gladiator arena
Exit: & auxilium non leue uultus habet.
N os quoq; uestra iuuet quod quà licet ora uidemus:
Intrata est superis quod domus una tribus.
F elices illi: qui non simulachra, sed ipsos
Quiq; deûm corâm corpora uera uident.
Quod quoniam nobis inuidit inutile fatum:
Quos dedit ars uultus, effigiemq; colo.
S ic homines nouere deos, quos arduus æther
Occulit: et colitur pro Ioue forma Iouis.
D eniq; quæ mecum est, & erit sine fine, cauete,
Ne sit in inuiso uestra figura loco.
N am caput è nostra citius ceruice recedet:
Et patiar fossis lumen abire genis:
Quàm caream uobis o publica numina raptis:
Vos eritis nostræ portus et aura fugæ.
V os ego complectar geticis sic cingar ab armis:
Vtq; meas aquilas signa ego uestra sequar.
A ut ego me fallo: nimiaq; cupidine ludor:
Aut spes exilij commodioris adest.
N am minus & minus est facies in imagine tristis:
Visaq; sunt dictis annuere ora meis.
V era precor fiant timidæ præsagia mentis:

Iustaq;

Iustaq; quamuis est, sit minor ira dei.

AD COTIM. ELEGIA IX.

r Egia progenies, cui nobilitatis origo
Nomen in Eumolpi peruenit usq;, Coti:
F ama loquax uestras si iam peruenit ad aures
Me tibi finitimi parte iacere soli:
S upplicis exaudi iuuenum mitissime uocem:
Quamq; potes profugo (nam potes) affer opem.
M e fortuna tibi, de qua, quod non queror, hoc est:
Tradidit, hoc uno non inimica mihi.
E xcipe naufragum non duro littore nostrum:
Ne fuerit terra tutior unda tua.
R egia (crede mihi) res est succurrere lapsis:
Conuenit et tanto, quantus es ipse, uiro.
F ortunam decet hoc istam: quæ, maxima cum sit:
Esse potest animo uix tamen æqua tuo.
C onspicitur nunquam meliore potentia causa:
Quàm quoties uanas non sinit esse preces.
H oc nitor iste tui generis desyderat: hoc est
A superis ortæ nobilitatis opus.
Hoc tibi et Eumolpus generis clarissimus author:
Et prior Eumolpo suadet Erichthonius.
H oc tecum commune deis: quod utriq; rogati
Supplicibus uestris ferre soletis opem.
N am quid erit quare solito dignemur honore
Numina: si demas uelle iuuare deos?
I uppiter oranti surdas si præbeat aures:
Victima pro templo cur cadet icta Iouis?
S i pacem nullam pontus mihi præstet eunti:

Irrita Neptuno cur ego thura feram?
Vana laborantis si fallat uota coloni:
Accipiet grauidæ cur suis exta Ceres?
Nec dabit intonso iugulum caper hostia Baccho:
Musta sub adducto si pede nulla fluant.
Cæsar ut imperij moderetur frena precamur:
Tam bene quod patriæ consulit ipse suæ.
Vtilitas igitur magnos hominesq;, deosq;
Efficit, auxilijs quoq; fauente suis.
Tu quoq; fac prosis intra tua castra iacenti
O Coti progenies digna parente tuo.
Conueniens hominum est, hoiem seruare uoluptas:
Et melius nulla quæritur arte fauor.
Quis non Antiphaten læstrygona deuouet? aut quis
Munifici mores improbat Alcinoi?
Non tibi Cassandrus pater est, genitor'ue Caphareus,
Quiue repertorem torruit arte sua.
Sed quàm marte ferox, & uinci nescius armis,
Tam nunquam facta pace cruoris amans.
Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes,
Emollit mores: nec sinit esse feros.
Nec regum quisquam magis est instructus ab illis:
Mitibus aut studijs tempora plura dedit.
Carmina testantur: quæ, si tua nomina demas:
Threicium iuuenem composuisse negem.
Ne'ue sub hoc tractu uates foret unicus Orpheus:
Bistonis ingenio terra superba tuo est.
Vtq; tibi est animus, cum res ita postulat, arma
Sumere: & hostili tingere cæde manum:
Atq; ut es excusso iaculum torquere lacerto:

Colla'q; uelocis flectere doctus equi:
Tempora sic studijs data sunt ubi iusta paternis:
Atq; tuis humeris forte quieuit opus:
Ne tua marcescant per inertes otia somnos:
Lucida pieria tendis in astra uia.
Hæc quoq; res aliquid tecum mihi fœderis affert:
Eiusdem sacri cultor uterq; sumus.
Ad uatem uates orantia brachia tendo:
Terra sit exilijs ut tua fida meis.
Non ego cæde nocens in ponti littora ueni:
Mista'ue sunt nostra dira uenena manu.
Nec mea subiecta conuicta est gemma tabella
Mendacem ceris imposuisse notam.
Nec quidquam, quod lege ueter committere, feci:
Est tamen his grauior noxa fatenda mihi.
Ne'ue roges, quæ sit, stultam quam scripsimus artem:
Innocuas nobis hæc uetat esse manus.
Et quid præterea peccarim, quærere noli:
Vt pateat sola culpa sub arte mea.
Quidquid id est, habuit moderatam principis iram:
Qui nisi natalem nil mihi dempsit humum.
Hac quoniam careo: tua nunc uicinia præstet:
Inuiso possim tutus ut esse loco.

AD MACRVM. ELEGIA X.

e Cquid ab impressæ cognoscis imagine ceræ
Hæc tibi Nasonem scribere uerba Macer?
Authoris'q; sui si non est annulus index:
Cognita'ne est nostra littera facta manu?
An tibi notitiam mora temporis eripit horum?

Nec repetunt oculi signa uetusta tui?
S is licet oblitus pariter gemmæq; , manusq;:
Exciderit tantum ne tibi cura mei.
Quam tu uel longi debes conuictibus æui:
Vel mea quod coniux non aliena tibi est:
V el studijs, quibus es, quàm nos sapientius usus:
Vtq; decet nulla factus es arte nocens.
T u canis æterno quidquid restabat Homero:
Ne careant summa troica bella manu.
N aso parum prudens, artem dum tractat amandi:
Doctrinæ pretium triste magister habet.
S unt tamen inter se communia sacra poëtis:
Diuersum quamuis quisq; sequamur iter.
Quorũ te memorẽ (quanquam procul absumus) esse
Suspicor: & casus uelle leuare meos.
T educe magnificas Asiæ perspeximus urbes:
Trinacris est oculis te duce uisa meis.
V idimus ætnæa cœlum splendescere flamma:
Suppositus monti quam uomit ore Gigas.
A etnæosq; lacus, & olentia stagna palisci,
Quáq; suis Cyanen miscet Anapus aquis.
N ec procul hic nymphe: q̃, dũ fugit Elidis amnẽ:
Tecta sub æquorea nunc quoq; currit aqua.
H ic mihi labentis pars anni magna peracta est:
Hei mihi quàm dispar est locus ille Getis.
E t quota pars hæc est rerum, quas uidimus ambo
Te mihi iucundas efficiente uias.
S eu rate cœruleas picta sulcauimus undas:
Esseda nos agili siue tulere rota:
S æpe breuis nobis uiabus uia uisa loquendi est:

Pluraq; si numeres, uerba fuere gradu.
S æpe dies sermone minor fuit: inq; loquendo
Tarda per æstiuos defuit hora dies.
E st aliquid casus pariter timuisse marinos:
Iunctaq; ad æquoreos uota tulisse deos:
E t modo res egisse simul: modo rursus ab illis
Quorum non pudeat, posse referre iocos.
H æc tibi si subeant: hic sim licet omnibus annis:
Ante tuos oculos ut modo uisus ero.
I pse quidem certe cum sim sub cardine mundi:
Qui semper liquidis altior extat aquis:
T e tamen intueor quo solo pectore possum:
Et tecum gelido sæpe sub axe loquor.
H ic es: & ignoras: sed ades celeberrimus absens.
Inq; Getas media missus ab urbe uenis.
R edde uicem: & quoniam regio felicior ista est:
Illa me memori pectore semper habe.

AD RVFVM. ELEGIA XI.

h Oc tibi Rufe breui properatum tēpore mittit
Naso parum faustæ conditor artis opus:
V t quanquam longe toto sumus orbe remoti:
Scire tamen possis nos meminisse tui.
N ominis ante mei uenient oblivia nobis:
Pectore quàm pietas sit tua pulsa meo.
E t prius hanc animam uacuas reddemus in auras:
Quàm fiat meriti gratia uana tui.
G rāde uoco meritum lachrymas: qbus ora rigabas:
Cum mea concreto sicca dolore forent.

Grande uoco meritum mœstæ solatia mentis:
Cum pariter nobis illa tibiq; dares.
Sponte quidem, per se'q; mea est laudabilis uxor:
Admonitu melior fit tamen illa tuo.
Nanq; quod Hermione Castor fuit: Hector Iulo:
Hoc ego te lætor coniugis esse meæ.
Quæ ne dissimilis tibi sit probitate, laborat:
Se'q; tui uita sanguinis esse probat.
Ergo, quod fuerat stimulis factura sine ullis:
Plenius, authorem te quoq; nacta, facit.
Acer & ad palmæ per se cursurus honores,
Si tamen horteris, fortius ibit equus.
Adde quod absentis cura mandata fideli
Perficis: & nullum ferre grauaris onus.
Ore ferant grates, quoniam non possumus ipsi:
Di tibi: qui referent, si pia facta uident.
Sufficiat'q; diu corpus quoq; moribus istis
Maxima fundani gloria Rufe soli.

DE PONTO LIBER TERTIUS.

AD CONIUGEM. ELEGIA I.

Æquor Iasonio pulsatum remige primum,
Quæ'q; nec hoste fero, nec niue terra cares,
Ecquod erit tempus: quo uos ego Naso relinquam,
In minus hostili iussus abire loco?
An mihi barbaria uiuendum semper in ista est:

Inq; tomitana condar oportet humo?
Pace tua (si pax ulla est tua, pontica tellus,
Finitimus rapido quam terit hostis equo)
Pace tua dixisse uelim: tu pessima duro
Pars es in exilio: tu mala nostra grauas.
Tu neq; uer sentis cinctum florente corona:
Tu neq; messorum corpora nuda uides:
Nec tibi pampineas autumnus porrigit uuas:
Cuncta sed immodicum tempora frigus habent.
Tu glacie freta uincta tenes: & in æquore piscis
Inclusus tecta sæpe natauit aqua.
Nec tibi sunt fontes, laticis nisi pene marini:
Qui potus dubium est, sistat, alat'ne sitim.
Rara, nec hæc felix, in apertis eminet aruis
Arbor: & in terra est altera forma maris.
Non auis obloquitur: syluis nisi siqua remotis
Aequoreas rauco gutture potet aquas.
Tristia per uacuos horrent absynthia campos:
Conueniens'q; suo messis amara loco est.
Adde metus: & quod murus pulsatur ab hoste:
Tinctaq; mortifera tabe sagitta madet.
Quàm procul hæc regio est, et ab omni deuia cursu:
Nec pede quà quisquam nec rate tutus eat.
Non igitur mirum finem quærentibus horum,
Altera si nobis usq; rogatur humus.
Te magis est mirum non hoc euincere coniux:
Inq; meis lachrymas posse tenere malis.
Quid facias quæris: quæras hoc scilicet ipsum:
Inuenies uere si reperire uoles.
Velle parum est: cupias, ut re potiaris, oportet:

Et faciat somnos haec tibi cura breues.
Velle reor multos: quis enim mihi tam sit iniquus?
Optet ut exilium pace carere meum?
Pectore te toto, cunctisq; incumbere neruis,
Et niti pro me nocte, dieq; decet.
Vtq; iuuent alij: tu debes uincere amicos
Vxor: & ad partes prima uenire tuas.
Magna tibi imposita est nostris persona libellis:
Coniugis exemplum diceris esse bonae.
Ne caue degeneres: ut sint praeconia nostra
Vera uide: famae quo tuearis opus.
Vt nihil ipse querar: tacito me fama queretur:
Quae debet, fuerit ni tibi cura mei.
Exposuit memet populo fortuna uidendum:
Et plus notitiae quàm fuit ante, dedit.
Notior est factus Capaneus, de fulminis ictu.
Notus humo mersis Amphiaraus equis.
Si minus errasset, notus minus esset Vlysses:
Magna Philoctetae uulnere fama suo est.
Si locus est aliquis tanta inter nomina paruis:
Nos quoq; conspicuos nostra ruina facit.
Nec te nesciri patitur mea pagina: quae non
Inferius choa Batthide nomen habes.
Quidquid ages igitur, scena spectabere magna:
Et pia non paucis testibus uxor eris.
Crede mihi quoties laudaris carmine nostro:
Qui legit has laudes, an mereare, rogat.
Vtq; fauere reor plures uirtutibus istis:
Sic tua non paucae carpere facta uolent.
Quarum tu praesta ne liuor dicere possit:

Hæc est pro miseri lenta salute uiri.
Cumq; ego deficiam: nec possim ducere currum:
Fac tu sustineas debile sola iugum.
Ad medicum specto uenis fugientibus æger:
Vltima pars animæ dum mihi restat: ades.
Quodq; ego præstarem, si te magis ipse ualerem:
Id mihi, cum ualeas fortius ipsa, refer.
Exigit hoc socialis amor, fœdusq; maritum:
Moribus hoc coniux exigis ipsa tuis.
Hoc domui debes, de qua censeris: ut illam
Non minus officio, quàm probitate colas.
Cuncta licet facias: nisi eris laudabilis uxor:
Non poterit credi martia culta tibi.
Nec sumus indigni: nec (si uis uera fateri)
Debetur meritis gratia nulla meis.
Redditur illa quidem grandi cum fœnore nobis:
Nec te, si cupiat lædere rumor habet.
Sed tamen hoc factis adiunge prioribus unum:
Pro nostris ut sis ambitiosa malis.
Vt minus infesta iaceam regione labora:
Clauda nec officij pars erit ulla tui.
Magna peto: sed non tamen inuidiosa roganti:
Vtq; ea non teneas, tuta repulsa tua est.
Nec mihi succense: toties si carmine nostro
Quod facis ut facias, teq; imitere, rogo.
Fortibus assueuit tubicen prodesse: suoq;
Dux bene pugnantes incitat ore uiros.
Nota tua est probitas, testataq; tempus in omne:
Sit uirtus etiam non probitate minor.
Nec tibi amazonia est pro me sumenda securis:

Aut excussa leui pelta gerenda manu.
Numen adorandum est: non ut mihi fiat amicum:
Sed sit ut iratum, quàm fuit ante, minus.
Gratia si nulla est: lachrymæ tibi gratia fient:
Hac potes haud nulla parte mouere deos:
Quæ tibi ne desint, bene per mala nostra cauetur:
Meq́; uiro flendi copia diues adest.
Vtq́; meæ res sunt: omni puto tempore flebis:
Has fortuna tibi nostra ministrat opes.
Si mea mors redimenda tua (quod abominor) esset:
Admeti coniux, quam sequereris, erat.
Aemula Penelopes fieres: si fraude pudica
Instantes uelles fallere nupta procos.
Si comes extincti manes sequerere mariti:
Esset dux facti Laodameia tui.
Hyphias ante oculos tibi erit ponenda uolenti
Corpus in accensos mittere forte rogos.
Morte nihil opus est, nihil icariotide tela:
Cæsaris est coniux ore precanda tuo.
Quæ præstat uirtute sua: ne prisca uetustas
Laude pudicitiæ sæcula nostra premat.
Quæ Veneris formam, mores Iunonis habendo,
Sola est cœlesti digna reperta toro.
Quid trepidas? & adire times? non impia Progne,
Filia'ue Aectæ uoce mouenda tua est:
Nec nurus Aegysthi, nec sæua Agamemnonis uxor:
Scyllaq́;, quæ siculas inguine terret aquas:
Telegoni'ue parens uertendis nata figuris:
Nexaq́; nodosas angue Medusa comas:
Fœmina sed princeps: in qua fortuna uidere

Se probat: & cæcæ crimina falsa tulit.
Qua nihil in terris ad finem solis ab ortu
Clarius excepto Cæsare mundus habet.
E ligito tempus captatum sæpe roganti:
Exeat aduersa ne tua nauis aqua.
N on semper sacras reddunt oracula sortes:
Ipsáq; non omni tempore fana patent.
C um status urbis erit: qualem nunc auguror esse:
Et nullus populi contrahet ora dolor:
C um domus Augusti capitoli more colenda,
Læta, quod est, & sit, plenáq; pacis erit:
T unc tibi di faciant adeundi copia fiat;
Profectura aliquid tunc tua uerba putes.
S iquid aget maius: differ tua cœpta: caueq;
Spem festinando præcipitare meam.
N ec rursus iubeo, dum sit uacuissima, quæras:
Corporis ad cultum uix uacat illa sui.
C uria cum patribus fuerit stipata uerendis:
Per patrum turbam, tu quoq; oportet eas.
C um tibi contigerit formam Iunonis adire:
Fac sis personæ quam tueare memor.
N ec factum defende meum: mala causa silenda est:
Nil nisi sollicitæ sint tua uerba preces.
T unc lachrymis demēda mora est: summissáq; terræ
Ad non mortales brachia tende pedes.
T unc pete nil aliud: sæuo nisi ab hoste recedam:
Hostem fortunam sit satis esse mihi.
P lura quidem subeunt: sed tu turbata timore
Hæc quoq; uix poteris ore tremente loqui.
S uspicor hæc damno fore non tibi: sentiet illa

Te maiestatem pertimuisse suam.
Nec tua si fletu scindentur uerba, nocebit:
Interdum lachrymæ pondera uocis habent.
Lux etiam cœptis facito bona talibus adsit:
Horáq; conueniens, auspiciumq; fauens.
Sed prius imposito sacris altaribus igne
Thura fer ad magnos, uináq; pura deos.
È quibus ante omnes Augustum numen adora,
Progeniemq; piam, participemq; tori.
Sint utinam mites solito tibi more: tuasq;
Non duris lachrymas uultibus aspiciant.

AD COTTAM. ELEGIA II.

Quam legis à nobis missam tibi Cotta salutem,
Missa sit ut uere, perueniatq; precor.
Namq; meis sospes multum cruciatibus aufers:
Atq;, sit ut nobis pars bona salua, facis:
Cumq; labent alij: iactatáq; uela relinquant:
Tu laceræ remanes anchora sola rati.
Grata tua est igitur pietas: ignoscimus illis:
Qui cum fortuna terga dedere fugæ.
Cum feriant unum, non unum fulmina terrent:
Iunctáq; percusso turba pauere solet.
Cumq; dedit paries uenturæ signa ruinæ:
Sollicito uacuus fit locus ille metu.
Quis non è timidis ægri contagia uitat?
Vicinum metuens ne trahat inde malum?
Me quoq; amicorum nimio terrore metuq;
Non odio quidam destituere mei.
Non illis pietas, non officiosa uoluntas

Defuit: aduersos extimuere deos.
Vt'q; magis cauti possunt timidi'q; uocari:
Sic appellari non meruere mali.
At meus excusat charos ita candor amicos:
Vt'q; habeant de me crimina nulla, facit.
Sint hi contenti uenia, signent'q;, licebit:
Purgari factum me quoq; teste suum:
Pars estis pauca melior: qui rebus in arctis
Ferre mihi nullam turpe putatis opem.
Tunc igitur meriti morietur gratia uestri:
Cum cinis absumpto corpore factus ero.
Fallor: & illa meæ superabit tempora uitæ:
Si tamen à memori posteritate legar.
Corpora debentur mœstis exanguia bustis:
Effugiunt structos nomen honorq; rogos.
Occidit & Theseus, & qui comitauit Orestem:
Sed tamen in laudes uiuit uterq; suas.
Vos etiam seri laudabunt sæpe nepotes:
Clara'q; erit scriptis gloria uestra meis.
Hic quoq; Sauromatæ iam uos nouere, Getæq;:
Et tales animos barbara turba probat.
Cum'q; ego de uestra nuper probitate referrem:
(Nam didici getice, sarmaticeq; loqui)
Forte senex quidam, cœtu cum staret in illo:
Reddidit ad nostros talia uerba sonos.
Nos quoq; amicitiæ nomen bene nouimus hospes:
Quos procul à uobis alter & orbis habet.
Est locus in scythia: tauros dixere priores:
Qui getica longe non ita distat humo.
Hac ego sum terra, patriæ nec pœnitet, ortus:

Consortem Phœbi gens colit illa deam.
T empla manent hodie uastis innixa columnis:
Perq́; quaterdenos itur in illa gradus.
F ama refert illic signum cœleste fuisse:
Quoq́; minus dubites, stat basis orba dea.
A raq́; , quæ fuerat natura candida saxi:
Decolor affuso tincta cruore rubet.
F œmina sacra facit tedæ non nota iugali:
Quæ superat scythicas nobilitate nurus.
S acrifici genus est (sic instituere priores)
Aduena uirgineo cæsus ut ense cadat.
R egna Thoas habuit mæotide clarus in ora:
Nec fuit euxinis notior alter aquis.
S ceptra tenente illo, liquidas fecisse per auras
Nescio quam dicunt Iphigeneian iter.
Quam leuibus uentis sub nube per æquora uectam
Creditur his Phœbe deposuisse locis.
P ræfuerat templo multos ea rite per annos,
Inuita peragens tristia sacra manu:
C um duo uelifera iuuenes uenere carina:
Presseruntq́; suo littora nostra pede.
P ar fuit his ætas, & amor: quorum alter Orestes,
Alter erat Pylades: nomina fama tenet.
P rotinus immittem triuiæ ducuntur ad aram:
Euincti geminas ad sua terga manus.
S parsit aqua captos lustrali graia sacerdos:
Ambiat ut fuluas infula longa comas.
D umq́; parat sacrum: dum uelat tempora uittis:
Dum tardæ causas inuenit illa moræ:
N on ego crudelis, iuuenes ignoscite, dixit:

Sacra suo facio barbariora loco:
R itus is est gentis: qua uos tamen urbe uenitis?
Quod'ue parum fausta puppe petistis iter?
D ixit: & audito patriæ pia nomine uirgo,
Consortes urbis comperit esse suæ.
A lter & è uobis inquit cadat hostia sacris:
Ad patrias sedes nuntius alter eat.
I re iubet Pylades charum periturus Orestem:
Hic negat: inq; uicem pugnat uterq; mori.
E xtitit hoc unum, quod non conuenerit illis:
Cætera pars concors, & sine lite fuit.
D um peragunt iuuenes pulchri certamen amoris:
Ad fratrem scriptas exarat illa notas.
A d fratrem mandata dabat: cui'q; illa dabantur,
(Humanos casus aspice) frater erat.
N ec mora: de templo rapiunt simulachra Dianæ:
Clam'q; per immensas puppe feruntur aquas.
M irus amor iuuenum: quamuis abiere tot anni:
In scythia magnum nunc quoq; nomen habent.
F abula narrata est postquam uulgaris ab illo:
Laudarunt omnes facta piam'q; fidem.
S cilicet hic etiam, qua nulla ferocior ora est:
Nomen amicitiæ barbara corda mouet.
Quid facere ausonia geniti debetis in urbe?
Cum tangant diros talia facta Getas?
A dde quod est animus semper tibi mitis: & altæ
Indicium mores nobilitatis habent:
Quos Volesus patrij cagnoscat nominis author:
Quos Numa maternus non neget esse suos:
A diecti'q; probent genitiua agnomina Cottæ:

Si tu non esses, interitura domus.
D igne uir hac serie, lapso succurrere amico
Conueniens istis moribus esse puta.

AD MAXIMVM. ELEGIA III.

S I uacat exiguum profugo dare tempus amico
O sydus fabiæ Maxime gentis: ades:
D um tibi quæ uidi refero: seu corporis umbra,
Seu ueri species, seu fuit ille sopor.
N ox erat: & bifores intrabat luna fenestras:
Mense ferè medio quanta nitere solet.
P ublica me requies curarum somnus habebat:
Fusaq; erant toto languida membra toro:
C um subito pennis agitatus inhorruit aër:
Et gemuit paruo mota fenestra sono.
T erritus in cubitum releuo mea membra sinistrum:
Pulsus et è trepido pectore somnus abit.
S tabat amor uultu, non quo prius esse solebat:
Sceptra tenens læua tristis acerna manu:
N ec torquem collo, nec habens crinale capillis:
Nec bene compositas comptus, ut ante, comas.
H orrida pendebant molles super ora capilli:
Et uisa est oculis horrida penna meis:
Qualis in aëriæ tergo solet esse columbæ:
Tractatam multæ quam tetigere manus:
H unc simul agnoui (neq; enim mihi notior alter)
Talibus affata est libera lingua sonis.
O puer exilij decepto causa magistro:
Quem fuit utilius non docuisse mihi.
H uc quoq; uenisti: pax est ubi tempore nullo:

Et coit astrictis barbarus Ister aquis.
Quæ tibi causa uiæ? nisi uti mala nostra uideres?
Quæ sunt, si nescis, inuidiosa tibi.
Tu mihi dictasti iuuenilia carmina primus:
Apposui senis te duce quinq; pedes.
Nec me mæonio consurgere carmine, nec me
Dicere magnorum passus es acta ducum.
Forsitan exiguas, aliquas tamen, arcus & ignes
Ingenij uires comminuere mei.
Nanq; ego dum canto tua regna, tuæq; parentis:
In nullum mea mens grande uacauit opus.
Nec satis hoc fuerat: stultus quoq; carmina feci:
Artibus ut posses non rudis esse meis.
Pro quibus exilium misero mihi reddita merces:
Id quoq; in extremis & sine pace locis.
At non chionides Eumolphus in Orphea talis.
In phryga nec Satyrum talis olympus erat.
Præmia nec Chiron ab Achille talia cepit:
Pythagoræq; ferunt non nocuisse Numam.
Nomina neu referam longum collecta per æuum:
Discipulo perij solus ab ipse meo.
Dum damus arma tibi: dum te lasciue docemus:
Hæc de discipulo dona magister habet.
Scis tamen: & liquido iuratus dicere posses:
Non me legitimos sollicitasse toros.
Scripsimus hæc illis, quarum nec uitta pudicos
Contingit crines: nec stola longa pedes.
Dic precor ecquando didicisti fallere nuptas?
Et facere incertum per mea iussa genus?
An sit ab his omnis rigide summota libellis,

Quam lex furtiuos arcet habere uiros?
Quid tamen hoc prodest? uetiti si lege seuera
Credor adulterij composuisse notas?
At tu sic habeas ferientes cuncta sagittas:
Sic nunquam rapido lampades igne uacent:
Sic regat imperium, terrasq; coërceat omnes
Cæsar: ab Aenea qui tibi fratre nepos:
Effice sit nobis non implacabilis ira:
Meq; loco plecti commodiore uelit.
Hæc ego uisus eram puero dixisse uolucri:
Hos uisus nobis ille dedisse sonos.
Per mea tela faces, & per mea tela sagittas,
Per matrem iuro, cæsareumq; caput:
Nil, nisi concessum nos te didicisse magistro:
Artibus & nullum crimen inesse tuis.
Utq; hoc, sic utinam defendere cætera posses:
Scis aliud quod te læserit esse magis.
Quidquid id est (neq; enim debet dolor ille referri)
Non potes à culpa dicere abesse tua.
Tu licet erroris sub imagine crimen obumbres:
Non grauior merito uindicis ira fuit.
Ut tamen aspicerem, consolarerq; iacentem:
Lapsa per immensas est mea penna uias.
Hæc loca tum primum uidi: cum matre rogante
Phasias est telis fixa puella meis.
Quæ nunc cur iterum post sæcula longa reuisam:
Tu facis o castris miles amice meis.
Pone metus igitur: mitescet Cæsaris ira:
Et ueniet uotis mollior aura tuis.
Neue moram timeas: tempus, quod quærimus, instat:

Cunctáq; lætitiæ plena triumphus habet.
D um domus, & nati, dum mater Liuia gaudet:
Dum gaudes patriæ magne ducisq; pater:
D um sibi gratatur populus: totam'q; per urbem
Omnis odoratis ignibus ara calet:
D um præbet faciles aditus uenerabile templum:
Sperandum est nostras posse ualere preces.
D ixit: & aut ille est tenues dilapsus in auras:
Cœperunt sensus aut uigilare mei.
S i dubitem, quin his faueas o' Maxime dictis:
Memnonio cygnos esse colore putem.
S ed neq; mutatur nigra pice lacteus humor:
Nec quod erat candens fit terebinthus ebur.
C onueniens animo genus est tibi: nobile nanq;
Pectus, & herculeæ simplicitatis habes.
L iuor, iners uitium, mores non exit in istos:
Vt'q; latens ima uipera serpit humo.
M ens tua sublimis supra genus eminet ipsum:
Grandius ingenio nec tibi nomen inest.
E rgo alij noceant miseris: optent'q; timeri:
Tinctáq; mordaci spicula felle gerant:
A t tua supplicibus domus est assueta iuuandis:
In quorum numero me precor esse uelis.

AD RVFINVM. ELEGIA IIII.

h Aec tibi non uanam portantia uerba salutem
Naso tomitana mittit ab urbe tuus:
V t'q; suo faueas mandat Rufine triumpho:
In uestras uenit si tamen ille manus.
E st opus exiguum, uestris'q; paratibus impar:

Quale tamen cunq; est, ut tueare, rogo.
Firma ualent per se: nullumq; Machaona quærunt:
Ad medicam dubius confugit æger opem.
Non opus est magnis placido lectore poëtis:
Quemlibet inuitum, difficilemq;, tenent.
Nos, quibus ingenium longi minuere labores:
Aut etiam nullum forsitan ante fuit:
Viribus infirmi uestro candore ualemus:
Quem mihi si demas: omnia rapta putem.
Cunctaq; cum mea sint propenso nixa fauore:
Præcipuum ueniæ ius habet ille liber.
Spectatum uates alij scripsere triumphum:
Est aliquid memori uisa notare manu.
Nos ea uix auidam uulgo captata per aurem
Vidimus: atq; oculi fama fuere mei.
Scilicet affectus similis, aut impetus idem
Rebus ab auditis conspicuisq; uenit?
Nec nitor argenti, quem uos uidistis, & auri
Quod mihi defuerit, purpuraq; illa, queror.
Sed loca, uel gentes formatæ mille figuris
Nutrissent carmen, præliaq; ipsa meum.
Et regum uultus certissima pignora mentis
Iuuissent aliqua forsitan illud opus.
Plausibus ex ipsis populi, lætoq; fauore
Ingenium quoduis incaluisse potest.
Tamq; ego sumpsissem tali clamore uigorem:
Quàm rudis audita miles ad arma tuba.
Pectora sint nobis niuibus glacieq; licebit,
Atq; hoc, quem patior, frigidiora loco:
Illa ducis facies in curru stantis eburno

Excuteret frigus ſenſibus omne meis.
His ego defectus, dubijſq; authoribus uſus
Ad ueſtri uenio iure fauoris opem.
Nec mihi nota ducum, nec ſunt mihi nota locorum
Nomina: materiam non habuere manus.
Pars quota de tantis rebus, quam fama referre,
Aut aliquis nobis ſcribere poſſet: erat.
Quo magis o' lector debes ignoſcere: ſiquid
Erratum eſt illic, præteritum'ue mihi.
Adde quod aſſidue domini mediata querelas
Ad lætum carmen uix mea uerſa lyra eſt.
Vix bona poſt tanto quærenti uerba ſubibant:
Et gaudere aliquid res mihi uiſa noua eſt.
Vtq; reformidant inſuetum lumina ſolem:
Sic ad lætitiam mens mea ſegnis erat.
Eſt quoq; cunctarum nouitas gratiſſima rerum:
Gratiaq; officio, quod mora tardat, abeſt.
Cætera certatim de magno ſcripta triumpho
Iam pridem populi ſuſpicor ore legi.
Illa bibit ſitiens: lector mea pocula plenus:
Illa recens pota eſt: noſtra tepebit aqua.
Non ego ceſſaui: nec fecit inertia ſerum:
Vltima me uaſti ſuſtinet ora freti.
Dum uenit huc rumor: properataq; carmina fiunt:
Factaq; eunt ad uos: annus abiſſe poteſt.
Nec minimum refert, intacta roſaria primus,
An ſera carpas penè relicta manu.
Quid mirum lectis exhauſto floribus horto
Si duce non facta eſt digna corona ſuo?
Deprecor hæc uatum contra ſua carmina nequis

Dicta putet: pro se musa locuta mea est.
Sunt mihi uobiscum communia sacra poëtæ:
In uestro miseris si licet esse choro.
Magnáq; pars animi mecum uixistis amici:
Hac ego uos absens nunc quoq; parte colo.
Sint igitur uestro mea commendata fauore
Carmina: non possum pro quibus ipse loqui.
Scripta placent à morte ferè: quia lædere uiuos
Liuor, & inuiso carpere dente solet.
Si genus est mortis male uiuere: terra moratur:
Et desunt fatis sola sepulchra meis.
Deniq; opus nostræ culpetur ut undiq; curæ:
Officium nemo qui reprehendat, erit.
Vt desint uires: tamen est laudanda uoluntas:
Hac ego contentos auguror esse deos.
Hæc facit, ut ueniat pauper quoq; gratus ad aras:
Et placeat cæso non minus agna boue.
Res quoq; tanta fuit: quantæ subsistere summo
Aeneidos uati grande fuisset onus.
Ferre etiam molles elegi tam uasta triumphi
Pondera disparibus non potuere rotis.
Quo pede nunc utar, dubia est sententia nobis:
Alter enim de te Rhene triumphus adest.
Irrita uotorum non sunt præsagia uatum:
Danda Ioui laurus, dum prior illa uiret.
Nec mea uerba legis, qui sum summotus ad Istrum,
Non bene pacatis flumina pota Getis:
Ista dei uox est: deus est in pectore nostro:
Hæc duce prædico, uaticinorq; deo.
Quid cessas currum, pompamq; parare triumphis

Liuia? dant nullas iam tibi bella moras.
P erfida damnatas Germania proijciat hastas:
Iam pondus dices omen habere meum.
C rede: breuiq; fides aderit: geminabit honorem
Filius: & iunctis, ut prius, ibit equis.
P rome, quod inijcias humeris uictoribus ostrum:
Ipsa potest solitum nosse corona caput.
S cuta sed, & galeæ gemmis radientur & auro:
Stentq; super uictos trunca trophæa uiros.
O ppida turritis cingantur eburnea muris:
Fictaq; res uero more putetur agi.
S qualidus immittat fracta sub arundine crines
Rhenus: & infectas sanguine potet aquas.
B arbara iam capti poscunt insignia reges:
Textaq; fortuna diuitiora sua.
E t quæ præterea uirtus inuicta tuorum
Sæpe parata tibi, sæpe paranda facit.
D ij, quorum monitu sumus euentura locuti:
Verba precor celeri nostra probate fide.

AD COTTAM. ELEGIA V.

Q Vam legis, unde tibi mittatur epistola, quæris?
Hinc, ubi cæruleis iungitur ister aquis.
V t regio dicta est: succurrere debet & author
Læsus ab ingenio Naso poëta suo.
Qui tibi, quam mallet præsens afferre salutem,
Mittit ab hirsutis maxime Cotta Getis.
L egimus o iuuenis patrij non degener oris
Dicta tibi pleno uerba diserta foro.
Quæ, quanquam lingua mihi sunt properante per horas

Lecta satis multas: pauca fuisse queror.
Plura sed hæc feci relegendo sæpe: nec unquam,
Hæc mihi, quàm primo, grata fuere minus.
Cumq; sua toties nihil e' dulcedine perdant:
Viribus illa suis non nouitate placent.
Felices, quibus hæc ipso cognoscere in actu,
Et tam facundo contigit ore frui.
Nam, quanquam sapor est allata dulcis in unda:
Gratius ex ipso fonte bibuntur aquæ:
Et magis adducto pomum decerpere ramo,
Quàm de cælata sumere lance, iuuat.
At nisi peccassem: nisi me mea musa fugasset:
Quod legi, tua uox exhibuisset opus.
Vtq; fui solitus, sedissem forsitan unus
De centum iudex in tua uerba uiris:
Maior & implesset præcordia nostra uoluptas:
Dum traherer dictis, annuerémq; tuis.
Quem quoniam fatum patria uobisq; relictis,
Inter inhumanos maluit esse Getas:
Quod licet, ut uidear tecum magis esse legendo:
Sæpe precor studij pignora mitte tui.
Exemploq; meo (nisi dedignaris ad ipsum)
Vtere: quod nobis rectius ipse dares.
Nanq; ego, qui perij iampridem Maxime uobis:
Ingenio nitor non perijsse meo.
Redde uicem: nec rara tui monimenta laboris
Accipiant nostræ grata futura manus.
Dic tamen ó iuuenis studiorum plene meorum
Ecquid ab his ipsis admoneare mei?
E quibus aut recitas factum modo carmen amicis?

Aut quod sæpe soles exigis ut recitent?
I nterdum queritur tua mens oblita quid absit:
Nescio quid certe sentit abesse tui.
V t'q; loqui multum de me præsente solebas:
Nunc quoq; Nasonis nomen in ore tuo est.
I pse quidem getico peream uiolatus ab arcu:
Et sit periuri quam prope' pœna uides:
T e nisi momentis uideo pene' omnibus absens:
Gratia dijs. menti quolibet ire licet.
H ac ubi perueni nulli cernendus in urbem:
Sæpe loquor tecum: te'q; loquente fruor.
T unc mihi difficile est, quàm sit bene dicere: quàm'q;
Candida iudicijs hora sit illa meis.
T unc me (siqua fides) cœlesti sede receptum
Cum fortunatis suspicor esse deis.
R ursus ubi huc redij: cœlum superos'q; relinquo:
A` styge nec longe pontica distat humus.
V nde ego si fato nitor prohibente reuerti:
Spem sine profectu Maxime tolle mihi.

ELEGIA VI.

n A so suo, posuit nomen cui pene', sodali
Mittit ab euxinis hoc breue carmen aquis.
A t si cauta parum scripsisset dextra quis esse:
Forsitan officio parta querela foret.
C ur tamen hoc alijs tutum credentibus unus
Appellent ne te carmina nostra rogas?
Q uanta sit in media clementia Cæsaris ira,
Si nescis: ex me certior esse potes.
H uic ego, quam patior, nil possem demere pœnæ:

Si iudex meriti cogerer esse mei.
N on uetat ille sui quenquam meminisse sodalis:
Nec prohibet tibi me scribere, teq; mihi.
N ec scelus admittas, si consoleris amicum:
Mollibus & uerbis aspera fata leues.
C ur, dum tuta times, facis ut reuerentia talis
Fiat in Augustos inuidiosa deos?
F ulminis afflatos interdum uiuere telis
Vidimus: & refici non prohibente Ioue.
N ec quia Neptunus nauem lacerarat Vlyssis:
Leucothoë nanti ferre negauit opem.
C rede mihi miseris cœlestia numina parcunt:
Nec semper læsos & sine fine premunt.
P rincipe nec nostro deus est moderatior ullus:
Iustitia uires temperat ille suas.
N uper eam Cæsar facto de marmore templo:
Iampridem posuit mentis in æde suæ.
I uppiter in multos temeraria fulmina torquet:
Qui pœnam culpa non meruere pati.
O bruerit cum tot sæuis deus æquoris undis:
Ex illis mergi pars quota digna fuit.
C um pereant acie fortissima quæq;: uel ipso
Iudice delectus martis iniquus erit.
A t si forte uelis in nos inquirere: nemo est
Qui se quod patitur commeruisse neget.
A dde quod extinctos uel aqua, uel marte, uel igne
Nulla potest iterum restituisse dies.
R estituit multos, aut pœnæ parte leuauit
Cæsar: & in multis me precor esse uelit.
A t tu, cum tali populus sub principe simus:

Alloquio profugi credis inesse metum.
F orsitan hæc domino Busiride iura timeres:
Aut solito clausos urere in ære uiros.
D esine mitem animum uano infamare timore:
Sæua quid in placidis saxa uereris aquis?
I pse ego quod scripsi primo sine nomine uobis:
Vix excusari posse mihi uideor.
S ed pauor attonito rationis ademerat usum:
Cesserat omne meis consiliumq; malis.
F ortunamq; meam metuens, non uindicis iram,
Terrebar titulo nominis ipse mei.
H actenus admonitus memori concede sodali,
Ponat ut in chartis nomina chara suis.
T urpe erit ambobus: longo mihi proximus usu
Si nulla libri parte legere mei.
N e tamen iste metus somnos tibi rumpere possit:
Non ultra, quàm uis officiosus ero.
T eq; tegam qui sis: nisi cum permiseris ipse:
Cogetur nemo munus habere meum.
T u modo quem poteras uel aperte tutus amare:
Si res est anceps, ipse latenter ama.

AD AMICOS. ELEGIA VII.

H Erba mihi desunt eadem tam sæpe roganti:
Iamq; pudet uanas fine carere preces.
T ædia consimili fieri de carmine uobis,
Quidq; petam, cunctos edidicisse reor.
N ostraq; quid portet iam nostis epistola: quamuis
Charta sit à uinclis non labefacta suis.
E rgo mutetur scripti sententia nostri:

Ne toties contra, quàm rapit amnis, eam.
Quod bene de uobis speraui, ignoscite amici:
Talia peccandi iam mihi finis erit.
Nec grauis uxori dicar: quæ scilicet in me
Quàm proba, tam timida est, experiẽsq; parum.
Hæc quoq; Naso feres: & enim peiora tulisti:
Iam tibi sentiri sarcina nulla potest.
Ductus ab armento taurus detrectat aratrum:
Subtrahit & duro colla nouella iugo.
Nos quibus assueuit fatum crudeliter uti:
Ad mala iam pridem non sumus ulla rudes.
Venimus in geticos fines: moriamur in illis:
Parcáq; ad extremum, quà mea cœpit, eat.
Spem iuuat amplecti: quæ non iuuat irrita semper
Et fieri cupias, siqua futura putes.
Proximus huic gradus est, bene desperare salutem:
Séq; semel uera scire perisse fide.
Curando fieri quædam maiora uidemus
Vulnera: quæ melius non tetigisse fuit.
Mitius ille perit, subita qui mergitur unda:
Quàm sua qui tumidis brachia lassat aquis.
Cur ego concepi scythicis me posse carere
Finibus? & terra prosperiore frui?
Cur aliquid de me speraui lenius unquam?
An fortuna mihi sic mea nota fuit?
Torqueor en grauius: repetitáq; forma locorum
Exilium renouat triste: recensq; facit.
Est tamen utilius studium cessare meorum:
Quàm quas admorint non ualuisse preces.
Magna quidem res est, quam non audetis amici:

Sed siquis peteret: qui dare uellet, erat.
D um modo non nobis hoc Cæsaris ira negarit:
Fortiter euxinis immoriemur aquis.

AD MAXIMVM. ELEGIA VIII.

q Væ tibi quærebam memorem testantia curā
Dona tomitanus mittere posset ager.
D ignus es argento: fuluo quoq; dignior auro:
Sed te, cum donas, ista iuuare solent.
N ec tamen hæc loca sunt ullo pretiosa metallo:
Hostis ab agricola uix sinit illa fodi.
P urpura sæpe tuos fulgens protexit amictus:
Sed non Sarmatico tingitur illa mari.
V ellera dura ferunt pecudes: & Palladis uti
Arte tomitanæ non didicere nurus.
F œmina pro lana cerealia munera frangit:
Suppositóq; grauem uertice portat aquam.
N on hic pampineis amicatur uitibus ulmus:
Nulla premunt ramos pondere poma suos.
T ristia deformes pariunt absynthia campi:
Terráq; de fructu quàm sit amara docet.
N il igitur tota ponti regione sinistri
Quod mea sedulitas mittere posset, erat.
C lausa tamen misi scythica tibi tela pharetra:
Hoste precor fiant illa cruenta tuo.
H os habet hæc calamos, hos hæc habet ora libellos:
Hæc uiget in nostris Maxime musa locis.
Quæ quanquam misisse pudet: quia parua uidētur:
Tu tamen hæc quæso consule missa boni.

AD BRVTVM. ELEGIA IX.

Q Vod sit in his eadem sententia Brute libellis:
Carmina nescio quem carpere nostra refers:
Nil, nisi me terra fruar ut propiore rogare:
Et quàm sim denso cinctus ab hoste loqui.
O quàm de multis uitium reprehenditur unum:
Hoc peccat solum si mea musa, bene est.
Ipse ego librorum uideo delicta meorum:
Cum sua plus iusto carmina quisq; probet.
Authoris opus laudat: sic forsitan Accius olim
Thersiten facie dixerat esse bona:
Iudicium tamen hoc nostrum non decipit error:
Nec quidquid genui, protinus illud amo.
Cur igitur si me uideo delinquere, peccem:
Et patiar scripto crimen inesse, rogas.
Non eadem ratio est sentire, & demere morbos:
Sensus inest cunctis: tollitur arte malum.
Sæpe aliquod uerbum cupiens mutare reliqui:
Iudicium uires destituunt'q; meum.
Sæpe piget (quid enim dubitem tibi uera fateri?)
Corrigere: & longi ferre laboris onus.
Scribentem iuuat ipse labor: minuit'q; dolorem:
Cum'q; suo crescens pectore feruet opus.
Corrigere at res est tanto magis ardua: quanto
Magnus Aristarcho maior Homerus erat.
Sic animum lento curarum frigore lædit:
Vt cupidi cursus frena retentat equi.
Atq; ita di mites minuant mihi Cæsaris iram:
Ossa'q; pacata nostra tegantur humo:

V t mihi conanti nonnunquam intendere curas
Fortunæ species obstat acerba meæ:
V ixq; mihi uideor, faciam quod carmina, sanus:
Inq; feris curem corrigere illa Getis.
N il tamen est scriptis magis excusabile nostris:
Quàm sensus cunctis penè quod unus inest.
L æta ferè lætus cecini: cano tristia tristis:
Conueniens operi tempus utrunq; suo est.
Quid, nisi de uitio scribam regionis amaræ?
Vtq; loco moriar commodiore precer?
C um toties eadem dicam, uix audior ulli:
Verbaq; profectu dissimulata carent:
E t tamen hæc eadem cum sint, non scribimus iisdē:
Vnaq; per plures uox mea tentat opem.
A n, ne bis sensum lector reperiret eundem,
Vnus amicorum Brute rogandus erat?
N on fuit hoc tanti: confesso ignoscite docti:
Vilior est operis fama salute mea.
D eniq; materia, quam quis sibi finxerit ipse,
Arbitrio uariat multa poëta suo.
M usa mea est index nimium quoq; uera malorum:
Atq; incorrupti pondera testis habet.
N ec liber ut fieret: sed uti sua cuiq; daretur
Littera: propositum, curaq; nostra fuit.
P ostmodo collectas ut cunq; sine ordine iunxi:
Hoc opus electum ne mihi forte putes.
D a ueniam scriptis: quorum non gloria nobis
Causa, sed utilitas, officiumq;, fuit.

DE PONTO LIBER QVARTVS.

AD SEXTVM POMPEIVM. ELEGIA .I.

ACCIPE Pompei deductum carmen ab illo:
Debitor est uitæ qui tibi Sexte suæ:
Qui seu non prohibes à me tua nomina poni:
Accedet meritis hæc quoq; summa tuis:
Siue trahis uultus: equidem peccasse fatebor:
Delicti tamen est causa probanda mei.
Non potuit mea mens, esset quin grata, teneri:
Sit precor officio non grauis ira pio.
O quoties ego sum libris mihi uisus in istis
Impius, in nullo quod legerere loco.
O quoties, alij uellem cum scribere, nomen
Rettulit in ceras inscia dextra tuum.
Ipse mihi placuit mendis in talibus error:
Et uix inuita facta litura manu est.
Viderit ad summum dixi, licet ipse queratur:
Hanc pudet offensam non meruisse prius.
Da mihi, siquid ea est, hebetantem pectora lethen:
Oblitus potero non tamen esse tui.
Idq; sinas oro: nec fastidita repellas
Verba: nec officio crimen inesse putes:
Et leuis hæc meritis referatur gratia tantis:
Si minus: inuito te quoq; gratus ero.
Nunquam pigra fuit nostris tua gratia rebus:

Nec mihi

Nec mihi munificas arcat negauit opes.
Nunc quoq; nil subitis clementia territa fatis
Auxilium uitæ fertq;, refertq; meæ.
Vnde rogas forsan fiducia tanta futuri
Sit mihi: quod fecit quisq;, tuetur opus.
Vt Venus artificis labor est & gloria Coi:
Aequoreo madidas quæ premit imbre comas:
Arcis ut actææ uel eburna, uel ærea custos
Bellica phidiaca stat dea facta manu:
Vendicat ut Calais laudem, quos fecit, equorum:
Vt similis ueræ uacca Myronis opus:
Sic ego sum rerum non ultima Sexte tuarum:
Tutelæq; feror munus opusq; tuæ.

AD SEVERVM. ELEGIA II.

q Vod legis o' uates magnorum maxime regum
Venit ab intonsis usq; Seuere Getis.
Cuius adhuc nomen nostros tacuisse libellos
(Si modo permittis dicere uera) pudet.
Orba tamen numeris cessauit epistola nunquam
Ire per alternas officiosa uices.
Carmina sola tibi memorem testantia curam
Non data sunt: quid enim, quæ facis ipse, darem?
Quis mel Aristæo, quis Baccho uina falerna,
Triptolemo fruges, poma det Alcinoo?
Fertile pectus habes: interq; helicona colentes
Vberius nulli prouenit ista seges.
Mittere ad hunc carmen, frondes erat addere syluis:
Hæc mihi cunctandi causa Seuere fuit.
Nec tamen ingenium nobis respondet, ut ante:

Sed siccum sterili uomere littus aro.
S cilicet ut limus uenas excæcat in undis:
Læsáq; suppresso fonte resistit aqua:
P ectora sic mea sunt limo uitiata malorum:
Et carmen uena pauperiore fluit.
S iquis in hac ipsum terra posuisset Homerum:
Esset, crede mihi, factus & ille Getes.
D a ueniam fasso: studij quoq; frena remisi:
Ducitur & digitis littera rara meis.
I mpetus ille sacer, qui uatum pectora nutrit:
Qui prius in nobis esse solebat, abest.
V ix uenit ad partes, uix sumptæ Musa tabellæ
Imponit pigras penè coacta manus.
P aruáq;, ne dicam scribendi nulla uoluptas
Est mihi: nec numeris nectere uerba iuuat.
S iue quod hinc fructus adeo non cepimus ullos:
Principium nostri res sit ut ista mali.
S iue quod in tenebris numerosos ponere gestus:
Quodq; legas nulli, scribere carmen, idem est.
E xcitat auditor studium: laudatáq; uirtus
Crescit: & immensum gloria calcar habet.
H ic mea cui recitem, nisi flauis scripta Corallis?
Quasq; alias gentes barbarus ister habet?
S ed quid solus agam? quáq; infelicia perdam
Otia materia? surripiámq; diem?
N am quia nec uinum, nec me tenet alea fallax:
Per quæ clàm tacitum tempus abire solet:
N ec me, quod cuperem, si per fera bella liceret:
Oblectat cultu terra nouata suo:
Quid, nisi Pierides solatia frigida restant?

Non bene de nobis quæ meruere deæ.
At tu, cui bibitur felicius Aonius fons:
Vtiliter studium quod tibi cedit, ama.
Sacráq; musarum merito cole: quod'q; legamus,
Huc aliquod curæ mitte recentis opus.

ELEGIA III.

Conquerar? an taceã? ponã sine nomine crimẽ?
An notum quis sis omnibus esse uelim?
Nomine non utar: ne commendere querela:
Quæraturq; tibi carmine fama meo.
Dum mea puppis erat ualida fundata carina:
Qui mecum uelles currere primus eras.
Nunc, quia contraxit uultum fortuna: recedis:
Auxilio postquam scis opus esse tuo.
Dissimulas etiam: nec me uis nosse uideri:
Quis'q; sit audito nomine Naso rogas.
Ille ego sum (quanquam non uis audire) uetusta
Penè puer puero iunctus amicitia.
Ille ego, qui primus tua seria nosse solebam:
Qui tibi iucundis primus adesse iocis.
Ille ego, conuictor, densóq; domesticus usu:
Ille ego iudicijs unica musa tuis.
Ille ego sum: qui nunc an uiuam perfide nescis:
Cura tibi de quo quærere nulla fuit.
Siue fui nunquam charus: simulasse fateris:
Seu non fingebas: inueniere leuis:
Aut age dic aliquam, quæ te mutauerit, iram:
Nam nisi iusta tua est, iusta querela mea est.
Quod te nunc crimen similem uetat esse priori?

An crimen, cœpi quod miser esse, uocas?
Si mihi rebus opem nullam factisq; ferebas?
Venisset uerbis charta notata tribus.
Vix equidem credo: sed & insultare iacenti
Te mihi, nec uerbis parcere, fama refert.
Quid facis ah demens? cur, si fortuna recedat:
Naufragio lachrymas eripis ipse tuo?
Hæc dea non stabili quàm sit leuis orbe fatetur:
Quæ summum dubio sub pede semper habet.
Quolibet est folio, quauis incertior aura:
Par illi leuitas improbe sola tua est.
Omnia sunt hominum tenui pendentia filo:
Et subito casu, quæ ualuere, ruunt.
Diuitis audita est cui non opulentia Crœsi:
Nempe tamen uitam captus ab hoste tulit.
Ille Syracusia modo formidatus in urbe,
Vix humili duram reppulit arte famem.
Quid fuerat Magno maius? tamen ille rogauit
Summissa fugiens uoce clientis opem.
Cuiq; uiro totus terrarum paruit orbis:
Indigus effectus omnibus ipse magis.
Ille Iugurthino clarus Cymbroq; triumpho:
Quo uictrix toties consule Roma fuit:
In cœno Marius iacuit, cannaq; palustri:
Pertulit & tanto multa pudenda uiro.
Ludit in humanis diuina potentia rebus:
Et certam præsens uix habet hora fidem.
Littus ad euxinum si quis mihi diceret ibis:
Et metues arcu ne feriare Getæ:
I, bibe dixissem purgantes pectora succos:

Quidquid & in tota nascitur Anticyra.
Sum tamen hæc passus: nec si mortalia possem,
Et summi poteram tela cauere dei.
Tu quoq; fac timeas: &, quæ tibi læta uidentur,
Dum loqueris fieri tristia posse puta.

AD SEXTVM POMPEIVM. ELEGIA IIII.

n Vlla dies adeo est australibus humida nimbis:
Non intermissis ut fluat imber aquis:
Nec sterilis locus ullus ita est: ut non sit in illo
Mista ferè duris utilis herba rubis:
Nil adeo fortuna grauis miserabile fecit:
Vt minuant nulla gaudia parte malum.
Ecce domo, patriáq; carens, oculisq; meorum
Naufragus in getica littoris actus aquas,
Qua tamen inueni uultum diffundere causa
Possim: fortunæ nec meminisse meæ.
Nam mihi, cum fulua tristis spatiarer arena:
Visa est à tergo penna dedisse sonum.
Respicio: neq; erat corpus quod cernere possem:
Verba tamen sunt hæc aure recepta mea.
En ego lætarum uenio tibi nuntia rerum
Fama per immensas aëre lapsa uias.
Consule Pompeio, quo non tibi charior alter:
Candidus & felix proximus annus erit.
Dixit: & ut læto pontum rumore repleuit:
Ad gentes alias hinc dea uertit iter.
At mihi dilapsis inter noua gaudia curis,

Excidit asperitas huius iniqua loci.
E rgo ubi Iane biceps longum reseraueris annum:
Pulsus & à sacro mense december erit:
P urpura Pompeium summi uelabit honoris:
Ne titulis quidquam debeat ille suis.
C ernere iam uideor rumpi penè atria turba:
Et populum lædi deficiente loco.
T emplaq; Tarpeiæ primum tibi sedis adiri:
Et fieri faciles in tua uota deos.
C olla boues niueos certæ præbere securi:
Quos aluit campis herba phalisca suis.
C umq; deos omnes, tum quos impensius æquos
Esse tibi cupias, cum Ioue Cæsar erit.
C uria te excipiet: patresq; ex more uocati
Intendent aures ad tua uerba suas.
H os ubi facundo tua uox hilarauerit ore:
Vtq; solet, tulerit prospera uerba dies:
E geris & meritas superis cum Cæsare grates
Qui causam, facias cur ita sæpe, dabit:
I nde domum repetes toto comitante senatu:
Officium populi uix capiente domo.
M e miserum, turba quod non ego cernar in illa:
Nec poterunt istis lumina nostra frui.
Quod licet absentem, qua possum mente uidebo:
Aspiciet uultus consulis illa sui.
D i faciant, aliquo subeat tibi tempore nostrum
Nomen: & heu dicas quid miser ille facit?
H æc tua protulerit siquis mihi uerba: fatebor
Protinus exilium mollius esse meum.

AD SEXTVM POMPEIVM.
ELEGIA V.

i Te leues elegi doctas ad consulis aures:
Verbáq; honorato ferte legenda uiro.
L onga uia est: nec uos pedibus proceditis æquis:
Tectáq; brumali sub niue terra latet.
C um gelidã Thracen, & opertum nubibus æmum
Et maris Ionij transieritis aquas:
L uce minus decima dominam uenietis in urbem:
Vt festinatum non faciatis iter.
P rotinus inde domus uobis Pompeia petatur:
Non est Augusto iunctior ulla foro.
S iquis, ut in populo, qui sitis, & unde requirat,
Nomina decepta quælibet aure ferat.
V t sit enim tutum, sicut reor esse, fateri:
Verba minus certe ficta timoris habent.
C opia nec uobis ullo prohibente uidendi
Consulis, ut limen contigeritis, erit.
A ut reget ille suos dicendo iura Quirites:
Conspicuum signis cum premet altus ebur.
A ut populi reditus positam componet ad hastam:
Et minui magnæ non sinet urbis opes.
A ut ubi erunt patres in Iulia templa uocati:
De tanto dignis consule rebus aget.
A ut feret Augusto solitam natóq; salutem:
Déq; parum noto consulet officio.
T empus ab his uacuum Cæsar Germanicus omne
Auferet: à magnis hunc colit ille deis.
C um tamen à turba rerum requieuerit harum:
Ad uos mansuetas porriget ille manus:

Quid'q; parens ego uester agam fortasse requiret.
Talia uos illi reddere uerba uolo.
Viuit adhuc: uitam'q; tibi debere fatetur:
Quam prius à miti Cæsare munus habet.
Te sibi, cum fugeret, memori solet ore referre
Barbariæ tutas exhibuisse uias.
Sanguine bistonium quod non tepefecerit ensem:
Effectum cura pectoris esse tui.
Addita præterea uitæ quoq; multa tuendæ
Munera: ne proprias attenuaret opes.
Pro quibus ut meritis referatur gratia, iurat,
Se fore mancipium tempus in omne tuum.
Nam prius umbrosa carituros arbore montes:
Et freta ueliuolas non habitura rates:
Fluminaq; in fontes cursu reditura supino:
Gratia quàm meriti possit abire tui.
Hæc ubi dixeritis: seruet sua dona, rogate:
Sic fuerit uestræ causa peracta uiæ.

AD BRVTVM. ELEGIA VI.

Vam legis ex illis tibi uenit epistola Brute,
Nasonem nolles in quibus esse, locis.
Sed quod tu nolles, uolüit miserabile fatum:
Hei mihi plus illud, quàm tua uota, ualet.
In Scythia nobis quinquennis olympias acta
Iam tempus lustri transit in alterius.
Perstat enim fortuna tenax: uotis'q; malignum
Opponit nostris insidiosa pedem.
Certus eras pro me Fabiæ laus maxima gentis
Numen ad Augustum supplice uoce loqui:

O ccidis ante preces: causamq; ego Maxime mortis,
(Nec fueram tanti) me reor esse tuæ.
I am timeo nostram cuiquam mandare salutem.
Ipsum morte tua concidit auxilium.
C œperat Augustus deceptæ ignoscere culpæ:
Spem nostram, terras deseruitq; simul.
Quale tamen potui de cœlite Brute recenti
Vestra procul positus carmen in ora dedi.
Quæ prosit pietas utinam mihi: sitq; malorum
Iam modus: & sacræ mitior ira domus.
T e quoq; idem liquido possum iurare precari
O mihi non dubia cognite Brute fide.
N am cum præstiteris uerum mihi semper amorem:
Hic tamen aduerso tempore creuit amor.
Quiq; tuas pariter lachrymas nostrasq; uideret,
Passuros pœnam crederet esse duos.
L enem te miseris genuit natura: nec ulli
Mitius ingenium, quàm tibi, Brute dedit.
V t quiquid ualeas ignoret Marte forensi:
Posse tuo peragi uix putet ore reos.
S alicet eiusdem est, quamuis pugnare uidetur:
Supplicibus facilem, sontibus esse trucem.
C um tibi suscepta est legis uindicta seueræ:
Verba uelut tinctum singula uirus habent.
H ostibus eueniat quàm sis uiolentus in armis
Sentire: & linguæ tela subire tuæ.
Quæ tibi tam tenui cura limantur: ut omnes
Istius ingenium corporis esse negent.
A t siquem lædi fortuna cernis iniqua:
Mollior est animo fœmina nulla tuo.

Hoc ego præcipue sensi: cum magna meorum
Notitiam pars est infitiata mei.
Immemor illorum, uestri non immemor unquam,
Qui mala solliate nostra leuatis, ero.
Et prius hic nobis nimium conterminus Ister
In caput euxino de mare uertet iter:
Vtq; Thyesteæ redeant si tempora mensæ:
Solis ad Eoas currus agetur aquas:
Quàm quisquam uestrum, q me doluistis adēptum:
Arguat ingratum non meminisse sui.

AD VESTALEM. ELEGIA VII.

m Issus es euxinas quoniam Vestalis ad oras:
Vt positis reddas iura sub axe locis:
Aspicis en præsens quali iaceamus in aruo:
Nec me testis eris falsa solere queri.
Accedet uoci per te non irrita nostræ
Alpinis iuuenis regibus orte fides.
Ipse uides certe glacie concrescere pontum:
Ipse uides rigido stantia uina gelu.
Ipse uides onerata ferox ut ducat Iazis
Per medias Istri plaustra bubulcus aquas.
Aspicis & mitti sub adunco toxica ferro:
Et telum causas mortis habere duas.
Atq; utinam pars hæc tantum spectata fuisset:
Non etiam proprio cognita marte tibi.
Tenditis ad primum per densa pericula pilum:
Contigit ex merito qui tibi nuper honor.
Sit licet hic titulus plenis tibi fructibus ingens:
Ipsa tamen uirtus ordine maior erit.

Non negat hoc Ister: cuius tua dextera quondam
Puniceam getico sanguine fecit aquam.
Non negat Aegypsos: quæ te subeunte recepta
Sensit in ingenio nil opis esse loci.
Nam dubium, positu melius defensa, manu'ue,
Vrbs erat in summo nubibus æqua iugo.
Sithonio regi ferus interceperat illam
Hostis: & ereptas uictor habebat opes.
Donec fluminea deuecta Vitellius unda
Intulit exposito milite signa Getis.
At tibi progenies alti fortissima Domni
Venit in aduersos impetus ire uiros.
Nec mora, conspicuus longe fulgentibus armis,
Fortia ne possint facta latere, caues:
Ingentiq; gradu contra ferrumq́; locumq;,
Saxáq; brumali grandine plura subis:
Nec te missa super iaculorum turba moratur:
Nec quæ uipereo tela cruore madent.
Spicula cum pictis hærent in casside pennis:
Parsq́; ferè scuti uulnere nulla uacat:
Nec corpus cunctos feliciter effugit ictus:
Sed minor est acri laudis amore dolor.
Talis apud troiam danais pro nauibus Aiax
Dicitur hectoreas sustinuisse faces.
Vt propius uentum est: admotaq́; dextera dextræ:
Resq́; fero potuit comminus ense geri.
Dicere difficile est quid mars tuus egerit illic:
Quotq́; neci dederis, quosq́;, quibusq; modis.
Ense tuo factos calcabas uictor aceruos:
Impositoq́; Getes sub pede multus erat.

P ugnat ad exemplum primi minor ordine pili:
Multaq; fert miles uulnera: multa facit.
S ed tantum uirtus alios tua præterit omnes:
Ante citos quantum Pegasus ibat equos.
V incatur Aegypsos: testataq; tempus in omne
Sunt tua uestalis carmine facta meo.

AD SVILLIVM. ELEGIA VIII.

l Ittera sera quidem studijs exculte Suilli
Huc tua peruenit, sed mihi grata tamen.
Qua pia si posset superos lenire rogando
Gratia: laturum te mihi dicis opem.
V t iam nil præstes animi sum factus amici
Debitor: & meritum, uelle iuuare, uoco.
I mpetus iste tuus longum modo duret in æuum:
Ne'ue malis pietas sit tua lassa meis.
I us aliquod faciunt affinia uincula nobis:
Quæ semper maneant illabefacta precor.
N am tibi quæ coniux, eadem mihi filia penè est:
Et quæ te generum, me uocat illa uirum.
Hei mihi, si lectis uultum tu uersibus istis
Ducis: & affinem te pudet esse meum.
A t nihil hic dignum poteris reperire pudore:
Præter fortunam, quæ mihi cæca fuit.
S eu genus excutias: equites ab origine prima
Vsq; per innumeros inueniemur auos.
S iue uelis, qui sint mores inquirere nostri:
Errorem misero detrahe: labe carent.
T u modo, siquid agi sperabis posse precando:
Quos colis exora supplice uoce deos.

D i tibi ſunt Cæſar iuuenis: tua numina placa:
Hac certe nulla eſt notior ara tibi.
N on ſinit illa ſui uanas antiſtitis unquam
Eſſe preces: noſtris hinc pete rebus opem.
Q uamlibet exigua ſi nos ea iuuerit aura:
Obruta de medijs cymba reſurget aquis.
T unc ego thura feram rapidis ſolennia flammis.
Et quantum ualeant numina, teſtis ero.
N ec tibi de pario ſtatuam Germanice templum
Marmore: carpſit opes illa ruina meas.
T empla domus facient uobis urbes'q; beatæ:
Naſo ſuis opibus carmine gratus erit.
P arua quidem fateor pro magnis munera reddi:
Cum pro conceſſa uerba ſalute damus:
S ed q, quàm potuit, dat maxima: gratus abũde eſt:
Et finem pietas contigit illa ſuum.
N ec, quæ de parua pauper dijs libat acerra:
Thura minus, grandi quàm data lance, ualent.
A gná'q; tam lactens, quàm gramine paſta phaliſco
Victima Tarpeios inficiat icta focos.
N ec tamen officio uatum per carmina facto
Principibus res eſt aptior ulla uiris.
C armina ueſtrarum peragunt præconia laudum:
Ne'ue ſit actorum fama caduca cauent.
C armine fit uiuax uirtus: expers'q; ſepulchri
Notitiam ſeræ poſteritatis habet.
T abida conſumit ferrum lapidem'q; uetuſtas:
Nulla'q; res maius tempore robur habet.
S cripta ferunt annos: ſcriptis Agamemnona noſti:
Et quiſquis contra uel ſimul arma tulit.

Quis Thebas septemq; duces sine carmine nosset?
Et quidquid post hæc, quidquid & ante fuit?
Di quoq; carminibus (si fas est dicere) fiunt:
Tantaq; maiestas ore canentis eget.
Sic Chaos ex illa naturæ mole prioris
Digestum partes scimus habere suas.
Sic affectantes cœlestia regna Gigantes
Ad styga nubifero uindicas igne datos.
Sic uictor laudem superatis Liber ab Indis:
Alcides capta traxit ab Oechalia.
Et modo Cæsar auum, quem uirtus addidit astris,
Sacrarunt aliqua carmina parte tuum.
Siquid adhuc igitur uiui Germanice nostro
Restat in ingenio: seruiet omne tibi.
Non potes officium uatis contemnere uates:
Iudicio pretium res habet ista tuo.
Quod nisi te nomen tantum ad maiora uocasset:
Gloria pieridum summa futurus eras.
Sed dare materiam nobis, quàm carmina, mauis:
Nec tamen ex toto deserere illa potes.
Nam modo bella geris: numeris modo uerba coërces:
Quodq; alijs opus est: hoc tibi lusus erit.
Vtq; nec ad citharã, nec ad arcum segnis Apollo est:
Sed uenit ad sacras neruus uterq; manus:
Sic tibi nec docti desunt, nec principis artes:
Mista sed est animo cum Ioue Musa tuo.
Quæ quoniam nec nos unda submouit ab illa
Vngula Gorgonei quam caua fecit equi:
Prosit, opemq; ferat communia sacra tueri:
Atq; ijsdem studijs imposuisse manum.

Littora pellitis nimium subiecta Corallis,
Vt tandem sæuos effugiamq; Getas.
Clausáq; si misero patria est: ut ponar in illo
Qui minus ausonia distat ab urbe loco:
Vnde tuas possim laudes celebrare recentes:
Magnáq; quam minima facta referre mora.
Tangat ut hoc uotum cœlestia chare Suilli
Numina pro socero penè precatre tuo.

AD GRAECINVM. ELEGIA IX.

u Nde licet, non unde iuuat, Græcine salutem
Mittit ab euxinis hanc tibi Naso uadis.
Missáq; di faciant auroram occurrat ad illam:
Bis senos fasces quæ tibi prima dabit.
Vt quoniam sine me tanges capitolia consul:
Et fiam turbæ pars ego nulla tuæ:
In domini subeat partes: & præstet amici
Officium iusso littera nostra die.
Atq; ego si fatis genitus melioribus essem:
Et mea syncero curreret axe rota:
Quo nunc nostra manus per scriptum fungitur, esset
Lingua salutandi munere functa tui.
Gratatusq; darem cum dulcibus oscula uerbis:
Nec minus ille meus, quàm tuus esset honor.
Illa (confiteor) sic essem luce superbus:
Vt caperet fastus uix domus ulla meos.
Dumq; latus cingit sancti tibi turba senatus:
Consulis ante pedes ire iuberer eques.
Et quanquam cuperem semper tibi proximus esse:

Gauderem lateris non habuisse locum.
Nec querulus, turba quamuis eliderer, essem:
Sed foret à populo tunc mihi dulce premi.
Prospicerem gaudens, quantus foret agminis ordo:
Densáq; quàm longum turba teneret iter.
Quoq; magis noris quàm me uulgaria tangant:
Spectarem qualis purpura te tegeret.
Signa quoq; in sella nossem formata curuli:
Et totum numidæ sculptile dentis opus.
At cum Tarpeias esses deductus in arces:
Dum caderet iussu uictima sacra tuo:
Me quoq; secretò grates sibi magnus agentem
Audisset, media qui sedet æde deus.
Thuráq; mente magis plena quàm lance dedissem,
Ter quater imperij lætus honore tui.
Hic ego præsentes inter numerarer amicos:
Mitia ius urbis si modo fata darent.
Quæq; mihi sola capitur nunc mente uoluptas:
Tunc oculis etiam percipienda foret.
Non ita cœlitibus uisum est, & forsitan æquis:
Nam quid me pœnæ causa negata iuuet?
Mente tamen, quæ sola loco non exulat, utar:
Prætextam, fasces aspiciamq; tuos.
Hæc modo te populo reddentem iura uidebit:
Et se secretis finget adesse tuis.
Nunc longi reditus hastæ supponere lustri
Credet: & exacta cuncta locare fide.
Nunc facere in medio facundum uerba senatu,
Publica quærentem quid petat utilitas.
Nunc pro Cæsaribus superis decernere grates:

Alba'ue opimorum colla ferire boum.
Atq; utinam, cum iam fueris potiora precatus:
Vt mihi placetur principis ira, roges.
Surgat ad hanc uocem plena pius ignis ab ara
Detq; bonum uoto lucidus omen apex.
Interea qua parte licet, ne cuncta queramur:
Hic quoq; te festum consule tempus agam.
Altera lætitia est, nec cedens causa priori:
Successor tanti frater honoris erit.
Nam tibi finitum summo Græcine decembri
Imperium Iani suscipit ille die.
Quæq; est in uobis pietas, alterna feretis
Gaudia: tu fratris fascibus: ille tuis.
Sic tu bis fueris consul: bis consul & ille:
Inq; domo binus conspicietur honor.
Qui quanq̃ est ingens: & nullum martia summo
Altius imperium consule Roma uidet:
Multiplicat tamen hunc grauitas authoris honorem:
Et maiestatem res data dantis habet.
Iudiciis igitur liceat Flaccoq;, tibiq;
Talibus Augusti tempus in omne frui.
Cum tamen à rerum cura propiore uacabit:
Vota precor uotis addite uestra meis.
Et siqua dabit aura sinum, iactate rudentes:
Exeat è stygiis ut mea nauis aquis.
Præfuit his Græcine locis modo Flaccus: & illo
Ripa ferox Istri sub duce tuta fuit.
Hic tenuit mysas gentes in pace fideli:
Hic arcu fisos terruit ense Getas.
Hic raptam Trœzen celeri uirtute recepit:

Infectumq́; fero sanguine Danubium.
Quære loci faciem, scythiciq́; incommoda cœli:
Et quàm uicino terrear hoste roga.
S int ne litæ tenues serpentis felle sagittæ:
Fiat an humanum uictima dira caput:
M entiar: an coëat duratus frigore pontus:
Et teneat glacies iugera multa freti.
H æc ubi narrarit: quæ sit mea fama, require:
Quoq́; modo peragam tempora dura, roga.
N on sumus hic odio: nec scilicet esse meremur:
Nec cum fortuna mens quoq; uersa mea est.
I lla quies animi est: quam tu laudare solebas:
Ille uetus solito perstat in ore pudor.
S ic ego sum longe, sic hic, ubi barbarus hostis
Vt fera plus ualeant legibus arma, facit:
R em queat ut nullam tot iam Græcine per annos
Fœmina de nobis, uir'ue, puer'ue queri.
H oc facit, ut misero faueant, adsintq́; tonitæ:
Hæc quoniam tellus testificanda mihi est.
I lli me quia uelle uident, discedere malunt:
Respectu cupiunt hic tamen esse sui.
N ec mihi credideris: extant decreta: quibus nos
Laudat, & immunes publica cera facit.
C onueniens miseris, & quanquam gloria non est:
Proxima dant nobis oppida munus idem.
N ec pietas ignota mea est: uidet hospita terra
In nostra sacrum Cæsaris esse domo.
S tant pariter natusq́; pius, coniuxq́; sacerdos,
Numina iam facto non leuiora deo.
N eu desit pars ulla domus: stat uterq; nepotum,

Hic auiæ lateri proximus, ille patris.
His ego do toties cum thure precantia uerba:
Eoo quoties surgit ab orbe dies.
Tota (licet quæras) hoc me non fingere dicet
Officij testis pontica terra mei.
Pontica me tellus quantis hac possumus ora,
Natalem ludis scit celebrare dei.
Nec minus hospitibus pietas est cognita talis:
Misit in has siquos longa propontis aquas.
Is quoq;, quo læuus fuerat sub præside pontus:
Audierit frater forsitan ista tuus.
Fortuna est impar animo: taliq; libenter
Exiguas carpo munere pauper opes.
Nec uestris damus hæc oculis procul orbe remoti:
Contenti tacita sed pietate sumus.
Et tamen hæc tangent aliquando Cæsaris aures:
Nil illum toto quod fit in orbe latet.
Tu certe scis hæc superis ascite, uidesq;
Cæsar: & est oculis subdita terra tuis.
Tu nostras audis inter conuexa locatus
Sydera, sollicito quas damus ore, preces.
Perueniunt istuc & carmina forsitan illa:
Quæ de te misi cœlite facta nouo.
Auguror his igitur flecti tua numina: nec tu
Immerito nomen mite parentis habes.

AD ALBINOVANVM. ELEGIA X.

HAec mihi in euxino bis tertia ducitur æstas
Littore pellitos inter agenda Getas.

E t quos tu silices? & quod charissime ferrum
  Duritiæ confers Albinouane meæ?
G utta cauat lapidem: consumitur annulus usu:
  Et teritur pressa uomer aduncus humo.
T empus edax igitur, præter nos, omnia perdet:
  Cessat duritia mors quoq; uicta mea.
E xemplum est animi nimium patientis Vlysses
  Iactatus dubio per duo lustra mari.
T empora solliciti sed non tamen omnia fati
  Pertulit: & placidæ sæpe fuere moræ.
A n graue sex annis pulchram fouisse Calypso?
  Aequoreæq; fuit concubuisse deæ?
E xcipit Hippotades: qui dat pro munere uentos:
  Curuet ut impulsos utilis aura sinus.
N ec bene cantantes labor est audisse puellas:
  Nec degustanti lotos amara fuit.
H os ego qui patriæ faciant obliuia succos,
  Parte meæ uitæ, si modo dentur, emam.
N ec tu contuleris urbem læstrygonis unquam
  Gentibus, obliqua quas obit Ister aqua.
N ec uincet Cyclops sæuum feritate Phyacem:
  Qui quota terroris pars solet esse mei.
S cylla feris trunco quod latret ab inguine monstris:
  Eniochæ nautis plus nocuere rates.
N ec potes infestis conferre Charybdin achæis:
  Ter licet epotum ter uomat illa fretum.
Qui quanquam dextra regione licentius errant:
  Securum latus hoc non tamen esse sinunt.
H ic ager in frondis, hic spicula tincta uenenis:
  Hic freta uel pediti peruia reddit hyems:

V t qua remus iter pulsis modo fecerat undis:
Siccus contempta naue uiator eat.
Qui ueniunt istinc uix uos ea credere dicunt:
Quàm miser est, qui fert asperiora fide.
C rede tamen: nec te causas nescire sinemus:
Horrida sarmaticum cur mare duret hyems.
P roxima sunt nobis plaustri præbentia formam,
Et quæ præcipuum sydera frigus habent.
H inc oritur Boreas: oræq; domesticus huic est:
Et sumit uires à propiore loco.
A t notus, aduerso tepidus qui spirat ab axe:
Est procul: et rarus, languidiorq; uenit.
A dde, quod hic clauso miscentur flumina ponto:
Vimq; fretum multo perdit ab amne suam.
Huc Lycus, huc Sagaris, Peniusq;, Hipanisq;, Cratesq;
Influit, & crebro uortice tortus Halys:
P artheniusq; rapax, & uoluens saxa Cynapes
Labitur: & nullo tardior amne Tyras,
E t tu fœmineæ Thermódon cognite turmæ,
Et quondam graiis Phasi petite uiris,
C umq; Borysthenio liquidissimus amne Dyraspes,
Et tacite peragens lene Melanthus iter,
Quiq; duas terras Asiam, Cadmiq; sororem
Separat: & cursus inter utranq; facit:
I nnumeriq; alij: quos inter maximus omnes
Cedere Danubius se tibi Nile negat.
C opia tot laticum, quas auget, adulterat undas:
Nec patitur uires æquor habere suas.
Quin etiam stagno similis, pigræq; paludi,
Cœruleus uix est, diluiturq; color.

I nnatat unda freto dulcis: leuiorq́; marina est:
Quæ proprium misto de sale pondus habet.
S i roget hæc aliquis cur sint narrata Pedoni:
Quid'ue loqui certis iuuerit ista modis:
D etinui dicam curas: tempus'q; fefelli:
Hunc fructum præsens attulit hora mihi.
A bfuimus solito dum scripsimus ista dolore:
In medijs nec nos sensimus esse Getis.
A t tu non dubito cum Thesea carmine laudes:
Materiæ titulos quin tueare tuæ:
Quemq́; refers, imitere uirum: uetat iste profecto
Tranquilli comitem temporis esse fidem.
Qui quanquam est factis ingens: & conditur a' te
Vix tanto, quantus debuit ore cani:
E st tamen ex illo nobis imitabile quiddam:
Inq́; fide Theseus quilibet esse potest.
N on tibi sunt hostes ferro, clauaq́; domandi:
Per quos uix ulli peruius Isthmos erat.
S ed præstandus amor, res non onerosa uolenti:
Quis labor est puram non temerasse fidem?
H æc tibi, qui præstas indeclinatus amico:
Non est quod lingua dicta querente putes.

AD GALLIONEM.
ELEGIA XI.

G Allio crimen erit uix excusabile nobis:
Carmine te nomen non habuisse meo.
T u quoq; enim, memini, cœlesti cuspide facta
Fouisti lachrymis uulnera nostra tuis.

A tq; utinam rapti iactura læsus amici
Sensisses ultra, quod quererere, nihil.
N on ita dis placuit: qui te spoliare pudica
Coniuge crudeles non habuere nefas.
N untia nam luctus mihi nuper epistola uenit:
Lectáq; cum lachrymis sunt tua damna meis.
S ed neq; solari prudentem stultior ausim:
Verbáq; doctorum nota referre tibi:
F initum'q; tuum si non ratione dolorem,
Ipsa iampridem suspicor esse mora.
D um tua peruenit: dum littera nostra recurrens
Tot maria, & terras permeat: annus abit.
T emporis officium solatia dicere certi est:
Dum dolor in cursu est: dum petit æger opem.
A t cum longa dies sedauit uulnera mentis:
Intempestiue, qui monet, illa nouat.
A dde quod (atq; utinam uerum tibi uenerit omen)
Coniugio felix iam potes esse nouo.

AD TVTICANVM. ELEGIA XII.

Q Vo minus in nostris ponaris amice libellis:
Nominis efficitur conditione tui.
A st ego non alium prius hoc dignarer honore:
Est aliquis nostrum si modo carmen honor.
L ex pedis officio, fortunáq; nominis obstat:
Quáq; meos adeas, est uia nulla, modos.
N am pudet in geminos ita nomen scindere uersus:
Desinat ut prior hoc: incipiatq; minor.
E t pudeat, si te qua syllaba parte moratur,

Arctius appellem: Tuticanumq; uocem.
Et potes in uersum Tuticani more uenire:
Fiat ut è longa syllaba prima breuis.
Aut ut ducatur quæ nunc correptius exit:
Et sit porrecta longa secunda mora.
His ego si uitijs ausim corrumpere nomen:
Ridear: & merito pectus habere neger.
Hæc mihi causa fuit dilati muneris huius:
Quod meus adiecto fœnore reddet ager:
Teq; canam quacunq; nota: tibi carmina mittam,
Penè mihi puero cognite penè puer:
Perq; tot annorum seriem, quot habemus uterq;,
Non mihi quàm fratri frater amate minus.
Tu bonus hortator, tu duxq;, comesq; fuisti:
Cum regerem tenera frena nouella manu.
Sæpe ego correxi sub te censore libellos:
Sæpe tibi admonitu facta litura meo est.
Dignum Mæonijs Phæacida condere chartis
Cum te Pierides perdocuere deæ.
Hic tenor, hæc uiridi concordia cœpta iuuenta
Venit ad albentes illabefacta comas.
Quæ nisi te moueant, duro tibi pectora ferro
Esse, uel inuicto clausa adamante putem.
Sed prius huic desint & bellum et frigora terræ:
Inuisus nobis quæ duo Pontus habet:
Et tepidus Boreas, & sit præfrigidus Auster:
Et possit fatum mollius esse meum:
Quàm tua sint lapso præcordia dura sodali:
Hic cumulus nostris absit, abestq; malis.
Tu modo per superos, quorum certissimus ille est:

Quo tuus assidue principe creuit honor:
Effice constanti profugum pietate tuendo:
Ne sperata meam deserat aura ratem.
Quid mandem quæris: peream, nisi dicere uix est:
Si modo, qui periit, ille perire potest.
Nec quid agam inuenio: nec qd nolim'ue, uelim'ue:
Nec satis utilitas est mea nota mihi.
Crede mihi: miseros prudentia prima relinquit:
Et sensus cum re, consiliumq; fugit.
Ipse precor quæras qua sim tibi parte iuuandus:
Quoq; uiam facias ad mea uota uado.

AD CARVM. ELEGIA XIII.

O Mihi non dubios inter memorande sodales,
Qui quod es, id uere Care uocaris, aue.
Vnde saluteris, color hic tibi protinus index,
Et structura mei carminis esse potest.
Non quia mirifica est: sed quod non publica certe:
Qualis enim cunq; est, non latet esse meam.
Ipse quoq; ut titulum chartæ de fronte reuellas:
Quod sit opus uideor dicere posse tuum.
Quamlibet in multis positus noscere libellis:
Perq; obseruatas inueniere notas.
Prodent authorem uires: quas Hercule dignas
Nouimus: atq; illi, quem canis, esse pares.
Et mea musa potest proprio deprensa colore
Insignis uitiis forsitan esse suis.
Tam mala Thersiten prohibebat forma latere:
Quàm pulchra Nireus conspiciendus erat.

Nec te mirari, si sunt uitiosa, decebit
  Carmina: quæ faciam pene poëta getes.
Ah pudet: & scripsi getico sermone libellum:
  Structaq; sunt nostris barbara uerba modis.
Et placui: gratare mihi: cœpiq; poëtæ
  Inter inhumanos nomen habere getas.
Materiam quæris: laudes de Cæsare dixi:
  Adiuta est nouitas numine nostra dei.
Nam patris Augusti docui mortale fuisse
  Corpus: in ætherias numen abisse domos.
Esse parem uirtute patri, qui frena rogatus
  Sæpe recusati ceperit imperij.
Esse pudicarum te Vestam Liuia matrum,
  Ambiguum nato dignior an ne uiro.
Esse duos iuuenes firma adiumenta parentis:
  Qui dederint animi pignora certa sui.
Hæc ubi non patria perlegi scripta camœna:
  Venit & ad digitos ultima charta meos:
Et caput & plenas omnes mouere pharetras:
  Et longum getico murmur in ore fuit.
Atq; aliquis scribas hæc cum de Cæsare dixit:
  Cæsaris imperio restituendus eras.
Ille quidem dixit: sed me iam Care niuali
  Sexta relegatum bruma sub axe uidet.
Carmina nil prosunt: nocuerunt carmina quondã:
  Primaq; tam miseræ causa fuere fugæ.
At tu per studij communia fœdera sacri:
  Per non uile tibi nomen amicitiæ:
Sic capto latijs Germanicus hoste cathenis
  Materiam uestris præbeat ingenijs:

Sic ualeant pueri uotum commune duorum:
Quos laus formandos est tibi magna datos:
Quanta potes præbe nostræ monimenta saluti:
Quæ nisi mutato nulla futura loco est.

AD TVTICANVM. ELEGIA XIIII.

Haec tibi mittuntur: quē sum mō carmīe questus
Non aptum numeris nomen habere meis.
In quibus, excepto quod adhuc ut cunq; ualemus:
Nil me præterea, quod iuuet, inuenies.
Ipsa quoq; est inuisa salus: suntq; ultima uota
Quolibet ex istis scilicet ire locis.
Nulla mihi cura est, terra quo mittar ab ista:
Hac quia, quam uideo, gratior omnis erit.
In medias Syrtes mediam mea uela Charybdim
Mittite: præsenti dum careamus humo.
Styx quoq;, siquid ea est, bene commutabitur Istro:
Siquid & inferius, quàm styga, mundus habet.
Gramina cultus ager, frigus minus odit hirundo:
Proxima marticolis quàm loca Naso getis.
Talia succensent propter mihi uerba Tomitæ:
Iraq; carminibus publica mota meis.
Ergo ego cessabo nunquam per carmina lædi?
Plectar & incauto semper ab ingenio?
Ergo ego, ne scribam, digitos incidere cunctor?
Telaq; adhuc demens, quæ nocuere, sequor?
Ad ueteres scopulos iterum diuertor, & illas,
In quibus offendit naufraga puppis, aquas.
Sed nihil admisi: nulla est mea culpa Tomitæ:

Quos ego, cum loca sim uestra perosus, amo.
Quilibet excutiat nostri monimenta laboris:
Littera de uobis est mea questa nihil.
Frigus, & incursus omni de parte timendos,
Et quod pulsetur murus ab hoste, queror.
In loca, non homines, uerissima crimina dixi:
Culpatis uestrum uos quoq; sæpe solum.
Esset perpetuo sua quàm uitabilis Ascra
Ausa est agricolæ musa docere senis.
Et fuerat terra genitus, qui scripsit, in illa:
Intumuit uati non tamen Ascra suo.
Quis patriam solerte magis dilexit Vlysse?
Hoc tamen asperitas indice dicta loci est.
Non loca, sed mores scriptis uexauit amaris
Septius ausonios: actaq; Roma rea est.
Falsa tamen passa est æqua conuitia mente:
Obfuit authori, nec fera lingua suo.
At malus interpres populi mihi concitat iram:
Inq; nouum crimen carmina nostra uocat.
Tam felix utinam, quàm pectore candidus, essem:
Extat adhuc nemo saucius ore meo.
Adde, quod illyrica si iam pice nigrior essem:
Non mordenda mihi turba fidelis erat.
Molliter à uobis mea sors excepta Tomitæ
Tam mites, graios indicat esse uiros.
Gens mea peligni, regioq; domestica Sulmo,
Non potuit nostris lenior esse malis.
Quem uix incolumi cuiquam saluoq; daretis:
Is datus à uobis est mihi nuper honor.
Solus adhuc ego sum uestris immunis in oris:

Exceptis, si qui munera legis habent.
T empora sacrata mea sunt uelata corona:
Publicus inuito quam fauor imposuit.
Quàm grata est igitur Latonæ delia tellus:
Erranti tutum quæ dedit una locum:
T am mihi chara Tomus: patria quæ sede fugatis
Tempus ad hoc nobis hospita fida manet.
D i modo fecissent, placidæ spem posset habere
Pacis: & à gelido longius axe foret.

AD SEXTVM POMPEIVM. ELEGIA XV.

S I quis adhuc usquã nostri non imemor extat:
Quid'ue relegatus Naso requirit agam:
C æsaribus uitam, Sexto debere salutem
Me sciat: à superis hic mihi primus erit.
T empora nam miseræ complectar ut omnia uitæ:
A` meritis eius pars mihi nulla uacat.
Quæ numero tot sunt: quot in horto fertilis arui
Punica sub lento cortice grana rubent:
A frica quot segetes, quot tmolia terra racemos,
Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos.
C onfiteor: testere licet: signate Quirites:
Nil opus est legum uiribus: ipse loquor.
I nter opes & me rem paruam pone paternas:
Pars ego sum census quantulacunq; tui.
Quàm tua trinacria est, regnataq; terra Philippo:
Quàm domus Augusto continuata foro:
Quàm tua rus oculis domini Campania gratum:
Quæq; relicta tibi Sexte uel empta tenes:

T am tuus en ego sum: cuius te munere tristi
Non potes in Ponto dicere habere nihil.
A tq; utinam possis: et detur amicius aruum:
Rem'q; tuam ponas in meliore loco.
Q uod quoniam in dis est: tenta lenire precando
Numina, perpetua quæ pietate colis.
E rroris nam tu uix est discernere nostri
Sis argumentum maius, an auxilium.
N ec dubitans oro: sed flumine sæpe secundo
Augetur remis cursus euntis aquæ.
E t pudet, & metuo, semper'q;, eadem'q; precari:
Ne subeant animo tædia iusta tuo.
V erum quid faciam? res immoderata cupido est:
Da ueniam uitio mitis amice meo.
S cribere sæpe aliud cupiens delabor eodem:
Ipsa locum per se littera nostra rogat.
S eu tamen effectus habitura est gratia: seu me
Dura iubet gelido parca sub axe mori:
S emper inoblita repetam tua munera mente:
Et mea me tellus audiet esse tuum.
A udiet & coelo posita est quæcunq; sub ullo:
Transit nostra feros si modo musa Getas.
T e'q; meæ causam seruatorem'q; salutis,
Me'q; tuum libra norit & ære magis.

AD INVIDVM. ELEGIA XVI.

i NUide quid laceras Nasonis carmina rapti?
Non solet ingenijs summa nocere dies:
F ama'q; post cineres maior uenit: & mihi nomen

Tunc quoq;, cum uiuis annumerarer, erat.
Cum foret & Marsus, magniq; Rabirius oris,
Iliacusq; Macer, sydereusq; Pedo:
Et, qui Iunonem læsisset in Hercule, Carus:
Iunonis si iam non gener ille foret:
Quiq; dedit latio carmen regale Seuerus:
Et cum subtili Priscus uterq; Numa:
Quiq; uel imparibus numeris Montane uel æquis
Sufficis: & gemino carmine nomen habes:
Et qui Penelope rescribere iussit Vlyssem
Errantem sæuo per duo lustra mari:
Quiq; suam Trœzen, imperfectumq; dierum
Deseruit celeri morte Sabinus opus:
Ingeniiq; sui dictus de nomine Largus:
Gallica qui phrygum duxit in arua senem:
Quiq; canit domito Camerinus ab Hectore Troiam:
Quiq; sua nomen Phyllide Thuscus habet:
Veliuoliq; maris uates: cui credere posses
Carmina cœruleos composuisse deos:
Quiq; acies libycas, romanaq; prælia dixit:
Et Marius scripti dexter in omne genus:
Trinacriusq; suæ Perseidos author & actor:
Tantalidæ reduces, Tyndaridosq; Lupus:
Et qui Mæoniden Phæacida uertit: & una
Pindaricæ fidicen tu quoq; Rufe lyræ:
Musaq; Turani tragicis innixa cothurnis:
Et tua cum socco musa Melisse leuis:
Cum Varius Gracchusq; darēt fera dicta tyrāni:
Callimachi Proculus molle teneret iter:
Tityrus antiquas & erat qui pasceret herbas:

Aptaq́; uenanti gratius arma daret:
Naidas à Satyris caneret Fontanus amatas:
Clauderet imparibus uerba Capella modis:
Cumq́; forent alij, quorum mihi cuncta referre
Nomina longa mora est: carmina uulgus habet:
Essent & iuuenes: quorum, quod inedita causa est:
Appellandorum nil mihi iuris adest.
Te tamen in turba non ausim Cotta silere,
Pieridum lumen, præsidiumq́; fori:
Maternos Cottas cui, Messalasq́; paternos,
Maxima nobilitas ingeminata dedit.
Dicere si fas est, claro mea nomine Musa,
Atq; inter tantos, quæ legeretur, erat.
Ergo summotum patria proscindere liuor
Desine: neu cineres sparge cruente meos.
Omnia perdidimus: tantummodo uita relicta est:
Præbeat ut sensum, materiamq́; malis.
Quid iuuat extinctos ferrum demittere in artus?
Non habet in nobis iam noua plaga locum.

PVBLII OVIDII NASONIS IN IBIN

Tempus ad hoc lustris mihi iam bis quinq; peractis,
Omne fuit musæ carmen inerme meæ:
Nullaq;, quæ possit, scriptis tot millibus, extat,
Littera Nasonis sanguinolenta legi:
Nec quenquam nostri, nisi me, læsere libelli:
Artificis perijt cum caput arte sua.
Vnus (& hoc ipsum est iniuria magna) perennem
Candoris titulum non sinit esse mei.
Quisquis is est (nam nomen adhuc utcunq; tacebo)
Cogit inassuetas sumere tela manus.
Ille relegatum gelidos aquilonis ad ortus
Non sinit exilio delituisse meo:
Vulneraq; immitis requiem quærentia uexat:
Iactat & in toto nomina nostra foro:
Perpetuoq; mihi sociatam foedere lecti
Non patitur miseri funera flere uiri.
Cumq; ego quassa meæ complectar membra carinæ:
Naufragij tabulas pugnat habere mei:
Et qui debuerat subitas extinguere flammas:
Hic prædam medio raptor ab igne petit:
Nititur ut profugæ desint alimenta senectæ.
Heu quanto est nostris dignior ille malis.
Di melius: quorum longe mihi maximus ille est:
Qui nostras inopes noluit esse uias.

H uic igitur meritas grates, ubicunq; licebit,
Pro tam mansueto pectore semper agam.
A udiet hoc pontus: faciet quoq; forsitan idem,
Terra sit ut propior testificanda mihi.
A t tibi, calcasti qui me uiolente iacentem:
Quàm licet & misero debitus hostis ero.
D esinet esse prius contrarius ignibus humor:
Iunctaq; cum luna lumina solis erunt:
P arsq; eadem cœli Zephyros emittet & euros:
Et tepidus gelido flabit ab axe notus:
E t noua fraterno ueniet concordia fumo:
Quam uetus accensa separat ira pyra:
E t uer autumno, brumæ miscebitur æstas:
Atq; eadem regio uesper, & ortus erit:
Quàm mihi sit tecũ positis, quæ sumpsimus, armis
Gratia, commissis improbe rupta tuis.
P ax erit hæc nobis: donec mihi uita manebit:
Cum pecore infirmo quæ solet esse lupis.
P rima quidem cœpto committam prælia uersu:
Non soleant quamuis hoc pede bella geri.
V tq; petit primo plenum flauentis arenæ
Non dum calfacti uelitis hasta solum:
S ic ego te non dum ferro iaculabor acuto:
Protinus inuisum nec petet hasta caput.
E t neq; nomen in hoc, nec dicam facta libello:
Teq; breui qui sis, dissimulare sinam.
P ostmodo, si perges, in te mihi liber iambus
Tincta lycambeo sanguine tela dabit.
N unc quo Battiades inimicum deuouet Ibin,
Hoc ego deuoueo teq;, tuosq; modo:

V tq́; ille, historijs inuoluam carmina cæcis:
Non soleam quamuis hoc genus ipse sequi.
Illius ambages imitatus in ibide, dicar
Oblitus moris, iudicijq́; mei.
Et, quoniam, qui sis, non dum quærentibus edo:
Ibidis interea tu quoq; nomen habe.
Vtq́; mei uersus aliquantum noctis habebunt:
Sic uitæ series tota sit atra tuæ.
Hæc tibi natali facito, Ianiq́; calendis,
Non mentituro quilibet ore legat.
Di maris, & terræ, quiq́; his meliora tenetis
Inter diuersos cum Ioue regna polos:
Huc precor, huc uestras omnes aduertite mentes:
Et sinite optatis pondus inesse meis:
Ipsáq; tu Tellus, ipsum cum fluctibus æquor,
Ipse meas æther accipe summe preces:
Syderáq;, & radijs circundata Solis imago,
Lunáq;, quæ nunquam, quo prius orbe micas:
Noxq́; tenebrarum specie reuerenda tuarum:
Quæq́; ratum triplici pollice netis opus:
Quiq́; per infernas horrendo murmure ualles,
Imperiuratæ laberis amnis aquæ:
Quasq́; ferunt torto uittatis angue capillis
Carceris obscuras ante sedere fores:
Vos quoq; plebs superū, Fauni, Satyriq́;, Laresq;,
Fluminaq́;, & Nymphæ, semideumq; genus:
Deniq; ab antiquo diui ueteresq́;, nouiq;,
In nostrum cuncti tempus, adeste Chao:
Carmina dum capiti malefido dira canuntur:
Et peragunt partes ira, dolorq; suas:

Annuite optatis omnes ex ordine nostris:
Et sit pars uoti nulla caduca mei.
Quæq; precor, fiant: ut non mea dicta: sed ille
Pasiphaës generi uerba fuisse putet.
Quasq; ego transiero pœnas, patiatur & illas:
Plenius ingenio sit miser ille meo.
Ne'ue minus noceant fictum execrantia nomen
Vota: minus magnos commoueant'ue deos:
Illum ego deuoueo, quem mens intelligit, Ibin:
Qui scit se factis has merüisse preces.
Nulla mora est in me: peragam rata uota sacerdos:
Quisquis ades sacris ore fauete meis:
Quisquis ades sacris, lugubria dicite uerba:
Et fletu madidus Ibin adite genis:
Ominibus'q; malis, pedibus'q; occurrite leuis:
Et nigræ uestes corpora uestra tegant.
Tu quoq;, quid dubitas ferales sumere uittas?
Iam stat (ut ipse uides) funeris ara tui.
Pompa parata tibi est: uotis mora tristibus absit:
Da iugulum cultris hostia dira meis.
Terra tibi fruges, amnis tibi deneget undas:
Deneget afflatus uentus, & aura suos.
Nec tibi sol clarus, nec sit tibi lucida phœbe:
Destituant oculos sydera clara tuos:
Nec se uulcanus, nec se tibi præbeat aër:
Nec tibi det tellus, nec tibi pontus iter.
Exul, inops, erres: aliena'q; limina lustres:
Exiguum'q; petas ore tremente cibum.
Nec corpus querulo, nec mens uacet ægra dolore:
Nox'q; die grauior sit tibi: nocte dies.

S isq; miser semper: nec sis miserabilis ulli:
Gaudeat aduersis fœmina, uirq; tuis.
A ccedat lachrymis odium: dignusq; puteris,
Qui mala cum tuleris plurima: plura feras.
S itq; (quod est rarum) solito defecta fauore
Fortunæ facies inuidiosa tuæ.
C ausaq; non desit, desit tibi copia mortis:
Optatam fugiat uita coacta necem.
L uctatusq; diu cruciatos spiritus artus
Deserat: & longa torqueat ante mora.
E uenient: dedit ipse mihi modo signa futuri
Phœbus: & à læua mœsta uolauit auis.
C erte ego quæ uoueo, superos motura putabo:
Speq; tuæ mortis perfide semper alar.
F iniet illa dies, quæ te mihi subtrahet olim:
Finiet illa dies, quæ mihi tarda uenit.
E t prius hanc animam nimium tibi sæpe petitam
Auferet illa dies, quæ mihi sera uenit:
Quàm dolor hic unquam spatio euanescere possit:
Leniat aut odium tempus, & hora meum.
P ugnabunt iaculis dum Thraces, Iazyges arcu:
Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit.
R obora dum montes, dum pabula mollia campi,
Dum Tyberis liquidas thuscus habebit aquas:
B ella geram tecum: nec mors mihi finiet iras:
Sæua sed in manes manibus arma dabo.
T unc quoq; cum fuero uacuas dilapsus in auras:
Exanimis mores oderit umbra tuos.
T unc quoq; factorum ueniā memor umbra tuorum:
Insequar & uultus ossea forma tuos.

Siue ego, quod nollem, longis consumptus ab annis,
Siue manu facta morte solutus ero:
Siue per immensas iactabor naufragus undas:
Nostra'q; longinquus uiscera piscis edet:
Siue peregrinæ carpent mea membra uolucres:
Siue meo tingent sanguine rostra lupi:
Siue aliquis dignatus erit supponere terræ:
Et dare plebeio corpus inane rogo:
Quidquid ero, stygijs erumpere nitar ab oris:
Et tendam gelidas ultor in ora manus.
Me uigilans cernes: tacitis ego noctis in umbris
Excutiam somnos uisus adesse tuos.
Deniq; quidquid ages, ante os, oculos'q; uolabo:
Et querar: & nulla sede quietus eris.
Verbera sæua dabunt sonitum: nexæ'q; colubris
Conscia fumabunt semper ad ora faces.
His uiuus furijs agitabere: mortuus ijsdem:
Et breuior pœna uita futura tua est.
Nec tibi continget funus, lachrymæ'q; tuorum:
Indeploratum proijciere caput.
Carnificis'q; manu populo plaudente traheris:
Infixus'q; tuis ossibus uncus erit.
Ipsæ te fugient, quæ carpunt omnia, flammæ:
Respuet inuisum iusta cadauer humus.
Vnguibus, & rostro tardus trahet ilia uultur:
Et scindent auidi perfida corda canes.
Deq; tuo fiet (licet hac sis laude superbus)
Insatiabilibus corpore rixa lupis
In loca ab elysijs diuersa fugabere campis:
Quas'q; tenet sedes noxia turba, coles.

S isyphus est illic saxum uoluensq́; petensq;:
Quiq́; agitur rapidæ uinctus ab orbe rotæ:
Quæq́; gerunt humeris perituras Belides undas,
Exulis Aegypti turba cruenta nurus.
P oma pater Pelopis præsentia quærit: & idem
Semper eget liquidis, semper abundat aquis.
I ugeribusq́; nouem, qui summus distat ab imo:
Visceraq́; assidue debita præbet aui.
H ic tibi de furijs scindet latus una flagello:
Vt sceleris numeros confiteare tui.
A ltera tartareis sectos dabit unguibus artus:
Tertia fumantes incoquet igne genas.
N oxia mille modis lacerabitur umbra: tuasq;
Aeacus in pœnas ingeniosus erit.
I n te transcribet ueterum tormenta uirorum:
Manibus antiquis causa quietis eris.
S isyphe cui tradas reuolubile pondus habebis:
Versabunt celeres nunc noua membra rotæ.
H ic erit & ramos frustra qui captet, & undas:
Hic inconsumpto uiscere pascet aues.
N ec mortis pœnas mors altera finiet huius:
Horaq́; erit tantis ultima nulla malis.
I nde ego pauca canam: frondes ut siquis in ida,
Et summam libyco de mare carpat aquam.
N am neq; quot flores sicula nascantur in Hybla:
Quotue ferat dicam terra cilissa crocos.
N ec cum tristis hyems aquilonis inhorruit alis:
Quam multa fiat grandine canus Athos.
N ec mala uoce mea poterunt tua cuncta referri:
Ora licet tribuas multiplicata mihi.

Tot tibi uæ misero ueniant, talesq; ruinæ:
Vt cogi in lachrymas me quoq; posse putem.
Illæ me lachrymæ facient sine fine beatum:
Dulcior hic risu tunc mihi fletus erit.
Natus es infelix (ita di uoluere) nec ulla
Commoda nascenti stella, leuis'ue fuit.
Non Venus affulsit, non illa Iuppiter ora:
Lunaq; non apto Sol'ue fuere loco.
Nec satis utiliter positos tibi præbuit ignes,
Quem peperit magno lucida Maia Ioui.
Te fera nec quicquam placidum spondētia Martis
Sydera presserunt, falciferiq; senis.
Lux quoq; natalis, ne quid, nisi triste, uideres,
Turpis, & inductis nubibus atra fuit.
Hæc est in fastis cui dat grauis Allia nomen:
Quæq; dies Ibin publica damna tulit.
Qui simul impuræ matris prolapsus ab aluo,
Cynipheam fœdo corpore pressit humum:
Sedit in aduerso nocturnus culmine bubo:
Funereoq; graues edidit ore sonos.
Protinus Eumenides lauere palustribus undis:
Qua caua de stygijs fluxerat unda uadis:
Pectoraq; unxerunt erebeæ felle colubræ:
Terq; cruentatas increpuere manus:
Gutturaq; imbuerunt infantia lacte canino:
Hic primus pueri uenit in ora cibus.
Ebibit inde suæ rabiem nutricis alumnus:
Latrat & in toto uerba canina foro.
Membraq; uinxerunt tinctis ferrugine pannis:
A male deserto quos rapuere rogo:

E t ne non fultum nuda tellure iaceret:
Molle super silices imposuere caput.
I amq; recessuræ uiridi de stipite factas
Admorunt oculis usq; sub ora faces.
F lebat, ut est infans fumis contactus amaris:
De tribus est cum sic una locuta soror.
T empus i imensum lachrymas tibi mouimus istas:
Quæ semper causa sufficiente cadent.
D ixerat: & Clotho iussit promissa ualere:
Neuit & infesta stamina pulla manu.
E t ne longa suæ præsagia diceret horæ:
Fata canet uates qui tua, dixit, erit.
I lle ego sum uates: ex me tua uulnera disces.
Dent modo di uires in mea uerba suas:
C arminibusq; meis accedant pondera rerum:
Quæ rata per luctus experiere tuos.
N e'ue sine exemplis æui cruciere prioris:
Sint tua troianis non leuiora malis.
Quantaq; clauigeri pæantius Herculis hæres,
Tanta uenenato uulnera crure geras.
N ec leuius doleas, quàm qui bibit ubera ceruæ:
Armatusq; tulit uulnus inerme potens.
Quiq; ab equo præceps alienis decidit aruis:
Exitio facies cui sua pene fuit.
I d, quod Amynthorides uideas: trepidumq; ministro
Prætentes baculo luminis orbus iter.
N ec plus aspicias, quàm quem sua filia rexit:
Expertus scelus est cuius uterq; parens.
Qualis erat, postquam est iudex de lite iocosa
Sumptus, apollinea clarus in arte senex.

Qualis & ipse fuit, quo præcipiente columba
  Est data palladiæ præuia, duxq́; rati.
Quiq́; oculis caruit, per quos male uiderat aurum:
  Inferias nato quos dedit orba parens.
Pastor ut ætnæus, cui casus ante futuros
  Telemus eurymedes uaticinatus erat.
Vt duo Phineidæ, quibus idem lumen ademit,
  Qui dedit: & Thamyræ, Demodociq́; caput.
Sic aliquis tua membra secet: Saturnus ut illas
  Subsecuit partes, unde creatus erat.
Nec tibi sit tumidis melior neptunus in undis:
  Quàm, cui sunt subitæ frater, & uxor aues.
Solertiq́; uiro, laceræ quem fracta tenentem
  Membra ratis Semeles est miserata soror.
Vel tua, ne pœnæ genus hoc cognouerit unus:
  Viscera diuersis scissa ferantur equis.
Vel quæ, qui redimi romano turpe putauit,
  A` duce puniceo pertulit: ipse feras.
Nec tibi subsidio præsens sit numen: ut illi,
  Cui nihil hercæi profuit ara Iouis.
Vtq́; dedit saltus è summa Thessalus Ossa:
  Tu quoq; saxoso præcipitere iugo.
Aut uelut Euryali, qui sceptrum cepit ab illo:
  Sint artus auidis anguibus esca tui.
Vel tua maturet, sicut Minoïa fata,
  Per caput infusæ feruidus humor aquæ.
Vtq́; parum mitis, sed non impune Prometheus,
  Aërias uolucres sanguine fixus alas.
Ac uelut Etracides magno ter ab Hercule quintus
  Cæsus in immensum proijciare fretum.

A ut ut Amyntiadem turpi dilectus amore
 Oderit, & sæuo uulneret ense puer.
N ec tibi fida magis misceri pocula possint:
 Quàm qui cornigero de Ioue natus erat.
M ore uel intereas capti suspensus Achæi:
 Qui miser aurifera triste pependit aqua.
A ut ut Achilleiden cognato nomine clarum
 Opprimat hostili tegula iacta manu.
N ec tua, quàm Pyrrhi, felicius ossa quiescant:
 Sparsa per Ambracias quæ iacuere uias.
N atáq; ut Aeacidæ iaculis moriaris adactis:
 Non licet hoc Cereri dissimulare nefas.
V tq; nepos dicti nostro modo carmine regis:
 Cantaridum succos dante parente bibas:
A ut pia te cæso dicatur adultera: sicut
 Qua cecidit Leucon uindice, dicta pia est.
I nq; pyram tecum carissima corpora mittas:
 Quem finem uitæ Sardanapalus habet.
V tq; Iouis libyci templum uiolare parantes,
 Acta noto uultus condat arena tuos.
V tq; necatorum Daræi fraude secundi.
 Sic tua succendens deuoret ora cinis.
A ut ut oliuifera quondam Sicyone profecto.
 Sit frigus mortis causa, famesq; tuæ.
A ut ut Acharnides insutus pelle iuuenci,
 Turpiter ad dominum præda ferare tuum.
I nq; tuo thalamo ritu iugulere Pheræi:
 Qui datus est leto coniugis ense suæ.
Quosq; putas fidos, ut larissæus Alebas,
 Vulnere non fidos experiare tuo.

Vtq; Milo, sub quo cruciata est Pisa tyranno:
Viuus in occultas praecipiteris aquas.
Quaeq; in Adimantum Philesia regna tenentem
A' Ioue uenerunt, te quoq; tela petant.
Aut ut Amastriacis quondam Lenaeus ab oris
Nudus Achillea destituaris humo.
Vtq; uel Eurydamas ter circùm busta Thrasilli
Est larissaeis raptus ab hoste rotis:
Vel qui quae fuerat tutatus moenia saepe:
Corpore lustrauit non diuturna suo:
Vtq; nouum passa genus Hippomeneide poenae:
Tractus in actaea fertur adulter humo:
Sic, ubi uita tuos inuisa reliquerit artus:
Vltores rapiant turpe cadauer equi.
Viscera sic aliquis scopulus tua figat: ut olim
Fixa sub Euboico graia fuere sinu.
Vtq; ferox perijt & fulmine, & aequore raptor:
Sic te mersuras adiuuet ignis aquas.
Mens quoq; sic furijs uecors agitetur: ut illi,
Vnum qui toto corpore uulnus habet.
Vtq; Dryantiadae Rhodopeïa regna tenenti,
In gemino dispar cui pede cultus erat:
Vt fuit Oeteo quondam, generoq; draconum,
Thessimaniq; patri, Calligonesq; uiro.
Nec tibi contingat matrona pudicior illa:
Qua potuit Tydeus erubuisse nuru.
Quaeq; sui uenerem iunxit cum fratre mariti,
Locris in ancillae dissimulata necem.
Tam quoq; di faciant possis gaudere fideli
Coniuge, quàm Talai, tyndareiq; gener.

Quæq; parare suis letum patruelibus ausæ
Belides assidua colla premuntur aqua.
B yblidos, & Canaces sicut facis ardeat igne:
Nec nisi per crimen, sit tibi fida soror.
F ilia si fuerit: sit quod Pelopea Thyesti:
Myrrha suo patri, Nyctimeneq; suo:
N e'ue magis pia sit, capitiq; parentis amica,
Quàm tua uel Pterela uel tibi Nise fuit:
I nfamemq; locum sceleris quæ nomine fecit:
Pressit & inductis membra paterna rotis.
V t iuuenes pereas, proiecta cadauera quorum,
Oraq; pisææ sustinuere fores.
V t qui perfusam miserorum cæde procorum,
Ipse suo melius sanguine tinxit humum.
P roditor ut sæui perijt auriga Tyranni:
Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ.
V t qui uelocem frustra petiere puellam:
Dum facta est pomis tardior illa tribus.
V t qui tecta noui formam cælantia monstri
Intrarunt cæcæ non redeunda domus.
V t quorum Aeacides misit uiolentus in altum
Corpora cum senis altera sena rogum.
V t quos obscuris uictor ambagibus oris,
Legimus infandæ sphynga dedisse neci.
V t qui bistoniæ templo cecidere Mineruæ:
Propter quod facies nunc quoq; torta deæ est.
V t qui threicij quondam præsepia Regis
Fecerunt dapibus sanguinolenta suis.
T herodamanteos ut qui sensere leones.
Quiq; thoanteæ taurica sacra deæ.

Vt quos Scylla uorax Scyllæq; aduersa Charybdis
Dulichiæ pauidos eripuere rati.
Vt quos demisit uastam Polyphemus in aluum:
Aut læstrygonias qui subiere manus.
Vt quos dux Pœnus mersit putealibus undis:
Et iacto canas puluere fecit aquas.
Et uelut icarides famulæ periere, procīq;
Inq; caput domini qui dabat arma procis.
Vt iacet Aonio luctator ab hospite fusus:
Qui (mirum) uictor, cum cecidisset, erat.
Vt quos Antæi fortes pressere lacerti:
Quosq; feræ morti lemnia turba dedit.
Vt qui post longum sacri monstrator iniqui
Elicuit pluuias uictima cæsus aquas.
Frater ut Antæi quo sanguine debuit, aras
Tinxit: & exemplis occidit ipse suis.
Vt qui terribiles pro gramen habentibus herbis
Impius humano uiscere pauit equos.
Vt duo diuersis sub eodem uindice cæsi
Temporibus Nessus, Dissimaniq; gener.
Vt pronepos Saturne tuus: quem reddere uitam
Ipse Coronides uidit ab urbe sua.
Vt Scynis, & Scyron, et cum Polyphemone natus,
Quiq; homo parte sui, parte iuuencus erat.
Quiq; trabes pressas ab humo mittebat in auras,
Aequoris aspiciens huius, & huius aquas.
Quæq; Ceres uidit læto pereuntia uultu
Corpora thesea Cercionea manu.
Hæc tibi, quem precibus iustis mea deuouet ira,
Eueniant: aut his non leuiora malis.

Qualis Achemenides sicula desertus in ætna
Troica cum uidit uela uenire, fuit.
Qualis erat necnon fortuna binominis Iri,
Quiq; tenet pontem, qui tibi maior erit.
F ilius & Cereris frustra tibi semper ametur:
Destituatq; tuas usq; petitus opes.
V tq; per alternos unda labente recursus
Subtrahitur presso mollis arena pede:
S ic tua nescio qua semper fortuna liquescat:
Lapsaq; per medias effluat usq; manus.
V tq; pater solitæ uarias mutare figuras
Plenus inextincta conficiare fame.
N ec dapis humanæ tibi erunt fastidia: quaq;
Parte potes, Tydeus temporis huius eris.
A tq; aliquid facias, à uespere solis ad ortus
Cur externati rursus agantur equi.
F œda lycaoniæ repetes conuiuia mensæ:
Tentabisq; cibi fallere fraude Iouem.
T eq; aliquis posito, tentet uim numinis opto:
Tantalides tu sis, tu Tereiq; puer.
E t tua sic latos spargantur membra per agros:
Tanquam, quæ patrias detinuere uias.
A ere perilleo ueros imitere iuuencos,
Ad formam tauri conueniente sono:
V tq; ferox Phalaris, lingua prius ense resecta
More bouis, Paphio clausus in ære gemas.
D umq; redire uoles æui melioris in annos:
Vt uetus Admeti decipiare socer.
A tq; eques in medij mergare uoragine cœni:
Dum modo sint facti nomina nulla tui.

A tq; utinam pereas, ueluti de dentibus orti
Sidonia iactis graia per arua manu.
E t quae Penthides fecit, fraterq; Medusae:
Eueniant capiti uota sinistra tuo.
E t quibus exiguo uolucris deuota libello est,
Corpora proiecta quae sua purgat aqua.
V ulnera totq; feras, quot dicitur ille tulisse:
Cuius ab inferijs culter abesse solet.
A ttonitusq; seces, ut quos Cybeleïa mater
Incitat: ad phrygios uilia membra modos.
D eq; uiro fias nec uir, nec foemina, ut Atys:
Et quatias molli tympana rauca manu.
I nq; pecus magnae subito uertare parentis:
Victor ut est celeri uictaq; uersa pede.
S olaq; Limone poenam ne senserit illam:
Et tua dente fero uiscera carpat equus.
A ut, ut Cassandri dominus, non mitior illo
Saucius ingesta contumuleris humo.
A ut, ut abantiades, aut ut lyrnesius Heros,
Caesus in aequoreas praecipiteris aquas.
V ictima uel Phoebo sacras macteris ad aras:
Quam tulit à saeuo Teudotus hoste necem.
A ut te deuoueat certis Abdera diebus:
Saxaq; deuotum grandine plura petant.
A ut Iouis infesti telo feriare trisulco:
Vt satus Hippomoo, Dosithoesq; pater.
V t soror Autonoës, ut cui matertera Maia est:
Vt temere optatos qui male rexit equos.
V t ferus Aeolides, ut sanguine natus eodem,
Quo genita est liquidis quae caret arctos aquis.

V t macedo rapidis icta est cum coniuge flammis:
 Sic precor ætherij uindicis igne cadas.
P rædaq; sis illis, quibus est latonia Delos,
 Ante diem rapto non adeunda Thraso.
Quiq; uerecundæ speculantem labra Dianæ:
 Quiq; crotopiaden diripuere Linum.
N e'ue uenenato leuius feriaris ab angue,
 Quàm senis Oeagri, Calliopesq; nurus:
Quàm puer Hypsipyles: quá qui caua primus acuta
 Cuspide suspecti robora fixit equi.
N e'ue gradus adeas Elpenore cautius altos:
 Vimq; feras uini, quo tulit ille modo.
T amq; cadas domitus, quàm qsqs ad arma uocantē
 Iuuit inhumanum Thiodamanta Dryops.
Quàm ferus ipse suo periit mactatus in antro
 Proditus inclusæ Cacus ab ore bouis.
Quàm, qui dona tulit lerneo tincta ueneno:
 Euboicasq; suo sanguine tinxit aquas.
V el de præcipiti uenias in tartara saxo,
 Vt qui Socraticum de nece legit opus.
V t qui Theseæ fallacia uela carinæ
 Vidit: ut Iliaca missus ab arce puer.
V t teneri nutrix, eadem matertera Bacchi:
 Vt cui causa necis sera reperta fuit.
L ydia se scopulis ut uirgo misit ab altis,
 Dixerat inuito quæ mala uerba deo.
F œta tibi occurrat patrio popularis in aruo,
 Sitq; paphageæ causa Leæna necis.
Quiq; Lycurgiden letauit, & arbore natum,
 Idmonaq; audacem, te quoq; rumpat aper.

I sq; uel exanimis faciat tibi uulnus: ut illi
Ora super fixi quem cecidere suis.
A tq; idem simili pinus quem morte peremit
Venator phrygia sisq; Berentiades.
S i tua contigerit Minoas puppis arenas:
Te corcyraeum cressia turba putet.
L apsuramq; domum subeas: ut sanguis Alebae,
Stella Lycoridae cum fuit aequa uiro.
V tq; uel Euenus torrenti flumine mersus,
Nomina des rapidae uel tyberinus, aquae.
H yrtacidaeq; modo defixa cadauera trunco:
Digna feris hominis sit caput esca tuum.
Q uodq; ferunt Brotean fecisse cupidine mortis:
Des tua succensae membra cremanda pyrae.
I nclususq; necem cauea patiaris, ut ille
Non profecturae conditor historiae.
V tq; repertori nocuit pugnacis Iambi:
Sic sit in exitium lingua proterua tuum.
V tq; parum stabili qui carmine laesit Athenas,
Inuisus pereas deficiente cibo.
V tq; lyrae uates fertur periisse seuerae:
Causa sit exitij dextera laesa tui.
V tq; Agamemnonio uulnus dedit anguis Oresti:
Tu quoq; de morsu uirus habente cadas.
S it tibi coniugij nox prima nouissima uitae:
Eupolis hoc perijt, & noua nupta modo.
V tq; cothurnatum perijsse Lycophrona narrant:
Haereat in fibris fixa sagitta tuis.
A ut lacer in syluis manibus spargare tuorum:
Sparsus ut est Thebis angue creatus auo.

P erq; feros montes tauro rapiente traharis:
Vt tracta est coniux imperiosa Lyci.
Quodq; suæ passa est pellex inuita sorori
Excidat ante pedes lingua resecta tuos.
C ognitor ut tarde læsus cognomine Myrrhæ
Orbus in innumeris inueniare locis.
I nq; tuis opifex, uati quod fecit Achæo:
Noxia luminibus spicula condat apis.
F ixus & in duris carparis uiscera saxis:
Vt cui Pyrrha sui filia fratris erat.
E t puer Harpagidæ referas exempla Thyestæ
Inq; tui cæsus uiscera patris eas.
T runcat, geras sæuo mutilatis partibus ense:
Qualia Myrcerni membra fuisse ferunt.
V t'ue Syracusio præstricta fauce poetæ:
Sic animæ laqueo sit uia clausa tuæ.
N udaq; direpta pateant tua uiscera pelle:
Vt phrygium cuius nomina flumen habet.
S axificæ uideas infelix ora Medusæ:
Cephenum multos quæ dedit una neci.
P otniadum morsus subeas, ut Glaucus, equarum:
Inq; maris salias, Glaucus ut alter, aquas.
V tq; duobus idem dictis modo nomen habenti
Præfocent animæ noxia mella uiam.
S olliatoq; bibas, aniti doctissimus olim
Imperturbato quod bibit ore, reus.
N ec tibi siquid amas, felicius Hæmone cedat:
Vtq; sua Macareus, tu potiare tua.
Vel uideas, quod iam, cum flammæ cuncta tenerent:
Hectoreus patria uidit ab urbe puer.

Sanguine probra luas, ut auo genitore creatus:
Per facinus soror est, cui sua facta parens.
Ossibus inq; tuis teli genus hæreat illud:
Traditur Icarij quo cecidisse gener.
Vtq; loquax in equo est elisus guttura acerno,
Sic tibi claudatur pollice uocis iter.
Aut ut Anaxarchus pila minuaris in alta:
Iactaq; pro solitis frugibus, ossa sonent.
Vtq; patrem Psamatis condat te Phœbus in ima
Tartara: quod natæ fecerat ille suæ.
Inq; tuos ea pestis eat: quam dextra Chorœbi
Vicit, opem miseris, argolicisq; tulit.
Vtq; nepos Aethræ Veneris moriturus ob iram
Exul ab attonitis excutiaris equis.
Propter opes magnas ut perdidit hospes alumnum:
Perdat ob exiguas te tuus hospes opes.
Vtq; ferunt fratres sex cum Damasicthone cæsos:
Intereat tecum sic genus omne tuum.
Addidit ut fidicen miseris sua funera natis:
Sic tibi sint uitæ tædia iusta tuæ.
Vt'ue soror Pelopis saxo dureris oborto:
Et læsus lingua Battus ab ipse sua.
Aera si misso uacuum iaculabere disco:
Quo puer Oebalides ictus ab orbe cadas.
Siqua per alternos pulsabitur unda lacertos:
Omnis abydena sit tibi peior aqua.
Comicus ut medijs perijt, dum nabat, in undis:
Et tua sic stygius strangulet ora liquor.
Aut ubi uentosum superaris naufragus æquor:
Contacta pereas, ut Palinurus, humo.

V tq́; cothurnatum uatem tutela Dianæ,
Dilaniet uigilum te quoq; turba canum.
A ut ut trinacrius salias super ora Gigantis:
Plurima qua flammas Sicanis Aetna uomit.
D iripiantq́; tuos insanis unguibus artus
Strymoniæ matres Orpheon esse ratæ.
N atus ut Althææ flammis absentibus arsit:
Sic tuus ardescat stipitis igne rogus.
V t noua phasiaca comprensa est nupta corona,
Vtq́; pater nuptæ, cumq́; parente domus.
V t cruor herculeos abijt diffusus in artus:
Corpora pestiferum sic tua uirus edat.
Qua sua pentheiden proles est ulta Lycurgum:
Hæc maneat teli te quoq; plaga noui.
V tq; Milo robur deducere fissile tentes:
Nec possis captas inde referre manus.
M uneribusq; tuis lædaris, ut Icarus: in quem
Intulit armatas ebria turba manus.
Quodq́; dolore necis patriæ pia filia fecit:
Vincula per laquei fac tibi guttur eat.
O bstrictusq́; famem patiaris limine tecti:
Vt legem pœnæ cui dedit ipsa parens.
I llius exemplo uioles simulachra Mineruæ:
Aulidis à portu qui leue uertit iter.
N aupliadæq; modo ficto pro crimine pœnas
Morte luas: nec te non meruisse iuuet.
E thalon ut uita spoliauit Isidius hospes:
Quem memor à sacris nunc quoq; pellit Io.
V tq; Melantheum tenebris à cæde latentem
Prodidit officio luminis ipsa parens.

S ic tua coniectis fodiantur corpora telis:
Sic precor auxilijs impediare tuis.
Qualis equos pacto, quos fortis agebat Achilles:
Acta phrygi timido est, nox tibi talis eat.
N ec tu quàm Rhesus somno meliore quiescas:
Quàm comites Rhesi tum necis, ante uiæ:
Quàm quos cum rutulo morti Rhamnete dederunt
Impiger Hyrtacides, Hyrtacidǽq; comes.
C liniadǽq; modo circundatus ignibus atris
Membra feras stygiæ semicremata neci.
V tq; Remo muros auso transire recentes:
Noxia sint capiti rustica tela tuo.
D enique; sarmaticas inter, geticasq; sagittas,
His precor ut uiuas, & moriare locis.
H æc tibi tantisper subito sunt missa libello:
Immemores ne nos esse querare tui.
P auca quidem (fateor) sed di dent plura rogatis:
Multiplicentq; suo uota fauore mea.
P ostmodo plura leges, & nomen habentia uerum:
Et pede quo debent acria bella geri.

P. OVIDII NASONIS CONSOLATIO AD LIVIAM.

Iſa diu felix mater modo dicta Neronum,
u Iam tibi dimidium nominis huius adeſt:
Iam legis in Druſum miſerabile Liuia carmen:
Vnum, qui dicat iam tibi mater, habes:
Nec tua te pietas diſtendit amore duorum:
Nec poſito filij nomine, dicis, uter?
Et quiſquam leges audet tibi dicere flendi?
Et quiſquam lachrymas temperat ore tuas?
Hei mihi: quàm facile eſt, quãuis hoc contigit, oẽs
Alterius luctu fortia uerba loqui.
Scilicet exiguo percuſſa es fulminis ictu:
Fortior ut poſſis cladibus eſſe tuis.
Occidit exemplum iuuenis uenerabile morum:
Maximus ille armis: maximus ille toga.
Ille modo eripuit latebroſas hoſtibus alpes:
Et titulum belli dux duce fratre tulit.
Ille genus Sueuos acre, indomitoſq; Sicambros
Contudit: inq; fugam barbara terga dedit:
Ignotumq; tibi meruit Romane triumphum:
Protulit in terras imperiumq; nouas.
Soluere uota Ioui fatorum ignara tuorum
Mater, & armiferæ ſoluere uota deæ,
Gradiuumq; patrem donis implere parabas:
Et quoſcunq; coli eſt iuſq;, piumq; deos:

M aternaq́; sacros agitabas mente triumphos:
Forsitan & curæ iam tibi currus erat.
F unera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis:
Et tumulus Drusum pro Iouis arce manet.
F ingebas reducem: perceptaq́; mente fouebas
Gaudia: & ante oculos iam tibi uictor erat.
I am uenet: iam me gratantem turba uidebit:
Iam mihi pro Druso dona ferenda meo.
O buia progrediar: felixq́; per oppida dicar:
Collaq́; & os oculosq́; illius ore premam.
T alis erit: sic occurret: sic oscula iunget:
Hoc mihi narrabit: sic prior ipsa loquar.
G audia magna foues: spem pone miserrima falsam:
Desine de Druso læta referre tuo.
C æsaris illud opus ueluti pars altera uestri
Occidit: indignas Liuia solue comas.
Quid tibi nunc mores prosunt? actumq́; pudice
Omne æuum? & tanto iam placuisse uiro?
Quidq́; pudicitia tantum inuiolata bonorum?
Vltima sit laudes inter ut illa tuas?
Quid tenuisse animum contra sua sæcula rectum?
Altius & uitijs exeruisse caput?
N ec nocuisse ulli? & fortunam habuisse nocendi?
Nec quenquam neruos extimuisse tuos?
N ec uires errasse tuas campoq́;, foroq́;?
Quamq́; licet citra constituisse domum?
N empe per hos etiam fortunæ iniuria mores
Regnat: & incerta est hic quoq; nixa rota.
H ic quoq; sentitur, ne quid non improba carpat:
Sæuit: & iniustum ius sibi ubiq; facit.

S cilicet immunis si luctus una fuisset
Liuia: fortunæ regna minora forent.
Quid si non habitu sic se gessisset in omni?
Vt sua non essent inuidiosa bona?
C æsaris adde domum: quæ certe funeris expers
Debuit humanis altior esse malis.
I lle uigil summa sacer ipse locatus in arce
Res hominum ex tuto cernere dignus erat:
N ec fleri ipse suis: nec quenquam flere suorum:
Nec quæ nos patimur uulgus, & ipse pati.
V idimus erepta mœrentem stirpe sororis:
Luctus ut in Druso publicus ille fuit.
C ondidit Agrippam, quo te Marcelle sepulchro:
Et cepit generos iam locus ille duos.
V ix posito Agrippa tumuli bene ianua clausa est:
Perficit officium funeris ecce soror.
E cce ter ante datis iactura nouissima Drusus
A magno lachrymas Cæsare quartus habet.
C laudite iam parcæ nimium reserata sepulchra:
Claudite: plus iusto iam domus ista patet.
C edis: & incassum tua nomina Druse leuantur:
Vltima sit fati hæc summa querela tui.
I ste potest implere dolor uel sæcula tota:
Et magni luctus obtinuisse locum.
M ulti in te amissi: nec tu tot uerba bonorum
Omnis, cui uirtus contigit, unus eras.
Nec genitrice tua fœcundior ulla parentum:
Tot bona per partus quæ dedit una duos.
H eu par illud ubi est totidem uirtutibus æquum?
Et concors pietas? nec dubitatus amor?

V idimus attonitum fraterna morte Neronem
Pallida promissa flere per ora coma:
D issimilemq́; sui uultu profitente dolorem:
Hei mihi quàm toto luctus in orbe fuit.
T u tamen extremo moriturum tempore fratrem
Vidisti: lachrymas uidit & ille tuas:
A ffigiq́; suis moriens tua pectora sensit:
Et tenuit uultu lumina fixa tuo:
L umina cœrulea iam iamq́; natantia morte:
Lumina fraternas iam subitura manus.
A t miseranda parens suprema neq; oscula fixit:
Frigida nec mouit membra tremente sinu:
N on animam apposito fugientem excepit hiatu:
Nec traxit cæcas per tua membra comas.
R aptus es absenti, dum te fera bella morantur,
Vtilior patriæ quàm tibi Druse tuæ.
L iquitur: ut quondam Zephyris, & solibus ictæ
Soluuntur teneræ uere tepente niues.
T e queritur, casusq́; malos, irrisaq́; tales:
A ccusatq́; annos, ut diuturna, suos.
T alis in umbrosis mitis nunc deniq; syluis
Deflet threicium Daulias ales Ityn.
H alcyonum tales uentosa per æquora questus
Ad surdas tenui uoce sonantur aquas.
S ic plumosa nouis plangentes pectora pennis
Oeniden subitæ concanuistis aues.
S ic fleuit Clymene: sic & Clymeneides altæ:
Cum iuuenis patrijs excidit ictus equis.
C ongelat interdum lachrymas duratq́;, tenetq;:
Suspensasq́; oculis fortior ictus agit.

Erumpunt iterumq́; grauant gemitumq́;, sinusq;
Effusæ grauidis, uberibusq́; genis.
In uires abijt flendi mora: plenior unda
Defluit, exigua siqua retenta mora.
Tandē ubi per lachrymas licuit, sed flebilis orsa ē,
Singultu medios impediente sonos.
Nate breuis fructus, duplicis sors altera partus,
Gloria confectæ nate parentis, ubi es?
Sed neq; iam duplicis, nec iam sors altera partus,
Gloria confectæ nunc quoq; matris, ubi es?
Heu modo tantus ubi es? tumulo portaris, & igni:
Hæc sunt in reditus dona paranda tuos?
Sicine dignus eras oculis occurrere matris?
Sic ego te reducem digna uidere fui?
Cæsaris uxori si talia dicere fas est:
Iam dubito magnos an rear esse deos?
Nam quid ego admisi? quæ nō ego numina cultu,
Quos ego non potui demeruisse deos?
Hic pietatis honos? artus amplector inaneis:
Et uocat hos ipsos flamma, rogusq; suus.
Téne ego sustineo positum scelerata uidere?
Te'ne meæ poterunt ungere nate manus?
Nunc ego te infelix summum teneóq;, tuorq;?
Affigóq; manus? oráq; ad ora fero?
Nunc primum aspiceris consul uictórq; parenti?
Sic mihi, sic miseræ nomina tanta refers?
Quo primum uidi fasces, in funere uidi:
Et uidi euersos, indiciumq́; mali.
Quis credat? matri lux hæc carissima uenit:
Qua natum in summo uidit honore suum.

I am'ne ego nõ felix? iam pars mihi rapta Neronũ
Materni celeber nomine Drusus aui?
I am'ne meus non est? nec me facit ille parentem?
Iam'ne fui Drusi mater? & ipse fuit?
N ec cum uictorem referatur adesse Neronem:
Dicere iam potero maior, an alter, adest?
V ltima contigimus: ius matris habemus ab uno:
Vnius est munus quod tamen orba negor.
M e miseram extimui: frigus'q; per ossa cucurrit:
Nil ego iam possum certa uocare meum.
H ic meus ecce fuit: iubet hic de fratre uereri:
Omnia iam metuo: fortior ante fui.
S ospite te saltem moriar Nero: tu mea condas
Lumina: & excipias hanc animam ore pio.
A tq; utinam Drusi manus altera, & altera fratris
Formarent oculos: comprimerent'q; meos.
Q uod licet hoc certe tumulo ponemur in uno
Druse: neq; ad ueteres conditus ibis auos.
M iscebor cineri'q; cinis, atq; ossibus ossa:
Hanc lucem celeri turbine parca neat.
H æc et plura refert: lachrymæ sua uerba sequũtur:
Ora'q; nequicquam per modo questa fluunt.
Q uin etiam corpus matri uix uix'q; remissum
Exequijs caruit Liuia pene suis.
Q uippe ducem arsuris exercitus omnis in armis
Inter quæ'q; ruit ponere certus erat.
A bstulit inuitis corpus uenerabile frater:
Et Drusum prunæ, quod licuit'q; dedit.
F unera ducuntur romana per oppida Drusi,
(Heu facinus) per quæ uictor iturus erat:

P er quæ deletis Rhetorum uenerat armis:
Hei mihi quàm dispar huic, fuit illud iter.
C onsuluit fractis mœrentem fascibus urbem:
Quid faceret uictus, sic ubi uictor init?
M œsta domus plangore sonat: cui figere lætus
Parta sua dominus uouerat arma manu.
V rbs gemit: & uultum miserabilis induit unum:
Gentibus aduersis forma sit illa precor.
I ncerti claudunt'q; domos: strepitant'q; per urbem:
Hic illic pauidi clam'q;, palamq; dolent.
I ura silent: mutæ'q; tacent sine uindice leges:
Aspicitur toto purpura nulla foro:
D i'q; latent templis: neq; iniqua ad funera uultus
Præbent: nec poscunt thura ferenda rogo.
O bscuros delubra tenent: pudet ora colentum
Aspicere, inuidiæ quam meruere metu.
A tq; aliquis de plebe pius pro paupere nato
Sustulerat timidas sydera ad alta manus.
I am'q; precaturus, quid ego iam credulus inquit,
Suscipiam in nullos irrita uota deos?
L iuia non illos pro Druso Liuia mouit:
Nos erimus magno maxima cura Ioui?
D ixit: & iratus uota insuscepta reliquit:
Durauit'q; animum: destituit'q; preces.
O buia turba ruit: lachrymis'q; rigantibus ora,
Consulis erepti publica damna refert.
O mnibus ijdem oculi: par est concordia flendi:
Funeris exequijs adsumus omnis eques:
O mnis adest ætas: mœrent iuuenes'q;, senesq;:
Ausoniæ matres, ausoniæ'q; nurus.

Authorisq; sui præfertur imagine mœsta,
Quæ uictrix templis debita laurus erat.
Certat onus luctu generosa subire iuuentus:
Et studet officio sedula colla dare.
Et uoce & lachrymis laudasti Cæsar alumnum:
Tristia cum medius rumperet orsa dolor.
Tu letum optasti, dis aduersantibus omen,
Par tibi: si sinerent te tua fata mori.
Sed tibi debetur cœlum: te fulmine pollens
Accipiet cupidi regia magna Iouis.
Quid petijt? uult ille tibi ut sua facta placerent:
Magnaq; laudatus præmia mortis habet.
Armatæq; rogum celebrant de more cohortes:
Ast pedes exequias reddit, equesq; duci.
Te clamore uocant iterumq; iterumq; supremo:
At uox aduersis collibus icta redit.
Ipse pater flauis Tyberinus adhorruit undis:
Sustulit è medio nubilus amne caput.
Tum salice implexum muscoq;, et arundine crinẽ,
Cæruleum magna legit ab ore manu:
Vberibusq; oculis lachrymarum flumina misit:
Vix capit adiectas alueus altus aquas.
Iamq; rogi flammas extinguere fluminis ictu,
Corpus & intactum tollere, certus erat.
Sustentabat aquas: cursusq; inhibebat equorum:
Vt posset toto proluere amne rogum.
Sed Mauors templo uicinus, & accola campi,
Tot dixit siccis uerba neq; ipse genis.
Quanq̃ amnes decet ira: tamen Tyberine quiescas:
Non tibi, non ullis uincere fata datur.

I ste meus perijt: perijtq; arma inter & enses:
  Et dux pro patria: funere causa latet.
Quod potui tribuisse, dedi: uictoria parta est:
  Author abit operis: sed tamen extat opus.
Quondam ego tentaui Clothoq;, duasq; sorores:
  Pollice quæ certo pensa seuera trahunt:
V t Remus Iliades, & frater conditor urbis
  Effugerent aliqua stagna profunda uia.
D e tribus una mihi partem accipe, quæ datur inqt,
  Muneris: ex istis quod petis, alter erit.
H ic tibi: mox Veneri Cæsar promissus uterq;:
  Hos debet solos martia Roma deos.
S ic cecinere deæ: nec tu Tyberine repugna:
  Irrita nec flammas amne morare tuo.
N ec iuuenis positi supremos destrue honores.
  Vade age: & immissis labere pronus aquis.
P aret: & in longum spatiosas explicat undas:
  Strictaq; pendenti pumice tecta subit.
F lamma diu cunctata caput contingere sanctum,
  Errauit posito lenta sub usq; toro.
T andē ubi complexa est syluas: alimētaq; sumpsit:
  Aethera subiectis lambit & astra comis.
Qualis in herculeæ colluxit collibus Oetæ:
  Cum sunt imposito membra cremata deo.
V ritur heu decor ille uiri, generosaq; forma:
  Et facilis uultus uritur ille uigor:
V ictricesq; manus, facundaq; principis ora,
  Pectoraq; ingenij magna capaxq; domus.
S pes quoq; multorum flammis uruntur in isdem:
  Iste rogus miseræ uiscera matris habet.

F acta ducis uiuent: operosáq; gloria rerum:
Hæc manet: hæc auidos effugit una rogos.
P ars erit historiæ: totóq; legetur in æuo:
Séq; opus ingenijs, carminibusq; dabit.
S tabis & in rostris tituli speciosus honore:
Causáq; dicemur nos tibi Druse necis.
A t tibi ius ueniæ superest Germania nullum:
Postmodo tu pœnas barbare morte dabis.
A spiciam regum liuentia colla cathenis:
Duráq; per sæuas uincula nexa manus:
E t tandem trepidos uultus: inq; illa ferocum
Inuitis lachrymas decidere ora genis.
S piritus ille minax, et Drusi morte superbus
Carnifici in mœsto carcere dandus erit.
C onsistam lætisq; oculis: lætusq; uidebo
Strata per obscœnas corpora nuda uias.
H unc Aurora diem spectacula tanta ferentem
Quamprimum croceis roscida portet equis.
A dijce ledæos concordia sydera fratres,
Templáq; romano conspicienda foro.
Quàm paruo numeros impleuit principis æuo:
In patriam meritis occubuitq; senex.
N ec sua conspiciet (miserum me) munera Drusus:
Nec sua præ templi nomina fronte leget.
S æpe Nero in lachrymas summissa uoce loquetur
Cur adeo fratres, heu sine fratre deos?
C ertus eras nunquam, nisi uictor, Druse reuerti.
Hæc te debuerant tempora: uictor eras.
C onsule nos, duce nos, duce iam uictore caremus:
Inuenit in tota mœror in urbe locum.

At comitum squalent immissis ora capillis,
Infelix, Druso sed pia turba suo:
Quorum aliquis tendens in te sua brachia dixit,
Cur sine me? cur sic incomitatus abis?
Quid referam de te, dignissima coniuge Druso?
Atq; eadem Drusi digna parente nurus?
Par bene compositum: iuuenum fortissimus alter:
Altera iam, forti mutua cura uiro.
Fœmina princeps: tu filia Cæsaris illi
Nec minor es magni coniuge, iussa Iouis.
Tu concessus amor, tu solus & ultimus illi:
Tu requies fesso grata laboris eras.
Te moriens per uerba nouissima questus abesse:
Et mota in nomen frigida lingua tuum.
Infelix recipis non quem promiserat ipse:
Nec qui missus erat: nec tuus ille redit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sicambros:
Ensibus & Sueuos terga dedisse suis:
Fluminaq; et montes & nomina magna locorum:
Et siquid miri uidit in orbe nouo.
Frigidus ille tibi, corpusq; refertur inane:
Quemq; premat sine te sternitur ecce torus.
Quò raperis laniata comas? similisq; furenti
Quò ruis? attonita quid petis ora manu?
Hoc fuit Andromache, cum uir religatus ad axes
Terruit admissos sanguinolentus equos.
Hoc fuit Euadne, tunc cum ferienda coruscis
Fulminibus, Capaneus impauida ora dedit.
Quid mortem tibi mœsta rogas? amplexaq; natos
Pignora de Druso sola relicta tenes?

E t modo per ſomnos agitaris imagine falſa?
Teq; tuo Druſum credis habere ſinu?
Et ſubito tentasq; manu: ſperasq; receptumq;?
Quaeris & in uacui parte priore tori.
I lle pio (ſi non temere haec creduntur) in aruo
Inter honoratos excipietur auos.
M agnaq; maternis maioribus, aequa paternis
Gloria quadriiugis aureus ibit equis:
R egaliq; habitu, curruq; ſuperbus eburno
Fronde triumphali tempora uinctus erit.
A ccipient Iuuenem Germanica ſigna, ferentem
Conſulis imperio conſpicuumq; decus:
G audebuntq; ſuae merito cognomine gentis:
Quod ſolum domito uictor ab hoſte tulit.
V ix credent tantum rerum coepiſſe tot annos
Magna uiri latum quaerere facta locum.
H aec ipſum ſublime ferent: haec optima mater
Debuerant luctus attenuare tuos.
F oemina digna illis, quos aurea condidit aetas:
Principibus natis, principe digna uiro.
Quid deceat Druſi matrem, matremq; Neronis
Aſpice: quo ſurgas aſpice mane toro.
N on eadem uulgusq; decent & lumina rerum:
Eſt quod praecipuum debeat iſta domus.
I mpoſuit te alto fortuna: locumq; teneri
Iuſſit honoratum: Liuia perfer onus.
A d te oculos, auresq; trahis: tua facta notamus:
Nec uox miſſa poteſt principis ore tegi.
A lta mane: ſupraq; tuos exurge dolores:
Infragilemq; animum, quo potes uſq; tene.

An melius per te uirtutum exempla petemus?
Quàm si Romanæ principis edis opus?
Fata manent omneis: omneis expectat auarus
Portitor: & turbæ uix satis una ratis.
Tendimus huc omnes: metam properamus ad unã:
Omnia sub leges mors uocat atra suas.
Ecce necem intentam cœlo, terræq;, fretoq;,
Casurum triplex uaticinatur opus.
I nunc: & rebus tanta impendente ruina,
In te solam oculos, & tua damna refer.
Maximus ille quidem: iuuenum spes publica uixit:
Et qua natus erat gloria summa domus.
Sed mortalis erat: nec tu secura fuisti
Fortia progenie bella gerente tua.
Vita data est utenda: data est sine fœnore nobis
Mutua: nec certa persoluenda die.
Fortuna arbitrijs tempus dispensat ubiq;:
Illa rapit iuuenes: sustulit illa senes.
Quáq; ruit, furibunda ruit: totúmq; per orbem
Fulminat: & cæcis cæca triumphat equis.
Regna deæ immitis parce irritare querendo:
Sollicitare animos parce potentis heræ.
Quæ tamen hoc uno tristis tibi tempore uenit:
Sæpe eadem rebus fauit amica tuis.
Nata ꝙ es alte: quod fœtibus aucta duobus:
Quodq; etiam magno consociata Ioui:
Quod semper domito rediit tibi Cæsar ab orbe:
Gestat & inuicta prospera bella manu:
Quod spes implerunt maternáq; uota Nerones:
Quod pulsus toties hostis utroq; duce:

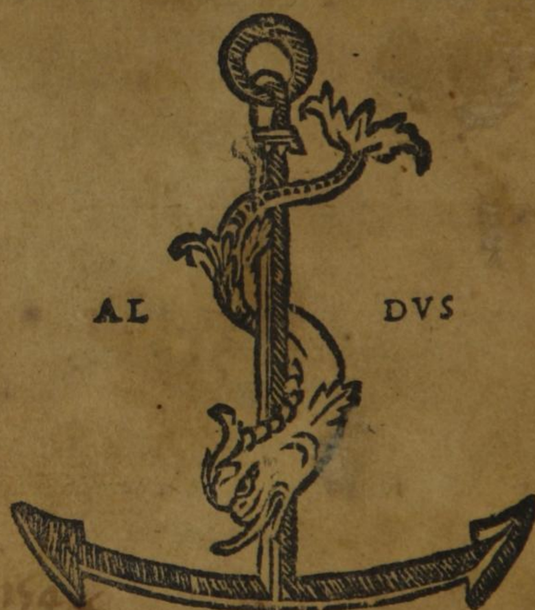
R henus, & alpinæ ualles, & sanguine nigro
Decolor infecta testis Isargus aqua:
D anubius'q; capax, & dacus orbe remoto
Appulus huic hosti per breue pontus iter,
A rmenius'q; fugax, & tandem Dalmata supplex,
Summa'q; dispersi per iuga Pannonij,
E t modo Germani Romanis cognitus orbes.
Aspice quàm meritis culpa sit una minor.
A dde quod est absens foetus: nec cernere nati
Semineces oculos sustinuere tibi.
Q ui dolor & menti leuissimus influit ægræ:
Acciperes luctus aure coacta tuos.
P ræuertit'q; metus per longa pericula luctum
Tu quibus auditis anxia mentis eras.
N on ex præcipiti dolor in tua pectora uenit:
Sed per mollitos ante timore gradus.
I uppiter ante dedit fati mala signa cruenti:
Flammifera petijt cum tria templa manu:
I unonis'q; graui nocte, impauidæ'q; mineruæ,
Sancta'q; & immensi Cæsaris icta manus.
S ydera quin etiam cœlo fugisse feruntur:
Lucifer & solitas destituisse uias.
L ucifer in toto nulli comparuit orbe:
Et uenit stella non præeunte dies.
S yderis hoc obitus terris instare monebat:
Et mergi stygia nobile numen aqua.
A t tu, qui superes mœstæ solatia matri:
Comprecor illi ipsi conspiciare senex.
P er'q; annos diuturnus eas fratris'q;, tuosq;.
Et uiuat nato cum sene mater anus.

Euentura precor: deus excusare priora
Dum uolet: à Druso cætera læta dabit.
Tu tamen ausa potes tanto indulgere dolori:
Longius ut nolis, heu male fortis, ali.
Vix etiam fueras paucas uitalis in horas:
Obtulit inuitæ cum tibi Cæsar opem.
Admouitq; preces: & ius immiscuit illis:
Aridaq; affusa guttura tinxit aqua.
Nec minor est nato seruandæ cura parentis:
Hic adhibet blandas nec sine iure preces.
Coniugis & nati meritum peruenit ad omnes:
Coniugis & nati Liuia sospes ope es.
Supprime iam lachrymas: non est reuocabilis istis:
Quem semel umbrifera nauita lintre tulit.
Hectora tot fratres, tot defleuere sorores,
Et pater, & coniux, Astyanaxq; puer,
Et longæua parens: tamen ille redemptus ad ignes:
Nullaq; per stygias umbra renauit aquas.
Contigit hæc etiam Thetidi: populator Achilles
Iliaca ambustis ossibus arua premit.
Illi cœruleum Panope matertera crinem
Soluit: & immensas fletibus auxit aquas.
Consortesq; Deæ centum, longæuaq; magni
Oceani coniux, Oceanusq; pater.
Et Thetis ante omnes: sed nec Thetis ipsa, neq; oẽs
Mutarunt auidi tristia iura dei.
Prisca quid huc repeto? Marcellum Octauia fleuit:
Et fleuit populo Cæsar utrunq; palám.
Sed rigidum ius est & ineuitabile mortis:
Stant rata non ulla fila tenenda manu.

I pse tibi emissus nebulosum littus auerni,
Si liceat, forti uerba tot ore sonet.
Quid numeras annos? uixi maturior annis:
Acta senem faciunt: hæc numeranda tibi.
H is æuum fuit implendum, non segnibus annis:
Hostibus eueniat longa senecta metu.
H oc atauì monuere mei, proauíq; Nerones:
Fregerunt ambo punica bella duces.
H oc domus ista docet per te mea Cæsaris alti:
Exitus hic mater debuit esse meus.
N ec meritis quicquam illa iuuant: magis affuit illis
Mater honos: titulis nomina plena uides.
C onsul & ignoti uictor germanicus orbis,
Qui fuit heu mortis publica causa: legor.
C ingor apollinea uictricia tempora lauro:
Et sensi exequias funeris ipse mei.
D ecursúsq; uirûm notos mihi, donáq; regum,
Cunctáq; per titulos oppida lecta suos.
E t quo me officio portauerit illa iuuentus:
Quæ fuit ante meum tam generosa torum.
D enìq; laudari sacrato Cæsaris ore
Et merui: lachrymas eliciuíq; deo.
E t cuiquam miserandus ero: iam comprime fletus:
Hoc ego, qui flendi sum tibi causa, rogo.
H æc sentit Drusus, siquid modo sentit, in umbra:
Nec tu de tanto crede minora uiro.
E st tibi, sitq; precor, multorum filius instar:
Parsq; tui partus sit tibi salua prior.
E st coniux tutela hominum: quo sospite uestram
Liuia funestam dedecet esse domum.

aaa bbb ccc ddd eee fff ggg hhh iij KKK *lll mmm nnn ooo ppp qqq rrr sss ttt uuu xxx yyy zzz* AAA BBB CCC DDD EEE FFF *Omnes sunt quaterniones, præter* FFF *duernionem.*

VENETIIS IN AEDIBVS
ALDI, ET ANDREAE
SOCERI MENSE
IANVARIO
M. D. XVI.

AL
DVS

FIRENZE